

Budapest,

2008. december 17.,

szombat

180. szám

Ára: 4550,- Ft

TARTALOMJEGYZÉK

		Oldal
301/2008. (XII. 17.) Korm. r.	A befektetési vállalkozás hitelkockázatáról	23959
302/2008. (XII. 17.) Korm. r.	A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet módosításáról	24048
8/2008. (XII. 17.) MeHVM–KHEM e. r.	Az informatikai és hírközlési miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések megszerzésére irányuló szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézményekről szóló 23/2004. (VIII. 11.) IHM rendelet módosításáról	24057
47/2008. (XII. 17.) EüM r.	A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet módosításáról	24058
20/2008. (XII. 17.) SZMM r.	A szakmai vizsgadíj és a vizsgáztatási díjak kereteiről, valamint egyes szociális és munkaügyi miniszteri rendeletek rendelkezéseinek hatályon kívül helyezéséről	24076
154/2008. (XII. 17.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	24079
155/2008. (XII. 17.) AB h.	Az Alkotmánybíróság határozata	24097
128/2008. (XII. 17.) OGY h.	A Nabucco földgázvezeték előkészítésének és megvalósításának folyamatát segítő eseti bizottság jelentésének elfogadásáról, a Nabucco gázvezeték megépítésének támogatásáról, valamint a Nemzetközi Nabucco Védnöki Testület felállításáról	24115
129/2008. (XII. 17.) OGY h.	A mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos etikus kereskedői magatartás kidolgozásáról	24115
130/2008. (XII. 17.) OGY h.	A Szülőföld Alap 2007. évi tevékenységéről és működéséről szóló beszámoló elfogadásáról	24116
1/2008. (XII. 17.) OGY p. ny.	A Magyar Köztársaság Országgyűlésének politikai nyilatkozata a Szlovák Köztársaságban tapasztalható, magyar vonatkozású, aggodalomra okot adó eseményekkel kapcsolatban	24116
248/2008. (XII. 17.) KE h.	Bárony András rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24118
249/2008. (XII. 17.) KE h.	Boros Jenő rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24118
250/2008. (XII. 17.) KE h.	Csillag Ferenc rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24118
251/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Gyenge András rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24118
252/2008. (XII. 17.) KE h.	Gyuris János rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24119
253/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Marton Béla rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24119
254/2008. (XII. 17.) KE h.	Németh János rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24119

A tartalomjegyzék a 23958. oldalon folytatódik.

TARTALOMJEGYZÉK

255/2008. (XII. 17.) KE h.	Pető Tibor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24120
256/2008. (XII. 17.) KE h.	Robák Ferenc rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24120
257/2008. (XII. 17.) KE h.	Szabó István rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24120
258/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Tóth Gábor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24120
259/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Tóth Gábor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízás alóli felmentéséről	24121
260/2008. (XII. 17.) KE h.	Balla János rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24121
261/2008. (XII. 17.) KE h.	Bucsi-Szabó Edit rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24121
262/2008. (XII. 17.) KE h.	Bucsi-Szabó Edit rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24121
263/2008. (XII. 17.) KE h.	Gyurin Miklós rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri kinevezéséről	24122
264/2008. (XII. 17.) KE h.	Hajgató József rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24122
265/2008. (XII. 17.) KE h.	Hamikus Vilmos rendkívüli követi és meghatalmazott miniszteri kinevezéséről	24122
266/2008. (XII. 17.) KE h.	Hernyes Zoltán rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24122
267/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Hóvári János rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24123
268/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Kveck Péter rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24123
269/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Nagy Erzsébet rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24123
270/2008. (XII. 17.) KE h.	Sági Gábor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24123
271/2008. (XII. 17.) KE h.	Szabó László rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24124
272/2008. (XII. 17.) KE h.	Szentgyörgyi Zoltán rendkívüli és meghatalmazott nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról	24124
273/2008. (XII. 17.) KE h.	Dr. Szőke László rendkívüli és meghatalmazott nagykövet megbízásáról	24124
1081/2008. (XII. 17.) Korm. h.	Az Új Tulajdonosi Program tájékoztatási kiadásaival való elszámolásról	24124
1082/2008. (XII. 17.) Korm. h.	A Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház számára a 2008. év második félévében rendezésre javasolt ingatlanokról, valamint az ingatlanrendezés céljára elkülönített költségvetési keret felosztásáról	24126
76/2008. (XII. 17.) ME h.	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szerbia és Montenegró Minisztertanácsa közötti Belgrádban, 2005. május 26-án aláírt gazdasági együttműködési megállapodás alapján létrejött Magyar-Szerb Gazdasági Együttműködési Vegyes Bizottság magyar tagozata elnökének kinevezéséről	24132
50/2008. (XII. 17.) KüM h.	A Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Tanács 2003. február 18-i, 343/2003/EK rendeletének alkalmazása érdekében történő együttműködésről szóló, Hézivén, 2008. október hó 3. napján aláírt Közigazgatási Megállapodás kihirdetéséről szóló 247/2008. (X. 14.) Korm. rendelet 2. és 3. §-ának hatálybalépéséről	24132

III. Kormányrendeletek

A Kormány 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelete

a befektetési vállalkozás hitelkockázatáról

A Kormány a befektetési vállalkozásokról és az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 180. §-a (1) bekezdésének *f)* pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alkotmány 35. §-a (1) bekezdésének *b)* pontjában foglalt feladatkörében eljárva a következőket rendeli el:

I. Fejezet

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. §

(1) E rendelet hatálya a befektetési vállalkozásra terjed ki.

(2) E rendelet alkalmazásában:

1. *általános rossz irányú kockázat*: a partnerek nemteljesítésének valószínűsége pozitív korrelációban áll az általános piaci kockázati tényezőkkel;

2. *banki munkanap*: az a munkanap, amelyen a befektetési vállalkozás üzletvitel céljából nyitva tart;

3. *betét*: a hitelintézetekről és a pénzügyi vállalkozásokról szóló 1996. évi CXII. törvényben meghatározott fogalom;

4. *biztosítéki határérték*: a kitettség azon legnagyobb értéke, amelynek túllépése esetén az egyik partnernek jogában áll biztosítékot kérni;

5. *biztosítéki megállapodás*: olyan megállapodás vagy egy megállapodás olyan rendelkezése, amely szerint az ügyfél biztosítékot nyújt egy másik ügyfél számára, ha a másik ügyfélnek a biztosítékot nyújtó ügyfélhez viszonyított kitettsége meghalad egy meghatározott mértéket;

6. *egyedi rossz irányú kockázat*: a partnerrel szembeni kitettség – az ügylet jellegéből adódóan – pozitív korrelációban áll a partner nemteljesítésének valószínűségével azzal, hogy a befektetési vállalkozás akkor van egyedi rossz irányú kockázatnak kitéve, amikor egy adott partnerrel szembeni jövőbeni kitettség várhatóan nagy és a partner nemteljesítésének valószínűsége szintén magas;

7. *előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet*: olyan hitelkockázat-mérséklési eljárás, amelynél a befektetési vállalkozás kitettségéhez kapcsolódó hitelkockázat mérséklése egy harmadik fél kötelezettségvállalásából származik, amely szerint az adós nemteljesítése, fizetési képtelensége esetén, vagy egyéb, a felek megállapodása

szerint a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelsemény beálltakor meghatározott összeg kifizetésére vállal kötelezettséget;

8. *előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet*: olyan hitelkockázat-mérséklési eljárás, amelynél a befektetési vállalkozás kitettségéhez kapcsolódó hitelkockázat mérséklése a befektetési vállalkozás azon jogából ered, amely szerint – az adós nemteljesítése, fizetési képtelensége, vagy egyéb, a felek megállapodása szerint a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelsemény beálltakor – meghatározott vagyontárgyakat értékesíthet, megszerezhet vagy megtarthat, követelését azokból kielégítheti, vagy csökkentheti a kitettség értékét a kitettség értékének és a befektetési vállalkozással szembeni kitettség közötti különbség szintjére, és a kitettséget ezzel a különbséggel helyettesítheti;

9. *eszközfedezet melletti értékpapír-kibocsátás (a továbbiakban: ABCP program)*: olyan értékpapírosítási program, amelynek keretében kibocsátott értékpapírok könyv szerinti értékének legalább 75%-a kereskedelmi értékpapír;

10. *exporthitel-ügynökség*: az exportfinanszírozási tevékenység mellett központi kormányzatra vonatkozó hitelminősítési tevékenységet is folytató szervezet;

11. *értékpapír ügylethez kapcsolódó hitel*: a befektetési vállalkozás által értékpapír vásárlásához, eladásához vagy kereskedelméhez nyújtott hitel, ide nem értve azt a hitelt, amelyet a befektetési vállalkozás értékpapír fedezet mellett nyújt;

12. *értékpapírosítás*: olyan ügylet, amelynek keretében
a) egy kitettség vagy a kitettségek halmazának (pooljának) hitelkockázata több ügyletrész-sorozatba kerül besorolásra,

b) az ügylettel kapcsolatos kifizetések az értékpapírosított kitettség vagy a kitettségek halmazának (pooljának) teljesítése függvényében alakulnak, és

c) az ügyletrész-sorozatok egymáshoz viszonyított alárendeltsége határozza meg az ügylet futamideje alatt a veszteségek eloszlását;

13. *értékpapírosítási felár*: az értékpapírosításhoz kapcsolódó minden költség beszedéséből befolyó összeg és más, az értékpapírosított kitettségekkel kapcsolatos bevétel, csökkentve az elszámolt ráfordításokkal;

14. *értékpapírosítási pozíció*: az értékpapírosítási ügyletben vállalt hitelkockázati kitettség;

15. *fedezeti (hedging) halmaz*: azonos nettósítási halmazon belül az ügyletből származó olyan kockázati pozíciók egy csoportja, amelyeknek kizárólag az egyenlegüket kell figyelembe venni, ha a befektetési vállalkozás a származtatott ügyletek kitettség értékét sztenderd módszer alkalmazásával határozza meg;

16. *fedezett kötvény*: az Európai Bizottság által nyilvánosságra hozott jegyzékben szereplő, az átruházható értékpapírokkal foglalkozó kollektív befektetési vállalkozásokra (ÁÉKBV) vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolásáról szóló 1985. de-

cember 20-i 85/611/EGK tanácsi irányelv 22. cikkének (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelő értékpapír;

17. *fedezett kölcsönügylet*: biztosítékkal fedezett kitettséget eredményező megállapodás, amely nem tartalmaz olyan rendelkezést, ami lehetővé teszi a befektetési vállalkozás számára, hogy az ügyfelet a fedezet rendszeres – akár napi gyakorisággal történő – kiegészítésére kötelezze;

18. *felhígulási kockázat*: a visszkereset nélkül (kezes-ség, szavatosság kizárása mellett) engedményezett követelés behajtható összegének a követelés kötelezettje által a követelés engedményezésével szemben érvényesíthető kifizegéseken és ellenköveteléseken keresztül történő csökkenésének lehetősége;

19. *Felügyelet*: a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete;

20. *független ingatlanvagyon-értékelő*: aki rendelkezik a külön jogszabályban előírt szakmai végzettséggel és a hitellezési döntéssel kapcsolatos folyamatoktól független;

21. *gördülő kockázat*: az az összeg, amellyel a várható pozitív kitettséget alulértékelik, amikor egy ügyféllel kötött jövőbeni ügyletek várhatóan folyamatosan zajlanak azzal, hogy a jövőbeni ügyletekből származó pótlólagos kitettség nem képezi részét a várható pozitív kitettség számításának;

22. *hagyományos értékpapírosítás*: olyan – valódi átruházáson alapuló – értékpapírosítás, amelynek keretében

a) az eszközátruházó (originator) a kitettségeit különleges célú gazdasági egységre ruhazza át, és

b) a különleges célú gazdasági egység által kibocsátott értékpapírok az eszközátruházó (originator) számára nem jelentenek fizetési kötelezettséget;

23. *harmadik ország központi kormánya, központi bankja, regionális kormánya, helyi önkormányzata*: amelyet az EGT-államon kívüli ország jogrendje annak tekint;

24. *hitelegyenértékesítési tényező*: a kötelezettség jelenleg le nem hívott értékéből a nemteljesítés időpontjáig lehívásra kerülő és a nemteljesítés időpontjában fennálló rész értékének és a kötelezettség teljes jelenleg le nem hívott értékének aránya, ahol a kötelezettség mértékét az ügyfél tudomására hozott, szerződés szerinti keret határozza meg, kivéve, ha az ügyfélre vonatkozó, de általa nem ismert, a befektetési vállalkozás belső szabályzata szerint megállapított keret magasabb;

25. *hitelértékelés egyoldalú kiigazítása*: a hitelértékelés olyan kiigazítása, amely tartalmazza a befektetési vállalkozás partnerrel szembeni hitelkockázatának piaci értékét, de nem tartalmazza a partner befektetési vállalkozással szembeni hitelkockázatának piaci értékét;

26. *hitelértékelés kiigazítása*: a partnerrel fennálló ügyletek portfóliójának a piaci közép értékeléshez történő kiigazítása azzal, hogy a kiigazítás

a) tükrözi a partner fennálló szerződéses megállapodás teljesítésének bármilyen elmaradása miatt felmerülő hitelkockázat piaci értékét, vagy

b) tükrözi a befektetési vállalkozás partnerrel szembeni hitelkockázatának piaci értékét és a partner befektetési vállalkozással szembeni hitelkockázatának piaci értékét;

27. *hitelderivatíva*: származtatott ügyletre vonatkozó olyan megállapodás, amelynek keretében az egyik fél számára lehetővé teszi a megállapodásban szereplő (azaz alapul szolgáló) eszköz hitelkockázatának a másik félre hárítását, aki a megállapodás alapján a hitelkockázatot a nélkül vállalja át, hogy az alapul szolgáló eszközt az ügylet megkötésekor ténylegesen megvásárolná;

28. *hitelkockázat-mérséklés*: a kitettségek hitelkockázatának csökkentésére alkalmazott eljárás;

29. *hitelminőség javítás*: olyan szerződés, amely javítja egy értékpapírosítási pozíció hitelminőségét, ideértve azt a hitelminőség javítást is, amelyet a hátrább sorolt ügyletrész-sorozatokon és más hitelkockázati fedezetek nyújtásán keresztül érnek el;

30. *hitelminősítés*: az adósra (ügylőre), adósságra (kitettségre) vonatkozó vélemény (hitelminősítési kategóriába sorolás és szöveges indokolást tartalmazó értékelés), amelyet a külső hitelminősítő szervezet vagy exporthitel-ügynökség az által alkalmazott módszertan szerint állít elő és hoz nyilvánosságra;

31. *hitelminősítési besorolás*: egy egységesített megközelítést támogató, pozitív egész számjegyű jelölés, amely a Felügyelet hozzárendelése által az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítési kategóriájához alkalmazandó kockázati súly alkalmazását segíti elő;

32. *hitelminősítési kategória*: a minősített adóshoz (ügylőhöz) vagy adóssághoz (kitettséghez) rendelt betűből, számból, jelből vagy ezek kombinációjából álló jelölés;

33. *hosszú elszámolási idejű ügylet*: olyan ügylet, amelyben a partner vállalja, hogy értékpapírt, árut, devizát ad át készpénz, egyéb pénzügyi eszköz, áru ellenében vagy készpénzt, egyéb pénzügyi eszközt, árut ad át értékpapír, áru, deviza ellenében, és a szerződésben rögzített teljesítési, szállítási időtartam

a) hosszabb, mint az ilyen jellegű ügyletek esetén szokásos sztenderd, vagy

b) a befektetési vállalkozás ügyletbe történő lépését követő öt munkanapot meghaladja;

34. *ingatlan fedezeti értéke*: az az érték, amelyet az ingatlan jövőbeni értékesíthetőségének gondos értékelésével állapítanak meg, számításba véve az ingatlan hosszú távú fenntarthatósági szempontjait, a rendes és helyi piaci viszonyokat, az ingatlan jelenlegi használatát és megfelelő alternatív felhasználási módjait;

35. *ingatlan piaci értéke*: az az érték, amelyen eladási szándék esetén az ingatlan – attól az ügylettől függetlenül, amelynek a fedezetét képezi – az értékelés időpontjában értékesíthető lenne, feltételezve a megfelelő hirdetést, a felek jól értesültségét és körültekintését;

36. *intézmény*: EGT-államban székhellyel rendelkező hitelintézet, befektetési vállalkozás;

37. *jelenlegi kitettség*: azonos partnerrel kötött ügylet vagy azonos nettósítási halmazba tartozó ügyletek portfó-

liójának – nem negatív – piaci értéke, amely a partner nemteljesítése miatt elveszne és csőd- vagy felszámolási eljárás esetén sem térülne meg;

38. *jelenlegi piaci érték*: a származtatott ügyletek kitettség értékének sztenderd módszer alkalmazásával történő meghatározása esetén a partnerrel szembeni, azonos nettósítási halmazba tartozó ügyletek összességének – a negatív és a pozitív piaci értékek figyelembevételével számított – aktuális, nettó piaci értéke;

39. K_{IRB} : azon kockázattal súlyozott kitettség érték 8%-a, amelyet a hitelkockázat tőkekövetelményének belső minősítésen alapuló módszere alapján az értékpapírosított kitettségekre úgy számítanak ki, mintha azok nem lennének értékpapírosítva, és ezekhez a kitettségekhez tartozó, belső minősítésen alapuló módszer szerint kiszámított várható veszteségek összege;

40. *kereskedelmi értékpapír*: vállalkozás által, rövid lejáratú kötelezettség finanszírozása érdekében forgalomba hozott, legfeljebb 270 nap futamidejű, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír;

41. *kitettség*: a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (a továbbiakban: Szt.) szerinti eszköz, mérlegen kívüli tétel;

42. *kitettség-csúcsérték*: a kitettségek eloszlásának felső percentilise, a nettósítási halmazban lévő, leghosszabb futamidejű ügylet lejáratát megelőző bármely jövőbeli időpontban;

43. *kitettségek eloszlása*: a piaci értékek eloszlásának előrejelzése, amelynek számítása során a negatív nettó piaci értékek előrejelzéseit nulla értékkel kell figyelembe venni;

44. *kockázati periódus*: letét esetén az az időtartam, amelyet a nemteljesítő ügyféllel szemben fennálló ügyletek nettósítási halmazát biztosító fedezetek utolsó cseréjétől kell számítani addig, amíg az ügyfél pozíciójának lezárása miatt keletkező piaci kockázatok lesznek újra fedezettek;

45. *kockázati pozíció*: a származtatott ügyletek kitettség értékének sztenderd módszer alkalmazásával történő meghatározása esetén olyan kockázati szám, amelyet az ügyletkez rendelnek egy előre meghatározott algoritmus alapján;

46. *kockázatmentes eloszlás*: a piaci értékek vagy kitettségek eloszlása egy jövőbeni időszakban, amikor az eloszlást a piac által vélelmezett érték (volatilitás) figyelembevételével számítják;

47. *kollektív befektetési értékpapír*: a tőkepiacról szóló 2001. évi CXX. törvényben (a továbbiakban: Tpt.) meghatározott fogalom;

48. *kollektív befektetési forma*: a Tpt.-ben meghatározott fogalom;

49. *koncentrációs kockázat*: olyan kockázat, amely az azonos jellemzőkkel bíró ügyletekkel szemben felmerülő, különböző szerződéses kapcsolatokból fakadó kockázatok együtteséből ered;

50. *központi kormány*: a Magyar Állam, és minden olyan szervezet, amelyet az EGT-állam jogrendje annak tekint;

51. *központi szerződő fél*: az a személy vagy szervezet, amely jogilag helyettesíti a pénzügyi piacon kötött szerződésekben érintett partnereket, és vevőként lép fel valamennyi eladóval szemben vagy eladóként lép fel valamennyi vevővel szemben;

52. *közszektorbeli intézmény*: az államháztartásról szóló 1992. évi CXXXVIII. törvény (a továbbiakban: Áht.) szerinti költségvetési szerv; központi kormány vagy az Áht. szerinti költségvetési szerv többségi tulajdonában álló közhasznú társaság, nonprofit társaság, ha tartozásaiért a központi kormány jogszabály vagy szerződés erejénél fogva kezességet, garanciát vállal; a köztisztviselők és minden olyan szervezet, amelyet bármely EGT-állam jogrendje közszektorbeli intézménynek tekint;

53. *különleges célú gazdasági egység (KCGE)*: hitelintézetnek vagy befektetési vállalkozásnak nem minősülő, egy vagy több értékpapírosítási ügylet végrehajtására létrehozott olyan jogi személyiségű gazdasági társaság vagy egyéb jogi személy, amelynek tevékenysége kizárólag az értékpapírosítási ügylet végrehajtására korlátozódik, és amelynek forrásai között az eszközátruházó (originator) kötelezettségei elkülönülnek e jogi személyiségű gazdasági társaság vagy egyéb jogi személy kötelezettségeitől, és az értékpapírosítási ügyletkezh kapcsolódó tulajdonosi vagy rendelkezési jogok gyakorlója jogait korlátlanul megterhelheti vagy elcserélheti;

54. *külső hitelminősítő szervezet*: a hitelminősítés alanyától és címzettjétől szervezetenként, tevékenységileg, irányításlag, működésileg és véleményalkotás szempontjából független szervezet, amely hitelminősítési tevékenységet folytat;

55. *lakóingatlan*: a lakás céljára létesített és az ingatlan-nyilvántartásban

a) lakóház vagy lakás megnevezéssel nyilvántartott vagy ilyenként feltüntetésre váró ingatlan a hozzá tartozó földrészlettel, ha arra használatbavételi engedélyt adtak ki,

b) tanyaként feltüntetett lakó-, gazdasági épület, épüleltsoport és az azonos helyrajzi szám alatt hozzá tartozó föld együttese;

56. *lejárat előtti visszafizetést biztosító rendelkezés (rulírozó megállapodásból származó kitettség vonatkozásában)*: olyan rendelkezés a szerződésben, amely meghatározott események bekövetkeztekor lehetővé teszi a befektetőnek járó összegek visszafizetését a kibocsátott értékpapírok eredetileg meghatározott lejáratá előt;

57. *likviditási hitelkeret*: olyan szerződéses megállapodással létrejövő értékpapírosítási pozíció, amelynek célja, hogy a befektetők számára biztosítsa a szerződésben rögzített időpontban történő pénzáramlást;

58. *maradék pozícióra vonatkozó visszavásárlási jog*: az eszközátruházó (originator) olyan szerződéses vételi opciója, amely lehetővé teszi az értékpapírosítás során kibocsátott értékpapírok visszavásárlását vagy az értékpapírosítási pozíció megszüntetését az alapul szolgáló kitettségek egészének visszafizetése előtt, ha a fennálló kitettségek egy meghatározott érték alá csökkennek;

59. *meghatározó piaci szereplő:*

a) a központi kormány, a központi bank, az 5. § (3) bekezdésében meghatározottaknak megfelelő regionális kormány vagy helyi önkormányzat, a 6. § (3) bekezdésében meghatározottaknak megfelelő közszektorbeli intézmény, a 7. § (5) bekezdése szerinti multilaterális fejlesztési bank és a 8. § szerinti nemzetközi szervezet, ha arra a sztenderd módszer alapján 0%-os kockázati súlyt kell alkalmazni,

b) a hitelintézet és a befektetési vállalkozás,

c) a pénzügyi vállalkozás, a biztosító, a viszontbiztosító, ha arra a sztenderd módszer alapján 20%-os kockázati súlyt alkalmazható,

d) elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével nem rendelkező pénzügyi vállalkozás, biztosító, viszontbiztosító, ha a kockázattal súlyozott kitettség értékét és a várható veszteség értékét belső minősítésen alapuló módszer szerint számító befektetési vállalkozás a Felügyelet által elismert külső hitelminősítő szervezet legalább 2-es hitelminősítési besorolásához tartozó nemteljesítési valószínűséget rendelt,

e) tőkekövetelmény vagy tőkeáttételi szabályok tekintetében szabályozott kollektív befektetési forma,

f) szabályozott nyugdíjalap,

g) elismert elszámolóház;

60. *mikro-, kis- és közép vállalkozás:* a Tpt.-ben meghatározott fogalom;

61. *minősített pozíció:* elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével rendelkező értékpapírosítási pozíció;

62. *nem minősített pozíció:* elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével nem rendelkező értékpapírosítási pozíció;

63. *nemteljesítéskori csereügylet:* olyan szerződés, amelyben a hitelkockázati fedezetet nyújtó félnek a szerződésben foglalt fizetési kötelezettsége a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezésekor áll fenn;

64. *nemteljesítési valószínűség (PD):* annak a valószínűsége, hogy az ügyfél fizetési kötelezettsége esetén, egy éven belül megvalósul a nemteljesítés;

65. *nemteljesítéskori veszteségráta (LGD):* az ügyfél nemteljesítéséből származó veszteségnek a nemteljesítés időpontjában fennálló kitettséghez viszonyított aránya;

66. *nettósítási halmaz:* azonos partnerrel létrejött ügyletek csoportja, amelyek jogilag érvényesíthető kétoldalú nettósítási megállapodás tárgyát képezik, és amelyek esetén a nettósítást a szerződéses nettósításra és a hitelkockázat mérséklésre vonatkozó előírások lehetővé teszik;

67. *partner hitelkockázat (CCR):* annak a kockázata, hogy az ügyletben érintett partner nemteljesítése az ügylet pénzáramlásának végleges teljesítése előtt bekövetkezhet;

68. *piaci értékek eloszlása:* azonos nettósítási halmazban lévő ügyletek nettó piaci értéke valószínűségi eloszlásának előrejelzése néhány jövőbeni időpontra (előrejelzési horizontra), amely során figyelembe kell venni az ügyletek korábbi piaci értékének alakulását;

69. *pénzügyi biztosíték:* készpénz, betét, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, részvény, átváltoztatható kötvény, kollektív befektetési értékpapír, fedezett kötvény és arany;

70. *referencia eszköz:* olyan eszköz, index vagy több eszközből álló kosár, amely származtatott ügylet esetén a viszonyítás alapját képezi;

71. *ruhározó megállapodásból származó kitettség:* olyan kitettség, amelynél az ügyletek tartozásának egyenlegei az ügyletek kölcsönfelvételi és visszafizetési döntéseinek megfelelően a megállapított értékhatáron belül ingadozhatnak;

72. *saját nettósítási halmaz:* minden olyan ügylet, amely nem képezi a szerződéses nettósításra vonatkozó előírások szerint jogilag érvényesíthető kétoldalú megállapodás tárgyát;

73. *szintetikus értékpapírosítás:* olyan értékpapírosítás, amelynél az ügyletrész-sorozatba sorolás előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet alkalmazásával (hitelderivatívákkal vagy garanciákkal) valósul meg, és a kitettségek az eszközzátruházó (originator) számviteli mérlegében maradnak;

74. *teljes hozamcsere-ügylet:* olyan megállapodás, amelynek keretében az egyik fél a referencia eszköznek a futamidő alatti kamathozamból és tőkehozamából származó kifizetést átadja a referencia eszköz tulajdonosának, és a referencia eszköznek a tulajdonosa a szerződésben meghatározott – a referencia eszköz hozamához nem kötött – értékpapír hozamát fizeti meg a másik félnek;

75. *termékkategóriák közötti nettósítás:* egy nettósítási halmazba különböző termékkategóriákra vonatkozó ügyletek bevonása a termékkategóriánkénti nettósítási szabályokkal összhangban;

76. *tényleges eloszlás:* a piaci értékek vagy a kitettségek eloszlása egy jövőbeni időszakban, amikor az eloszlást múltbeli érték (ár-, árfolyam-, kamatláb-változás alapján meghatározott volatilitás) figyelembevételével számítják;

77. *tényleges lejárat:* a származtatott ügyletek kitettség értékének belső modell módszer alkalmazásával történő meghatározása esetén az egy évnél hosszabb lejáratú nettósítási halmaz esetén a nettósítási halmazban lévő ügyletek futamideje alatti kockázat összegének a kockázatmentes hozamhoz tartozó kamattal diszkontált értéke, amelyet el kell osztani a nettósítási halmazban lévő ügyletek – egy éven túlra vonatkozó – várható kockázat összegének a kockázatmentes hozamhoz tartozó kamattal diszkontált értékével azzal, hogy a számítás során a várható kitettség helyettesíthető a tényleges várható kitettséggel a gördülő kockázat tükrözése érdekében;

78. *tényleges várható kitettség:* az a várható legmagasabb kitettség, amely azon a napon vagy az azt megelőző bármely napon fennáll, amely egy adott napra vonatkozóan meghatározható az adott napon várható kitettség vagy a megelőző nap tényleges kitettség alapján is a magasabb érték figyelembevételével;

79. *tényleges várható pozitív kitettség:* a tényleges várható kitettség időbeli súlyozott átlaga az első évre, vagy ha

a nettósítási halmazban lévő valamennyi szerződés egy éven belül esedékessé válik, akkor a nettósítási halmazban lévő leghosszabb futamidejű szerződés időtartamára vetítve, ahol a súlyok az egyes egyedi várható kitettségek által megtestesített időnek az egész időintervallumhoz viszonyított arányai;

80. *tőkepiac vezérelt ügylet*: biztosítékkal fedezett kitettséget eredményező megállapodás, amely olyan rendelkezést tartalmaz, ami lehetővé teszi a befektetési vállalkozás számára, hogy az ügyfelet a fedezet rendszeres – akár napi gyakorisággal történő – kiegészítésére kötelezze;

81. *ügyletrész-sorozat (tranche)*: az értékpapírosítási ügylet alapjául szolgáló egy vagy több kitettség hitelkockázatának szerződésben rögzített, elkülönülő része, ahol e rész egy pozíciójához nagyobb vagy kisebb hitelkockázat kapcsolódik, mint az ügylet más részének ugyanilyen méretű pozíciójához tartozó hitelkockázata, figyelmen kívül hagyva a harmadik fél által az adott értékpapírosítási pozícióval rendelkezőnek nyújtott hitelkockázati fedezeteket;

82. *üzleti egység*: a befektetési vállalkozás vagy a leányvállalata által meghatározott szempontok szerint egyértelműen körülhatárolható, homogén és más kitettség-től eltérő módon kezelt kitettségek csoportja;

83. *várható kitettség*: a kitettségek eloszlásának átlaga, a nettósítási halmazban lévő, leghosszabb futamidejű ügylet lejárátát megelőző bármely jövőbeli időpontban;

84. *várható pozitív kitettség*: a várható kitettségek időbeli súlyozott átlaga, ahol a súlyok az egyes egyedi várható kitettségek által megtestesített időnek az egész időintervallumhoz viszonyított arányai azzal, hogy a minimális tőkekövetelményt az első évre vetített átlag, vagy ha a nettósítási halmazban lévő valamennyi szerződés egy éven belül esedékessé válik, akkor a nettósítási halmazban lévő leghosszabb futamidejű szerződés időtartama alapján számított átlag alapján kell meghatározni;

85. *várható veszteségráta*: a hitelkockázat esetén az ügyfél egy éven belül bekövetkező nemteljesítéséből vagy a vásárolt követelés értékének egy év alatt bekövetkező felhígulási kockázatából származó várható veszteségnek a nemteljesítés időpontjában fennálló kitettség vagy vásárolt követelés értékére vetített aránya;

86. *vásárolt követelés*: minden olyan le nem járt vagy legfeljebb kilencven napja lejárt követelés, amely üzletszerű termék-, szolgáltatásvásárlás vagy eszközzel fedezett ügylet engedményezésével keletkezett;

87. *veszteség*: a hitelkockázat esetén olyan gazdasági veszteség, amely tartalmazza a behajtás közvetlen és közvetett költségeit is, és a behajtási összegek, költségek tekintetében figyelembe veszi a pénz időértékét.

2. §

A befektetési vállalkozás hitelkockázatának tőkekövetelménye

a) a II. Fejezet szerint a sztenderd módszer és az V. Fejezet szerint a partner hitelkockázat előírásai alapján meghatározott, a IV. Fejezet szerint a hitelkockázat-mérséklés mértékével csökkentett kockázattal súlyozott kitettség érték 8%-ának, a felhígulási kockázat és a VI. Fejezet szerint az értékpapírosítás, vagy

b) a III. Fejezet szerint a belső minősítésen alapuló módszer, az V. Fejezet szerint a partner hitelkockázat előírásai alapján meghatározott, a IV. Fejezet szerint a hitelkockázat-mérséklés mértékével csökkentett kockázattal súlyozott kitettség érték 8%-ának, a felhígulási kockázat és a VI. Fejezet szerint az értékpapírosítás tőkekövetelményének összege.

II. Fejezet

SZTENDERD MÓDSZER

Kitettségi osztályok

3. §

(1) A befektetési vállalkozás meghatározza a kitettség értékét. A mérlegen kívüli tételeket be kell sorolni az *I. melléklet* szerinti kockázati kategóriába. A kitettség értéke

a) eszköz esetén az eszköz mérleg szerinti értéke,

b) mérlegen kívüli tétel esetén a mérlegen kívüli tétel nyilvántartási értékének egyedileg megképzett céltartalékkal csökkentett értékének

ba) 100%-a a teljes kockázati,

bb) 50%-a, a közepes kockázati,

bc) 20%-a, az alacsony kockázati,

bd) 0%-a, a kockázatmentes

kategória esetén,

c) származtatott ügylet, repóügylet, értékpapírkölcsön és árukölcsön esetén az V. fejezet szerint meghatározott érték.

(2) A befektetési vállalkozás minden kitettséget besorol az a)–p) pont szerinti kitettségi osztályba:

a) központi kormányval, központi bankkal szembeni követelés vagy függő követelés,

b) regionális kormányval, helyi önkormányzattal szembeni követelés vagy függő követelés,

c) közszektorbeli intézménnyel szembeni követelés vagy függő követelés,

d) multilaterális fejlesztési bankkal szembeni követelés vagy függő követelés,

e) nemzetközi szervezettel szembeni követelés vagy függő követelés,

f) intézménnyel szembeni követelés vagy függő követelés,

g) vállalkozással szembeni követelés vagy függő követelés,

h) lakossággal szembeni követelés vagy függő követelés,

i) ingatlannal fedezett követelés vagy függő követelés,

- j) késedelmes tétel,
 k) Felügyelet által kiemelten kockázatosnak minősített kategóriába tartozó tétel,
 l) fedezett kötvény formájában fennálló követelés,
 m) értékpapírosítási pozíció,
 n) intézménnyel, vállalkozással szemben fennálló rövid lejáratú követelés,
 o) kollektív befektetési formával szembeni követelés,
 p) egyéb tétel.

(3) A kockázattal súlyozott kitettség érték a szavatoló tőkéből le nem vont kitettség kockázati súllyal szorzott értéke.

(4) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a kockázattal súlyozott kitettség érték számításakor a kitettséghez 100%-os kockázati súlyt kell hozzárendelni.

(5) A Felügyelet akkor engedélyezi 0%-os kockázati súly hozzárendelését a befektetési vállalkozás anyavállalatával, leányvállalatával és anyavállalatának leányvállalatával szembeni – a szavatoló tőke számításánál figyelembe vehető kötelezettséget nem eredményező – kitettséghez, ha

- a) hitelintézet, befektetési vállalkozás, pénzügyi vállalkozás, befektetési alapkezelő vagy járulékos vállalkozás,
 b) a befektetési vállalkozással azonos összevont alapú felügyeleti számításokban teljeskörűen kerül figyelembe vételre,
 c) a befektetési vállalkozással azonos kockázatértékelési, kockázatmérési és ellenőrzési eljárásokkal rendelkezik,
 d) magyarországi székhellyel rendelkezik,
 e) közte és a befektetési vállalkozás között a szavatoló tőke átadásának és a kötelezettség visszafizetésének nincs akadály.

(6) Az (5) bekezdés alkalmazásában szavatoló tőke átadásnak minősül

- a) az alárendelt kölcsöntőke nyújtása,
 b) veszteségrendezésre történő pótbefizetés,
 c) jegyzett tőke emelése,
 d) jogszabály alapján a tőke- vagy az eredménytartálék terhére történő végleges pénz- vagy eszközátadás,
 e) alapvető vagy járulékos kölcsöntőke nyújtása.

Kockázati súlyok

4. §

(1) A központi kormányval, központi bankkal szembeni kitettséghez – a (2)–(6) bekezdésben meghatározott eltéréssel – 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Ha a központi kormányval, központi bankkal szembeni kitettség rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor a központi kormányval, központi bankkal szembeni kitettséghez – a Felügyelet által a hitelminősítéshez hozzárendelt besorolás alapján – az 1. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

1. táblázat

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	0%	20%	50%	100%	100%	150%

(3) Az Európai Központi Bankkal szembeni kitettséghez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(4) EGT-állam központi kormányával, központi bankjával szembeni, a központi kormány, központi bank nemzeti pénznemében denominált és finanszírozott kitettséghez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(5) Ha a magyar szabályozással legalább egyenértékű felügyeleti és prudenciális előírásokat alkalmazó harmadik ország illetékes hatósága a központi kormányával, központi bankjával szembeni, nemzeti pénznemében denominált és finanszírozott kitettséghez az (1) és (2) bekezdésben meghatározott kockázati súlynál kisebb kockázati súlyt rendel, akkor ehhez a kitettséghez a harmadik ország illetékes hatósága által alkalmazott kisebb kockázati súly rendelhető.

5. §

(1) A regionális kormányval, helyi önkormányzattal szembeni kitettséghez – a (2)–(6) bekezdésben meghatározott eltéréssel – az intézménnyel szembeni kitettséghez kockázati súlyt kell rendelni.

(2) A regionális kormányval és a helyi önkormányzattal szembeni kitettségre nem alkalmazható a 9. § (6) bekezdése szerinti – alacsonyabb – kockázati súly.

(3) Ha a regionális kormány vagy a helyi önkormányzat – a nemteljesítési kockázatának a központi kormány kockázati szintjére történő csökkentését is biztosító – szuverén adó megállapítási jogkörrel (önálló adókivetési jogkörrel) és annak érvényesítéséhez szükséges intézményi háttérrel rendelkezik, akkor a kitettségével szemben a központi kormányával azonos kockázati súly alkalmazható.

(4) Ha a harmadik ország legalább a magyar szabályozással egyenértékű felügyeleti és prudenciális szabályokat alkalmaz, és a regionális kormányával vagy a helyi önkormányzatával szembeni kitettség súlyozása megegyezik a központi kormányával szembeni kitettség súlyozásával, akkor a harmadik ország regionális kormányával vagy helyi önkormányzatával szembeni kitettség súlyozására annak központi kormányával szembeni kitettség kockázati súlyozása alkalmazható.

(5) A Felügyelet a honlapján közzéteszi a regionális kormányok és helyi önkormányzatok listáját, amelyekkel szemben a központi kormányukkal azonos kockázati súly alkalmazható.

(6) Ha a jogi személyiséggel rendelkező egyház vagy annak jogi személyiséggel rendelkező egysége szuverén adómegállapítási joggal (önálló adókivetési jogkörrel)

rendelkezik, akkor a kitettségére – a (3) bekezdés alkalmazásának kivételével – a regionális kormányval vagy a helyi önkormányzattal szembeni kitettségre alkalmazott kockázati súlyozást kell alkalmazni.

6. §

(1) A közszektorbeli intézménnyel szembeni kitettséghez – a (2)–(5) bekezdésben meghatározott eltéréssel – 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) A közszektorbeli intézménnyel szembeni kitettséghez az intézménnyel szembeni kitettségre vonatkozó kockázati súlyozást kell alkalmazni, ha

a) a közszektorbeli intézmény döntő mértékben helyi önkormányzat számára és a helyi önkormányzattól származó bevételből végzi tevékenységét, és

b) a többségi fenntartó helyi önkormányzathoz nem 100%-os kockázati súlyt kell rendelni azzal, hogy nem alkalmazható a 9. § (6) bekezdése szerinti besorolás-csökkentés.

(3) Ha a közszektorbeli intézmény a központi kormánynak irányítása alá tartozik, és

a) a központi kormány a közszektorbeli intézmény tartozásaiért jogszabály vagy szerződés erejénél fogva kezeséget vagy garanciát vállal, és

b) döntő mértékben a központi kormány számára és a központi kormánytól származó bevételből végzi tevékenységét, akkor a kitettségével szemben a központi kormányval azonos kockázati súlyozás alkalmazható.

(4) Ha az EGT-állam közszektorbeli intézményével szembeni kitettségre a tagállam központi kormányával vagy az intézménnyel szembeni kitettségre alkalmazott kockázati súlyozást kell alkalmazni, akkor ezen kockázati súlyozás Magyarországon is alkalmazható.

(5) Ha a harmadik ország a magyar szabályozással legalább egyenértékű felügyeleti és prudenciális szabályokat alkalmaz, és a közszektorbeli intézményével szembeni kitettség súlyozása megegyezik az intézménnyel szembeni kitettség súlyozásával, akkor a harmadik ország közszektorbeli intézményével szembeni kitettség súlyozására a harmadik országban alkalmazott súlyozás alkalmazható.

7. §

(1) A multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettséghez – a (3) és (6) bekezdésben meghatározott eltéréssel –, ha

a) rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével, akkor a (2) bekezdés szerinti hitelminősítési besorolásnak megfelelő, vagy

b) nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével, akkor 50%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) A multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettséghez, ha rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével – a Felügyelet által a hitelminősítéshez hozzárendelt besorolás alapján – a 2. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni:

2. táblázat

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	20%	50%	50%	100%	100%	150%

(3) A multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettségre nem alkalmazható a 9. § (6) bekezdése szerinti besorolás-csökkentés.

(4) A sztenderd módszer alkalmazása esetén az Amerikai-közi Befektetési Társasággal, a Fekete-tengeri Kereskedelmi és Fejlesztési Bankkal, a Közép-amerikai Gazdasági Integrációs Bankkal szembeni kitettséget a multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettségre vonatkozó előírások szerint kell kezelni.

(5) Az a)–n) pontban meghatározott multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettséghez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni:

a) Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank,

b) Nemzetközi Pénzügyi Társaság,

c) Amerika-közi Fejlesztési Bank,

d) Ázsiai Fejlesztési Bank,

e) Afrikai Fejlesztési Bank,

f) az Európa Tanács Fejlesztési Bankja,

g) Északi Beruházási Bank,

h) Karibi Fejlesztési Bank,

i) Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank,

j) Európai Beruházási Bank,

k) Európai Beruházási Alap,

l) Nemzetközi Beruházás-biztosítási Ügynökség,

m) Nemzetközi Pénzügyi Eszköz a Védőoltásokért,

n) Iszlám Fejlesztési Bank.

(6) Az Európai Beruházási Alapnál jegyzett, de be nem fizetett tőkéhez 20%-os kockázati súlyt kell rendelni.

8. §

Az a)–c) pontban meghatározott nemzetközi szervezetel szembeni kitettséghez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni:

a) Európai Közösség,

b) Nemzetközi Valutaalap

c) Nemzetközi Fizetések Bank.

9. §

(1) Az intézménnyel szembeni kitettséghez a (2)–(8) bekezdés szerint meghatározott kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Ha az intézmény nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet minősítésével, akkor az intézménnyel szembeni kitettséghez nem lehet a székhelye szerinti központi kormánnyal szembeni kitettséghez rendelt kockázati súlynál kisebb kockázati súlyt rendelni.

(3) Az intézménnyel szembeni kitettséghez a – székhelye szerinti központi kormány hitelminősítési besorolásához tartozó – 3. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni:

3. táblázat

Központi kormány hitelminősítési besorolása	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	20%	50%	100%	100%	100%	150%

(4) Ha az intézmény székhelye olyan országban van, amelynek központi kormányát elismert külső hitelminősítő szervezet vagy exporthitel-ügynökség nem minősítette, akkor az intézménnyel szembeni kitettséghez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(5) A három hónapos vagy annál rövidebb futamidejű intézménnyel szembeni kitettséghez 20%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(6) A három hónapos vagy annál rövidebb hátralévő futamidejű, az intézmény székhelye szerinti EGT-állam nemzeti pénznemében denominált és finanszírozott intézménnyel szembeni kitettséghez a központi kormánnyal szembeni kitettség 4. §-ának (4) és (5) bekezdése szerinti kockázati súlynak megfelelő hitelminősítési besorolásnál eggyel kedvezőtlenebb besoroláshoz kapcsolódó – de legálább 20%-os – kockázati súlyt kell rendelni.

(7) Az intézmény által a szavatoló tőke számítása során figyelembe vett eszközbe történő befektetéshez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni, kivéve ha azt levonják a szavatoló tőkéből.

(8) E § alkalmazásában intézmény alatt a hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozást is érteni kell.

10. §

(1) Ha a vállalkozással szembeni kitettség rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor a vállalkozással szembeni kitettséghez – a Felügyelet által a hitelminősítéshez hozzárendelt besorolás alapján – a 4. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

4. táblázat

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	20%	50%	100%	100%	150%	150%

(2) Ha a vállalkozással szembeni kitettség nem rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor a vállalkozással szembeni kitettséghez

100%-os, vagy a vállalkozás székhelye szerinti központi kormánnyal szembeni kitettséghez tartozó kockázati súly közül a magasabb kockázati súlyt kell rendelni.

11. §

(1) A (2) bekezdésben meghatározott lakossággal szembeni kitettséghez 75%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Lakossággal szembeni kitettségnek minősül az értékpapír kivételével az a kitettség, amely

a) természetes személlyel és mikro-, kis- vagy középvállalkozással szemben áll fenn,

b) jelentős számú, hasonló jellemzőkkel rendelkező kitettség egyike, és ezáltal jelentősen csökken a kölcsönnyújtáshoz kapcsolódó kockázat,

c) az adós ügyfélnek vagy egymással kapcsolatban álló ügyfelek csoportjának a befektetési vállalkozással, a befektetési vállalkozás anyavállalatával és az anyavállalat leányvállalatával szembeni tartozásának – ideértve a késedelmes kitettséget, de ide nem értve a lakóingatlanra fedezett kitettséget – együttes összege nem haladja meg az egymillió eurót, amelynek ellenőrzése érdekében a befektetési vállalkozás az adott helyzetben elvárható gondossággal jár el,

d) az a) pont szerinti személlyel szembeni lízingszerződés szerinti minimális lízingdíjak jelenértéke is azzal, hogy a kitettséget bele kell számítani a c) pont szerinti összegbe.

(3) A lakossággal szembeni kitettségi osztályba tartozik az e §-ban foglaltaknak megfelelő, de a 12. §-ban meghatározott feltételeknek meg nem felelő ingatlanra fedezett kitettség.

(4) A lakossággal szembeni kitettségi osztályba tartozik az e §-ban foglaltaknak megfelelő és a 12. § szerint jelzálogjoggal nem fedezett kitettség-rész.

12. §

(1) Az ingatlanra teljeskörűen fedezett kitettséghez – a (3)–(8) bekezdésben meghatározott eltéréssel – 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) E § alkalmazásában a kitettség akkor tekinthető ingatlanra teljeskörűen fedezettnek, ha a fedezetként felajánlott ingatlan elismert hitelkockázat-mérséklő tétel.

(3) A kitettségnek a lakóingatlanra bejegyzett, jelzálogjoggal fedezett részéhez 35%-os kockázati súlyt kell rendelni, ha

a) a lakóingatlanban a tulajdonos lakik (vagy lakni fog) vagy bérbe adja (bérbe fogja adni) azt,

b) a lakóingatlan értéke független az adós hitelminősítésétől,

c) az adós kockázata nem a biztosítékként felajánlott lakóingatlan által generált pénzáramlástól függ,

d) a kitettség értéke nem haladja meg a lakóingatlan piaci értékének 70%-át.

(4) A lakóingatlanra vonatkozó lízingügylet esetén a lízingbe vevővel szembeni kitettséghez 35%-os kockázati súlyt kell rendelni, ha

a) a lakóingatlan a lízingbe adó befektetési vállalkozás tulajdonában van, és a lízingbe vevőnek lehetősége van a lakóingatlan megvásárlására,

b) a lakóingatlan értéke független a lízingbe vevő hitelminősítésétől,

c) a lízingbe vevő kockázata nem a biztosítékként felajánlott lakóingatlan által generált pénzáramlástól függ,

d) a kitettség értéke nem haladja meg a lakóingatlan piaci értékének 70%-át.

(5) A lakóingatlanok nem minősülő ingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett kitettség-részhez 50%-os kockázati súlyt kell rendelni, ha

a) az ingatlan a Magyar Köztársaság területén helyezkedik el,

b) az ingatlan értéke független az adós hitelminősítésétől,

c) az adós kockázata nem a biztosítékként felajánlott ingatlan által generált pénzáramlástól függ.

(6) A lakóingatlanok nem minősülő ingatlanra vonatkozó pénzügyi lízing ügylet esetén a lízingbe vevővel szembeni kitettséghez 50%-os kockázati súlyt kell rendelni, ha

a) az ingatlan a Magyar Köztársaság területén helyezkedik el,

b) a lakóingatlan értéke független a lízingbe vevő hitelminősítésétől,

c) a lízingbe vevő kockázata nem a biztosítékként felajánlott ingatlan által generált pénzáramlástól függ.

(7) Az (5) és (6) bekezdésben meghatározott 50%-os kockázati súly a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanokkal fedezett kitettségnek arra a részére vonatkozik, amelyik nem haladja meg az a) és b) pont szerint kiszámított határértékek közül az alacsonyabb értéket:

a) az ingatlan piaci értékének 50%-át, vagy

b) az ingatlan hitelbiztosítéki értékének 60%-át.

(8) Ha más EGT-állam alkalmazza a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanokkal fedezett kitettség esetén az (5) és (6) bekezdés szerinti 50%-os kockázati súlyt, és a kitettség megfelel az (5) és (6) bekezdésben meghatározott további feltételeknek, akkor abban az EGT-államban lévő, lakóingatlanok nem minősülő ingatlanokkal fedezett kitettség esetén a más EGT-állam kockázati súlyozása Magyarországon is alkalmazható.

13. §

(1) A kilencven napot meghaladóan késedelembe esett és a 88. § (5) bekezdése szerinti feltételeknek is megfelelő

tételnek az (egyedileg) elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értékével csökkentett összegéhez – a (2)–(6) bekezdésben meghatározott eltéréssel – a következő kockázati súlyt kell alkalmazni:

a) 150%-ot, ha az elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értéke kevesebb, mint a kitettség értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értéke – elismert hitelkockázati fedezettel – nem biztosított részének 20%-a,

b) 100%-ot, ha az elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értéke legalább a kitettség értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értéke – elismert hitelkockázati fedezettel – nem biztosított részének 20%-a.

(2) A kilencven napot meghaladóan késedelembe esett, lakóingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett kitettség elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értékével csökkentett részéhez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(3) A (2) bekezdéstől eltérően 50%-os kockázati súly alkalmazható, ha az elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értéke legalább a kitettség értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értékének 20%-a.

(4) A kilencven napot meghaladóan késedelembe esett, és lakóingatlanok nem minősülő ingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett kitettséghez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(5) A késedelmes tétel fedezettel ellátott részének meghatározása esetén elismert hitelkockázat-mérséklő tétel vehető figyelembe.

(6) Ha a késedelmes tétel nem elismert, de a Felügyelet által a IV. Fejezetben meghatározottak szerint megfelelőnek tekintett, hitelkockázat-mérséklő tétellel teljesen fedezett, és az elszámolt értékvesztés és kockázati céltartalék értéke legalább az értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értéknek 15%-a, akkor 100%-os kockázati súlyt kell alkalmazni.

14. §

(1) Fedezett kötvény fedezetét a következő eszközök valamelyike képezheti:

a) EGT-állam központi kormányával, központi bankjával, közszektorbeli intézményével, regionális kormányával és helyi önkormányzatával szembeni vagy általa garantált kitettség,

b) a kibocsátó intézmény a fennálló fedezett kötvény állománya értékének legfeljebb 20%-áig

ba) hitelminősítési besorolás I-es kategóriájába tartozó harmadik ország központi kormányával vagy központi bankjával, multilaterális fejlesztési bankkal, nemzetközi intézménnyel szembeni vagy általa garantált kitettség, és

bb) központi kormánnyal, központi bankkal, intézménnyel azonos kockázati súllyal súlyozott és a hitelminősítési besorolás I-es kategóriájába tartozó harmadik országbeli közszektorbeli intézménnyel, regionális kormánnyal vagy helyi önkormányzattal szembeni vagy általa garantált kitettség,

c) az intézménnyel szembeni kitettség, ha annak székhelye szerinti központi kormány 1. hitelminősítési besorolása és az intézménnyel szembeni kitettség teljes összege a kibocsátó intézmény fedezett kötvény állománya értékének legfeljebb 15%-a, amely értékcorlát esetén nem lehet figyelembe venni az ingatlanon fedezett kölcsön felvevője által a fedezett kötvény tulajdonosának továbbított kifizetést vagy a vonatkozásukban végzett felszámolási eljárást azzal, hogy a tagállamban székhellyel rendelkező intézménnyel szembeni kitettség 100 napnál nem későbbi lejárata esetén nem tartozik az 1. hitelminősítési besorolás követelménye alá, hanem 2. hitelminősítési besorolás minimális követelményének kell megfelelnie,

d) lakóingatlanon alapított zálogjoggal biztosított hitelek esetén a zálogjogok értékének – ideértve bármely korábbi zálogjogot is – és a fedezetül szolgáló lakóingatlan fedezeti értékének 80%-a közül a kisebb értékig, bármely tagállam jogszabályában meghatározott, lakóingatlan kapcsolatos kitettség értékpapírosítását végző intézmény által kibocsátott értékpapírral fedezett hitel, ha az értékpapírosító hitelintézet, befektetési vállalkozás vagy vállalkozás eszközeinek legalább 90%-a – amely értékcorlát esetén nem lehet figyelembe venni a fedezett kölcsön felvevője által az értékpapír tulajdonosának továbbított kifizetést vagy a vonatkozásukban végzett felszámolási eljárást – jelzáloghitelhez kötődik, és a kibocsátott értékpapír értéke a kibocsátó intézmény fennálló fedezett kötvény állománya értékének legfeljebb 20%-a,

e) a Felügyelet által a IV. Fejezetben meghatározottak szerint elismert olyan, nem lakóingatlanon biztosított, 70%-os hitelbiztosítéki érték-arányt meg nem haladó hitel, ahol a fedezett kötvény biztosítékának összértéke legalább 10%-kal meghaladja a fedezett kötvény névértékét és valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető,

f) hajóval biztosított hitel, ahol a zálogjog elsőbbségi zálogjogokkal kombinált teljes értéke legfeljebb a biztosítékként nyújtott hajó értékének 60%-a.

(2) Az (1) bekezdés értelmében a fedezett kötvény az említett eszközök valamelyike által biztosítékkal ellátottnak akkor tekinthető, ha az (1) bekezdés szerinti eszközök kizárólag a kötvény tulajdonosának a veszteséggel szembeni védelmére szolgálnak.

(3) A fedezett kötvény biztosítékát jelentő ingatlanon alapított zálogjog hitelkockázati fedezeteként – e § vonatkozásában – kizárólag elismert hitelkockázat-mérséklő tétel vehető figyelembe.

(4) A fedezett kötvényt kibocsátó intézmény hitelkockázati fedezettel nem ellátott, és nem hátrasorolt kitettsé-

gi alapján kell meghatározni a fedezett kötvény kockázati súlyozását. Ha az intézménnyel szembeni kitettséghez

a) 20%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor a fedezett kötvényhez 10%-os,

b) 50%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor a fedezett kötvényhez 20%-os,

c) 100%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor a fedezett kötvényhez 50%-os,

d) 150%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor a fedezett kötvényhez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

15. §

(1) A kollektív befektetési formával szembeni kitettséghez – a (2)–(7) bekezdésben meghatározott eltéréssel – 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Ha a kollektív befektetési formával szembeni kitettség rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor a kollektív befektetési formával szembeni kitettséghez – a Felügyelet által a hitelminősítéshez hozzárendelt besorolás alapján – az 5. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

5. táblázat

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	20%	50%	100%	100%	150%	150%

(3) Ha a kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettség különösen magas kockázatúnak minősül, akkor a kitettséghez 150%-os kockázati súlyt kell rendelni. Különösen magas kockázatúnak minősül a kockázati tőkealapban lévő, a tőzsdén nem forgalmazott és szavatoló tőkéből le nem vont magántőke-befektetés, és a Tpt. 38. §-ának (4) bekezdése szerinti szokásostól eltérő kockázatú értékpapír.

(4) A befektetési vállalkozás az (5)–(7) bekezdés szerint is meghatározhatja a kollektív befektetési értékpapír esetén alkalmazandó kockázati súlyt, ha

a) a kollektív befektetési értékpapírt kezelő társaság a Felügyelet vagy másik EGT-állam felügyeleti hatóságának illetékessége alá tartozik,

b) a kollektív befektetési értékpapír tájékoztatója tartalmazza azokat az eszközkategóriákat, amelyekbe a kollektív befektetési forma befektethet, továbbá – ha a befektetési vállalkozás befektetési korlátot alkalmaz – a befektetési korlátokat és azok kiszámítására szolgáló módszereket, és

c) a kollektív befektetési értékpapírhoz kapcsolódó kollektív befektetési formának a gazdasági tevékenységéről évente legalább egyszer jelentés készül a tárgyidőszakra vonatkozóan az eszközök és források, valamint a bevétel és a működés értékelésének érdekében.

(5) Ha a befektetési vállalkozás számára ismert a kollektív befektetési forma portfóliója, akkor a portfólióban lévő kitétségek kockázati súlyait kell figyelembe venni azzal, hogy a kollektív befektetési forma kockázati súlyát a portfólió eszközkategóriái kockázati súlyainak súlyozott átlagaként kell kiszámítani.

(6) Ha a befektetési vállalkozás számára nem ismert a kollektív befektetési forma portfóliója, akkor a kitétség kockázati súlyának meghatározásakor úgy kell a kollektív befektetési forma portfólióját figyelembe venni, mintha a kollektív befektetési forma kezelési szabályzata által megengedett legnagyobb mértékig először a legmagasabb kockázati súlyozású kitétségi osztályba fektetne be, majd egyre alacsonyabb kockázati súlyozású kitétségi osztályba fektetne be, amíg el nem éri a befektetésre vonatkozó befektetési korlátot.

(7) A befektetési vállalkozás harmadik fél közreműködését is igénybe veheti az (5) és (6) bekezdés szerinti számítások elvégzésre, ha biztosított a számítás és az arról szóló jelentés megfelelő elkészítése.

(8) Ha a harmadik ország kollektív befektetési értékpapírját másik EGT-állam – az Európai Unió szabályozásával legalább egyenértékű felügyeleti és prudenciális szabályozás miatt – elismertként jóváhagyja, akkor a (4) bekezdés a) pontjának vonatkozásában Magyarországon is elismertnek tekintendő.

16. §

(1) Az értékpapírosított pozíció kitétség értéke

a) eszköz esetén az eszköz mérleg szerinti értéke,

b) mérlegen kívüli tétel esetén a mérlegen kívüli tétel értékének és a 8. táblázat szerinti hitelegyenértékesítési tényezőnek a szorzata.

Ha e rendelet másként nem rendelkezik a hitelegyenértékesítési tényező 100%.

(2) Ha a befektetési vállalkozás egy értékpapírosítási ügyletben kettő vagy több, egymást átfedő pozícióval rendelkezik, akkor a kockázattal súlyozott kitétség értékének meghatározásakor az átfedés mértékéig csak azt a pozíciót vagy pozíciórészt kell figyelembe venni, amelyik nagyobb kockázattal súlyozott kitétséget eredményez. Az átfedés azt jelenti, hogy a pozíciók részben vagy egészben ugyanazon kockázattal szembeni kitétséget eredményeznek úgy, hogy az átfedés mértékéig egy kitétségként kell őket kezelni.

17. §

(1) Az értékpapírosított pozíció kitétség értékéhez, ha rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor – a Felügyelet által a hitelminősítés-

hez hozzárendelt besorolás alapján – a 6. táblázat vagy a 7. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Az értékpapírosított pozíció kitétség értékéhez, ha nem rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor 1 250%-os kockázati súlyt kell rendelni.

6. táblázat

Rövid lejáratú, hitelminősítéssel nem rendelkező pozíció

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5 vagy magasabb
Kockázati súly	20%	50%	100%	350%	1 250%

7. táblázat

Rövid lejáratú, hitelminősítéssel rendelkező pozíció

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4 vagy magasabb
Kockázati súly	20%	50%	100%	1 250%

18. §

(1) Ha az eszközátruházó befektetési vállalkozás 150%-os kockázati súlyt rendel minden késedelmes és különösen magas kockázatúnak minősített értékpapírosított kitétséghez, akkor – a (2) és (3) bekezdésben meghatározott eltéréssel – az értékpapírosítási pozícióhoz kiszámított, kockázattal súlyozott kitétség legmagasabb értéke legfeljebb a kitétség értékpapírosítás nélküli kockázattal súlyozott értéke lehet.

(2) A befektetési vállalkozás levonhatja annak az értékpapírosítási pozíciónak a kitétség értékét a szavatoló tőkéből, amelyhez 1 250%-os kockázati súlyt rendel. Ha a befektetési vállalkozás az értékpapírosított pozíció kitétség értékét levonja a szavatoló tőkéből, akkor az értékpapírosítási pozíciót nem kell figyelembe venni az (1) bekezdés szerinti, kockázattal súlyozott kitétség érték meghatározásakor.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a (2) bekezdés szerint jár el, akkor a szavatoló tőkéből levont összeg 12,5-del megszorított összegét levonja az (1) bekezdés szerinti, kockázattal súlyozott kitétség legmagasabb értékéből.

19. §

(1) Ha az értékpapírosított pozíció nem rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel és az értékpapírosított kitétségek halmazának (pool) mindenkor összetétele ismert, akkor a befektetési vállalkozás alkalmazhatja az értékpapírosított pozíció alapját képező, külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel nem rendelkező kitétséghez rendelt kockázati súlyok

átlagának és a (2) bekezdés szerinti koncentrációs ráta szorzatát.

(2) A koncentrációs ráta meghatározásához az ügyletrész-sorozatok (tranche) névértékének összegét el kell osztani azon ügyletrész-sorozatok névértékének összegével, amelyeket hátrébb vagy azonos helyre soroltak azzal az ügyletrész-sorozatban levő pozícióval, amelyben az ügyletrész-sorozat maga is van.

(3) Az (1) bekezdés szerinti kockázati súlyok átlaga nem haladhatja meg az 1 250%-ot, és nem lehet alacsonyabb, egy előrébb sorolt, külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel rendelkező ügyletrész-sorozat kockázati súlyánál.

(4) Ha a befektetési vállalkozás nem tudja meghatározni az (1) bekezdés szerinti kockázati súlyok átlagát, akkor az értékpapírosított pozícióhoz 1 250%-os kockázati súlyt kell rendelni.

20. §

(1) A 21–23. § szerinti, nem minősített likviditási hitelkerethez kapcsolódó kedvezményezett eljárástól függően, a befektetési vállalkozás a (2) bekezdésben meghatározott feltételeknek megfelelő értékpapírosítási pozíció esetén olyan kockázati súlyt is alkalmazhat, amely

- a) 100%, vagy
- b) az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettségekre a hitelkockázat tőkekövetelményének sztenderd módszere szerinti legmagasabb kockázati súly közül a magasabb kockázati súly.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározottak alkalmazásának feltétele, hogy az értékpapírosítási pozíció

- a) olyan ügyletrész-sorozatba tartozik, amely az értékpapírosítás során második vagy jobb veszteségviselő kategóriájú, és az első veszteségviselő kategóriába tartozó ügyletrész-sorozat tényleges hitelminőség-javítást jelent a második veszteségviselő kategóriára vonatkozóan,
- b) legalább 3-as hitelminősítési besorolással rendelkezik, és
- c) olyan befektetési vállalkozás kitettsége, amely nem rendelkezik pozícióval az első veszteségviselő kategóriába tartozó ügyletrész-sorozatban.

21. §

(1) A legfeljebb egyéves eredeti lejáratú likviditási hitelkeret esetén a kitettség értékének megállapításához 20%-os ügyletkockázati súlyt lehet rendelni, ha

- a) a likviditási hitelkeret dokumentációja egyértelműen meghatározza a lehívás feltételeit,
- b) a likviditási hitelkeret nem fordítható a lehívás időpontjában már elszenvedett veszteség fedezésére, így különösen olyan kitettség likviditási támogatására, amely

esetén nemteljesítés van, vagy az eszközöknek valós értékük feletti áron történő megszerzésére,

c) a likviditási hitelkeret nem használható az értékpapírosítás állandó vagy rendszeres finanszírozási forrásaként,

d) a likviditási hitelkerethez kapcsolódó visszafizetési kötelezettség nem lehet alárendelve az értékpapírosítási pozícióval rendelkező követelésnek, kivéve a kamatláb vagy deviza származtatott ügyletből, díjból vagy egyéb ilyen jellegű kifizetésből eredő követelést, és nem tartozhat fizetés alóli mentesítés vagy fizetési halasztás hatálya alá,

e) a likviditási hitelkeret nem hívható le, ha az adott ügyletre alkalmazható összes hitelminőség-javítási eszköz kimerítették, és

f) a likviditási hitelkeretről szóló szerződés tartalmaz olyan rendelkezést, amely

fa) alapján a likviditási hitelkeret keretében lehívható összeg automatikusan csökken azon kitettség értékével, amely esetén nemteljesítés van, vagy

fb) megszünteti a likviditási hitelkeretet, ha a halmaz (pool) átlagosan 3-asnál magasabb kockázati súlyt eredményező hitelminősítési besorolással rendelkezik.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott feltételek teljesülésekor az egy évet meghaladó eredeti lejáratú likviditási hitelkeret esetén a kitettség értékének megállapításához 50%-os ügyletkockázati súlyt lehet rendelni.

(3) Az (1) és (2) bekezdés feltételeinek megfelelő likviditási hitelkeretre azt a legmagasabb kockázati súlyt kell alkalmazni, amelyet a hitelkockázat tőkekövetelményének sztenderd módszere szerint az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettségekre alkalmazni kell.

22. §

(1) Általános piaci zavar bekövetkezésekor lehívható a likviditási hitelkeret, ha

- a) több különleges célú gazdasági egység nem tudja visszaváltani a lejárt értékpapírokat,
- b) az a) pontban meghatározott esemény nem a különleges célú gazdasági egység vagy az értékpapírosított kitettség hitelminősítése romlásának következménye, és
- c) a 21. §-ban meghatározott feltételek teljesülnek.

(2) Az (1) bekezdés teljesülése esetén a likviditási hitelkerethez kapcsolódó kitettség értékének megállapításához 0%-os ügyletkockázati súlyt lehet rendelni.

23. §

A kitettség értékének megállapításához 0%-os ügyletkockázati súlyt lehet rendelni a feltétel nélkül felmondható likviditási hitelkeret értékére vonatkozóan, ha a 21. §-ban meghatározott feltételek teljesülnek, és a likviditási hitelkerethez kapcsolódó visszafizetési kötelezettség az érték-

papírosított kitettségekből befolyó pénzáramlásból minden más kötelezettséget megelőzően kerül kielégítésre.

24. §

(1) A 24–33. § alkalmazásában:

a) *eszközátruházót megillető rész*: a lehívott összegek feltételezett halmazának (pooljának) az értékpapírosítási ügylet keretében átruházott kitettség értéke, amelynek az értékpapírosítási ügyletben átruházott teljes halmazhoz (poolhoz) viszonyított aránya határozza meg a tőke- és kamatfizetésből eredő pénzáramlás és más vonatkozó olyan összegek arányát, amelyek nem állnak rendelkezésre az értékpapírosítási ügyletben értékpapírosítási pozícióval rendelkező felek számára történő kifizetés fedezeteként,

b) *befektetőket megillető rész*: a lehívott összegek halmazának (pooljának) feltételezett fennmaradó összegének kitettségi értéke.

(2) A 24–33. § alkalmazásában a lejárat előtti visszafizetést biztosító rendelkezés akkor tekinthető ellenőrzöttnek, ha

a) az eszközátruházó befektetési vállalkozás likviditási és tőketervvel rendelkezik annak biztosítására, hogy a lejárat előtti visszafizetés esetére elegendő tőkével és likviditással rendelkezzen,

b) a követelések az egyes hónapok folyamán legalább egy hivatkozási pontban fennálló egyenlege alapján az ügylet időtartama alatt arányosan oszlik meg a kamat- és tőketörlesztés, a kiadások, a költségek és a jóváírások eszközátruházót és befektetőket megillető része között,

c) a visszafizetés üteme elégséges ahhoz, hogy a lejárat előtti visszafizetés időszakának kezdetekor fennálló teljes tartozás (az eszközátruházót és a befektetőket megillető részek) 90%-át visszafizessék vagy nemteljesítés legyen, és

d) a visszafizetés üteme nem lehet gyorsabb annál, mint amelyet a c) pontban meghatározott időtartamra vetített normál ütemű visszafizetés során érnének el.

(3) A lejárat előtti visszafizetést biztosító rendelkezést tartalmazó, rülirozó megállapodásból származó kitettség értékpapírosítása esetén az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az értékpapírosítási pozíciójának kockázattal súlyozott kitettség értékén túl a 25–32. §-nak megfelelően pótlólagos tőkekövetelményt is kell számítnia.

(4) A (3) bekezdéstől eltérően az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak nem kell pótlólagos tőkekövetelményt számítnia, ha az értékpapírosítási ügylet olyan

a) rülirozó megállapodásból származó kitettségek értékpapírosítása, ahol a hitelszerződésekbe foglalt kölcsönök lehívása nem időhöz kötött azzal, hogy az alapul szolgáló eszközök kitettségének hitelkockázata még a lejárat előtt bekövetkezett visszafizetési esemény után sem száll vissza az eszközátruházó befektetési vállalkozásra, és

b) ahol a lejárat előtti visszafizetésre csak olyan esetekben kerül sor, amelyek nem kapcsolódnak az értékpapíro-

sított kitettségek vagy az eszközátruházó befektetési vállalkozás teljesítéséhez, így különösen az adózásra vonatkozó jogszabályi rendelkezésekben történő változások.

25. §

(1) A befektetési vállalkozásnak az eszközátruházót és a befektetőt megillető részek együttes összegére vonatkozóan ki kell számítnia a kockázattal súlyozott kitettség értékét.

(2) Az eszközátruházót megillető rész nem lehet alárendelve a befektetőket megillető résznek.

26. §

Ha az értékpapírosított kitettségek rülirozó és nem rülirozó megállapodásból származnak, akkor az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az alapul szolgáló rülirozó kitettségek halmazára (pooljára) vonatkozóan a 27–31. §-ban foglaltaknak megfelelően kell a pótlólagos tőkekövetelményt számítnia.

27. §

Az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az eszközátruházót megillető része értékpapírosítási pozíció helyett az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettségeknek a eszközátruházót megillető részének megfelelő arányos kitettségnek minősül, és úgy kell kezelni, hogy azokat nem értékpapírosították.

28. §

(1) Az eszközátruházó befektetési vállalkozás esetén a saját – azaz a befektetőket megillető részhez kapcsolódó – pozícióra számított kockázattal súlyozott kitettség érték és a 24. § (3) bekezdése szerinti kockázattal súlyozott kitettség érték összege nem lehet magasabb

a) a befektetőket megillető részhez kapcsolódó pozícióra vonatkozó kockázattal súlyozott kitettség értéknél, és

b) azon kockázattal súlyozott kitettség értéknél, amelyet az értékpapírosított kitettségekre vonatkozóan a kitettséggel rendelkező befektetési vállalkozás úgy számítna ki, hogy azok nem lennének a befektetőket megillető részzel megegyező mértékig értékpapírosítva.

(2) Az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az értékpapírosított eszközökből származó, olyan jövőbeni, nem realizált nyereséget, amelyet a szavatoló tőke számításakor nem vehet figyelembe, az (1) bekezdésben meghatározott számítások során sem kell figyelembe vennie.

29. §

A 24. § (3) bekezdése szerinti kockázattal súlyozott kitettség érték a befektetőket megillető rész, a 30–32. §-ban meghatározott ügyletkockázati súly és a kitettséggel súlyozott kockázati súly szorzata, amely utóbbi akkor vonatkozna az értékpapírosított kitettségekre, ha azokat nem értékpapírosították volna.

30. §

(1) A feltétel nélkül felmondható vagy bármikor megszüntethető lakossági kitettségek lejárat előtti visszafizetésre lehetőséget biztosító rendelkezéssel bíró megállapodásaiból származó kitettségek értékpapírosítása esetén, ha a lejárat előtti visszafizetésre az értékpapírosítási felár meghatározott szint alá csökkenése esetén kerül sor, akkor a befektetési vállalkozásnak össze kell hasonlítania a háromhavi értékpapírosítási felár átlagának szintjét azzal az értékpapírosítási felár szinttel, amely alá csökkenés esetén a lejárat előtti visszafizetésre sor kerül.

(2) Ha az értékpapírosítási ügylet nem tartalmaz értékpapírosítási felár határokat, akkor a lejárat előtti visszafizetést kiváltó értékpapírosítási felárnál 4,5%-ponttal nagyobb érték minősül a határértékeknek.

31. §

A kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásához alkalmazandó hitelegyenértékesítési tényezőket a 8. táblázat tartalmazza.

8. táblázat

Értékpapírosítási felár 3 havi átlaga	Hitelegyenértékesítési tényező	
	Szabályozott, lejárat előtti visszafizetésre lehetőséget biztosító értékpapírosítás	Nem szabályozott, lejárat előtti visszafizetésre lehetőséget biztosító értékpapírosítás
„A szint” fölött	0%	0%
„A szint”	1%	5%
„B szint”	2%	15%
„C szint”	10%	50%
„D szint”	20%	100%
„E szint”	40%	100%

ahol:

– „A szint”: olyan értékpapírosítási felár szinteket jelöl, amelyek kisebbek az értékpapírosítási felár határszintjének 133,33%-ánál, de nem kisebbek annak 100%-ánál,

– „B szint”: olyan értékpapírosítási felár szinteket jelöl, amelyek kisebbek az értékpapírosítási felár határszintjének 100%-ánál, de nem kisebbek annak 75%-ánál,

– „C szint”: olyan értékpapírosítási felár szinteket jelöl, amelyek kisebbek az értékpapírosítási felár határszintjének 75%-ánál, de nem kisebbek annak 50%-ánál,

– „D szint”: olyan értékpapírosítási felár szinteket jelöl, amelyek kisebbek az értékpapírosítási felár határszintjének 50%-ánál, de nem kisebbek annak 25%-ánál,

– „E szint”: olyan értékpapírosítási felár szinteket jelöl, amelyek kisebbek az értékpapírosítási felár határszintjének 25%-ánál.

32. §

A 26–31. § hatálya alá nem tartozó

a) szabályozott, lejárat előtti visszafizetésre lehetőséget biztosító, rulírozó kitettség értékpapírosítási pozíciójához 90%-os,

b) nem szabályozott, lejárat előtti visszafizetésre lehetőséget biztosító, rulírozó kitettség értékpapírosítási pozíciójához 100%-os

hitelegyenértékesítési tényezőt kell rendelni.

33. §

Ha az értékpapírosítási pozícióhoz hitelkockázati fedezet tartozik, akkor az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor a IV. Fejezetben foglaltakat kell alkalmazni.

34. §

Ha a három hónapos vagy annál rövidebb futamidejű, intézménnyel, vállalkozással szembeni kitettség rendelkezik külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor az intézménnyel, vállalkozással szembeni kitettséghez – a Felügyelet által a hitelminősítéshez hozzárendelt besorolás alapján – a 9. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

9. táblázat

Hitelminősítési besorolás	1	2	3	4	5	6
Kockázati súly	20%	50%	100%	150%	150%	150%

35. §

(1) A kockázati tőketársaságban lévő befektetéshez, a kockázati tőkealapjegyző és magántőke-befektetéssel szembeni kitettséghez 150%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) Az olyan – egyébként 150%-os kockázati súlyozású – nem késedelmes tétel esetén, amelyre értékvesztést számoltak el, kockázati céltartalékot képeztek

a) 100%-os kockázati súly alkalmazandó, ha az elszámolt értékvesztés, kockázati céltartalék értéke legalább a kitettség értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értékének 20%-a,

b) 50%-os kockázati súly alkalmazandó, ha az elszámolt értékvesztés, kockázati céltartalék értéke legalább a kitettség értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó értékének 50%-a.

(3) A tárgyi eszközökhöz 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(4) Ha az aktív időbeli elhatárolás tételéhez nem rendelhető egyértelműen ügyfél, akkor 100%-os kockázati súlyt kell hozzárendelni.

(5) A készpénz-állományhoz és az azzal egyenértékűnek minősülő tételhez 0%-os, a beszéd alatt lévő tételhez 20%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(6) Szavatoló tőkéből le nem vont részesedési viszony értékéhez 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(7) Saját széfben tárolt vagy letétbe helyezett aranyhoz 0%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(8) Repóügylet és határidős vásárlás esetén az eszköz kockázati súlyát és nem az ügyfél kockázati súlyát kell a kitettséghez hozzárendelni.

(9) Ha a befektetési vállalkozás hitelkockázat fedezetének nyújtásakor az n-dik nemteljesítést követően kerül a fedezet lehívásra, amelynek bekövetkeztével a szerződés megszűnik, és a fedezett ügylet egy elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítési kategóriával rendelkezik, akkor az értékpapírosítási ügylethez a VI. Fejezet szerint meghatározott kockázati súlyokat kell rendelni.

(10) Ha az ügylet nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor az ügylet kockázattal súlyozott kitettség értéke az ügylet-höz kapcsolódó kitettségek – (n–1)-dik kitettség kivétele mellett – kockázati súlyának legfeljebb 1 250%-ig történő összesítése szorozva a hitelderivatíva által nyújtott fedezet névértékével. Az ügylethez kapcsolódó és kizárandó (n–1)-dik kitettség meghatározásakor a kitettségek mindegyikének kisebb kockázattal súlyozott kitettség értéket kell eredményeznie, mint az összesítésbe bekerülő bármely kitettség kockázattal súlyozott kitettség értéke.

Elismert külső hitelminősítő szervezet

36. §

(1) A külső hitelminősítő szervezet által a hitelminősítési kategóriákba sorolásra alkalmazott módszernek a múltbeli tapasztalatok érvényesítése mellett szigorúnak, rendszeresnek és folyamatosnak kell lennie (tárgyilagosság követelménye).

(2) A külső hitelminősítő szervezet által alkalmazott módszernek politikai befolyástól, kényszerszertől és gazdasági nyomásgyakorlástól mentesnek kell lennie (függetlenség követelménye). Ennek érdekében vizsgálni kell a szervezet

- a) tulajdonosi szerkezetét és szervezeti felépítését,
- b) pénzügyi erőforrásait,
- c) alkalmazottait, és
- d) vállalatirányítását.

(3) A külső hitelminősítő szervezetnek a hitelminősítéseit rendszeresen, minden jelentősebb esemény után, de évente legalább egyszer felül kell vizsgálnia (rendszeres felülvizsgálat követelménye).

(4) A Felügyelet akkor ismeri el a külső hitelminősítő szervezetet, ha a piaci területekre vonatkozó értékelési módszerei az a)–c) pontban foglaltaknak megfelelnek:

- a) az utótesztelést legalább egy évre visszamenőleg elvégzi,
- b) a Felügyelet ellenőrzi a (3) bekezdés szerinti rendszeres felülvizsgálatot, és
- c) a külső hitelminősítő szervezet és az általa minősített szervezet közötti kapcsolat a Felügyelet által ellenőrizhető.

(5) A külső hitelminősítő szervezetnek az általa alkalmazott módszerek alapelveit az összes lehetséges felhasználó részére nyilvánossá kell tennie (átláthatóság és nyilvánosságra hozatal követelménye).

37. §

(1) A külső hitelminősítő szervezet akkor tekinthető elismerhetőnek, ha a hitelminősítéseit annak felhasználói hitelesnek és megbízhatónak tekintik. A hitelességet alá kell támasztania a külső hitelminősítő szervezet piaci részeseedésének, minősítési tevékenységéből származó bevételeinek, a minősítésen alapuló piaci árképzésnek, továbbá a hitelminősítését legalább két intézménynek használnia kell a kötvénykibocsátása vagy a hitelkockázat meghatározása során (hitelesség és piaci elfogadás követelménye).

(2) Az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésének minden felhasználó számára – akinek jogos érdeke fűződik a hitelminősítés megismeréséhez – azonos feltételekkel rendelkezésre kell állnia (átláthatóság és nyilvánosságra hozatal követelménye).

38. §

(1) A hitelminősítési kategória hitelminősítési besoroláshoz rendelése során a Felügyelet a következő mennyiségi és minőségi tényezőket veszi figyelembe:

- a) az azonos hitelminősítési kategóriába tartozó elemek hosszú távú nemteljesítésének arányát,
- b) a külső hitelminősítő szervezet által minősített kibocsátók körét,

c) a külső hitelminősítő szervezet hitelminősítési kategóriáinak tartományát,

d) az alkalmazott hitelminősítési kategóriák értelmezését, és

e) a nemteljesítésnek a külső hitelminősítő szervezet által alkalmazott meghatározását.

(2) Ha a külső hitelminősítő szervezet kevés nemteljesítési adattal rendelkezik, akkor az azonos hitelminősítési kategóriába tartozó elemek hosszú távú nemteljesítésének arányára becslést kell készítenie a rendelkezésre álló nemteljesítési adatok alapján.

(3) A Felügyeletnek össze kell vetnie az adott külső hitelminősítő szervezet egyes hitelminősítési kategóriájába tartozó elemek nemteljesítésének arányát más külső hitelminősítő szervezetek által minősített, a Felügyelet által egyenértékű hitelkockázatot képviselőnek minősített, a kibocsátókkal szembeni kitettségeknél tapasztalt nemteljesítési arányokkal.

(4) Ha a Felügyelet megítélése szerint a nemteljesítések aránya egy külső hitelminősítő szervezet valamely hitelminősítési kategóriája esetén lényegesen és rendszeresen magasabb a viszonyítási alaponál, akkor a külső hitelminősítő szervezetnek a hitelminősítési kategóriájához a Felügyelet magasabb hitelminősítési besorolást rendel.

(5) Ha a (4) bekezdésben meghatározott feltételek már nem állnak fenn, akkor a Felügyelet kérelemre vagy hivatalból visszaállítja a külső hitelminősítő szervezet hitelminősítési kategóriájának – az egyvel korábban alkalmazott – hitelminősítési besoroláshoz történő rendelését.

39. §

(1) A befektetési vállalkozás egy vagy több elismert külső hitelminősítő szervezet besorolásait is alkalmazhatja az eszközök és a mérlegen kívüli tételek kockázati súlyainak meghatározására.

(2) Ha a befektetési vállalkozás egy kitettségi osztályhoz tartozó kitettségek kockázati súlyának meghatározására valamely elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítést használja, akkor az adott kitettségi osztályba tartozó valamennyi kitettségére ezen külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítést kell használnia.

(3) Ha a befektetési vállalkozás egy elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítés alkalmazása mellett dönt, akkor ezeket a hitelminősítéseket folyamatosan és következetesen kell alkalmaznia.

(4) A befektetési vállalkozás a tőke- és kamatösszeget is magában foglaló – elismert külső hitelminősítő szervezet által készített – hitelminősítéseket használhat.

(5) Ha a minősített tétel csak egy elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel rendelke-

zik, akkor ezt a hitelminősítést kell alkalmazni a kockázati súly meghatározására.

(6) Ha a minősített tétel két elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel rendelkezik és ezekhez különböző kockázati súlyok tartoznak, akkor a magasabb kockázati súlyt kell alkalmazni.

(7) Ha a minősített tétel kettőnél több elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel rendelkezik, akkor a két legkisebb kockázati súlyt eredményező hitelminősítéshez tartozó kockázati súly közül a magasabbat kell alkalmazni.

(8) Ha egy kibocsátási programnak vagy ügyletnek, amihez a kitettség tartozik, van hitelminősítése, akkor az adott kitettség kockázati súlyának meghatározásához ezen hitelminősítést kell alkalmazni.

(9) Ha egy kitettség nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, de a kibocsátó egy kibocsátási programjának vagy ügyletnek – amihez a kitettség nem tartozik – rendelkezik vagy a kibocsátónak van egy általános hitelminősítése, akkor ezen hitelminősítést abban az esetben kell az említett kitettségére alkalmazni, ha

a) az magasabb kockázati súlyt képez, mint amekkora kockázati súlyt egyébként az adott kitettség kapna, vagy

b) az alacsonyabb kockázati súlyt képez, mint amekkora kockázati súlyt egyébként az adott kitettség kapna, de az említett kitettség az adott kibocsátási programmal, ügylettel, vagy a kibocsátó nem alárendelt, fedezetlen kitettségével minden tekintetben egyező vagy jobb szinten van.

(10) Fedezett kötvény esetén – a (8) és (9) bekezdéstől eltérően – a 14. §-t kell alkalmazni.

(11) Egy vállalkozási csoporton belüli kibocsátóra vonatkozó hitelminősítés nem alkalmazható a vállalkozási csoporthoz tartozó másik kibocsátó hitelminősítéseként.

(12) A rövid távú hitelminősítés vállalkozással szembeni, kizárólag rövid lejáratú eszköz vagy mérlegen kívüli tétel esetén alkalmazható.

(13) A 34. § szerinti rövid távú hitelminősítés – a (14) és (15) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kizárólag arra a kitettségére alkalmazható, amelyre a hitelminősítés vonatkozik.

(14) Ha egy rövid távú, minősített ügylethez 150%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor az ügylethez tartozó ügyfél összes, nem minősített, fedezetlen és rövid vagy hosszú távú kitettségéhez is 150%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(15) Ha egy rövid távú, minősített ügylethez 50%-os kockázati súlyt kell rendelni, akkor a nem minősített, rövid lejáratú kitettséghez legalább 100%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(16) Egy ügyféllel szembeni, hazai pénznemben denominált kitettségére vonatkozó hitelminősítés nem használ-

ható fel ugyanezen ügyfél más devizában denominált kitettségekhez tartozó kockázati súly meghatározására.

Exporthitel-ügynökség

40. §

(1) Az exporthitel-ügynökség hitelminősítését a Felügyelet akkor ismeri el, ha

a) a hitelminősítés a „Hivatalosan támogatott exporthitelek irányelveiről szóló OECD-megállapodásban” részt vevő exporthitel-ügynökségek konszenzusos kockázatminősítése, vagy

b) az exporthitel-ügynökség az OECD által elfogadott módszereket alkalmazza és közzéteszi hitelminősítéseit, továbbá a hitelminősítéshez az OECD által elfogadott módszerek alapján meghatározott nyolc minimális exportbiztosítási díj egyike társul.

(2) Az exporthitel-ügynökség elismert hitelminősítése esetén a kitettséghez a 10. táblázat szerinti kockázati súlyt kell rendelni.

10. táblázat

Minimális exportbiztosítási díj	0	1	2	3	4	5	6	7
Kockázati súly	0%	0%	20%	50%	100%	100%	100%	150%

III. Fejezet

BELSŐ MINŐSÍTÉSEN ALAPULÓ MÓDSZER

41. §

(1) A befektetési vállalkozás számára a kockázattal súlyozott kitettség értéknek belső minősítésen alapuló módszerrel történő számítását a Felügyelet akkor engedélyezi, ha megfelel az e rendeletben meghatározott feltételeknek.

(2) A befektetési vállalkozásnak a belső minősítésen alapuló módszer alkalmazását a Felügyelet kizárólag akkor engedélyezi, ha

a) a befektetési vállalkozásnak a kockázatkezelési és minősítési rendszerei megbízhatóak és átfogóak, azaz biztosítják az ügyfél és az ügylet jellemzőinek meghatározását és minősítését, a kockázatok következetes becslését,

b) a tőkekövetelmény számításához használt minősítés, a nemteljesítésre és a veszteségre vonatkozó becslés, valamint a minősítéshez és becsléshez kapcsolódó belső eljárások meghatározó szerepet játszanak a kockázatkezelési, döntéshozatali és hitelezési folyamatban, valamint a befektetési vállalkozás belső tőkeallokációs folyamatában és a vállalatirányítási rendszerében,

c) a befektetési vállalkozás a kockázatvállalási döntést meghozó egységtől független hitelkockázat-ellenőrzési egységgel rendelkezik, amely felelős minősítési rendszereinek működéséért és ellenőrzéséért,

d) a befektetési vállalkozás a hitelkockázat méréséhez és kezeléséhez szükséges, törvény által lehetővé tett valamennyi adatot gyűjti és tárolja,

e) a befektetési vállalkozás évente legalább egyszer jóváhagyja és dokumentálja a minősítési rendszereit, azok indokolását, és más kapcsolódó rendszereiben és folyamataiban integráltan alkalmazza azokat.

(3) A (2) bekezdésben foglalt részletes feltételeket e Fejezet állapítja meg.

(4) A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazásának engedélyezéséhez a befektetési vállalkozásnak a kérelem benyújtását megelőző legalább három éven át olyan minősítési rendszert kell alkalmaznia kockázatomérési és kezelési célra, amely lényeges jellemzőit – fő feltételeit, célját, megvalósításának fő elemeit, a kategóriákba sorolásokat és elhatárolásokat – tekintve megfelel a belső minősítésen alapuló módszer minősítési rendszerrel szembeni – belső kockázatomérésre és -kezelésére vonatkozó – minimum követelményeknek.

(5) A saját nemteljesítéskori veszteségráta, a hiteligyenértékesítési tényező becslés alkalmazásának engedélyezéséhez a befektetési vállalkozásnak a kérelem benyújtását megelőző legalább három éven át lényeges jellemzőit – fő feltételeit, célját megvalósításának fő elemeit, a kategóriákba sorolásokat és elhatárolásokat – tekintve meg kell felelnie a saját nemteljesítéskori veszteségráta, hiteligyenértékesítési tényező becslésére vonatkozó minimum követelményeknek.

(6) Ha a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás nem teljesíti a belső minősítésen alapuló módszer feltételeit és alkalmazásának követelményeit, akkor a jogszerű működés helyreállításáról kilencven napon belül köteles a Felügyeletnek intézkedési tervet benyújtani.

(7) Belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása esetén a befektetési vállalkozásnak, az anyavállalatának és az anyavállalat leányvállalatának minden kitettségre a belső minősítésen alapuló módszert kell alkalmaznia.

(8) A (7) bekezdéstől eltérően, a belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása fokozatosan is bevezethető – a (9) és (10) bekezdésben meghatározott feltételek teljesülése esetén – a Felügyelet engedélyével

a) a befektetési vállalkozásnak a 42. § (1) bekezdés szerinti egyes kitettségi osztályaira és a 42. § (1) bekezdés d) pontja szerinti kitettségi osztály alosztályaira, ugyanazon üzleti egységen belül,

b) üzleti egységekre vonatkozóan, vagy

c) a saját nemteljesítéskori veszteségráta, a hiteligyenértékesítési tényező becslés alkalmazásakor a 42. § (1) bekezdés a)–c) pontja szerinti kitettség kockázati súlyának

meghatározására azzal, hogy a nemteljesítéskori veszteségráta és a hitel-egyenértékesítési tényező tekintetében kitettségi osztályonként egyszerre kell áttérni a módszer alkalmazására.

(9) A fokozatos bevezetést a Felügyelet akkor engedélyezi, ha

a) a fokozatosság tekintetében a befektetési vállalkozás egységes elveket alkalmaz,

b) a fokozatos bevezetés célja nem kizárólag a tőkekövetelmény csökkentése,

c) az engedélyezési kérelem benyújtásakor a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értékének legalább az 50%-át – a 43. §-ban meghatározott eltérésekkel – belső minősítésen alapuló módszerrel állapítja meg,

d) a befektetési vállalkozás az engedélyezési kérelemben nyilatkozik arról, hogy az engedély megadásától számított legkésőbb

da) kettő és fél éven belül a c) pontban meghatározott arányt 67%-ra növeli, és

db) öt éven belül a c) pontban meghatározott arányt 100%-ra növeli

a 43. §-ban meghatározott eltérésekkel.

(10) A fokozatos bevezetés engedélyezése során a Felügyelet részére az engedélyezési kérelem részeként a befektetési vállalkozásnak be kell nyújtania a belső minősítésen alapuló módszer

a) bevezetésére vonatkozó részletes és megalapozott ütemtervet,

b) bevezetésének aktuális helyzetére vonatkozó átfogó és részletes értékelést.

(11) Ha a befektetési vállalkozás bármely kitettségi osztályra a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazza, akkor a részvényjellegű és részesedések (a továbbiakban együtt: részesedések) kitettségi osztály esetén köteles a belső minősítésen alapuló módszert használni.

(12) A kockázattal súlyozott kitettség érték számításához a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a mérlegfőösszegének legalább 20%-os csökkenése esetén a Felügyelet engedélyével térhet át a II. Fejezet szerinti sztenderd módszer alkalmazására.

(13) A saját nemteljesítéskori veszteségráta, a hitel-egyenértékesítési tényező becslést alkalmazó befektetési vállalkozás a Felügyelet engedélyével, a (12) bekezdésben rögzített esetekben térhet át a 42. § (6) bekezdésének c) pontja szerinti nemteljesítéskori veszteségráta és hitel-egyenértékesítési tényező használatára.

(14) Ha

a) a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás sztenderd módszert alkalmazó intézményben, vagy

b) a 42. § (6) bekezdésének b) és d) pontja szerinti módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a 42. § (6) bekezdésének b) és c) pontja szerinti módszert alkalmazó intézményben

ellenőrző befolyást szerez, akkor a (7) bekezdésben foglaltaknak való megfelelés elérésére vonatkozóan az ellenőrző befolyást szerző befektetési vállalkozás az ellenőrző befolyás megszerzését követő száznolcvan napon belül a Felügyeletnek ütemtervet nyújt be.

(15) Ha

a) a sztenderd módszert alkalmazó befektetési vállalkozás belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó intézményben, vagy

b) a 42. § (6) bekezdésének b) és c) pontja szerinti módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a 42. § (6) bekezdésének b) és d) pontja szerinti módszert alkalmazó intézményben

ellenőrző befolyást szerez, akkor a (7) bekezdésben foglaltaknak való megfelelés elérésére vonatkozóan az ellenőrző befolyást szerző befektetési vállalkozás az ellenőrző befolyás megszerzését követő száznolcvan napon belül a Felügyeletnek ütemtervet nyújt be.

(16) A (8)–(10) és (12)–(15) bekezdésben rögzített követelményeknek az EU-szintű befektetési vállalkozás anyavállalat és EU-szintű pénzügyi holding társaság anyavállalat a Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdésben meghatározott vállalkozások vonatkozásában összevont alapon köteles megfelelni.

42. §

(1) A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása esetén a kockázattal súlyozott kitettség érték meghatározásakor minden kitettséget be kell sorolni a következő kitettségi osztályok valamelyikébe:

a) központi kormányval vagy központi bankkal szembeni kitettség,

b) intézménnyel szembeni kitettség,

c) vállalkozással szembeni kitettség,

d) lakossággal szembeni kitettség,

e) részesedések,

f) értékpapírosítási pozíciók,

g) egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszközök.

(2) A kitettségi osztály tartalmát, a besorolásra vonatkozó feltételek leírását, és a regionális kormányval, helyi önkormányzattal, közszelektorbéli intézménnyel, multilaterális fejlesztési bankkal, nemzetközi szervezettel szembeni és kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettség kitettségi osztályba történő besorolását e Fejezet rögzíti.

(3) A befektetési vállalkozás a kitettség kitettségi osztályba vagy alosztályba való sorolásakor következetesen kialakított módszertan szerint jár el. Az összevont alapú felügyelet alá tartozó befektetési vállalkozás ezen következetes módszertan a Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdése szerinti vállalkozásokra az összevont alapú felügyelet tekintetében együttesen is alkalmazza.

(4) Az (1) bekezdés *a)–d)* pontjában említett – a szavatoló tőkéből le nem vont – kitettség esetén a kitettség belső minősítésen alapuló módszer szerint számított értéke mérlegben belüli eszköz esetén a bekerülési értéknek a törlesztésekkel csökkentett, az elszámolt értékvesztések és visszairások figyelembevétele nélkül vett (bruttó) értékének – a számviteli nyilvántartásokban fedezett ügyletként megjelölt eszköztétel kivételével – az elszámolt értékelési különbözettel korrigált értéke, kitettségnek minősülő mérlegben kívüli kötelezettségvállalásnál a képzett céltartalék figyelembevétele nélküli nyilvántartási érték ügyletkockázati súllyal vagy hitelegyenértékesítési tényezővel számított értéke, származtatott ügylet érték. A számviteli nyilvántartásban fedezett ügyletként megjelölt eszköztétel kitettség értékének meghatározásakor az elszámolt értékelési különbözetet nem kell figyelembe venni. Az (1) bekezdés *e)* és *g)* pontjában említett – a szavatoló tőkéből le nem vont – kitettség esetén a kitettség mértéke, annak könyv szerinti értéke.

(5) A hitelkockázatra és a vásárolt követelés felhígulási kockázatára vonatkozó, kockázattal súlyozott kitettség érték számításakor a nemteljesítés valószínűségének, a nemteljesítéskori veszteségrátának, a hitelegyenértékesítési tényezőnek, a lejáratnak és a kitettség értékének meghatározását e Fejezet szerint kell elvégezni.

(6) A befektetési vállalkozás

a) az (1) bekezdés *a)–d)* pontjában meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén a nemteljesítés valószínűségére saját becsléseket alkalmaz, és

b) az (1) bekezdés *d)* pontjában meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén saját nemteljesítéskori veszteségrátá és hitelegyenértékesítési tényező becslést alkalmaz, és

c) az (1) bekezdés *a)–c)* pontjában meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén az e rendeletben meghatározott nemteljesítéskori veszteségrátá értéket és hitelegyenértékesítési tényezőt alkalmaz, vagy

d) az (1) bekezdés *a)–c)* pontjában meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén – a *c)* ponttól eltérően – saját nemteljesítéskori veszteségrátá és hitelegyenértékesítési tényező becslést – kizárólag egyidejűleg – alkalmaz.

(7) A befektetési vállalkozás az (1) bekezdésben rögzített kitettségi osztályba tartozó kitettség várható veszteség értékét e Fejezetben meghatározott módon számítja ki. A várható veszteség értékének számításakor a kockázattal súlyozott kitettség érték számításához használt nemteljesítési valószínűséget, nemteljesítéskori veszteségrátát és kitettség értéket kell figyelembe venni.

(8) Ha a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségrátá becslést végez, akkor az ügyféllel szembeni olyan kitettség esetén, amelyre vonatkozóan megvalósul a nemteljesítés – ahol a nemteljesítés valószínűségének értéke egy – a befektetési vállalkozásnak a várható veszteségre vonatkozó legjobb becslést kell figyelembe vennie.

43. §

(1) A belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség érték meghatározásakor a sztenderd módszert alkalmazhatja:

a) központi kormányval vagy központi bankkal szembeni kitettségi osztály esetén, ha az olyan ügyfelek száma alacsony, amelyekkel szemben jelentős kitettség áll fenn és a befektetési vállalkozás számára indokolatlan terhet jelentene az ezen ügyfelekre vonatkozó minősítési rendszer bevezetése,

b) intézménnyel szembeni kitettségi osztály esetén, ha az olyan ügyfelek száma alacsony, amelyekkel szemben jelentős kitettség áll fenn, és a befektetési vállalkozás számára indokolatlan terhet jelentene az ezen ügyfelekre vonatkozó minősítési rendszer bevezetése,

c) ha az üzleti egységekben lévő kitettségek, valamint a méret és kockázati jellemzői alapján a kitettségi osztályok nem jelentősek,

d) a Magyar Köztársaság kormányával szembeni kitettség esetén, ha ezen kitettséghez a sztenderd módszer alkalmazásában 0%-os kockázati súlyt kell rendelni,

e) a Magyar Köztársaság helyi önkormányzatával és közszektorbeli intézményével szembeni kitettség esetén, ha

1. a központi kormány helytáll – garancia vagy viszontgarancia nyújtása, készfizető kezesség vállalása formájában – a helyi önkormányzat és a közszektorbeli intézmény kötelezettségéért, és
2. a Magyar Köztársaság kormányával szembeni kitettséghez sztenderd módszer alkalmazásában 0%-os kockázati súlyt kell alkalmazni,

f) a befektetési vállalkozás anyavállalatával, leányvállalatával és anyavállalatának leányvállalatával – ha az hitelintézet, befektetési vállalkozás, pénzügyi vállalkozás, befektetési alapkezelő vagy járulékos vállalkozás – szembeni kitettség esetén, ha a kitettség megfelel a 3. § (5) bekezdésében foglaltaknak,

g) a központi kormányzat, regionális kormányzat, helyi önkormányzat által finanszírozott olyan gazdálkodó szervezetben fennálló részesedés esetén, amelyhez a II. Fejezet alkalmazása esetén 0%-os kockázati súlyt kell rendelni,

h) a gazdaság valamely ágazatának előmozdítására irányuló állami programok keretében felmerült olyan részesedések esetén, amelynél a befektetési vállalkozás általi befektetésekhez jelentős állami támogatást nyújtanak, és ezáltal a befektetésekre állami – ágazati, az érintett vállalkozás ezen tevékenységére kiterjedő – felügyelet és támogatás-felhasználási korlátozások vonatkoznak azzal, hogy az ennek alapján mentesíthető részesedések értéke nem haladhatja meg a szavatoló tőke 10%-át,

i) állami garanciával és állami viszontgaranciával fedezett kitettség külön jogszabályban meghatározott feltételek teljesülése esetén,

j) az olyan részesedések esetén, amelyre másik EGT-állam jogszabálya lehetővé teszi a sztenderd módszer alkalmazását.

(2) Az (1) bekezdés *c)* pontja alkalmazásában az üzleti egységben lévő kitettségek és a kitettségi osztályok nem jelentősek, ha az összes nem jelentősnek tekintett üzleti egységben és kitettségi osztályban szereplő kitettség értéke együttesen sem haladja meg a befektetési vállalkozás

a) összes kitettség értékének az (1) bekezdés *a)–b)* és *d)–j)* pontjába sorolt kitettségek értékével csökkentett összeg 10%-át, és

b) összes kockázattal súlyozott kitettség értékének az (1) bekezdés *a)–b)* és *d)–j)* pontjába sorolt kitettségek értékével csökkentett kockázattal súlyozott kitettség érték 10%-át.

(3) Az (1) bekezdés *c)* pontja értelmében jelentős a befektetési vállalkozás részesedések kitettségi osztálya, ha ezen kitettségek – kivéve az (1) bekezdés *h)* pontját – összesített értéke – az előző év átlagában tekintve – meghaladja a szavatoló tőke 10%-át. Ezen határérték a szavatoló tőke 5%-a, ha az említett kitettségek száma tíz egyedi részesedésnél kevesebb.

(4) Az e §-ban foglaltaknak az EU-szintű befektetési vállalkozás anyavállalat és EU-szintű pénzügyi holding társaság anyavállalat a Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdésében meghatározott vállalkozások vonatkozásában összevont alapon köteles megfelelni.

(5) Az (1) bekezdésben foglaltaknak az EGT-állambeli befektetési vállalkozás anyavállalat és az EGT-állambeli pénzügyi holding társaság anyavállalat a Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdésében meghatározott vállalkozások vonatkozásában összevont alapon köteles megfelelni.

Kitettségi osztályok

44. §

Egy kitettség a központi kormányval vagy központi bankkal szembeni kitettségi osztályba tartozik, ha az

a) központi kormányval vagy központi bankkal szembeni kitettség,

b) regionális kormányval, helyi önkormányzattal vagy közszektorbeli intézménnyel szembeni kitettség és a sztenderd módszer szerint a központi kormányval szembeni kitettségként értékelhető, vagy

c) multilaterális fejlesztési bankkal vagy nemzetközi szervezettel szembeni kitettség, amelyhez a sztenderd módszer szerint 0%-os kockázati súlyt lehet rendelni.

45. §

(1) Egy kitettség intézménnyel szembeni kitettségi osztályba tartozik, ha

a) az intézménnyel szembeni kitettség,

b) az regionális kormányval vagy helyi önkormányzattal szembeni kitettség és a sztenderd módszer szerint nem a központi kormányval szembeni kitettségként értékelhető,

c) az közszektorbeli intézménnyel szembeni kitettség és a sztenderd módszer szerint intézménnyel szembeni kitettségként értékelhető, vagy

d) az multilaterális fejlesztési bankkal szembeni kitettség, amelyhez a sztenderd módszer szerint nem lehet 0%-os kockázati súlyt rendelni.

(2) Az (1) bekezdés *a)* pontja szerinti kitettségi osztályba tartozik a jelzálog-hitelintézet ingatlanon alapított önálló zálogjog visszavásárlási vételárából származó követelése.

46. §

(1) Vállalkozással szembeni kitettségi osztályba tartozik a vállalkozással szembeni kitettségen túl minden olyan hitelkötelezettség jellegű kitettség, amely nem sorolható be a 42. § (1) bekezdésének *a)–b)* és *d)–f)* pontja szerinti kitettségi osztályok valamelyikébe.

(2) A befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni kitettségi osztályon belül – mint különleges hitelezési kitettséget – azonosítja és elkülönített alosztályba sorolja az olyan kitettséget, amely

a) tárgyi eszköz finanszírozására, működtetésére létrehozott vállalkozással szemben áll fenn,

b) vonatkozásában a befektetési vállalkozás szerződés alapján jelentős mértékű ellenőrzéssel rendelkezik az eszköz és az általa termelt jövedelem felett, és

c) alapján fennálló kötelezettség visszafizetésének elsődleges forrása a finanszírozott eszköz által termelt jövedelem.

47. §

(1) Egy kitettség a lakossággal szembeni kitettségi osztályba tartozik, ha

a) természetes személlyel, mikro-, kis- vagy középvállalkozással szemben áll fenn,

b) a kitettség egy jelentős számú, hasonló jellemzőkkel rendelkező, következetes és hasonló kockázatkezelés alatt álló kitettségeket magában foglaló csoportba sorolható, így lehetővé téve a kölcsönnyújtáshoz kapcsolódó kockázat csökkenését,

c) mikro-, kis- és középvállalkozás esetén az adós ügyfélnek vagy egymással kapcsolatban álló ügyfelek csoportjának a befektetési vállalkozással, annak anyavállalatával és leányvállalatával szembeni tartozása – ideértve minden késedelmes kitettséget, ide nem értve a lakóingatlanlallal fedezett kitettséget – együttes összege a befektetési

vállalkozás tudomása szerint nem haladja meg az egymillió eurót vagy annak megfelelő összeget, és annak érdekében, hogy a szükséges adatokat megszerezze, a befektetési vállalkozás ésszerű lépéseket tesz, és

d) a kitettséget nem kezelik egyedileg, a vállalkozással szembeni kitettségi osztályba tartozó kitettséghez hasonló módon.

(2) A lakossággal szembeni kitettségi osztályba tartozik az (1) bekezdés a) pontja szerinti személlyel szembeni lízingszerződés szerinti minimális lízingdíjak jelenértéken meghatározott értéke is, ha a kitettség megfelel az (1) bekezdés c) és d) pontjának.

(3) A befektetési vállalkozás vásárolt követelése a lakossággal szembeni kitettségi osztályba tartozik, ha

a) megfelel a 103–107. §-ban meghatározott követelményeknek,

b) a befektetési vállalkozás a követelést nem kapcsolódó harmadik féltől vásárolta és a kitettség nem tartalmaz a befektetési vállalkozással szembeni közvetlen vagy közvetett kitettséget,

c) a vásárolt követelések a kötelezett és ügyfél közti független üzleti kapcsolat révén jönnek létre,

d) a befektetési vállalkozás követelése a vásárolt követelésből származó teljes bevételre vagy annak arányos részére áll fenn, és

e) a vásárolt követelések portfóliója jól diverzifikált.

(4) A (3) bekezdés c) pontjában meghatározottnak nem felel meg a közös vállalati számlákra vonatkozó követelés, és az olyan követelés, amelyhez egymás közti

vásárlási és eladási ügyletekre vonatkozó ellenszámlák alá tartoznak.

48. §

Egy kitettség a részesedések kitettségi osztályba tartozik, ha az a kibocsátó eszközeivel vagy jövedelmével szembeni, hátrasorolt maradványkövetelés.

49. §

Egy kitettség az egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszközök kitettségi osztályba tartozik, ha

a) az a 42. § (1) bekezdésének a)–f) pontja szerinti kitettségi osztályba nem sorolható és nem hitelkötelezettséget megtestesítő kitettség, vagy

b) az egy vagyontárgyra vonatkozó lízingszerződés maradványértéke, ide nem értve a 71. § (4) bekezdésében meghatározott értéket.

A kockázattal súlyozott kitettség érték

50. §

(1) A központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettség kockázattal súlyozott kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

Kockázattal súlyozott kitettség érték = kockázati súly × kitettség érték

ahol:

$$\text{Korreláció (R)} = 0,12 \times \frac{(1 - \text{EXP}(-50 \times \text{PD}))}{(1 - \text{EXP}(-50))} + 0,24 \times \left[1 - \frac{(1 - \text{EXP}(-50 \times \text{PD}))}{(1 - \text{EXP}(-50))} \right],$$

$$\text{Lejáratí tényező (b)} = (0,11852 - 0,05478 \times \ln(\text{PD}))^2,$$

Kockázati súly (RW) =

$$\left(\text{LDG} \times \text{N} \left[(1 - \text{R})^{-0,5} \times \text{G}(\text{PD}) + \left(\frac{\text{R}}{(1 - \text{R})} \right)^{0,5} \times \text{G}(0,999) \right] - \text{PD} \times \text{LGD} \right) \times (1 - 1,5 \times \text{b})^{-1} \times (1 + (\text{M} - 2,5) \times \text{b}) \times 12,5 \times 1,06$$

N(x): sztenderd normál eloszlású valószínűségi változó eloszlásfüggvénye (ahol annak a valószínűsége, hogy egy nulla várható értékű, egy szórású valószínűségi változó értéke kisebb vagy egyenlő x-szel),

G(z): sztenderd normál eloszlású valószínűségi változó inverz eloszlásfüggvénye (ahol az x olyan értéket vesz fel, amely esetén teljesül, hogy N(x) = z).

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kockázati súlyra vonatkozó képlet alkalmazásakor, ha

a) a PD = 0, akkor a kockázati súly értéke nulla,

b) a PD = 1, és

1. ha a befektetési vállalkozás a 65. § (1) bekezdése szerinti nemteljesítéskori veszteségráta értéket alkalmazza, a kockázati súly értéke nulla, vagy

2. ha a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségrátára becslést alkalmaz, akkor a kockázati súlyt a következők szerint kell meghatározni: $\max \{0, 12,5 \times (LGD - EL_{BE})\}$ azzal, hogy EL_{BE} a befektetési vállalkozásnak a nemteljesített kitettségekből származó, várható veszteségre vonatkozó 94. § (8) bekezdése szerinti legjobb becslése.

(3) A 130. §-ban és a 147. §-ban megállapított követelményeknek megfelelő kitettségre vonatkozó kockázattal súlyozott kitettség értéket a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{Kockázattal súlyozott kitettség érték} = \text{kockázati súly} \times \text{kitettség érték} \times (0,15 + 160 \times PD_{pp})$$

ahol:

PD_{pp} : a fedezet nyújtója nemteljesítési valószínűségének az értéke,

kockázati súly: az ügyfél nemteljesítési valószínűsége értékének és a hitelkockázati védelem nyújtójával szembeni összehasonlítható, közvetlen kitettség nemteljesítéskori veszteségráta értékének az (1) bekezdésben megállapított kép-
letbe történő helyettesítésével számított érték,

lejárati tényező (b): a hitelkockázati védelem nyújtója nemteljesítési valószínűségének és az ügyfél nemteljesítési valószínűségének értéke közül az alacsonyabb értékkel számítandó.

(4) Vállalkozással szembeni kitettség esetén, ha a vállalkozás ötvenmillió eurónál vagy annak megfelelő összegnél kevesebb éves árbevétellel rendelkező vállalatcsoport tagja, a befektetési vállalkozás alkalmazhatja az adott vállalkozással szembeni kitettségre a következő képletet:

$$\text{Korreláció (R)} = 0,12 \times \frac{(1 - \text{EXP}(-50 \times PD))}{(1 - \text{EXP}(-50))} + 0,24 \times \left[1 - \frac{(1 - \text{EXP}(-50 \times PD))}{(1 - \text{EXP}(-50))} \right] - 0,04 \times \left(1 - \frac{(S - 5)}{45} \right)$$

ahol:

S: a vállalatcsoport

a) éves árbevétele, ha az éves árbevétel eléri az ötmillió eurót, vagy

b) ötmillió euró, ha a vállalatcsoport éves árbevétele nem éri el az ötmillió eurót.

Ha a vállalatcsoport méretét a vállalatcsoport éves árbevétele helyett annak konszolidált mérlegfőösszege jobban jellemzi, akkor az éves árbevétel helyett a konszolidált mérlegfőösszeget kell figyelembe venni. Vásárolt követelés esetén az éves összes árbevétel a poolban (halmazban) szereplő egyes kitettségek súlyozott átlaga.

(5) A vállalkozással szembeni kitettségi osztályon belül, mint különleges hitelezési kitettség alosztályba sorolt kitettség kockázati súlyát, ha a befektetési vállalkozás nemteljesítési valószínűsége vonatkozó becslései nem tesznek eleget a 74–115. §-ban meghatározott minimumkövetelményeknek, akkor a 11. táblázat szerint kell meghatározni:

11. táblázat

Fennmaradó lejárat	1. kategória	2. kategória	3. kategória	4. kategória	5. kategória
Kevesebb, mint 2,5 év	50%	70%	115%	250%	0%
Legalább 2,5 év	70%	90%	115%	250%	0%

(6) A befektetési vállalkozás az (5) bekezdés alkalmazásában – a legalább 2,5 év fennmaradó lejárat esetén – a Felügyelet engedélyével alkalmazhat

a) az 1. kategóriába tartozó kitettség esetén az 50%-os, és

b) a 2. kategóriába tartozó kitettség esetén a 70%-os

kockázati súlyt, ha az adott kategóriába tartozó kitettség esetén a befektetési vállalkozás hitelnyújtási feltételei és a (7) bekezdés szerinti tényezőket teljes körűen figyelembe veszi.

(7) A befektetési vállalkozásnak a különleges hitelezési kitettségek kockázati súlyhoz történő hozzárendelése során az alábbi tényezőket kell figyelembe vennie:

a) pénzügyi erő [mérlegfőösszeg, üzemi (üzleti) eredmény, adózott eredmény, rövid lejáratú kötelezettség, hosszú lejáratú kötelezettség, rövid lejáratú követelés, hosszú lejáratú követelés],

b) politikai és jogi környezet [szerződés elemeinek érvényessége és érvényesíthetősége, országhoz tartozó kockázat, árfolyamkockázat],

c) ügylet, eszköz jellemzői [lejárat, fedezettség],

d) a szponzor, fejlesztő és kivitelező pénzügyi ereje, ideértve a magán- és közszféra közti partnerség bevételei és

e) fedezet összetétele és mértéke.

(8) A befektetési vállalkozás a 47. § (3) bekezdésében meghatározottaknak megfelelő vállalkozással szembeni vásárolt követelése esetén – ha indokolatlan terhet jelentene számára a 92. §, 95. § és 98. § rendelkezéseinek alkalmazása – a 93. §, 96. § és 99. § rendelkezéseit alkalmazhatja.

(9) Az értékpapírosítás keretében első veszteségviselő pozícióként kezelhető az olyan – vállalkozással szembeni – vásárolt követelés, visszafizetendő árendedmény, biztosíték vagy részleges garancia, amely nemteljesítési veszteségre, felhígulási kockázatból származó veszteségre vagy mindkettőre vonatkozó első veszteségviselést jelentő fedezetet biztosít.

(10) Ha a befektetési vállalkozás egy kitettség-csoportra olyan feltétellel nyújt hitelkockázat fedezetet, hogy azoknál az n -edik nemteljesítés váltja ki a fedezet lehívását, és ez a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény megszűnteti a szerződést és a termék egy elismert külső hitelminősítő szervezet által készített külső hitelminősítéssel rendelkezik, akkor a VI. Fejezetben előírt kockázati súlyokat kell alkalmazni. Ha a befektetési vállalkozás nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel, akkor a kosárban található kitettségek kockázati súlya összeadódik, kivéve $(n-1)$ kitettséget, ahol a várható veszteség 12,5-szeresének és a kockázattal súlyozott kitettség értéknek az összege nem haladhatja meg a hitelderivatíva által nyújtott fedezet értékének 12,5-szeresét. Az összesítésből kizárandó $(n-1)$ kitettségeket azon az alapon határozzák meg, hogy e kitettségek mindegyikének a kockázattal súlyozott kitettség értéke alacsonyabb legyen, mint az összesítésben szereplő bármely kitettség kockázattal súlyozott kitettség értéke.

51. §

(1) A lakossággal szembeni kitettség kockázattal súlyozott kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{Kockázattal súlyozott kitettség érték} = \text{kockázati súly} \times \text{kitettség érték}$$

ahol:

$$\begin{aligned} \text{Korreláció}(R) &= 0,03 \times \frac{(1 - \text{EXP}(-35 \times \text{PD}))}{(1 - \text{EXP}(-35))} + 0,16 \times \left[1 - \frac{(1 - \text{EXP}(-35 \times \text{PD}))}{(1 - \text{EXP}(-35))} \right], \\ \text{Kockázati súly (RW)} &= \left(\text{LDG} \times N \left[(1 - R)^{-0,5} \times G(\text{PD}) + \left(\frac{R}{1 - R} \right) \times G(0,999) \right] - \text{PD} \times 12,5 \times 1,06 \right) \end{aligned}$$

$N(x)$: sztenderd normál eloszlású valószínűségi változó eloszlásfüggvénye (ahol annak a valószínűsége, hogy egy nulla várható értékű, egy szórású valószínűségi változó értéke kisebb vagy egyenlő x -szel);

$G(z)$: sztenderd normál eloszlású valószínűségi változó inverz eloszlásfüggvénye (ahol az x olyan értéket vesz fel, amely esetén teljesül, hogy $N(x) = z$).

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott képlet alkalmazásakor, ha a $\text{PD} = 1$, akkor a kockázati súly meghatározására a következő képletet kell alkalmazni:

Kockázati súly = $\max \{0, 12,5 \times (\text{LGD} - \text{EL}_{\text{BE}})\}$ azzal, hogy EL_{BE} a befektetési vállalkozásnak a nemteljesített kitettségekből származó várható veszteségre vonatkozó 94. § (8) bekezdése szerinti legjobb becslése.

(3) A 130. §-ban és a 147. §-ban megállapított követelményeknek megfelelő, mikro-, kis- vagy középvállalkozással szembeni kitettségre a kockázattal súlyozott kitettség érték az 50. § (3) bekezdése szerint számítható ki.

(4) Ingatlannal fedezett, lakossággal szembeni kitettségi alosztályba tartozó kitettség esetén az (1) bekezdésben szereplő korreláció-képlet alkalmazása helyett a korreláció értékét 0,15-nek kell tekinteni.

(5) A (6) bekezdés szerinti rulírozó, lakossággal szembeni kitettségi alosztályba tartozó kitettség esetén az

(1) bekezdésben szereplő korreláció-képlet alkalmazása helyett a korreláció értékét 0,04-nek kell tekinteni.

(6) Egy kitettség rulírozó, lakossággal szembeni kitettség, ha

- természetes személlyel szemben áll fenn,
- rulírozó, azaz az ügyfél tartozásának összege a lehívások és visszafizetés eredményeként a befektetési vállalkozás által meghatározott határértékig ingadozhat,
- fedezetlen,
- a befektetési vállalkozás a szerződést lehívásig feltétel nélkül és azonnal felmondhatja,
- az egy ügyféllel szembeni kitettség legfeljebb 100 000 euró vagy annak megfelelő összeg,
- a veszteségráta volatilitása a lakossággal szembeni kitettségek átlagos veszteségráta értékéhez képest alacsonyabb, különösen ha az alacsony nemteljesítési valószínűségű minősítési kategóriába tartozik, és

g) a rulírozó, lakossággal szembeni kitettségeként való kezelése összhangban van az alosztály kitettségeinek kockázati jellemzőivel.

(7) A Felügyelet – a felügyeleti felülvizsgálat keretében – értékeli a rulírozó, lakossággal szembeni kitettségi alosztály és a teljes lakossággal szembeni kitettségi osztály veszteségrátájának relatív volatilitását, és felülvizsgálja az alosztály rulírozó, lakossági kitettségeként való kezelésének és az alosztály kitettségeinek kockázati jellemzőivel való összhangját.

(8) A Felügyelet a rulírozó, lakossággal szembeni kitettségi alosztály jellemzőire vonatkozó információkról kérelemre tájékoztatja az illetékes felügyeleti hatóságokat.

(9) Ha egy bankszámlára munkabérből származó rendszeres jövedelem érkezik, az ezen bankszámlához kapcsolódó hitelkeret esetén a Felügyelet eltekinthet a (6) bekezdés c) pontjában meghatározott fedezetlenségre vonatkozó feltételtől. Ebben az esetben a biztosítékból behajtható összeg a nemteljesítéskori veszteségráta becslésében nem vehető figyelembe.

(10) Ha a vásárolt lakossági követelések pooljai (halmazai) esetén nem különíthető el az ingatlannal fedezett és a rulírozó, lakossággal szembeni kitettség az egyéb lakossággal szembeni kitettségtől, akkor ezekre a kitettségekre azon lakossággal szembeni kitettségi alosztályhoz tartozó kockázati súlyt kell alkalmazni, amely a legmagasabb tőkekövetelményt eredményezi.

(11) Az értékpapírosítás keretében első veszteségviselő pozícióként kezelhető az olyan lakossággal szembeni vásárolt követelés, visszafizetendő árengedmény, biztosíték vagy részleges garancia, amely nemteljesítési veszteségre, felhígulásból származó veszteségre vagy mindkettőre vonatkozó első veszteségviselést jelentő fedezetet biztosít.

52. §

(1) A befektetési vállalkozás – a Felügyelet engedélyével – a részesedések kitettségi osztály esetén különböző portfóliók tőkekövetelményének meghatározására az 54–56. §-ban foglalt különböző módszereket alkalmazhatja. A különböző módszerek alkalmazásához az engedélyt a Felügyelet akkor adja meg, ha a befektetési vállalkozás a különböző módszerek alkalmazását következetesen hajtja végre, és annak célja nem kizárólag a tőkekövetelmény csökkentése.

(2) A befektetési vállalkozás a járulékos vállalkozásban fennálló részesedések esetén – a Felügyelet engedélyével – alkalmazhatja a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor az egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszközre vonatkozó szabá-

lyokat, ha a járulékos vállalkozás saját tőkéjének a mérlegfőösszegére vetített aránya meghaladja az 50%-ot.

53. §

(1) Ha a kitettség megfelel a 15. § (4) és (8) bekezdésében foglaltaknak és a befektetési vállalkozás ismeri a kollektív befektetési forma portfólióját, akkor a befektetési vállalkozás a portfólióban lévő kitettségeket veszi figyelembe a kockázattal súlyozott kitettség érték és a várható veszteség érték meghatározásakor.

(2) Ha a kitettség megfelel a 15. § (4) és (8) bekezdésében foglaltaknak, de a befektetési vállalkozás nem felel meg a belső minősítésen alapuló módszer alkalmazási feltételeinek, akkor a kockázattal súlyozott kitettség érték és a várható veszteség értékének meghatározásakor

a) a részesedések kitettségi osztályba tartozó kitettsége esetén az 54. §-ban meghatározottak szerint jár el azzal, hogyha egy kitettségről a befektetési vállalkozás nem tudja megállapítani, hogy tőzsdei vagy nem tőzsdei, akkor egyéb részvénykitettségeként kell kezelni, vagy

b) az a) ponttól eltérően a kollektív befektetési forma portfólióját képező kitettség esetén a II. Fejezetben meghatározottakat kell alkalmazni azzal, hogy

1. a kitettség kitettségi osztályhoz rendelését követően a kitettségi osztályhoz tartozó hitelminősítési besoroláshoz egy besorolással kedvezőtlenebb besoroláshoz kapcsolódó kockázati súlyt kell alkalmazni és
2. amely kitettséghez 150%-os kockázat súlyt kellene rendelni, ahhoz 200%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(3) Ha a kitettség nem felel meg a 15. § (4) és (8) bekezdésében meghatározottaknak, vagy a befektetési vállalkozás nem ismeri a kollektív befektetési forma portfólióját, akkor a kockázattal súlyozott kitettség érték és a várható veszteség értékének meghatározásakor az 54. §-ban meghatározottak szerint jár el azzal, hogy ha egy kitettségről nem tudja megállapítani, hogy tőzsdei vagy nem tőzsdei, akkor egyéb részvény-kitettségeként kell kezelnie.

(4) A befektetési vállalkozás a kollektív befektetési forma portfóliójában lévő kitettség átlagos, kockázattal súlyozott kitettség értékét a (2) bekezdésben foglaltak szerint harmadik fél közreműködését is igénybe véve kiszámíthatja, ha biztosított a számítás és az arról szóló jelentés megfelelősége.

54. §

(1) Az egyszerű súlyozási módszer alkalmazásakor a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

Kockázattal súlyozott kitettség érték = kockázati súly × kitettség értéke

ahol a kockázati súly

a) a jól diverzifikált portfólióban lévő, 16. § (1) bekezdése szerinti magántőke-befektetés kitettsége esetén 190%,

b) tőzsdén forgalmazott részvénykitettség esetén 290%, vagy

c) egyéb részvénykitettség esetén 370%.

(2) A rövid készpénz pozíció és a kereskedési könyvben nyilvántartott pozíciók, kockázattalvállalások, a devizaárfolyam kockázat és nagykockázatok fedezetéhez szükséges tőkekövetelmény megállapításának szabályairól és a kereskedési könyv vezetésének részletes szabályairól szóló 244/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Kkr.) szerinti kereskedési könyvben nem nyilvántartott származtatott (derivatív) ügylet az ugyanazon részvényben lévő hosszú pozícióval akkor fedezhető, ha az egyértelműen hozzárendelhető, és a fedezet legalább egyéves időtartamra kiterjed. Az egyéb rövid pozíciókat hosszú pozícióként kell kezelni úgy, hogy az egyes pozíciók abszolút értékét megszorozzák a vonatkozó kockázati súllyal. Lejáratú eltéréssel rendelkező pozíció esetén a 116. § szerint kell eljárni.

(3) A befektetési vállalkozás a 116. § foglaltak szerint elismerheti hitelkockázati fedezetként a részesedése kitettségre nyújtott előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet.

55. §

(1) A PD/LGD módszer alkalmazásakor, ha a befektetési vállalkozás nem rendelkezik elegendő információval a nemteljesítés 88. és 89. §-ban meghatározott fogalmának használatához, akkor a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét az 50. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott képlet szerint kell kiszámítani azzal, hogy az 50. § (1) bekezdés szerinti kockázati súly értékét 1,5-del meg kell szorozni.

(2) A részesedések várható veszteség értéke 12,5-szere-sének és a kockázattal súlyozott kitettség értékének az összege nem haladhatja meg a kitettség érték 12,5-szere-sét.

(3) A részesedések kitettségre nyújtott előre nem rendelkezésre bocsátott fedezet a 116. § szerint akkor ismerhető el, ha

a) a lejárat öt év és a fedezet nyújtójával szembeni kitettség esetén a nemteljesítéskori veszteségráta 90%, vagy

b) a lejárat öt év és a jól diverzifikált portfólióban lévő, 35. § (1) bekezdése szerinti magántőke-befektetés kitettsége esetén a nemteljesítéskori veszteségráta 65%.

56. §

(1) A belső modell módszer alkalmazásakor a kockázattal súlyozott kitettség érték a befektetési vállalkozás részesedésekre vonatkozó, a negyedéves hozam és egy megfelelően megválasztott kockázatmentes kamatláb hosszú távú mintaidőszakra számított különbségének 99%-os megbízhatósági szinthez tartozó, egyoldali konfidencia intervallumú becslését adó belső kockázattalított érték modellből levezetett potenciális veszteség 12,5-del szorzott értéke. Egyedi kitettség kockázattal súlyozott kitettség értéke nem lehet kisebb az 55. §-ban meghatározott módszerrel kiszámított minimális kockázattal súlyozott kitettség értéknek és a várható veszteség 12,5-del szorzott értékének az összegénél. A nemteljesítési valószínűség értéket a 70. § (2) bekezdése, a nemteljesítéskori veszteségráta értéket a 70. § (6)–(7) bekezdése alapján kell kiszámítani.

(2) Az (1) bekezdés szerinti módszert a Felügyelet engedélyezi, ha a befektetési vállalkozás megfelel a 110–112. §-ban foglalt rendelkezéseknek.

(3) A befektetési vállalkozás a 116. §-ban foglaltak szerint elismerheti hitelkockázati fedezetként a részesedések kitettségre nyújtott előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet.

57. §

(1) Az egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszköz esetén a kitettség kockázattal súlyozott kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

Kockázattal súlyozott kitettség érték = 100% × kitettség érték.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően, ha a kitettség maradványérték, akkor a

$$\text{Kockázattal súlyozott kitettség érték} = \frac{1}{t \times 100\% \times \text{kitettségerő}} \times \text{kitettség érték}$$

ahol:

t: a lízingszerződés hátralévő időtartama években kifejezve.

58. §

A vásárolt követelés felhígulási kockázatának kockázattal súlyozott kitettség értékét az 50. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott képlet szerint kell kiszámítani azzal, hogy a nemteljesítés valószínűségét a 64–70. §, a nemteljesítéskori veszteségráta értékét a 71–73. § szerint kell meghatározni, és a lejáratot egy évnek kell tekinteni. A befektetési vállalkozásnak nem kell figyelembe vennie a

kockázattal súlyozott kitettség érték számítása során a vásárolt követelés felhígulási kockázatát, ha az nem jelentős.

Várható veszteség értéke

59. §

(1) A központi kormányval, központi bankkal, hitelintézzel, befektetési vállalkozással, vállalkozással vagy lakossággal szembeni kitettség várható veszteség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{várható veszteség} = \text{nemteljesítési valószínűség} \times \text{nemteljesítéskori veszteségráta},$$

$$\text{várható veszteség értéke} = \text{várható veszteség} \times \text{kitettség érték}.$$

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott képlet alkalmazásakor az olyan nemteljesített kitettség (PD = 1) esetén, amelyre a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmaz, a várható veszteség értéknek a meghatározásakor a befektetési vállalkozásnak a várható értékre vonatkozó, a 94. § (8) bekezdése szerinti legjobb becslését kell figyelembe vennie. Az 50. § (3) bekezdése szerinti kitettség várható vesztesége nulla.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni kitettségi osztályon belül a különleges hitelezési kitettség kockázati súlyának meghatározását az 50. § (5) bekezdése szerint végzi, akkor a várható veszteséget a 12. táblázat szerint számítja ki:

12. táblázat

Fennmaradó lejárat	1. kategória	2. kategória	3. kategória	4. kategória	5. kategória
Kevesebb, mint 2,5 év	0%	0,4%	2,8%	8%	50%
Legalább 2,5 év	0,4%	0,8%	2,8%	8%	50%

(4) Ha a Felügyelet engedélyezte az 50. § (6) bekezdésének alkalmazását, akkor a várható veszteség értéke az 1. kategóriába tartozó kitettség esetén 0%, a 2. kategóriába tartozó kitettség esetén 0,4%.

(5) A vásárolt követelés esetén a felhígulási kockázat várható veszteségének értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{várható veszteség} = \text{nemteljesítési valószínűség} \times \text{nemteljesítéskori veszteségráta},$$

$$\text{várható veszteség értéke} = \text{várható veszteség} \times \text{kitettség érték}.$$

60. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét az 54. § szerint számítja ki, akkor a várható veszteséget a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{várható veszteség értéke} = \text{várható veszteség} \times \text{kitettség érték},$$

ahol a várható veszteség

a) a jól diverzifikált portfólióban lévő, 35. § (1) bekezdése szerinti magántőke-befektetés kitettsége esetén 0,8%,
b) tőzsdén forgalmazott részvénykitettség esetén 0,8%,
vagy

c) egyéb részvénykitettség esetén 2,4%.

(2) Ha a befektetési vállalkozás a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét az 55. § szerint számítja ki, akkor a várható veszteséget a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{várható veszteség} = \text{nemteljesítési valószínűség} \times \text{nemteljesítéskori veszteségráta},$$

$$\text{várható veszteség értéke} = \text{várható veszteség} \times \text{kitettség érték}.$$

(3) Ha a befektetési vállalkozás a részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét az 56. § szerint számítja ki, akkor a várható veszteség 0%.

(4) Az 53. §-ban említett kitettség esetén a várható veszteség értékét az 59. § szerint kell kiszámítani.

61. §

A 42. § (1) bekezdésének f) pontjában meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén a várható veszteség értéke nulla.

62. §

Az egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszköz várható veszteség értéke nulla.

Várható veszteség kezelése

63. §

(1) Az 59. § (1)–(3) és (5) bekezdése szerint számított várható veszteség értékét ki kell vonni az ezen kitettségre elszámolt értékvesztés és képzett céltartalék összegéből.

(2) Nemteljesítettként megvásárolt mérlegtételre kapott kedvezményeket a 71. § (1) bekezdés szerinti elszámolt értékvesztéssel és képzett kockázat céltartalékkal azonos módon kell kezelni.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a partner hitelkockázatát figyelembe veszi a kereskedési könyvben nyilvántartott pozíció értékelésénél, akkor a partnerkockázati kitettség várható vesztesége nulla.

*Nemteljesítési valószínűség, nemteljesítéskori
veszteségráta és lejárata*

64. §

(1) Hitelintézzettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettség nemteljesítési valószínűsége legalább 0,03%.

(2) Ha a befektetési vállalkozás vállalkozással szembeni vásárolt követelésekre vonatkozó nemteljesítési valószínűség becslése nem felel meg a 74–115. §-ban meghatározott minimum követelménynek, és

a) az nem alárendelt követelés, akkor a nemteljesítési valószínűség a befektetési vállalkozás várható veszteségre vonatkozó becslésének ezen követelések nemteljesítéskori veszteségrátájával elosztott értéke,

b) az alárendelt követelés, akkor a nemteljesítési valószínűség a befektetési vállalkozás várható veszteségre vonatkozó becslésének értéke.

(3) Ha a befektetési vállalkozás alkalmazhatja a vállalkozással szembeni kitettségeire a saját nemteljesítéskori veszteségráta becslését és a vállalkozással szembeni vásárolt követelésekre vonatkozóan a várható veszteség becsléseit megbízhatóan le tudja bontani nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta értékre, akkor számításai során alkalmazhatja a nemteljesítési valószínűségekre vonatkozó becslését.

(4) Ha az ügyfél – a 108. és 109. §-ban meghatározottak szerint – nem teljesített, akkor a hozzá tartozó nemteljesítési valószínűség 100%.

(5) A befektetési vállalkozás az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet a nemteljesítési valószínűség számítása során a 116. § szerint ismerheti el. A hitelintézet a felhígulási kockázat tekintetében a Felügyelet engedélyével más – a 116–131. §-ban nem szereplő – előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nyújtót is figyelembe vehet, ha a hitelkockázati fedezetet nyújtója legalább három éve már nyújt fedezetet.

(6) Ha a befektetési vállalkozás kitettségeire saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmaz, akkor az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet a nemteljesítési valószínűség meghatározása során a 65. § (4) bekezdésére tekintettel ismerheti el.

(7) A vállalkozással szembeni vásárolt követelés esetén a felhígulási kockázat nemteljesítési valószínűségének értéke megegyezik a vásárolt követelés felhígulási kockázatából származó várható veszteségére vonatkozó becsléssel.

(8) Ha a befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni kitettségre saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmaz és a vállalkozással szembeni vásárolt követelések felhígulási kockázatára vonatkozóan a várható veszteség becsléseit megbízhatóan le tudja bontani nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta érték-

re, akkor számításai során alkalmazhatja a nemteljesítési valószínűségekre vonatkozó becslését.

(9) A befektetési vállalkozás az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nemteljesítési valószínűség számítása során a 116. §-sal összhangban ismerheti el. A befektetési vállalkozás – a Felügyelet engedélyével – más – a 116–131. §-ban nem szereplő – előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nyújtót is figyelembe vehet.

(10) Ha a befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni vásárolt követelésére saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmaz, akkor az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet a nemteljesítési valószínűség meghatározása során a 65. § (4) bekezdésre tekintettel ismerheti el.

(11) Az (5) és (9) bekezdés vonatkozásában a befektetési vállalkozás – a 127. §-tól eltérően – elismerheti az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet nyújtójaként a vásárolt követelés eredeti jogosultját, ha az a 116. § (7) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelel.

65. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a következő nemteljesítéskori veszteségrátát kell alkalmaznia:

a) elismert hitelkockázati fedezettel nem ellátott, nem alárendelt kitettség esetén: 45%,

b) elismert hitelkockázati fedezettel nem ellátott, alárendelt kitettség esetén: 75%,

c) a 14. §-ban meghatározott fedezett kötvény esetén: 12,5%,

d) ha a befektetési vállalkozás nemteljesítési valószínűségekre vonatkozó becslései nem tesznek eleget a 74–115. §-ban meghatározott követelményeknek, akkor nem alárendelt, vállalkozással szembeni vásárolt követelésben megtestesülő kitettség esetén: 45%,

e) ha a befektetési vállalkozás nemteljesítési valószínűségekre vonatkozó becslései nem tesznek eleget a 74–115. §-ban meghatározott követelményeknek, akkor alárendelt, vállalkozással szembeni vásárolt követelésben megtestesülő kitettség esetén: 100%, vagy

f) vállalkozással szembeni vásárolt követelés felhígulási kockázatához kapcsolódóan: 75%.

(2) Az előre rendelkezésre bocsátott és az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet a befektetési vállalkozás – a 116. §-sal összhangban – elismerheti a nemteljesítéskori veszteségráta számítása során.

(3) Az (1) bekezdéstől eltérően, ha a befektetési vállalkozás vállalkozással szembeni követelésére saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmaz és a vállalkozással szembeni vásárolt követelésekre vonatkozóan a várható veszteség becsléseit megbízhatóan le tudja bontani

nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta értékre, akkor felhígulási és a nemteljesítés kockázatára vonatkozó számításai során alkalmazhatja a nemteljesítéskori veszteségráta becslését.

(4) Az (1) bekezdéstől eltérően, a befektetési vállalkozás – a Felügyelet engedélyével – központi kormány, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségre saját nemteljesítéskori veszteségráta becslést alkalmazhat, ha az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet elismerhető a nemteljesítési valószínűség, a nemteljesítéskori veszteségráta korrekciója által és a 74–115. §-ban meghatározott követelmények teljesülnek. A befektetési vállalkozás a fedezett kitettségre nem rendelhet olyan korrigált nemteljesítési valószínűségi értéket vagy nemteljesítéskori veszteségrátát, amelynek eredményeként a korrigált kockázati súly alacsonyabb lesz, mint a hitelkockázati fedezet nyújtójával szembeni, összehasonlításra alkalmas, közvetlen kitettség kockázati súlya.

(5) Az (1) és (4) bekezdéstől eltérően, az 50. § (3) bekezdése alkalmazásában a hitelkockázati fedezet nyújtójával szembeni, összehasonlításra alkalmas és közvetlen kitettség nemteljesítéskori veszteségrátája megegyezik a hitelkockázati fedezet nyújtójával vagy az ügyféllel szembeni fedezetlen ügylet nemteljesítéskori veszteségrátájával. Ha a fedezett ügylet lejárat ideje alatt a fedezet nyújtója és az ügyfél nemteljesítése egyidejűleg következik be, akkor a rendelkezésre álló információkból vagy a hitelkockázati fedezet jellegéből következően a behajtott összeg a hitelkockázati fedezet nyújtója vagy az ügyfél pénzügyi helyzetétől függ.

66. §

A befektetési vállalkozásnak a kitettsége vonatkozásában a lejáratot kettő és fél évnek kell tekintenie, kivéve a repóügyletet, az értékpapír- vagy árukölcsönzési ügyletet, amely esetén fél évnek kell tekintenie a lejáratot.

67. §

(1) A 66. §-tól eltérően, ha a befektetési vállalkozás a központi kormány, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségére saját nemteljesítéskori veszteségráta, hitel-egyenértékesítési tényező becslést alkalmaz, akkor a lejárat időt ezen kitettségek mindegyikére a (2)–(14) bekezdésnek megfelelően kell kiszámítani.

(2) A lejárat idő nem haladhatja meg az öt évet.

(3) Előre meghatározott pénzáramlási időpontokkal rendelkező eszköz esetén a lejáratot az alábbi képlet szerint kell számítani:

$$M = \max \left\{ 1; \min \left\{ \sum_t t \times CF_t / \sum_t CF_t; 5 \right\} \right\}$$

ahol:

a) M: a lejárat,

b) CF_t : az ügyfél által szerződés alapján, t időszak során kifizetett pénzáramlást jelöli, amely magában foglalja a kölcsöntőke, a kamat és a díj fizetését is.

(4) Az olyan származtatott ügylet esetén, amelyre szabványosított nettósítási megállapodást alkalmaznak, a lejárat idő a kitettség súlyozott átlagos hátralévő lejárat ideje, de legalább egy év. A lejárat idő súlyozása során minden kitettség névértékét kell figyelembe venni.

(5) Az olyan – hitelkockázati fedezettel teljes mértékben ellátott – származtatott ügylet és értékpapír ügylethez kapcsolódó hitel esetén, amelyre szabványosított nettósítási megállapodást alkalmaznak, a lejárat idő a kitettség súlyozott átlagos hátralévő lejárat ideje, de legalább tíz nap. A lejárat idő súlyozása során minden kitettség névértékét kell figyelembe venni.

(6) Ha a befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni vásárolt követelésére saját nemteljesítési valószínűség becslést alkalmaz, akkor a lehívott összeg lejárat a vásárolt követelések súlyozott átlagos hátralévő lejárat ideje, de legalább kilencven nap. Ugyanezt a lejárat időt kell alkalmazni a szerződésben meghatározott, vásárolt követelésre vonatkozó kötelezettségvállalás le nem hívott részére, ha a szerződés lejárat előtti visszafizetést vagy törlesztést biztosít, vagy a vásárolt követelést megvásárló befektetési vállalkozás számára hitelkockázati fedezetet nyújt az olyan jövőbeli követelés jelentős minőségromlása ellen, amelyet megvásárlás az ügyleti feltételeknek megfelelően. Az ilyen hitelkockázati fedezettel el nem látott kitettség esetén a le nem hívott összeg lejárat a vásárlási megállapodás leghosszabb időtartamú, potenciális követelésének és a vásárolt követelés hátralévő lejáratának az összege, de legalább kilencven nap.

(7) A (3)–(6) bekezdésben nem meghatározott eszköz esetén, vagy ha a befektetési vállalkozás nem tudja a lejáratot a (3) bekezdés szerint meghatározni, akkor a lejárat az olyan hátralévő maximális időtartam – években kifejezve –, amely az ügyfél számára a szerződésen alapuló kötelezettségének teljesítésére rendelkezésre áll, de legalább egy év.

(8) Az olyan kitettségre,

a) amelyre az V. Fejezetben meghatározott belső modell módszer kerül alkalmazásra, és

b) amelynél a nettósítási halmazban lévő szerződések közül a leghosszabb lejáratúnak a lejárat meghaladja az egy évet,

a lejáratot az alábbi képlet szerint kell számolni:

$$M = \text{MIN} \left(\frac{\sum_{k=1}^{tk \leq 1 \text{ év}} \text{tényleges } E E_k \times \Delta t_k \times df_k + \sum_{tk > 1 \text{ év}}^{lejárát} E E_k \times \Delta t_k \times df_k}{\sum_{k=1}^{tk \leq 1 \text{ év}} \text{tényleges } E E_k \times \Delta t_k \times df_k}; 5 \right)$$

ahol:

ba) df_k : a kockázatmentes diszkonttényező,

bb) t_k : időtartam,

bc) a többi jel meghatározása az V. Fejezetben meghatározott belső modell módszer szerint értendő.

(9) A (8) bekezdéstől eltérően, a hitelértékelés egyoldali kiigazításának kiszámításához belső modell módszert alkalmazó befektetési vállalkozás – a Felügyelet engedélyével – alkalmazhatja e módszert a tényleges lejáratig hátralévő átlagos futamidő becslésre, amelyet a lejáratként értelmezhet, ha a megelőző három évben az e bekezdésben meghatározott módszerrel számított érték pontosabban közelítő értéket ad, mint a (8) bekezdés szerinti képlet alkalmazása.

(10) A (3) bekezdésben meghatározott képlet alkalmazandó az olyan nettósítási halmazra is, amelyben minden szerződés eredeti lejáratát egy évnél rövidebb.

(11) Az 50. § (3) bekezdése szerinti kitettségre a lejárát a hitelkockázati fedezet tényleges lejáratát, de legalább egy év.

(12) A (3), (4), (6) és (7) bekezdéstől eltérően a lejárati időt legalább egy napnak kell tekinteni

a) 183. §-ban meghatározott, hitelkockázati fedezettel ellátott származtatott ügylet,

b) hitelkockázati fedezettel ellátott értékpapír ügylethez kapcsolódó hitel, és

c) repóügylet, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet esetén, ha a befektetési vállalkozás belső szabályzata, vagy a szerződés megköveteli a biztosíték napi feltöltését és újraértékelését, valamint tartalmaz olyan rendelkezést, amely lehetővé teszi nemteljesítés vagy a biztosíték fedezet-kiigazításának elmaradása esetén a biztosíték azonnali érvényesítését vagy beszámítását.

(13) A lejárát értéke legalább egy nap az olyan egyéb rövid lejáratú kitettség esetén, amelyik nem az ügyfél finanszírozására irányul.

(14) A lejárati eltéréseket a 178–180. § szerint kell kezelni.

68. §

(1) Lakossággal szembeni kitettség nemteljesítési valószínűsége legalább 0,03%.

(2) Az ügyfél nemteljesítése és a kitettség nemteljesítetté válása esetén a nemteljesítési valószínűség 100%.

(3) A lakossággal szembeni vásárolt követelés felhígulási kockázatra vonatkozó nemteljesítési valószínűség becslés értékének meg kell egyeznie a felhígulási kockázatra vonatkozó várható veszteség becsléssel. Ha a befektetési

vállalkozás a vásárolt követelések felhígulási kockázatára vonatkozóan a várható veszteség becsléseit megbízhatóan le tudja bontani nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta értékre, akkor számításai során alkalmazhatja a nemteljesítési valószínűségre vonatkozó becslését.

(4) A befektetési vállalkozás az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet a nemteljesítési valószínűség – a 69. § (4) bekezdése figyelembevételével – korrekciója során elismerheti. Ha a hitelintézet a felhígulási kockázat esetén nemteljesítéskori veszteségrátára saját becslést nem alkalmaz, akkor a 116. § szerint kell eljárnia.

(5) A (4) bekezdés vonatkozásában a befektetési vállalkozás elismerheti az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet nyújtójaként – a 127. §-tól eltérően – a vásárolt követelés eredeti jogosultját, ha az a 116. § (7) bekezdésében meghatározott követelményeknek megfelel.

69. §

(1) A befektetési vállalkozás – a Felügyelet engedélyével – saját nemteljesítéskori veszteségrátát becslést végezhet, ha megfelel a 74–115. §-ban meghatározott feltételeknek.

(2) A lakossággal szembeni vásárolt követelés felhígulási kockázatára vonatkozó nemteljesítéskori veszteségrátát értéke 75%.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a vásárolt követelés felhígulási kockázatára vonatkozó várható veszteség becsléseit megbízhatóan le tudja bontani nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségrátát értékre, akkor számításai során alkalmazhatja a nemteljesítéskori veszteségrátát becsléseit.

(4) Egyedi kitettség vagy kitettségek pooljára (halmazára) vonatkozó előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet hitelezési kockázat mérséklő hatása – a Felügyelet engedélyével, a IV. Fejezetben meghatározott feltételek esetén – elismerhető a nemteljesítési valószínűségre és a nemteljesítéskori veszteségrátára vonatkozó becslés korrekciója során. A befektetési vállalkozás nem rendelhet a fedezett kitettséghez olyan korrigált nemteljesítési valószínűséget és nemteljesítéskori veszteségrátát, amely alacsonyabb kockázati súlyt eredményez, mint a hitelkocká-

zati fedezet nyújtójával szembeni, összehasonlításra alkalmas, közvetlen kitettség kockázati súlya.

(5) A (4) bekezdéstől eltérően, az 51. § (3) bekezdésének alkalmazásában a hitelkockázati fedezet nyújtójával szembeni, összehasonlításra alkalmas és közvetlen kitettség nemteljesítéskori veszteségrátája megegyezik a hitelkockázati fedezet nyújtójával vagy az ügyféllel szembeni hitelkockázati fedezettel el nem látott ügylet nemteljesítéskori veszteségrátájával. Ha a hitelkockázati fedezettel ellátott ügylet lejárat ideje alatt a hitelkockázati fedezetet nyújtó és az ügyfél nemteljesítése egyidejűleg következik be, akkor a rendelkezésre álló információ és a hitelkockázati fedezet jellege alapján a behajtott összeg a hitelkockázati fedezet nyújtójának vagy az ügyfélnek a pénzügyi helyzetétől függ.

70. §

(1) Részesedések nemteljesítési valószínűségének értékét – (2)–(5) bekezdésben meghatározott rendelkezések figyelembevételével – a vállalkozással szembeni kitettségre alkalmazandó módszer szerint kell meghatározni, ha a befektetési vállalkozása részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékét az 55. §-ban meghatározott módszer szerint számítja ki.

(2) A hosszú távú ügyfélkapcsolaton alapuló befektetések tekintetében a tőzsdén forgalmazott részesedések nemteljesítési valószínűsége legalább 0,09%.

(3) Nem tőzsdén forgalmazott részesedések – ha a befektetés megtérülése rendszeres, időszakonkénti és nem tőkenyerességből származó pénzáramlason alapul – nemteljesítési valószínűsége legalább 0,09%.

(4) A nem hosszú távú ügyfélkapcsolaton alapuló befektetések tekintetében a tőzsdén forgalmazott részesedések – ideértve az 54. § (2) bekezdése szerinti rövid pozíciót is – nemteljesítési valószínűsége legalább 0,4%.

(5) Egyéb részesedések – ideértve az 54. § (2) bekezdése szerinti rövid pozíciót is – nemteljesítési valószínűsége legalább 1,25%.

(6) A részesedésekhez rendelendő nemteljesítéskori veszteségrátája 90%.

(7) A (6) bekezdéstől eltérően, a jól diverzifikált portfólióban lévő, a 35. § (1) bekezdése szerinti magántőke-befektetés kitettsége esetén a nemteljesítéskori veszteségrátája 65%.

(8) A részesedések lejárat ideje öt év.

Kitettség értéke

71. §

(1) A mérlegen belüli kitettség értéke az értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti, bruttó érték.

(2) Vásárolt eszköz esetén is az (1) bekezdés alkalmazandó azzal, hogy ha a vásárolt eszközben megtestesülő tartozás összege

a) nagyobb ezen eszköz könyv szerinti értékénél, akkor a különbözetet diszkontként,

b) kisebb ezen eszköz könyv szerinti értékénél, akkor a különbözetet prémiumként kell figyelembe venni.

(3) A befektetési vállalkozásnak a kitettség értékét a 116. § szerint kell kiszámítania

a) a repóügyletre, az értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, ha szabványosított nettósítási megállapodást alkalmaz, vagy

b) a mérlegen belüli nettósítási ügyletre.

(4) A lízingügyletből származó kitettség értéke a lízing-szerződés szerinti minimális lízingdíjak jelenértéke, ahol a minimális lízingdíjak a lízingszerződés időtartama alatt a lízingbe vevőtől követelt vagy követelhető pénzüsszegek (tőketörlesztő és kamattörlesztő rész) és szerződésben kötött maradványérték összege. Ha a lízingügylethez kapcsolódó hitelkockázati fedezet nyújtója a 127. § és a hitelkockázati fedezet nyújtója által nyújtott hitelkockázati fedezet a 138–141. § szerinti követelményeknek megfelel, akkor a minimális lízingdíj tartalmazza a garantált maradványértéket.

(5) A 183. § szerinti származtatott ügyletek esetén a kitettség értékét az V. Fejezetben meghatározott módszerrel kell meghatározni.

(6) A vásárolt követelés kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározása során a kinnlévő összeget csökkenteni kell a felhígulási kockázat hitelezésikockázat-mérséklés előtti tőkekövetelményével.

(7) Repóügyletből, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletből, hosszú elszámolási idejű ügyletből és értékpapír ügylethez kapcsolódó hitelből származó kitettség értéke az értékpapír vagy az áru könyv szerinti értéke. Ha a befektetési vállalkozás a 148–177. § szerinti pénzügyi biztosítékok összetett módszerét alkalmazza, akkor a kitettség értékét az áruhoz vagy az értékpapírhoz rendelendő volatilitási korrekcióval kell növelni.

(8) A (7) bekezdéstől eltérően, a központi szerződő féllel szembeni kitettség értékét az V. Fejezet szerint kell meghatározni, ha a központi szerződő fél minden ügyfélnek hitelkockázata napi szinten biztosítékkal teljes mértékben fedezett.

(9) A Felügyelet a honlapján közzéteszi a (8) bekezdésben említett feltételnek megfelelő központi szerződő felek listáját.

(10) A (7) és (8) bekezdéstől eltérően, a befektetési vállalkozás repóügyletből, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletből, hosszú elszámolási idejű ügyletből és értékpapír ügylethez kapcsolódó hitelből származó kitettség értékét

a) ha a befektetési vállalkozás az V. Fejezetben foglalt feltételeknek megfelel, akkor a partnerkockázatról szóló külön jogszabály szerint, vagy

b) ha a 148–177. § szerinti belső modell módszer alkalmazási feltételeinek megfelel, akkor a 150. § szerint határozza meg.

(11) A (12)–(16) bekezdésben meghatározott ügyletek kitettségi értéke a kötelezettségvállalás keretében le nem hívott összeg és a – (12)–(16) bekezdés szerinti – hitelegyenértékesítési tényező szorzata.

(12) A befektetési vállalkozás által bármikor, feltétel nélkül és azonnali hatállyal felmondható vagy a hitelfelvevő hitelképességében bekövetkező minőségromlás esetén automatikusan a megállapodás felmondását eredményező hitelkeret esetén a kitettség érték meghatározásakor a hitelkeretet 0%-os hitelegyenértékesítési tényezővel kell megszorozni. Ennek feltétele, hogy a befektetési vállalkozás folyamatosan figyelemmel kísérje az ügyfél pénzügyi helyzetét, és a belső rendszere a hitelfelvevő hitelképességében bekövetkező minőségromlás azonnali megállapítását lehetővé tegye.

(13) Az áruk mozgásából eredő, rövid lejáratú okmányos meghitelezés esetén a kibocsátó és az akkreditívet megerősítő befektetési vállalkozás a kitettség értékének meghatározásához az okmányos meghitelezés értékét 20%-os hitelegyenértékesítési tényezővel megszorozva számítja ki.

(14) A befektetési vállalkozás az általa előzetes értesítés és feltétel nélkül bármikor felmondható vagy érvényteleníthető, ruórozó, vásárolt követelések megvásárlására szóló, le nem hívott ígervény esetén 0%-os hitelegyenértékesítési tényezőt alkalmaz. Ennek feltétele, hogy a befektetési vállalkozás folyamatosan figyelemmel kísérje az ügyfél pénzügyi helyzetét, és a belső rendszere a hitelfelvevő hitelképességében bekövetkező minőségromlás azonnali megállapítását lehetővé tegye.

(15) A hitelintézet a (12)–(14) bekezdésben meghatározottan kívüli egyéb hitelkeret, ruórozó hitelmegállapodás rövid lejáratú pénzpiaci eszköz jegyzése (note issuance facilities, NIF), valamint középtávú ruórozó megállapodás rövid lejáratú pénzpiaci eszköz jegyzése és a kibocsátásban való közreműködése (revolving underwriting facilities, RUF) esetén 75%-os hitelegyenértékesítési tényezőt alkalmaz.

(16) Ha a befektetési vállalkozás a 74–115. §-ban meghatározott, a saját hitelegyenértékesítési faktorra vonatkozó becslés alkalmazásához szükséges minimum követelménynek megfelel, akkor a Felügyelet engedélyével a saját hitelegyenértékesítési tényezőre becsléseket alkalmazhat a (12)–(15) bekezdésben említett ügyletek esetén.

(17) Ha a kötelezettségvállalás egy másik kötelezettségvállalás meghosszabbításának eredményeként – új kötelezettségvállalásként – jön létre, akkor az eredeti és a hosszabbítás eredményeként létrejött kötelezettségvállaláshoz tartozó hitelegyenértékesítési tényezők közül az alacsonyabbat kell alkalmazni.

72. §

A 71. §-ban nem meghatározott, mérlegen kívüli tétel esetén – az 1. mellékletben meghatározott kategóriák figyelembevételével – a kitettség értékének meghatározásakor:

- a) a kockázatmentes tételt 0%-os,
- b) az alacsony ügyletkockázatú tételt 20%-os,
- c) a közepes ügyletkockázatú tételt 50%-os,
- d) az a)–c) pontba nem sorolható, teljes ügyletkockázatú tételt 100%-os ügyletkockázati súllyal kell megszorozni.

73. §

Részesedések vagy egyéb, nem hitelkötelezettséget megtestesítő eszköz esetén a kitettség értéke a mérleg szerinti érték.

Belső minősítésen alapuló módszer minimumkövetelményei

74. §

(1) A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása során használt minősítési rendszernek magában kell foglalnia minden olyan módszert, folyamatot, ellenőrzést, adatgyűjtést, adatkezelést és informatikai rendszert, amelyek biztosítják a hitelkockázat mérését, a kitettségek minősítési kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolását, valamint az egyes kitettségekhez tartozó nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta becslések számszerűsítését.

(2) Ha a befektetési vállalkozás többféle minősítési rendszert alkalmaz, akkor az ügyfél vagy ügylet minősítési rendszerbe sorolásának feltételeit és az eljárás rendjét a belső szabályzatban kell rögzítenie.

(3) A besorolási feltételeket és az eljárási rendet rendszeresen felül kell vizsgálni annak érdekében, hogy az aktuális portfóliót megfelelően jellemezzék és megfeleljenek a külső feltételek változásának.

75. §

Ha a befektetési vállalkozás a kockázati paraméterek megállapítására közvetlen becslést alkalmaz, akkor a becsléseket a minősítési kategóriák egy folytonos minősítési skálán történő ábrázolásának lehet tekinteni.

76. §

(1) Központi kormány, központi bankkal, hitelintézet, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségnél

a) a minősítési rendszernek az ügyfél és az ügylet kockázati jellemzőit egyaránt figyelembe kell vennie,

b) a minősítési rendszernek rendelkeznie kell egy olyan ügyfél-minősítési skálával, amely kizárólag az ügyfél nemteljesítési kockázatát tükrözi,

c) az ügyfél-minősítési skála legalább 7 kategóriát tartalmaz a teljesítő ügyfelek, és 1 kategóriát a nemteljesítést megvalósító ügyfelek tekintetében,

d) az ügyfél-kategória olyan kockázati kategóriát jelent egy minősítési rendszer ügyfél-minősítési skáláján belül, amelybe az ügyfeleket a nemteljesítési valószínűség becslésének meghatározására használt és jól elkülönülő minősítési kritériumok alapján sorolják be,

e) az ügyfél-kategóriák közti viszonyt dokumentálni kell az egyes kategóriákhoz tartozó nemteljesítési kockázatszintek és az adott nemteljesítési kockázatszint megkülönböztetésére alkalmazott kritériumok szerint,

f) ha a befektetési vállalkozás portfóliója egy meghatározott piaci szegmensre és nemteljesítési kockázatkörre koncentrálódik, az ügyfélkörön belül elégséges számú ügyfél-kategóriával kell rendelkezni ahhoz, hogy elkülöníthető legyen az adott kategórián belüli aránytalanul magas ügyfél-koncentráció, és az adott kategórián belüli számottevő koncentráció indokoltságát empirikus bizonyítékokkal kell alátámasztani, amelyek meggyőzően bizonyítják, hogy egy ügyfél-kategória ésszerűen keskeny nemteljesítési valószínűség sávot fed le, és az összes, e kategóriába tartozó ügyfél nemteljesítési kockázata az említett sávba esik,

g) saját nemteljesítéskori veszteségráta becslés alkalmazásához a minősítési rendszernek tartalmaznia kell egy külön, kizárólag az ügylet nemteljesítéskori veszteségráta tulajdonságait jellemző ügyletminősítési skálát,

h) az ügyletkategória olyan kockázati kategóriát jelent a minősítési rendszer ügyletminősítési skáláján, amelybe a kitettségeket jól elkülönülő minősítési kritériumok alapján sorolják be, és amely a nemteljesítéskori veszteségráta becslések meghatározásának alapját jelenti, ahol az ügyletkategória meghatározásának magában kell foglalnia mind a kitettségek kategóriákba sorolási szempontjainak leírását, mind az egyes kategóriákhoz tartozó kockázati szintek megkülönböztetésére szolgáló kritériumokat,

i) egy adott kategórián belüli számottevő koncentráció indokoltságát empirikus adatokkal kell alátámasztani arra vonatkozóan, hogy egy ügyletkategória ésszerűen keskeny nemteljesítéskori veszteségráta sávot fed le, és az összes, e kategóriába tartozó kitettség kockázata az említett sávba esik,

j) az 50. § (5)–(7) bekezdésében meghatározott különleges hitelezési kitettségekhez kapcsolódó módszer alkalmazásakor a befektetési vállalkozás mentesül azon követelmény alól, hogy olyan ügyfélminősítési skálával rendel-

kezzen, amely kizárólag az adott kitettséghez tartozó nemteljesítési kockázatot tükrözi, és ezen kitettségeknél – a c) ponttól eltérően – az ügyfélminősítési skálának legalább 4 kategóriát kell tartalmaznia teljesítő ügyfelek, és 1 kategóriát a nemteljesítő ügyfelek tekintetében.

(2) A koncentráció számottevő

a) az (1) bekezdés f) pontja alkalmazásában, ha egy ügyfélkategória az ügyfelek,

b) az (1) bekezdés i) pontja alkalmazásában, ha egy ügyletkategória az ügyletek számának több mint egyharmadát tartalmazza.

77. §

(1) Lakossággal szembeni kitettségeknél

a) a minősítési rendszernek valamennyi meghatározó ügyfél- és ügylet-jellemző alapján mind az ügyfél, mind az ügylet kockázatát tükröznie kell,

b) a kockázati szintek megkülönböztetésének biztosítania kell, hogy egy adott kategórián vagy poolon (halmazon) belüli kitettségek száma elégséges legyen a kockázatok számszerűsítéséhez, és a veszteség jellemzőinek a kategória vagy pool (halmaz) szintjén történő jóváhagyásához,

c) a kitettségek ügyfél-kategóriák vagy poolok (halmazok) közötti koncentrációja nem lehet aránytalanul magas,

d) a kitettségek kategóriákhoz és poolokhoz (halmazokhoz) rendelési folyamatnak lehetővé kell tennie a kockázatok értelmezhető megkülönböztetését, és biztosítania kell a homogén kitettségek egy csoportba tartozását, és a veszteség jellemzőinek pontos és következetes becslését a kategória vagy pool (halmaz) szintjén azzal, hogy vásárolt követelések esetén a csoportosításnak az eladó hitelezési gyakorlatát, valamint a kötelezettek heterogenitását is tükröznie kell.

(2) A lakossággal szembeni kitettségek kategóriákba és poolokba (halmazokba) sorolásakor a következő kockázati tényezőket kell figyelembe venni:

a) ügyfélkockázati jellemzők,

b) ügyletkockázati jellemzők, ideértve különösen a termék, biztosíték vagy mindkettő típusát azzal, hogy kifejezetten azokkal az esetekkel is foglalkozni kell, ha ugyanaz a biztosíték több kitettségre nyújt fedezetet, és

c) késedelem, kivéve, ha az nem okoz jelentős kockázatot.

78. §

(1) A befektetési vállalkozásnak egyértelmű meghatározásokkal, kritériumokkal, eljárásokkal és módszerekkel kell rendelkeznie a kitettségek minősítési rendszeren belüli kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolásához.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kritériumoknak, eljárásoknak és meghatározásoknak lehetővé kell tennie a

minősítést végzők számára, hogy a hasonló kockázatot képviselő ügyfeleket és ügyleteket következetesen sorolják be. Ezt a következetességet a különböző üzletágakban, szervezeti egységek és földrajzi régiók között is fenn kell tartani.

(3) A minősítési folyamat dokumentációinak lehetővé kell tennie harmadik fél számára a kitettségek kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolásának megértését, újraelőállítását és értékelését.

(4) A minősítési kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolás kritériumainak összhangban kell lennie a befektetési vállalkozás belső szabályzataival, ideértve a nem problémamentes ügyfelek és ügyletek kezelésére vonatkozó belső szabályzatokat is.

(5) Az ügyfelek és ügyletek kategóriákba és poolokba (halmazokba) sorolásakor az összes meghatározó információt figyelembe kell venni. Az információknak aktuálisnak és alkalmasnak kell lenniük arra, hogy előre jelezzék a kitettség jövőbeni teljesítőképességét.

(6) Minél kevesebb információ van, annál szigorúbb módon kell a kitettségeket ügyfél- és ügyletkategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) rendelni. Ha egy belső minősítési besorolás elsődlegesen külső minősítés alkalmazásán alapul, akkor a befektetési vállalkozásnak gondoskodnia kell arról, hogy összes meghatározó információ beépüljön az alkalmazás során.

79. §

(1) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségeknél

a) minden ügyfelet a hitelbírálati folyamat részeként kell ügyfél-kategóriába sorolni,

b) ha a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslést alkalmaz, akkor a hitelbírálati folyamat részeként minden kitettséghez ügyletkategóriát is kell rendelni,

c) ha a befektetési vállalkozás a különleges hitelezési kitettségekhez kapcsolódóan az 50. § (5)–(7) bekezdés szerinti módszert alkalmazza, akkor a kitettségeket a 76. § (1) bekezdésének j) pontjában meghatározott kategóriákba kell sorolni,

d) minden ügyfelet külön kell minősíteni azzal, hogy a belső szabályzatban rögzíteni kell az egyedi ügyfelek és az ügyfélcsoportok megfelelő kezelését.

(2) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettség besorolásakor – a (3) bekezdésben meghatározott eltéréssel – ugyanazon ügyfél különböző kitettségeit azonos ügyfél-kategóriába kell sorolni.

(3) Ugyanazon ügyfél különböző kitettségei egy ügyfél-kategóriában szerepelnek, kivéve ha

a) a kitettségek az országhoz kapcsolódó különböző országhoz tartozó kockázatot tartalmaznak, attól függően, hogy a kitettségek nemzeti pénznemben vagy devizában denomináltak-e,

b) a kitettséghez kapcsolódó hitelkockázati fedezet figyelembevétele az ügyfél-kategóriába sorolás korrekcióját eredményezi, és

c) jogszabályok tiltják az ügyfeladatok cseréjét.

80. §

A hitelbírálati folyamat részeként minden lakossággal szembeni kitettséget kategóriába vagy poolba (halmazba) kell sorolni.

81. §

(1) A kitettség kategóriába vagy poolba (halmazba) sorolásához a befektetési vállalkozás dokumentálja

a) a besorolási folyamat bemeneti vagy kimeneti adatainak felülbírálati lehetőségét,

b) a felülbírálat jóváhagyásáért felelős személyeket,

c) a végrehajtott felülbírálatot és a felülbírálatot végző személyeket.

(2) A befektetési vállalkozásnak elemeznie kell a felülbírált besorolású kitettségek teljesítőképességét. Az elemzésnek tartalmaznia kell a felülbírált besorolású kitettségek teljesítőképességének értékelését is, az (1) bekezdés b) pontjában meghatározott személyek szerinti bontásban.

82. §

(1) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségnél

a) a besorolásokat és a besorolások rendszeres felülvizsgálatát olyan személynek kell végeznie és jóváhagynia, akinek a hitelnyújtásra vonatkozó döntésből nem származik közvetlen előnye,

b) a besorolásokat legalább évente egyszer felül kell vizsgálni azzal, hogy a kiemelkedő kockázatu ügyfeleket és a nem problémamentes kitettségeket ennél gyakoribb felülvizsgálatnak kell alávetni, és

c) ha az ügyféllel vagy kitettséggel kapcsolatban lényeges új információ merül fel, a besorolást ismételt el kell végezni.

(2) A befektetési vállalkozásnak hatékony eljárással kell rendelkeznie a nemteljesítési valószínűség értékeit befolyásoló ügyféljellemzők, a nemteljesítéskori veszteségráta értékeit és a hitelegyenértékesítési tényezőket befolyásoló ügyletjellemzőkre vonatkozó információk megszerzésére és aktualizálására.

(3) Lakossággal szembeni kitettségek esetén évente legalább egyszer aktualizálni kell az ügyfél- és ügyletbesorolásokat, vagy – alkalmazásától függően – felül kell vizsgálni az egyes azonosított kockázati poolok (halmazok) veszteségi jellemzőit és késedelmét. A befektetési vállalkozás legalább évente reprezentatív minta segítségével felülvizsgálja az egyes kitettségek poolon (halmazon) belüli helyzetét annak érdekében, hogy a kitettségeket továbbra is a megfelelő poolba (halmazba) sorolják.

83. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás statisztikai modelleket vagy egyéb mechanikus módszereket alkalmaz a kitettségek ügyfél- és ügyletkategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolásához, akkor a (2)–(6) bekezdésben meghatározott követelmények alapján kell eljárnia.

(2) A modellnek megfelelő előrejelzési képességgel kell rendelkeznie, és használatával nem torzulhatnak a tőkekövetelmények. A modellben felhasznált változóknak ésszerű és hatékony alapot kell képezniük az előrejelzések számára, és a modellek nem tartalmazhatnak lényeges torzítást.

(3) A befektetési vállalkozásnak olyan eljárással kell rendelkeznie, amely alkalmas a modellek bemenő adatainak ellenőrzésére, ami magában foglalja az adatok pontosságának, teljességének és megfelelőségének értékelését is.

(4) A modell elkészítésére felhasznált adatoknak a befektetési vállalkozás ügyfelei vagy kitettségei csoportjára vonatkozóan reprezentatívnak kell lennie.

(5) A befektetési vállalkozás évente legalább egyszer átfogóan ellenőrzi az alkalmazott modelleket, ami magában foglalja a modell előrejelző képességének és stabilitásának figyelemmel kísérését, a modell-specifikációk felülvizsgálatát és a modell eredményeinek a tényleges eredményekkel való összevetését.

(6) A befektetési vállalkozás a modellek megfelelő alkalmazásának biztosítása érdekében a statisztikai modelleket szakmai értékeléssel felülvizsgálja. A felülvizsgálati folyamat a modell hiányosságaival kapcsolatos hibák mérésére irányul. A szakmai értékelésnek figyelembe kell vennie minden, a modell által figyelembe nem vett lényeges minőségi információt. A befektetési vállalkozásnak dokumentálnia kell a szakmai értékelés és a modell által adott eredmények együttes alkalmazásának a módját.

84. §

(1) A befektetési vállalkozás dokumentálja a minősítési rendszer felépítését és működését, hogy az e Fejezetben meghatározott minimum követelményeknek való megfelelést alátámassza. A dokumentum tartalmazza:

a) a portfólió differenciálását és szegmentálását,

b) a minősítési kritériumokat,
c) az ügyfelek és kitettségek minősítését végző személyek felelősségi körét,
d) a minősítés felülvizsgálatának gyakoriságát, és
e) a minősítési folyamat vezetői ellenőrzését.

(2) A befektetési vállalkozás dokumentálja

a) az általa alkalmazott minősítési kritériumok kiválasztását alátámasztó szempontokat és elemzéseket,
b) a minősítési folyamatban bekövetkező jelentős változásokat,
c) a minősítési folyamatban a legutolsó felügyeleti felülvizsgálatot követően bekövetkezett változások azonosításának módját,
d) a minősítések hozzárendelésének rendszerét, a minősítés-besorolási folyamatot és a belső ellenőrzést, és
e) a nemteljesítés és a veszteség általa használt egyedi – 88. és 89. §-ban meghatározottakkal összhangban lévő – meghatározásait.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a minősítési folyamatban statisztikai modelleket alkalmaz, akkor dokumentálnia kell ezek módszertanát, azaz a becslések kategóriákhoz, egyéni ügyfelekhez, kitettségekhez vagy poolokhoz (halmazokhoz) rendelése elméletét, feltételeit, matematikai empirikus alapjait, a modellhez alkalmazott adatforrások részletes leírását, és azon körülményeket, amelyek esetén a modell nem működik hatékonyan. A dokumentáció tartalmazza a modell jóváhagyásához alkalmazott szigorú statisztikai módszereket.

(4) Harmadik féltől átvett minősítési modell alkalmazása nem mentesíti a befektetési vállalkozást a minősítési rendszerekre vonatkozó rendelkezések teljesítése alól.

85. §

(1) A befektetési vállalkozás a központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással és vállalkozással szembeni kitettségéhez kapcsolódóan a következő adatokat gyűjti és tárolja

a) az ügyfél és az elismert hitelkockázati fedezetet nyújtó minősítés története,
b) a minősítés időpontja,
c) a minősítéshez használt kulcsfontosságú adatok és módszerek,
d) a minősítésért felelős személy neve és beosztása,
e) a nemteljesítő ügylet és kitettséget azonosító adatok,
f) a nemteljesítés időpontja és körülménye,
g) a minősítési kategóriákhoz a nemteljesítési valószínűség értékkel, a tényleges nemteljesítési aránnyal kapcsolatos és az átminősítéshez kapcsolódó adatok.

(2) Ha a befektetési vállalkozás nem alkalmazhat saját nemteljesítéskori veszteségrátát, hitelegyenértékesítési tényező becslést, akkor az (1) bekezdésen kívül adatokat kell gyűjtenie a tényleges nemteljesítéskori veszteségrátá érték és a 65. §-ban meghatározott érték, valamint a tényle-

ges hitelegyenértékesítési tényező és a 71. §-ban meghatározott érték közötti összehasonlításokról.

(3) Ha a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslést alkalmazhat, akkor

a) az egyes minősítési kategóriákhoz kapcsolódó ügyletminősítések, nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslések múltbeli adatait,

b) a minősítések és a becslések időpontját,

c) a minősítéshez, a nemteljesítéskori veszteségráta, a hitelegyenértékesítési tényező becsléshez használt kulcsfontosságú adatokat és módszereket,

d) az ügyletminősítést végző személy nevét és annak a személynek a nevét, aki a nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslést végezte,

e) az egyes nem teljesítő kitettségekhez tartozó nemteljesítéskori veszteségrátára és hitelegyenértékesítési tényezőre vonatkozó becslült és tényleges adatokat,

f) a garancia, a készfizető kezesség vagy a hitelderivatíva hatásának figyelembevétele előtt és után számított (4) bekezdés szerinti veszteségrátákat,

g) minden egyes nemteljesítő kitettségére vonatkozóan a veszteség összetevőit gyűjti és tárolja.

(4) Ha a befektetési vállalkozás saját nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslést alkalmaz, akkor a hitelderivatíva, a készfizető kezesség és a garancia hitelkockázat-mérséklésének a hatását be kell építenie a nemteljesítéskori veszteségrátába.

86. §

Lakossággal szembeni kitettséghez kapcsolódóan a befektetési vállalkozás a következő adatokat gyűjti és tárolja

a) a kitettségek kategóriákba és poolokba (halmazokba) való besorolása során figyelembe vett adatokat,

b) a kitettségi kategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) kapcsolódó becslült nemteljesítési valószínűséget, nemteljesítéskori veszteségrátát és hitelegyenértékesítési tényezőt,

c) a nemteljesítő ügyfelek és kitettségek azonosító adatait,

d) nem teljesítő kitettségek esetén azon kategória vagy pool (halmaz) adatait, amelybe a kitettséget a nemteljesítés előtti évben sorolták, és a tényleges nemteljesítéskori veszteségrátát, a hitelegyenértékesítési tényezőt,

e) a rülirozó lakossággal szembeni kitettségek veszteségi rátájára vonatkozó adatokat.

87. §

(1) A befektetési vállalkozás a tőke megfelelés értékelése céljából megbízható stressz-tesztelési eljárásokat alkalmaz.

(2) Az alkalmazott stressz-tesztelésnek magában kell foglalnia az olyan lehetséges események vagy a gazdasági viszonyok várható jövőbeli változásainak feltérképezését, amelyek kedvezőtlen hatással járhatnak a befektetési vállalkozás kitettségeire vonatkozóan, és a befektetési vállalkozásnak az ilyen kedvezőtlen változásokkal szembeni ellenálló képessége értékelését.

(3) A befektetési vállalkozásnak rendszeresen hitelkockázati stressz-tesztet kell elvégeznie a (2) bekezdésben meghatározott eseményeknek a hitelkockázat tökégtelményre gyakorolt hatásának értékelése céljából.

(4) Az alkalmazandó tesztet – a Felügyelet engedélyével – a befektetési vállalkozás választja meg. Az alkalmazandó tesztnek értelmezhetőnek és ésszerűen szigorúnak kell lennie, és legalább egy enyhe recesszió hatását figyelembe kell vennie. A befektetési vállalkozásnak értékelnie kell a stressz-tesztben foglalt feltételek következtében szükségessé vált átminősítéseket. A stressz-teszt keretében megvizsgált portfólióknak le kell fednie a befektetési vállalkozás kitettségeinek meghatározó részét.

(5) Az a befektetési vállalkozás, amelyik a kockázattal súlyozott kitettség értéket az 50. § (3) bekezdése szerint számítja, a stressz-teszt részének tekinti a hitelkockázati fedezetet nyújtók hitelminőségében bekövetkező romlásra vonatkozó információkat, különösen a stressz-szituáció miatt nem teljesítő hitelkockázati fedezet nyújtók elismerési kritériumait.

Kockázatok számszerűsítése

88. §

(1) Egy adott ügyfél nemteljesítését megtörténtnek kell tekinteni, ha a következő események közül legalább egy bekövetkezik:

a) a befektetési vállalkozás rendelkezésére álló információk szerint az ügyfél valószínűleg nem fogja teljes egészében teljesíteni kötelezettségeit a befektetési vállalkozás, annak anyavállalata vagy leányvállalata felé,

b) az ügyfélnek a befektetési vállalkozással, annak anyavállalatával vagy leányvállalatával szembeni lényeges kötelezettségének késedelme kilencven napon vagy három hónapon keresztül folyamatosan fennáll.

(2) Folyószámlahitel esetén a késedelem azzal a nappal kezdődik, amikor az ügyfél túllépi a szerződésben meghatározott hitelkeretet, vagy jóváhagyás nélkül hív le kölcsönt.

(3) Hitelkártyák esetén a késedelem a minimálisan törlesztendő összeg esedékességének napjával kezdődik.

(4) Lakossággal szembeni kitettségek esetén a nemteljesítés ügyleti szinten is meghatározható.

(5) Az (1) bekezdés *b)* pontja alkalmazásában az olyan kötelezettség minősül lényeges kötelezettségnek, amelynek összege meghaladja

a) lakossággal szembeni kitettség esetén

aa) a késedelembe esés időpontjában érvényes legkisebb összegű havi minimálbért, vagy

ab) az ügyfél szerződés szerinti összes kötelezettségének 2%-át vagy az egy havi törlesztő részletet, és

b) az *a)* pontban meghatározott kitettségi osztályba tartozó kitettségen kívül bármely más kitettségi osztályba tartozó kitettség esetén

ba) a kettőszázötvenezer forintot, vagy

bb) az ügyfél szerződés szerinti összes kötelezettségének 2%-át.

(6) Mérlegen kívüli kitettség esetén az (5) bekezdés *a)* pontjának *ab)* alpontjában és *b)* pontjának *bb)* alpontjában meghatározott értéként a hitelegyenértékesítési tényezővel korrigált értéket kell figyelembe venni.

(7) Ha egy termék vagy üzletág sajátossága indokolja, akkor a befektetési vállalkozás az (5) bekezdésben meghatározott határértéknél alacsonyabb értéket, vagy kilencven napnál vagy három hónapnál rövidebb időtartamot is alkalmazhat a nemteljesítés bekövetkezésének megállapításakor azzal, hogy az alkalmazás célja a nemteljesítés valószínűségének pontosabb becslése és nem kizárólag a tőkekövetelmény csökkentése.

89. §

(1) A 88. § (1) bekezdésének *a)* pontja alkalmazásában a kötelezettség nemteljesítésének a valószínűségét mutatja, ha

a) a befektetési vállalkozásnak az ügyféllel szemben legalább kilencven napon vagy három hónapon keresztül folyamatosan fennálló kamatkövetelése van,

b) a befektetési vállalkozás a kitettség létrejöttét követően bekövetkezett jelentős hitelminőség-romlás miatt értékvesztést számol el vagy kockázati céltartalékot képez,

c) a befektetési vállalkozás a hitelkötelezettséget lényeges, hitelhez kapcsolódó gazdasági veszteséggel adja el,

d) a befektetési vállalkozás beleegyezik a hitelkötelezettség pénzügyi nehézségek miatt történő átstrukturálásába, és ez előreláthatóan a tőke, a kamat és díjak elengedését, vagy fizetési halasztással csökkentett pénzügyi kötelezettségvállalást eredményez,

e) az ügyféllel szemben csőd-, felszámolási vagy adószárgrendezési eljárás van folyamatban, vagy

f) a befektetési vállalkozás felszámolási eljárást kezdeményezett az ügyféllel szemben.

(2) Az (1) bekezdés *d)* pontjában az 55. §-ban meghatározott PD/LGD módszerrel értékelt részesedések esetén magában foglalja a részesedés pénzügyi nehézségek miatt történő átstrukturálását is.

(3) Ha a befektetési vállalkozás rendelkezésére álló információk szerint egy előzőleg nemteljesítőnek minősített kitettségre vonatkozóan a nemteljesítést kiváltó esemény már nem áll fenn, akkor a befektetési vállalkozásnak az ügyfelet vagy az ügyletet teljesítő kitettséggé kell minősítenie mindaddig, amíg a nemteljesítés meghatározásának megfelelő esemény újra fel nem merül, amelyet már új nemteljesítés adatként kell figyelembe venni.

(4) Ha a befektetési vállalkozás olyan külső adatot alkalmaz, amelyek a nemteljesítés fogalmát tekintve nincsen összhangban a 88. §-ban és az (1)–(3) bekezdésben foglaltakkal, akkor a befektetési vállalkozásnak megfelelő korrekciókat kell alkalmaznia annak érdekében, hogy a külső adatok a nemteljesítés meghatározásához széles körűen megfeleltethető legyen.

90. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a saját nemteljesítési valószínűség, nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező és várható veszteség kockázati paramétereire vonatkozó becslései során fel kell használnia az összes meghatározó adatot, információt és módszert.

(2) A becslések kialakításakor mind a múltbeli tapasztalatot, mind pedig empirikus adatokat fel kell használni, és a becslések nem alapulhatnak kizárólag értékítéleten. A becslésnek valószínűnek, meggyőzőnek és előrejelzőnek kell lennie, és a szóban forgó kockázati paraméterek meghatározó tényezőin kell alapulnia. Minél kevesebb adattal rendelkezik egy befektetési vállalkozás, annál szigorúbb becslést kell alkalmaznia.

(3) A befektetési vállalkozásnak képesnek kell lennie arra, hogy a nemteljesítés gyakoriságát, a nemteljesítéskori veszteségráta értékét, a hitelegyenértékesítési tényezőt vagy – ha várható veszteség becsléseket alkalmaznak – a veszteséget felbontsa az adott kockázati paraméter szempontjából meghatározó tényezőkre. A befektetési vállalkozás becsléseinek reprezentatív módon kell tükröznie a hosszú távú tapasztalatot.

(4) A hitelezési eljárás és behajtási folyamat során figyelembe kell venni a 92. § (8) bekezdésében, a 93. § (5) és (6) bekezdésében, a 95. §-ban, a 96. § (4) és (5) bekezdésében, a 98. §-ban és a 99. § (2) és (3) bekezdésében meghatározott megfigyelési időszak alatt bekövetkezett változásokat. A befektetési vállalkozás becsléseinek tükrözniük kell a technikai fejlődés, a meghatározó – a hitelkockázat megítélését befolyásoló – új adatok és információk hatásait. A befektetési vállalkozásnak új információ tudomásra jutása esetén, de évente legalább egyszer felül kell vizsgálnia becsléseit.

(5) A becsléshez felhasznált kitettségeknek, az adatok keletkezésekor érvényben lévő hitelezési szabályoknak, és a kockázati paraméter értékét befolyásoló más jellemzők-

nek összehasonlíthatónak kell lennie a befektetési vállalkozás aktuális kitettségeivel és szabályzataival. A befektetési vállalkozás akkor alkalmazhatja az adatokat, ha az azok alapjául szolgáló gazdasági és piaci feltételek megfelelnek a jelenlegi és a várható adottságoknak. A mintában található kitettségek számának és a számításhoz felhasznált időszaknak elégségesnek kell lennie ahhoz, hogy a befektetési vállalkozás megbizonyosodhasson a becslések pontosságáról és megbízhatóságáról.

(6) Vásárolt követelések esetén az alapul szolgáló kitettség minőségére vonatkozó becsléseknek tükrözniük kell az összes olyan, a vásárló befektetési vállalkozás számára meghatározó, lényeges információt, ideértve az ugyanannak az eladónak a hasonló pooljaira (halmazaira) vonatkozó adatokat, amelyek a vásárló befektetési vállalkozástól vagy külső forrásokból származnak. A vásárló befektetési vállalkozásnak értékelnie kell az eladó által rendelkezésre bocsátott adatokat.

(7) A befektetési vállalkozásnak a becsléseihez hozzá kell adnia egy biztonsági különbséget, amely a becslési hibák várható tartományán alapul. Ha a módszerek és adatok kevésbé kielégítőek, és a hibák várható tartománya is nagyobb, a biztonsági különbségnek is nagyobbnak kell lennie.

(8) A befektetési vállalkozás eltérő becsléseket használhat a kockázati súlyok kiszámítására és belső célokra, ha az eltérések indokoltságát dokumentumokkal és számításokkal alátámasztja.

(9) Ha a befektetési vállalkozás által ezen rendelet hatálybalépése előtt gyűjtött adatokat megfelelően korrigálták ahhoz, hogy azok széles körben megfeleltethetők legyenek a nemteljesítés vagy veszteség meghatározásával, akkor a befektetési vállalkozás számára ezen adatok alkalmazását a Felügyelet engedélyezi.

91. §

(1) Egy befektetési vállalkozás több befektetési vállalkozás, hitelintézet közös adatait használhatja fel a Felügyelet engedélyével, ha

a) a közös adatok alkalmazásában résztvevő más befektetési vállalkozások, hitelintézetek minősítési rendszerei és kritériumai hasonlóak az általa alkalmazottakéhoz,

b) a közös adatok állománya reprezentatívan tükrözi azt a portfóliót, amelyre vonatkozóan a közös adatokat használják, és

c) a közös adatokat a befektetési vállalkozás és a hitelintézet a becsléseihez hosszabb időn keresztül következetesen alkalmazza.

(2) Ha egy befektetési vállalkozás több befektetési vállalkozás, hitelintézet közös adatait használja fel, továbbra is felelős marad saját minősítési rendszereinek integritásáért. A befektetési vállalkozásnak elégséges tudással kell

rendelkeznie a minősítési rendszerekre vonatkozóan, ideértve a minősítési folyamat hatékony nyomon követésének és ellenőrzésének képességét is.

92. §

(1) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézzel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségnél a befektetési vállalkozásnak az egyes ügyfél-kategóriákhoz tartozó nemteljesítési valószínűség értékeket az éves nemteljesítési ráták hosszú távú átlagából kell becsülnie.

(2) Vállalkozással szembeni, vásárolt követelések esetén a befektetési vállalkozás az éves nemteljesítési ráták hosszú távú átlaga alapján becsülheti meg az egyes ügyfél-kategóriához tartozó várható veszteség értékeket.

(3) Ha a befektetési vállalkozás a vállalkozással szembeni vásárolt követeléseire vonatkozó nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta értékek átlagára vonatkozó hosszú távú becsléseit egy várható veszteség becslésből és egy megfelelő nemteljesítési valószínűség vagy nemteljesítéskori veszteségráta becslésből vezeti le, a veszteségbecslési folyamatnak teljesítenie kell az e Fejezetben meghatározott általános nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta becslési előírásokat, és az eredménynek meg kell felelnie a 94. § (1) bekezdése szerinti meghatározásának.

(4) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézzel, befektetési vállalkozással vagy vállalkozással szembeni kitettségekhez tartozó nemteljesítési valószínűség becslési módszereket a befektetési vállalkozás csak az ezeket alátámasztó elemzéssel együtt alkalmazhatja. A befektetési vállalkozásnak fel kell ismernie a szakmai értékelés fontosságát a különböző módszerek együttes használatát, a módszerek és információk korlátai miatti korrekciók esetén.

(5) Ha a befektetési vállalkozás a nemteljesítési valószínűség becslésekre nemteljesítési tapasztalatra vonatkozó belső adatokat alkalmaz, elemzésében a becsléseknek figyelembe kell venniük a kockázatvállalási feltételeket, az adatokat létrehozó minősítési rendszer és az aktuális minősítési rendszer közötti különbségeket. Ha a kockázatvállalási feltételek vagy minősítési rendszerek megváltoznak, a befektetési vállalkozásnak nagyobb biztonsági különbséget kell hagynia a nemteljesítési valószínűség becslésekben.

(6) Ha a befektetési vállalkozás belső minősítési kategóriáit egy elismert külső hitelminősítő szervezet által alkalmazott hitelminősítési kategóriához rendeli hozzá, majd az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítési kategóriáinál megfigyelt nemteljesítési rátát a befektetési vállalkozás belső minősítési kategóriáira vonatkoztatja, a hozzárendelésnek a belső minősítési rendszer krité-

riumainak az elismert külső hitelminősítő szervezet által használt kritériumokkal történő összehasonlításán, a közös ügyfelek belső és külső minősítésének összehasonlításán kell alapulnia. A hozzárendelés és a felhasznált adatok nem okozhatnak torzítást vagy logikai ellentmondást a becslésben. Az elismert külső hitelminősítő szervezetnek a számszerűsítéséhez használt adatai alapjául szolgáló kritériumainak kizárólag a nemteljesítési kockázatra kell irányulniuk. A 88. és 89. §-ban meghatározott követelményekre is figyelemmel, a befektetési vállalkozás elemzése az alkalmazott nemteljesítés-meghatározások összehasonlítását foglalja magában. A befektetési vállalkozásnak dokumentálnia kell a hozzárendelés alapját.

(7) Ha a befektetési vállalkozás statisztikai modellt használ a nemteljesítés előrejelzésére, akkor a nemteljesítési valószínűség értékeket az adott kategóriába tartozó ügyfelekre vonatkozó egyedi becsült nemteljesítési valószínűségek egyszerű átlagaként becsülheti. A befektetési vállalkozás nemteljesítést előrejelző modelljeinek erre a célra történő alkalmazásának teljesítenie kell a 83. §-ban meghatározott követelményeket.

(8) Függetlenül attól, hogy a befektetési vállalkozás külső, belső, közös adatforrásokat vagy ennek a háromnak a kombinációját használja nemteljesítési valószínűség becsléseihez, az ezeket alátámasztó múltbeli megfigyelési időszak hosszának egy forrás tekintetében legalább öt évnek kell lennie. Ha a megfigyelési időszak egy forrás tekintetében hosszabb időszakot tekint át, és ezek az adatok meghatározóak, akkor ezt a hosszabb időszakot kell alkalmazni. Ez a követelmény részesedések esetén alkalmazott, 55. §-ban meghatározott módszerre is vonatkozik.

(9) A 42. § (6) bekezdésének c) pontja szerinti belső minősítésen alapuló módszer bevezetésekor a befektetési vállalkozás két évre vonatkozó adatot alkalmazhat, amely kétéves időszakot minden évben egy évvel meghosszabbít az ötéves időtartam eléréséig.

93. §

(1) Lakossággal szembeni kitettségnél a befektetési vállalkozásnak az egyes ügyfél-kategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) tartozó nemteljesítési valószínűség értékeket

a) az éves nemteljesítési ráták hosszú távú átlagából kell becsülnie, vagy

b) a tényleges veszteségekből és a megfelelő nemteljesítéskori veszteségráta becslésekből kell meghatároznia.

(2) Lakossággal szembeni kitettségek esetén a veszteségi jellemzők becslésénél a kitettségek kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolásához alkalmazott belső adatokat kell elsődleges információnak tekinteni. A befektetési vállalkozás külső adatokat, ideértve közös adatokat is, vagy statisztikai modelleket is használhat a számszerűsítéséhez, ha erős kapcsolat mutatható ki

a) a befektetési vállalkozás minősítési kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolási folyamata és a külső adatforrás által használt folyamat,

b) a befektetési vállalkozás belső kockázati profilja és a külső adatok összetétele között.

(3) Lakossággal szembeni vásárolt követelések esetén a befektetési vállalkozás külső és belső referencia adatokat is használhat azzal, hogy összehasonlítási alapként az összes vonatkozó adatforrást fel kell használni.

(4) Ha egy befektetési vállalkozás lakossággal szembeni kitettségeihez kapcsolódó nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta értékek átlagára vonatkozó hosszú távú becsléseit a teljes veszteségre vonatkozó becslésből és egy megfelelő nemteljesítési valószínűség vagy nemteljesítéskori veszteségráta becslésből vezeti le, az általános veszteségbecslési folyamatnak meg kell felelnie az e Fejezetben meghatározott általános nemteljesítési valószínűség és nemteljesítéskori veszteségráta becslési előírásokat, és az eredménynek meg kell felelnie a nemteljesítéskori veszteségráta 94. § (1) bekezdése szerinti meghatározásának.

(5) Függetlenül attól, hogy egy befektetési vállalkozás külső, belső, közös adatforrásokat vagy ennek a háromnak a kombinációját használja a veszteségjellemzők becsléseihez, az ezeket alátámasztó múltbeli megfigyelési időszak hosszának legalább egy forrás tekintetében legalább öt évnek kell lennie. Ha a megfigyelési időszak egy forrás tekintetében hosszabb időszakot tekint át, és ezek az adatok meghatározóak, akkor ezt a hosszabb időszakot kell alkalmazni. A befektetési vállalkozásnak nem kell a múltbeli adatokat figyelembe vennie, ha a frissebb adatok a veszteségi ráta jobb előrejelzői.

(6) A fejlett, belső minősítésen alapuló módszer bevezetésekor a befektetési vállalkozás – az (5) bekezdéstől eltérően – két évet felölelő adatokat alkalmazhat, amely kétéves időszakot minden évben egy évvel meghosszabbít az ötéves időtartam eléréséig.

(7) A befektetési vállalkozás azonosítja és elemzi a kockázati paraméterek várható változását a kitettség élettartama során.

94. §

(1) A befektetési vállalkozás az egyes ügyletkategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) tartozó nemteljesítéskori veszteségráta értékeket az egyes ügyletkategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) tartozó tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értékek átlaga alapján, az adatforrásokon belüli összes megfigyelt nemteljesítésre vonatkozó veszteségráta súlyozatlan átlaga alapján becsli.

(2) A befektetési vállalkozás a gazdasági dekonjunktúrának megfelelő nemteljesítéskori veszteségráta becslése-

ket alkalmaz, ha a becslések szigorúbbak a hosszabb távú átlagnál. Ha egy minősítési rendszer az egyes kategóriákra vagy poolokra (halmazokra) vonatkozóan hosszabb távon állandó nagyságú tényleges nemteljesítéskori veszteségráta becsléseket ad, akkor a befektetési vállalkozás korrigálja az egyes kategóriák vagy poolok (halmazok) kockázati paramétereire vonatkozó becsléseit annak érdekében, hogy korlátozza a gazdasági dekonjunktúrának a tőkekövetelményekre gyakorolt hatását.

(3) A befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie minden, az ügyfélkockázat és a biztosíték vagy biztosítéknújtó kockázata között fennálló függőséget. Szigorúan kell kezelni azokat az eseteket, amikor jelentős mértékű függőség áll fenn.

(4) Az alapul szolgáló kötelezettségek és a biztosíték közötti devizanem eltéréseket a befektetési vállalkozás a nemteljesítéskori veszteségráta becsléseiben szigorúan kezeli.

(5) Ha a nemteljesítéskori veszteségráta becslések figyelembe veszik a biztosíték meglétét, ezek a becslések nem alapulhatnak kizárólag a biztosíték becsült piaci értékén. A nemteljesítéskori veszteségráta becsléseknek figyelembe kell vennie, hogy a befektetési vállalkozás a biztosítékot nem feltétlenül tudja rövid időn belül az ellenőrzése alá vonni vagy értékesíteni.

(6) Ha a nemteljesítéskori veszteségráta becslések figyelembe veszik a biztosíték meglétét, a befektetési vállalkozásnak a 131–147. §-ban előírtaknak megfelelő formában kell kidolgoznia a biztosíték kezelésével, jogszavatosságával és kockázatkezelésével kapcsolatos belső szabályzatokat.

(7) Ha a befektetési vállalkozás a biztosítékot a partnerkockázati kitettség érték meghatározása során veszi figyelembe a partner hitelkockázat szerinti sztenderd módszernek és a belső modell módszernek megfelelően, akkor a biztosítékból származó megtérülés a nemteljesítéskori veszteségráta becslésekor nem vehető figyelembe.

(8) A nemteljesített kitettségek esetén a nemteljesítéskori veszteségráta megállapításához a befektetési vállalkozás a várható veszteségnek a gazdasági helyzetet és a kitettség állapotát figyelembe vevő legjobb becslésének és a behajtási időszakban esetleg felmerülő további nem várt veszteségeknek az összegét veszi alapul.

(9) Ha a befektetési vállalkozás eredmény-kimutatásában a be nem fizetett késedelmi díjakat feltünteti, akkor azokat hozzá kell adni a befektetési vállalkozás kitettségéhez és veszteségéhez.

95. §

(1) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással és vállalkozással szembeni kitettség esetén a nemteljesítéskori veszteségráta becs-

lések legalább egy adatforrás esetén legalább öt évet felölelő, a bevezetést követően minden évben egy évvel meghosszabbodó, így végül legalább hét évet elérő időszakra vonatkozó adatokon kell alapulniuk.

(2) Ha a megfigyelési időszak egy forrás tekintetében hosszabb időszakot tekint át, és ezek az adatok meghatározóak, akkor ezt a hosszabb időszakot kell alkalmazni.

96. §

(1) Lakossággal szembeni kitettség esetén – a 94. § (1) bekezdésétől eltérően – a nemteljesítéskori veszteségráta becslései a tényleges veszteségekből és a megfelelő nemteljesítési valószínűség becslésekből is meghatározhatóak.

(2) Lakossággal szembeni kitettség esetén – a 97. § (3) bekezdésétől eltérően – a jövőbeni lehívások a hitel-egyenértékesítési tényezőben vagy a nemteljesítéskori veszteségráta becslésekben mutathatóak ki.

(3) A befektetési vállalkozás a nemteljesítéskori veszteségráta becsléseihez a lakossággal szembeni, vásárolt követelések esetén külső és belső referenciadatokat is használhat.

(4) Lakossággal szembeni kitettségek esetén a nemteljesítéskori veszteségráta becsléseknek legalább öt éves adatokon kell alapulniuk azzal, hogy – a 94. § (1) bekezdésétől eltérően – a befektetési vállalkozásnak nem kell a múltbeli adatokat figyelembe vennie, ha a frissebb adatok a veszteségi rátának jobb előrejelzői.

(5) Belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás – a (4) bekezdéstől eltérően – két évet felölelő adatokat alkalmazhat, amely kétéves időszakot minden évben egy évvel meghosszabbít az ötéves időtartam eléréséig.

97. §

(1) A befektetési vállalkozás az egyes ügyletkategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) tartozó hitelegyenértékesítési tényezőt – az adatforrásokon belüli összes megfigyelt nemteljesítés felhasználásával becsült – az egyes ügyletkategóriákhoz vagy poolokhoz (halmazokhoz) tartozó tényleges hitelegyenértékesítési tényezők súlyozatlan átlaga alapján számítja ki.

(2) A befektetési vállalkozás a gazdasági dekonjunktúrának megfelelő hitelegyenértékesítési tényező becsléseket alkalmaz, ha ezek a becslések szigorúbbak a hosszú távú átlagnál. Ha egy minősítési rendszer az egyes kategóriákra vagy poolokra (halmazokra) vonatkozóan hosszabb távon állandó nagyságú hitelegyenértékesítési tényező becsléseket ad, akkor a befektetési vállalkozás korrigálja az egyes kategóriák vagy poolok (halmazok) kockázati pa-

ramétereire vonatkozó becsléseit annak érdekében, hogy korlátozza a gazdasági dekonjunktúrának a tőkekövetelményekre gyakorolt hatását.

(3) A befektetési vállalkozás hitelegyenértékesítési tényező becsléseinek az ügyfél nemteljesítést kiváltó esemény időpontjáig vagy azt követően végzett esetleges további lehívásainak lehetőségét is tükröznie kell. A becsült hitelegyenértékesítési tényezőnek nagyobb biztonsági különbözetet kell magában foglalnia, ha a nemteljesítés gyakorisága és a hitelegyenértékesítési tényező értéke között nagy valószínűséggel erősebb pozitív korreláció várható.

(4) A befektetési vállalkozásnak a hitelegyenértékesítési tényezők becslésénél figyelembe kell vennie a számlamozgás figyelésére és a kifizetések feldolgozására elfogadott szabályzatokat és stratégiákat. A befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie a további lehívások megakadályozásának a lehetőségét és szándékát a fizetési nemteljesítést még nem kimerítő események esetén, mint például szerződösszegés vagy más technikai nemteljesítésnek minősülő esemény.

(5) A befektetési vállalkozásnak olyan rendszerekkel és eljárásokkal kell rendelkeznie, amelyek alkalmasak az ügyletek összegének, a vissza nem hívható kötelezettségek kapcsán fennálló aktuális kinnlevőségeknek, a fennálló kinnlevőségek változásainak ügyfelenként és kategóriákként történő figyelemmel kísérésére. A befektetési vállalkozásnak képesnek kell lennie a fennálló egyenlegek napi kimutatására.

(6) A befektetési vállalkozás eltérő hitelegyenértékesítési tényező becsléseket használhat a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámítására és belső célokra, ha az eltérések dokumentumokkal és számításokkal alátámasztottak.

98. §

(1) Központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel, befektetési vállalkozással és vállalkozással szembeni kitettség esetén a hitelegyenértékesítési tényező becsléseknek legalább egy adatforrás esetén legalább öt évet felölelő, a bevezetés után minden évben egy évvel meghosszabbodó, így végül legalább hét évet elérő időszakból származó múltbeli adatokon kell alapulniuk.

(2) Ha a megfigyelési időszak egy forrás tekintetében hosszabb időszakot tekint át, és ezek az adatok meghatározóak, akkor ezt a hosszabb időszakot kell alkalmazni.

99. §

(1) Lakossággal szembeni kitettség esetén – a 97. § (3) bekezdésétől eltérően – a jövőbeni lehívások a hitelegyenértékesítési tényezőkben vagy a nemteljesítéskori veszteségáta becsléseiben mutathatóak ki.

(2) Lakossággal szembeni kitettség esetén a hitelegyenértékesítési tényező becsléseknek legalább öt évet felölelő múltbeli adatokon kell alapulniuk azzal, hogy – a 97. § (1) bekezdésétől eltérően – a befektetési vállalkozásnak nem kell a múltbeli adatokat alkalmaznia, ha az újabb adatok a lehívások jobb előrejelzői.

(3) Belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás – a (2) bekezdéstől eltérően – a két évet felölelő adatokat alkalmazhat, amely kétéves időszakt minden évben egy évvel meghosszabbít az ötéves időtartam eléréséig.

100. §

(1) Ha a 42. § (6) bekezdésének *d)* pontja szerinti belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a sztenderd módszert alkalmazhatja a központi kormányval, központi bankkal, hitelintézettel és befektetési vállalkozással szembeni kitettségre, akkor az általuk nyújtott garanciára nem alkalmazhatóak az e §, a 101. és 102. § rendelkezései. Ebben az esetben a befektetési vállalkozás a 116. § szerint ismerheti el az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet.

(2) A lakossággal szembeni kitettségre vonatkozó garancia esetén az e § szerinti követelmények a kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) soroláskor és a nemteljesítés becslésekor is fennállnak.

(3) A befektetési vállalkozásnak egyértelműen meghatározott kritériumokkal kell rendelkeznie a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámítása során elismert hitelkockázati fedezetet nyújtók típusaira vonatkozóan.

(4) Elismert hitelkockázati fedezetet nyújtók esetén ugyanazok a szabályok alkalmazandóak, mint amelyek a 78–82. §-ban az ügyfelekre vonatkoznak.

(5) A garanciát és a készfizető kezességet írásba kell foglalni, azt a garancianyújtó és kezes nem mondhatja fel, addig kell hatályosnak lennie, amíg a kötelezett a kötelezettségvállalásnak teljes mértékben eleget nem tesz (az összeg és a garancia vagy készfizető kezesség futamidejének vonatkozásában), és jogilag érvényesíthetőnek kell lennie a garancianyújtóval vagy a készfizető kezességet vállalóval szemben azon a joghatósági területen, ahol a garancianyújtó vagy a készfizető kezességet vállaló olyan lefoglalható vagyontárgyakkal rendelkezik, amelyekre vonatkozóan az ítélet érvényesíthető.

(6) A Felügyelet engedélyével elismerhető olyan garancia vagy készfizető kezesség, amely bizonyos feltételek teljesülése esetén a garancianyújtót vagy a készfizető kezességet vállalót nem kötelezi teljesítésre (feltételes garanciák). A feltételes garanciát a befektetési vállalkozás akkor ismerheti el, ha képes a feltételes garancia kockázatsökkentő hatásának megfelelő számszerűsítésére, hatékony és folyamatos figyelemmel kísérésére.

(7) A befektetési vállalkozásnak a kategóriába vagy pool-ba (halmazba) sorolás kritériumait és a kockázatsökkentési hatás lehetséges romlását megfelelő módon kell kezelnie.

101. §

(1) A befektetési vállalkozásnak egyértelműen meghatározott kritériumokkal kell rendelkeznie a kategóriák, poolok (halmazok), nemteljesítéskori veszteségráta becslések módosításához vagy a lakossággal szembeni és az elismert vásárolt követelések esetén a kitettségek kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) történő besorolási folyamatára vonatkozóan ahhoz, hogy ki tudja mutatni a garanciák vagy készfizető kezesség hatását a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámításában. Ezeknek a kritériumoknak meg kell felelniük a 78–82. §-ban meghatározott minimumkövetelményeknek.

(2) A kritériumoknak valószerűeknek kell lenniük, és azokat úgy kell meghatározni, hogy kifejezzék a garancianyújtó vagy készfizető kezességet vállaló képességét és szándékát a garancia vagy készfizető kezesség teljesítésére, a garancianyújtó vagy készfizető kezesség vállaló általi kifizetések időzítését, a garancianyújtó vagy készfizető kezességet vállaló teljesítése és az adós fizetőképessége közti korrelációs szintet, valamint az ügyfél számára fennmaradó reziduális kockázat mértékét.

102. §

(1) A garanciákra vonatkozó, e Fejezetben meghatározott minimumkövetelmények alkalmazandók az egy kibocsátóra szóló hitelderivatívákra is. A hitelderivatíva alapjául szolgáló ügylet, a szóban forgó ügylet és a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezésének megállapításához alkalmazott ügylet közti eltéréssel kapcsolatban a 143. §-ban meghatározott követelményeket kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltakat kell alkalmazni a lakossággal szembeni kitettség és vásárolt követelés esetén a kitettségek kategóriákba vagy poolokba (halmazokba) sorolási folyamatára is.

(3) A kritériumoknak figyelembe kell venniük a hitelderivatíva fizetési struktúráját, és szigorú módon értékelniük kell annak a megtérülések szintjére és időbeni ütemezésre gyakorolt hatását. A befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie, hogy a reziduális kockázat egyéb formái milyen mértékig maradnak meg.

103. §

(1) Vásárolt követelésnél a szerződésnek biztosítania kell, hogy a befektetési vállalkozás minden előrelátható

körülmény mellett rendelkezzen a vásárolt követeléssel kapcsolatos jogokkal és a követelésekből származó bevétellel felett.

(2) Ha a követelés kötelezettje közvetlenül az eladónak vagy olyan harmadik személynek teljesít kifizetést, aki a vásárolt követelések egy poolját (halmazát), vagy a vásárlás alapjául szolgáló követeléseket napi alapon kezeli (a továbbiakban: állománykezelő), a befektetési vállalkozásnak rendszeresen ellenőriznie kell, hogy részére a kifizetéseket teljes egészében továbbítják a szerződés előírásainak megfelelően.

(3) A befektetési vállalkozásnak rendelkeznie kell olyan eljárásokkal, amelyek biztosítják a követelésekkel kapcsolatos jogokat és a bevételek feletti rendelkezési jogot csődeljárás esetén és más jogi igényekkel szemben, amelyek jelentősen késleltethetik a vásárló befektetési vállalkozás számára a követelések értékesítését, engedményezését vagy a bevételek fölötti rendelkezési jogot.

104. §

A befektetési vállalkozás a vásárolt követelés minőségét, az eladó és az állománykezelő pénzügyi helyzetét rendszeresen ellenőrzi, amelynek keretében

a) értékeli a vásárolt követelés hitelminősége és az eladó, az állománykezelő pénzügyi helyzete közötti korrelációt, továbbá az eladó és az állománykezelő minősítésére szolgáló eljárásokat, és olyan belső szabályzatokkal, eljárásokkal kell rendelkeznie, amelyek biztosítják a követelések hitelminőségét és a rendszeres teljesítést,

b) átlátható és hatékony belső szabályzatokkal és eljárásokkal rendelkezik az eladó és az állománykezelő elismerhetőségének megállapítására. A befektetési vállalkozás vagy megbízottja rendszeres, az eladókra és állománykezelőkre vonatkozó felülvizsgálatot végez annak érdekében, hogy ellenőrizze az eladó vagy állománykezelő jelentéseinek pontosságát, felderítse a csalásokat vagy működési gyengeségeket, és ellenőrizze az eladó hitelezésre vonatkozó szabályzatainak minőségét, az állománykezelő követelés-beszédésre vonatkozó szabályzatait és eljárásait. A felülvizsgálatok eredményeit dokumentálni kell,

c) értékeli a vásárolt követelés-poolok (követelés-halmazok) jellemzőit, ideértve az előlegesen felüli kifizetéseket, az eladó múltbeli fizetési késedelmével kapcsolatos információkat, nem teljesítő hiteleket, a nemteljesítő hitelekkel kapcsolatos engedményeket, fizetési feltételeket és potenciális ellenszámlákat,

d) megfelelő belső szabályzatokkal és eljárásokkal rendelkezik az egyes ügyfél-koncentrációk vásárolt követelés-poolokon (követelés-halmazokon) belüli és a poolok (halmazok) közti ügyfélkoncentrációk aggregált alapon történő figyelemmel kísérésére,

e) gondoskodik arról, hogy az állománykezelőtől időben és megfelelően részletezve legyenek a követelések el-

évüléséről és behajthatóságáról szóló jelentések annak érdekében, hogy biztosítani tudja a befektetési vállalkozás elismerhetőségi kritériumainak és előlegfizetési politikáit vezérlő, vásárolt követeléseknek való megfelelést, valamint hatékony eszközt biztosítson az eladó értékesítési feltételeinek és a felhígulási kockázat változásainak felügyeletére és jóváhagyására.

105. §

(1) A befektetési vállalkozásnak olyan rendszerrel és eljárással kell rendelkeznie, amely alkalmas arra, hogy az eladó pénzügyi helyzetében és a vásárolt követelések hitelminőségében bekövetkező minőségromlást korán felismerje, és a felmerülő problémákat megelőző módon kezelje.

(2) A befektetési vállalkozásnak egyértelmű és hatékony belső szabályzatokkal, eljárásokkal és információs rendszerekkel kell rendelkeznie a szerződésszegések felismeréséhez, egyértelmű és hatékony belső szabályzatokkal és eljárásokkal kell rendelkeznie a jogi lépések kezdeményezésére és a problémás vásárolt követelés kezelésére.

106. §

(1) A befektetési vállalkozásnak egyértelmű és hatékony belső szabályzatokkal és eljárásokkal kell rendelkeznie a vásárolt követelések, jóváírás, beszámítás és bevételek ellenőrzésére vonatkozóan.

(2) A követelésvásárlási program összes lényeges elemét is belső szabályzatban kell meghatározni, ideértve

- a) az előlegezési arányokat,
- b) az elismert biztosítékokat,
- c) a szükséges dokumentációt,
- d) koncentrációs határértékeket,
- e) a készpénzbevételek kezelésének módját.

(3) A (2) bekezdésben meghatározott elemeknek megfelelő módon kell figyelembe venniük az összes vonatkozó és lényeges tényezőt, ideértve az eladó és állománykezelő pénzügyi helyzetét, a kockázatok koncentrációját, a vásárolt követelések hitelminősége és az eladó ügyfélbázis változásának trendjeit, az eladó ügyfélbázisát és azokat a belső rendszereket, amelyek biztosítják, hogy kifizetés csak pontosan meghatározott biztosítékok, és dokumentáció ellenében történjen.

107. §

A befektetési vállalkozásnak hatékony belső folyamattal kell rendelkeznie az összes belső szabályzatnak és eljárásnak való megfelelés értékelésére. A folyamatnak magában kell foglalnia a befektetési vállalkozás követelésvásárlási

programja összes kritikus fázisának rendszeres ellenőrzését és a feladatok elkülönítésének vizsgálatát

a) az eladó, az állománykezelő és a kötelezett értékelése között,

b) az eladó és az állománykezelő értékelése és az eladó és állománykezelő helyi ellenőrzése között,

c) a back office műveletek értékelésében, különös tekintettel a képzettségre, tapasztalatra, a dolgozói létszámára és a támogató automatizálási rendszerekre.

A belső becslések jóváhagyása

108. §

(1) A befektetési vállalkozásnak megbízható rendszereket kell működtetnie a minősítési rendszerek, eljárások és az összes, meghatározó kockázati paraméter becslés pontosságának, következetességének jóváhagyására.

(2) A befektetési vállalkozás belső jóváhagyási folyamatának lehetővé kell tennie a belső minősítési rendszer és kockázati paraméter becslési rendszerek teljesítményének következetes és hiteles értékelését.

(3) A befektetési vállalkozásnak rendszeresen össze kell hasonlítani a tényleges nemteljesítési arányt és a becsült nemteljesítési valószínűség értéket minden kategória esetén, és ha a tényleges nemteljesítési arányok a várt tartományon kívül esnek, a befektetési vállalkozásnak az eltérés okait is elemeznie kell.

(4) A saját nemteljesítéskori veszteségráta, hitelegyenértékesítési tényező becslést alkalmazó befektetési vállalkozás elvégzi ezeknek a becsléseknek a (3) bekezdés szerinti elemzését.

(5) A (3) és (4) bekezdés szerinti összehasonlítások során a befektetési vállalkozás a lehető leghosszabb időszaktól felőlelő múltbeli adatokat használja fel. A befektetési vállalkozásnak dokumentálnia kell az összehasonlításokhoz használt módszereket és adatokat. Az elemzést és a dokumentációt évente legalább egyszer aktualizálni kell.

109. §

(1) A befektetési vállalkozás egyéb mennyiségi jóváhagyási eszközöket és a meghatározó, külső adatforrásokkal szembeni összehasonlításokat is alkalmaz. Az összehasonlítás a befektetési vállalkozás portfóliójának megfelelő, rendszeresen aktualizált és jelentős megfigyelési időszaktól átfogó adatokon alapul. A befektetési vállalkozás minősítési rendszereinek teljesítményére vonatkozó belső értékelés a lehető leghosszabb időszakot veszi figyelembe.

(2) A mennyiségi jóváhagyásra felhasznált módszereknek és adatoknak időben következetesnek kell lennie. A becslésekben, a becslési és jóváhagyási módszerekben és

adatokban – ideértve az adatforrásokban és a felhasznált időszak hosszát is – bekövetkező változásokat dokumentálni kell.

(3) A befektetési vállalkozás megbízható belső szabályzatokat alkalmaz olyan helyzetekre, amikor a tényleges nemteljesítési valószínűség, a nemteljesítéskori veszteség-ráta, a hitelegyenértékesítési tényező és – amennyiben a várható veszteség értéket alkalmazzák – a teljes veszteség esetén az értékek és a becslések közti különbségek elég jelentőssé válnak ahhoz, hogy megkérdőjelezzék a becslések helytállóságát.

(4) A befektetési vállalkozás a (3) bekezdés szerinti eljárások során figyelembe veszi az üzleti ciklusokat és a veszteségjellemzők egyéb szisztematikus változásait. Ha a tényleges értékek továbbra is magasabbak a várható értékeknél, a befektetési vállalkozásnak ennek megfelelően felfelé kell korrigálnia a becsléseket, hogy azok a tényleges nemteljesítési és veszteségi értékeket tükrözzék.

110. §

(1) A részesedésekhez kapcsolódó veszteség becslésének megbízhatónak kell lennie a befektetési vállalkozás részesedéseinek hosszú távú kockázati profilját befolyásoló kedvezőtlen piaci fejlemények esetén is.

(2) A hozam eloszlásának bemutatására szolgáló adatoknak a leghosszabb olyan mintavételezési időszakra kell vonatkozni, amelyre vonatkozóan vannak olyan adatok, amelyek alkalmasak a befektetési vállalkozás részesedések kockázati profiljának bemutatására.

(3) A felhasznált adatoknak megfelelőnek kell lenniük ahhoz, hogy olyan szigorú, statisztikailag megbízható veszteségbecslést nyújtsanak, amely nem kizárólag szubjektív vagy értékítéleten alapuló megfontolásokra támaszkodik. Az alkalmazott sokknak a veszteségek szigorú becslését kell eredményeznie egy hosszú távú piaci vagy üzleti ciklusra vonatkozóan.

(4) A befektetési vállalkozás a rendelkezésre álló adatok empirikus elemzését számos tényezőn alapuló korrekciókkal korrigálja ahhoz, hogy a modell alkalmazásával megfelelően valósághű és szigorú eredményeket kapjon. A negyedéves veszteségek becslésére szolgáló kockázattal érték (VaR) modellek megalkotásakor a befektetési vállalkozás negyedéves időszak adatait használhatja. A befektetési vállalkozás rövidebb időtartamra vonatkozó adatokat is használhat, ha azokat empirikus adatok és jól kidolgozott dokumentált eljárások és elemzésen alapuló, analitikailag megfelelő módszerrel a negyedéves adatokkal egyenértékűvé alakítja. Ez a módszer szigorú módon, időben következetesen alkalmazandó. Ha csak korlátozott mértékben van vonatkozó adat, akkor a befektetési vállalkozásnak megfelelő biztonsági különbözetet kell hagynia.

(5) A használt modelleknek megfelelő módon kell megragadniuk az összes lényeges, a részvényhozamban megtestesülő kockázatot, ideértve az általános piaci kockázatot és egyedi kockázatot. A belső modelleknek megfelelő magyarázatot kell adniuk a múltbeli árváltozásokra, és meg kell ragadniuk mind a lehetséges koncentráció nagyságát, mind az összetételét érintő változásokat, és kedvezőtlen piaci környezetben is megbízhatónak kell lenniük. A becsléshez olyan részvényportfólióra vonatkozó adatokat kell felhasználni, amelyek szorosan megfeleltethetők vagy legalább összehasonlíthatóak a befektetési vállalkozás részesedései esetén alkalmazottakkal.

(6) A belső modellnek meg kell felelnie a befektetési vállalkozás részvényportfóliója kockázati profiljának és komplexitásának. Ha a befektetési vállalkozás olyan jelentős befektetésekkel rendelkezik, amelyek értékváltozása erősen nem lineáris természetű, a belső modelleket úgy kell megtervezni, hogy azok megfelelően ragadják meg az ilyen jellegű eszközökhöz kapcsolódó kockázatokat.

(7) Az egyes pozíciók piaci és egyéb mutatóinak és kockázati tényezőinek való megfeleltetésének érthetőnek, meggyőzőnek és koncepcionálisan megbízhatónak kell lennie.

(8) A befektetési vállalkozás empirikus elemzéssel alátámasztja az általa figyelembe vett kockázati tényezők megfelelőségét, ideértve azon képességét is, hogy lefedjék az általános és az egyedi kockázatokat is.

(9) A részesedések hozamának volatilitására vonatkozó becslések magukban foglalják a meghatározó és rendelkezésre álló adatokat, információt és módszereket. Függetlenül felülvizsgált belső adatokat vagy külső forrásokból – ideértve a közös adatokat is – származó adatokat kell felhasználni.

(10) A részesedések kockázattal súlyozott kitettség értékének a belső modell módszerrel történő kiszámításához a befektetési vállalkozás megalapozott és átfogó stressz-tesztelési programot alakít ki.

111. §

(1) A tőkekövetelmény megállapítása céljára szolgáló belső modellek kidolgozásához és alkalmazásához a befektetési vállalkozásnak meg kell határozni azokat a belső szabályzatokat, eljárásokat és ellenőrzési módszereket, amelyek a modell és a modellezési folyamat integritását biztosítják.

(2) Az (1) bekezdés szerinti belső szabályzatoknak, eljárásoknak és ellenőrzési módszereknek biztosítaniuk kell a belső modellek teljes integrációját a befektetési vállalkozás általános vezetői információs rendszerébe és a banki könyvekben szereplő részesedés portfólió kockázatkezelési folyamatába.

(3) A belső modelleket teljes egészében integrálni kell a befektetési vállalkozás kockázatkezelési rendszerébe, ha

a) a részesedés portfólió teljesítményének mérése és értékelése (ideértv a kockázattal korrigált teljesítményt is),

b) a gazdasági tőkének a részesedésekhez történő allokációja, vagy

c) az általános tőkekövetelmények és a befektetési kezelési folyamat értékelése érdekében alkalmazzák.

(4) Az (1) bekezdés szerinti belső szabályzatoknak, eljárásoknak és ellenőrzési módszereknek biztosítaniuk kell a belső modellezési eljárás minden elemének rendszeres és független felülvizsgálatát, ideértve a modellek módosításának jóváhagyását, a modell bemeneti adatainak ellenőrzését, a modelleredmények felülvizsgálatát és a kockázat-számítások ellenőrzését.

(5) A rendszeres felülvizsgálatoknak értékelniük kell a modell bemeneti adatainak és a kapott eredményeinek a pontosságát, teljességét és megfelelőségét, valamint a modell ismert hiányosságaiból származó potenciális hibák mérséklésére és a modell nem ismert hiányosságainak azonosítására kiemelt figyelmet kell fordítaniuk. Az ilyen jellegű felülvizsgálatokat belső, független részlegnek vagy független külső harmadik félnek kell végeznie.

(6) Az (1) bekezdés szerinti szabályzatoknak, eljárásoknak és ellenőrzési módszereknek ki kell térnie a befektetési korlátok és a részesedések kockázatainak követésére szolgáló megfelelő rendszerekre és eljárásokra.

(7) A modellek megtervezéséért és alkalmazásáért felelős részlegeknek funkcionálisan függetleneknek kell lenniük azoktól a részlegektől, amelyek az egyéni befektetések kezeléséért felelősek.

(8) A modellezési folyamat bármely eleméért felelős személyeknek megfelelő szakmai képzettséggel kell rendelkezniük. A vezetőségnek elégséges szakképzett és kompetens erőforrást kell biztosítania a modellezési funkcióhoz.

112. §

(1) A befektetési vállalkozásnak megbízható rendszerrel kell rendelkeznie belső modelljei és modellezési folyamatai pontosságának és következetességének jóváhagyására. A befektetési vállalkozásnak a belső modellek, a modellezési folyamat és a jóváhagyás minden lényeges elemét dokumentálnia kell.

(2) A befektetési vállalkozásnak a belső jóváhagyási folyamatot a belső modellek és eljárások teljesítményének következetes és értelmezhető módon történő értékelésére kell használnia.

(3) A mennyiségi jóváhagyásra felhasznált módszereknek és adatoknak időben következeteseknek kell lennie. A

befektetési vállalkozásnak becslési és jóváhagyási módszerek és adatok változásait dokumentálnia kell.

(4) A befektetési vállalkozásnak a tényleges hozamokat rendszeresen össze kell hasonlítania a modellezett becslésekkel. Az összehasonlításoknak a lehető leghosszabb időszakot felölelő múltbeli adatokat kell felhasználniuk. A befektetési vállalkozásnak dokumentálnia kell az összehasonlítások során alkalmazott módszereket és adatokat. Az elemzést és a dokumentációt legalább évente egyszer aktualizálni kell.

(5) A befektetési vállalkozásnak egyéb mennyiségi jóváhagyási eszközöket és külső adatforrásokkal való összehasonlítást is alkalmazniuk kell. Az elemzés a portfóliónak megfelelő, rendszeresen aktualizált és a meghatározó megfigyelési időszakot átfogó adatokon kell alapulnia. A befektetési vállalkozás által a modelljei teljesítményére vonatkozó belső minősítési rendszerek értékelésének a lehető leghosszabb időszakot kell átfognia.

(6) A befektetési vállalkozásnak megbízható belső előírásokkal kell rendelkeznie azokra az esetekre vonatkozóan, amikor a tényleges részvényhozam összehasonlítása a modellbecslésekkel megkérdőjelezi maguknak a becsléseknek vagy a modelleknek a helytállóságát. Ezeknek az előírásoknak figyelembe kell venniük az üzleti ciklusokat és a részvényhozammal kapcsolatos hasonló, szisztematikus változékonyságokat. A belső modellekkel kapcsolatos, a modellek felülvizsgálatával bekövetkező módosítást dokumentálni kell, és azoknak meg kell felelniük a befektetési vállalkozás modellek felülvizsgálatára vonatkozó előírásainak.

(7) A belső modellt és modellezési folyamatot, ideértve a modellezésben résztvevő felek felelősségi körét, a modell jóváhagyását és a modellek felülvizsgálatára vonatkozó folyamatot dokumentálni kell.

Vállalatirányítás és ellenőrzés

113. §

(1) A minősítési és becslési eljáráshoz kapcsolódó belső szabályzatokat a befektetési vállalkozás igazgatóságának jóvá kell hagynia.

(2) A befektetési vállalkozás ügyvezetésének értesítenie kell a befektetési vállalkozás igazgatóságát az összes olyan lényeges változásról vagy a meghatározott szabályzatoktól való eltérésről, amelyek lényegesen befolyásolják a befektetési vállalkozás minősítési rendszereinek működését.

(3) A befektetési vállalkozás ügyvezetésének folyamatosan biztosítania kell a minősítési rendszerek megfelelő működését. Az ügyvezetést rendszeresen tájékoztatni kell a befektetési vállalkozás kockázatellenőrző szervezeti egységének tevékenységéről, a minősítési rendszerek tel-

jesítményéről, a fejlesztésre szoruló területekről és a korábban meghatározott hiányosságok felszámolására hozott döntések megvalósulásáról.

(4) A befektetési vállalkozás hitelkockázat-profilja belső minősítésen alapuló elemzésének az igazgatóság, az ügyvezetés részére történő belső jelentési rendszerének lényeges részét kell képeznie. A jelentéseknek tartalmazniuk kell legalább az egyes kategóriák kockázatprofilját, a kategóriák közti váltást, a meghatározó paraméterek kategóriánkénti becslését, valamint a tényleges nemteljesítési ráta, a saját tényleges nemteljesítéskori veszteségráta és tényleges hitelegyenértékesítési tényező becsléseknek a stressz-teszt eredményeivel történő összehasonlítását.

114. §

(1) A hitelkockázatot ellenőrző szervezeti egységnek függetlennek kell lennie a kitettségek jóváhagyásáért és a meglévők megújításáért felelős személyi és vezetői funkcióktól, és közvetlenül az ügyvezetésnek kell beszámolóssal tartoznia.

(2) A hitelkockázatot ellenőrző szervezeti egység felelős a minősítési rendszerek kialakításáért vagy kiválasztásáért, alkalmazásáért, ellenőrzéséért és azok teljesítményéért. A részlegnek rendszeresen jelentéseket és elemzéseket kell készítenie a minősítési rendszerek eredményeivel kapcsolatban.

(3) A hitelkockázatot ellenőrző szervezeti egység felelőssége kiterjed:

a) a minősítési kategóriák és poolok (halmazok) tesztelésére és felülvizsgálatára,

b) a befektetési vállalkozás minősítési rendszereiről szóló összefoglaló jelentések készítésére és elemzésére,

c) annak ellenőrzésére, hogy a kategória- és pool-meghatározásokat (halmaz-meghatározásokat) következetesen alkalmazzák-e a különböző szervezeti egységekben és földrajzi területeken,

d) a minősítési eljárással kapcsolatos módosítások felülvizsgálatára és dokumentálására, ideértve a változtatás indoklását is,

e) a minősítési kritériumok felülvizsgálatára annak érdekében, hogy felmérjék, azok továbbra is előrejelzik-e a kockázatot, amelynek keretében a minősítési rendszerek, kritériumok és az egyes minősítési paraméterek változását dokumentálni és archiválni is kell,

f) az aktív részvételre a minősítési eljárásban alkalmazott modellek kialakításában vagy kiválasztásában, azok alkalmazásában és jóváhagyásában,

g) a minősítési eljárásban alkalmazott modellek ellenőrzésére,

h) a minősítési eljárásban alkalmazott modellek folyamatos felülvizsgálatára és módosítására.

(4) A (3) bekezdéstől eltérően, a 91. § szerinti közös adatokat alkalmazó befektetési vállalkozás a következő feladatokat szervezheti ki:

a) a minősítési kategóriák és poolok (halmazok) tesztelésére és felülvizsgálatára vonatkozó információk létrehozása,

b) a befektetési vállalkozás minősítési rendszereivel kapcsolatos összefoglaló jelentések készítése és elemzése,

c) a minősítési kritériumok felülvizsgálatára vonatkozó információk létrehozása annak értékelésére, hogy azok továbbra is előrejelzik-e a kockázatot,

d) a minősítési eljárásban, kritériumokban vagy egyéni minősítési paraméterekben bekövetkező változások dokumentálása,

e) a minősítési eljárás során alkalmazott modellek folyamatos felülvizsgálatára és módosítására vonatkozó információk létrehozása.

115. §

A befektetési vállalkozás belső ellenőrzése évente legalább egyszer felülvizsgálja a befektetési vállalkozás minősítési rendszereit, azok működését, ideértve a hitelezési funkció működését, a nemteljesítési valószínűség, a nemteljesítéskori veszteségráta, a várható veszteség és a hitelegyenértékesítési tényező becslését is. A felülvizsgálat az alkalmazandó összes minimum követelmény teljesítésére kiterjed.

IV. Fejezet

A HITELKOCKÁZAT MÉRSÉKLÉSE

116. §

(1) A hitelkockázat mérséklésére vonatkozó rendelkezések alkalmazásában a hitelnyújtó befektetési vállalkozás az a befektetési vállalkozás, amelyik az adott kitettséggel rendelkezik.

(2) A sztenderd módszert vagy a 42. § (6) bekezdésének c) pontja szerinti módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor a hitelkockázat csökkentésére kizárólag 117–131. §-ban meghatározott feltételeknek megfelelő hitelkockázati fedezetet veheti figyelembe.

(3) A hitelnyújtó befektetési vállalkozás hitelkockázat mérséklésre alkalmazott eljárási rendjének, szabályzatának, az általa foganatosított intézkedéseknek és a döntések eredményeként a hitelkockázati védelemnek az irányadó joghatóság előtt érvényesnek és érvényesíthetőnek kell lennie.

(4) A hitelnyújtó befektetési vállalkozás megteszi a megfelelő lépéseket a hitelkockázati fedezetre vonatkozó

szabályozás hatékony alkalmazása és a kapcsolódó kockázat kezelése érdekében.

(5) Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet tárgyaként olyan vagyontárgy ismerhető el, amelyik likvid és értékálló.

(6) Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként olyan hitelkockázat mérséklési eljárás ismerhető el, amelynek alapján a hitelnyújtó befektetési vállalkozás jogosult a fedezetül szolgáló vagyontárgy ésszerű időn belüli – bírósági végrehajtás keretében vagy bíróságon kívül történő – értékesítése vagy megtartása alapján a biztosított követelés kielégítésére az ügyfél – vagy ahol a fedezet harmadik személy birtokában van, e harmadik személy – nemteljesítése, fizetése képtelensége esetén, vagy egyéb, a felek megállapodása szerinti, a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény beálltakor. A fedezetként elfogadott eszköz értéke és az ügyfél hitelminősége közötti korreláció nem lehet jelentős.

(7) Előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként olyan hitelkockázat mérséklési eljárás ismerhető el, amelynek nyújtója megbízható, a hitelkockázati fedezetre vonatkozó megállapodás az irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető, valamint eleget tesz az e rendeletben meghatározott feltételeknek.

(8) Az (1)–(7) bekezdésben foglaltak teljesülése esetén a kockázattal súlyozott kitétségi érték és a várható veszteségi érték a 148–182. §-ban foglaltakkal összhangban módosítható.

(9) A kockázattal súlyozott kitétségi érték vagy várható veszteségérték nem módosítható, ha a hitelkockázat mérsékléssel ez az érték magasabb lenne a számítás előtti értékhez képest.

(10) Ha a kockázattal súlyozott kitétségi érték meghatározásakor a sztenderd vagy a 42. § (6) bekezdésének c) pontja szerinti módszer tekintetében már figyelembevételre került a hitelkockázati fedezet, akkor az (1)–(9) bekezdésben foglaltak nem alkalmazhatóak.

Elismerhetőségi feltételek

117. §

(1) A befektetési vállalkozás által elismerhető, előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet lehet:

- a) a mérlegen belüli nettósítás,
- b) a repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodás,
- c) a biztosíték,
- d) a 127. § szerinti egyéb, előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet.

(2) Az (1) bekezdés c) pontja szerinti biztosítéknak minősül:

- a) a pénzügyi biztosíték (különösen az óvadék),
- b) az ingatlant terhelő dologi biztosíték (különösen az ingatlanon alapított zálogjog),
- c) az ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosíték (különösen az ingó dolgot terhelő zálogjog),
- d) a pénzügyi lízing, és
- e) követelést terhelő dologi biztosíték (különösen a követelésen fennálló zálogjog).

(3) A befektetési vállalkozás által elismerhető, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet a garancia és a készfizető kezesség.

(4) A befektetési vállalkozás által – az (1)–(3) bekezdésen kívül – elismerhető hitelkockázati fedezet a hitelderivatíva.

Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet

118. §

Elismerhető hitelkockázati fedezet a befektetési vállalkozás és ügyfele egymással szembeni követeléseinek mérlegen belüli nettósítása.

119. §

(1) A repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodást a pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás ismerheti el hitelkockázati fedezetként, ha az ügylet tárgya megfelel a 121. és 122. §-ban meghatározottnak.

(2) A IV. Fejezetben a repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodás elismerhetősége attól függ, hogy banki könyvben (nem kereskedési könyvben) vagy kereskedési könyvben van-e nyilvántartva.

120. §

A biztosíték elismerhetősége attól függ, hogy

- a) a hitelkockázat tőkekövetelményét a befektetési vállalkozás sztenderd módszer vagy belső minősítésen alapuló módszer szerint számítja,
- b) a hitelkockázat-mérséklés hatásának számítását a befektetési vállalkozás a pénzügyi biztosítékok egyszerű módszerével vagy a pénzügyi biztosítékok átfogó módszerével számítja.

121. §

(1) A 120. § szerinti bármely számítási módszer alkalmazása esetén hitelkockázati fedezetként elismerhető a pénzügyi biztosíték, ha tárgya:

a) a hitelnyújtó befektetési vállalkozásnál óvadékként vagy letétként elhelyezett készpénz vagy betét,

b) központi kormány, központi bank, 5. § (3) bekezdésben meghatározottnak megfelelő regionális kormány vagy helyi önkormányzat, 6. § (3) bekezdésben meghatározottnak megfelelő közszektorbeli intézmény, 7. § (5) bekezdése szerinti multilaterális fejlesztési bank és 8. § szerinti nemzetközi szervezet által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amely rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet vagy export hitel ügynökség minősítésével és legalább 4. hitelminősítési besorolású,

c) hitelintézet vagy befektetési vállalkozás, 5. § (1) bekezdésben meghatározottnak megfelelő regionális kormány vagy helyi önkormányzat, 6. § (2) bekezdésben meghatározottnak megfelelő közszektorbeli intézmény, 7. § (1) és (6) bekezdése szerinti multilaterális fejlesztési bank által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amely rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet minősítésével és legalább 3. hitelminősítési besorolású,

d) vállalkozás által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amely rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet minősítésével és legalább 3. hitelminősítési besorolású,

e) tőzsde indexben szereplő részvény vagy átváltoztatható kötvény, vagy

f) arany.

(2) A 120. § szerinti bármely számítási módszer alkalmazása esetén hitelkockázati fedezetként elismerhető a pénzügyi biztosíték akkor is, ha a tárgy olyan intézmény által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő, elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésével nem rendelkező értékpapír, amely

a) elismert tőzsdén jegyzett,

b) nem minősül hátrasorolt kötelezettségnek,

c) a kielégítési sorrendben azonos helyen szerepel a kibocsátó más olyan hitelviszonyt megtestesítő értékpapírral, amely rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet minősítésével és legalább 3. hitelminősítésű besorolású értékpapír,

d) a hitelnyújtó befektetési vállalkozás nem rendelkezik olyan információval, amely a c) pontban meghatározottnál alacsonyabb hitelminősítést indokolna, és

e) esetén az értékpapír likviditása (értékesíthetősége, átruházhatósága) megfelelő.

(3) A 120. § szerinti bármely számítási módszer alkalmazása esetén hitelkockázati fedezetként elismerhető pénzügyi biztosíték tárgya olyan kollektív befektetési értékpapír is lehet,

a) amelynek nyilvánosan meghirdetett napi árfolyama van, és

b) amelyhez tartozó kollektív befektetési forma kizárólag az (1) és (2) bekezdés szerinti elismerhető hitelkockázati fedezetbe és fedezeti célú származtatott eszközbe fektet.

(4) A befektetési vállalkozás ügyfele által vagy kapcsolt vállalkozása által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír fedezetként nem ismerhető el.

(5) A (4) bekezdéstől eltérően, az ügyfél által kibocsátott, a 14. §-ban meghatározottnak megfelelő fedezett kötvény elismerhető repóügylet pénzügyi biztosítékként, ha a biztosíték értéke és az ügyfél hitelminősítése közötti korreláció nem jelentős.

(6) Az (1) bekezdés b)–d) pontja vonatkozásában a 39. § (6) és (7) bekezdését megfelelően alkalmazni kell.

122. §

A 121. §-ban meghatározotton kívül a pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás hitelkockázati fedezetként elismerheti az olyan pénzügyi biztosítékokat is, amelynek tárgya

a) tőzsde indexben nem szereplő, de elismert tőzsdén jegyzett részvény vagy átváltoztatható kötvény,

b) kollektív befektetési értékpapír, ha

ba) nyilvánosan meghirdetett napi árfolyama van, és

bb) a hozzá tartozó kollektív befektetési forma kizárólag a 121. § (1) és (2) bekezdése és az a) pont szerinti elismerhető hitelkockázati fedezetbe, fedezeti célú származtatott eszközbe fektethet.

123. §

Ha a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értékét és a várható veszteség értékét a belső minősítésen alapuló módszer szerint számítja ki, akkor a 120–122. §-ban meghatározotton kívül a 124–125. §-ban meghatározott feltételeknek megfelelő ingatlant vagy egyéb ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosítékokat és a követelést terhelő dologi biztosítékokat is elismerhetőnek tekintheti hitelkockázati fedezetként.

124. §

A 123. § szerint a befektetési vállalkozás hitelkockázati fedezetként elismerheti az ingatlant terhelő dologi biztosítékokat a lakóingatlan – amelyben a tulajdonos lakik (vagy lakni fog), vagy bérbe adja (vagy bérbe fogja adni) azt – és a lakóingatlanok nem minősülő ingatlan vonatkozásában, ha

a) az ingatlan értéke független az adós hitelminősítésétől,

b) az adós kockázata nem a biztosítékként felajánlott lakóingatlan által generált pénzáramlástól függ.

125. §

A 123. § szerint a befektetési vállalkozás elismert hitelkockázati fedezetnek tekinthet ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosítékokat is, ha

a) a biztosíték tárgyának gyors és hatékony értékesítése lehetséges, és

b) a biztosíték tárgyának nyilvánosan jegyzett ára van, és a befektetési vállalkozás kellő gondossággal jár el annak érdekében, hogy ettől az ártól a biztosíték tárgyának értékesítésekor befolyt érték ne térjen el jelentősen.

126. §

(1) A befektetési vállalkozás elismert hitelkockázati fedezetnek tekinthet kereskedelmi szolgáltatáshoz vagy legfeljebb egy év eredeti lejáratú ügyletekhez kapcsolódó követelést terhelő dologi biztosítékot.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően nem tekinthető elismert hitelkockázati fedezetnek az ügyféllel szoros kapcsolatban álló vállalkozás követelését terhelő dologi biztosíték.

127. §

A befektetési vállalkozás a 120. §-ban meghatározott bármely számítási módszer alkalmazása esetén egyéb, előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként elismerheti

a) a nem hitelnyújtó intézménynél óvadékként vagy letétként elhelyezett készpénzt vagy betétet,

b) az életbiztosítási kötvényt vagy szerződést, ha a hitelnyújtó befektetési vállalkozás javára az életbiztosítási kötvényből vagy szerződésből eredő követelésre zálogjogot alapítottak,

c) a nem a hitelnyújtó befektetési vállalkozás által kibocsátott értékpapírt, ha azt a kibocsátó kérésre visszavásárolja.

*Előre nem rendelkezésre bocsátott
hitelkockázati fedezet és a hitelderivatíva*

128. §

(1) Elismerhető, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nyújthat

a) központi kormány és központi bank,

b) regionális kormány és helyi önkormányzat,

c) multilaterális fejlesztési bank,

d) 8. § szerinti nemzetközi szervezet,

e) 6. § (2) és (3) bekezdésben meghatározottnak megfelelő közszektorbeli intézmény,

f) hitelintézet és befektetési vállalkozás,

g) vállalkozás, ideértve a hitelintézet és a befektetési vállalkozás anyavállalatát, leányvállalatát és Szmt. szerinti kapcsolott vállalkozását, ha

ga) az elismert külső hitelminősítő szervezet általi minősítéssel és legalább 2. hitelminősítési besorolással rendelkezik, vagy

gb) az nem rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet általi minősítéssel, akkor a kockázattal súlyozott kitettség értékét és a várható veszteség értékét a belső minősítésen alapuló módszer szerint számító befektetési vállalkozás legalább az elismert külső hitelminősítő szervezet 2. hitelminősítési besorolásához tartozó nemteljesítési valószínűséget rendelt a kitettségre,

h) hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás.

(2) A kockázattal súlyozott kitettség értékét és a várható veszteség értékét a belső minősítésen alapuló módszer szerint számító befektetési vállalkozás akkor ismerheti el egy garancia nyújtóját, ha azt a 74–115. §-sal összhangban minősíti, kivéve, ha jogszabály a minősítés alól felmentést ad.

129. §

Elismerhető, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nyújthat biztosító a központi kormány készfizető kezessége mellett külön jogszabályban meghatározott nem piacképes kockázatra.

130. §

(1) Az 50. § (3) bekezdés szerinti kockázattal súlyozott kitettség érték számítása esetén a 128. §-on kívül elismerhető, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet nyújthat hitelintézet, hitelintézettel egyenértékű prudenciális szabályozásnak megfelelő pénzügyi vállalkozás, befektetési vállalkozás, biztosító, viszontbiztosító és export hitel ügynökség, ha

a) legalább egy éve nyújt üzletszerűen előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet,

b) rendelkezik elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéssel és annak besorolása legalább 3. hitelminősítésű,

c) olyan belső minősítéssel rendelkezik a hitelkockázati fedezet nyújtása időpontjában vagy azt követően, amelyhez a sztenderd módszer szerint, a vállalkozással szembeni kitettség kockázati súlyozására vonatkozó szabályok alapján legalább 2. hitelminősítési besoroláshoz tartozó nemteljesítési valószínűséget rendelt a hitelnyújtó befektetési vállalkozás,

d) olyan belső minősítéssel rendelkezik, amely a sztenderd módszer szerint, a vállalkozással szembeni kitettség kockázati súlyozására vonatkozó szabályok alapján legalább 3. hitelminősítési besoroláshoz tartozó nemteljesítési valószínűséget rendelt a hitelnyújtó befektetési vállalkozás.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában az export hitel ügynökség által nyújtott hitelkockázati fedezet esetén a központi kormány viszontgaranciája nem vehető figyelembe.

(3) A befektetési vállalkozás az (1) bekezdésben meghatározottnak megfelelő hitelkockázati fedezet esetén alkalmazhatja az 50. § (3) bekezdésben meghatározottakat a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámítására.

131. §

(1) Hitelkockázati fedezetként a következő hitelderivatívák ismerhetők el:

- a) nemteljesítéskori csereügylet,
- b) teljes hozamcsere-ügylet, és
- c) a kielégítési jog a megnyílását eredményező hitel-eseményhez kapcsolódó hitelviszonyt megtestesítő értékpapír készpénzes finanszírozásának mértékéig.

(2) Hitelderivatíva belső fedezeti ügylet – nem kereskedési könyvben nyilvántartott kitettség hitelkockázatának egy kereskedési könyvben nyilvántartott hitelderivatívával történő fedezése – figyelembe vehető hitelkockázat-mérséklés céljából, ha

a) a kereskedési könyvben nyilvántartott eszközhez vagy ügyletkezhez kapcsolódó hitelkockázat nem a hitelnyújtó befektetési vállalkozásnál merül fel (valós kockázati transzfer ügylet), és

b) az ügylet a hitelkockázat-mérséklésre vonatkozó követelményeknek megfelel, a kockázattal súlyozott kitettség érték és a várható veszteség érték számítása a 148–182. §-ban, az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetre meghatározottak szerint történik.

(3) Nem ismerhető el hitelkockázati fedezetként az olyan teljes hozam-csereügylet, amelynél a befektetési vállalkozás kizárólag a csereügylet keretében kapott nettó értéket tartja nyilván, és nem tartja nyilván a saját eszköz értékében valós értékelés vagy értékvesztés elszámolása miatt bekövetkezett csökkenést.

Minimum követelmények

132. §

(1) A befektetési vállalkozásnak olyan kockázatkezelési eljárással kell rendelkeznie, amely a hitelkockázat-mérséklési eljárások alkalmazását lehetővé teszi.

(2) Függetlenül attól, hogy a hitelkockázat-mérséklés meglétét figyelembe vette-e a befektetési vállalkozás, a kockázattal súlyozott kitettség érték és a várható veszteség érték kiszámításakor a befektetési vállalkozásnak végre kell hajtania a fedezettel ellátott, eredeti kitettség teljes hitelkockázat minősítést.

(3) A repóügylet és értékpapír- vagy árukölcsönzési ügylet esetén – a (2) bekezdéstől eltérően – a kitettséget az ügylet nettó értékén kell figyelembe venni.

Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet

133. §

Mérlegen belüli nettósítási megállapodás akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

a) valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető, ideértve az ügyfél fizetéseképtelenségének esetét is,

b) a befektetési vállalkozás bármikor meg tudja határozni a nettósítás tárgyát képező tételeket a mérleg eszköz és forrás oldalán,

c) a befektetési vállalkozás figyelemmel kíséri és ellenőrzi a hitelkockázati fedezet megszűnéséhez kapcsolódó kockázatot, és

d) a befektetési vállalkozás a kitettség nettó értékét figyelemmel kíséri és ellenőrzi.

134. §

(1) A repóügyletre, értékpapír- vagy árukölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodás akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

a) valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető, ideértve az ügyfél fizetéseképtelenségének esetét is,

b) biztosítja a teljesítő fél számára a megállapodás alá tartozó összes ügylet időben történő megszüntetésének és lezárásnak a jogát az ügyfél nemteljesítése esetén, ideértve az ügyfél fizetéseképtelenségének esetét is, és

c) lehetővé teszi a nyereség és veszteség nettósítását a nettósítási megállapodásban foglaltak szerint egyetlen új nettó követelést keletkeztetve.

(2) A pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás esetén a repóügyletre, értékpapír- vagy árukölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodást akkor ismerheti el, ha – az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül – megfelel a 136. §-ban meghatározott feltételeknek.

135. §

(1) A pénzügyi biztosíték akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

a) a biztosíték tárgyának értéke és az ügyfél hitelminősítése közötti korreláció nem jelentős,

b) a biztosíték érvényesítésére vonatkozó átlátható és megbízható eljárás érdekében a biztosítéki megállapodás megfelelően dokumentált,

c) a biztosítékkal egy harmadik fél rendelkezik, akkor a befektetési vállalkozás minden szükséges intézkedést

megtesz annak érdekében, hogy a harmadik fél a biztosíték tárgyát saját eszközeitől elkülönítve tartsa.

(2) A pénzügyi biztosíték hitelkockázati fedezetként történő elismerésének további feltétele, hogy a befektetési vállalkozás

a) a szerződésben vagy jogszabályban előírt minden szükséges lépést megtegyen annak érdekében, hogy a pénzügyi biztosíték az irányadó joghatóság előtt érvényesíthető legyen,

b) éves jogi felülvizsgálat keretében megbizonyosodjon arról, hogy a biztosítéki megállapodás az irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető,

c) megbízható eljárást és folyamatot alkalmaz a biztosítékból származó kockázatok ellenőrzésére,

d) belső szabályzatokkal és eljárásokkal rendelkezzen az elismerhető biztosíték típusára és mértékére vonatkozóan,

e) legalább hathavonta vagy az értékben való jelentős csökkenés esetén azonnal újra meghatározza a biztosíték tárgyának piaci értékét.

(3) A pénzügyi biztosítékok egyszerű módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás az (1) és (2) bekezdésben meghatározott feltételek teljesülésén túl, akkor ismerheti el a pénzügyi biztosítékot hitelkockázati fedezetként, ha annak hátralévő futamideje eléri a kitettség hátralévő futamidejét.

136. §

(1) Ingatlant terhelő dologi biztosíték akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

a) az ingatlant terhelő dologi biztosíték a szerződés megkötésének időpontjában valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényesíthető,

b) a zálogjog az ingatlan-nyilvántartásban megfelelő módon és időrendben van nyilvántartva,

c) a szerződés lehetővé teszi a befektetési vállalkozás számára, hogy a zálogjoggal biztosított követelését ésszerű időn belül érvényesítse,

d) a befektetési vállalkozás a lakóingatlan piaci értékét legalább háromévente, lakóingatlanok nem minősülő ingatlan piaci értékét legalább évente egyszer, jelentős változásoknak kitett ingatlanpiac esetén ennél gyakrabban felülvizsgálja,

e) a befektetési vállalkozás belső szabályzatokkal és eljárásokkal rendelkezik a hitelkockázati fedezetként elismerhető ingatlan típusára vonatkozóan, és

f) a befektetési vállalkozás rendelkezik olyan eljárással, amellyel nyomon követheti, hogy a hitelkockázati fedezetként elismerhető ingatlan káresemény ellen megfelelően biztosított legyen.

(2) Az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott felülvizsgálatra és az újraértékelendő ingatlanok meghatározására statisztikai módszerek is alkalmazhatók.

(3) Független ingatlanvagyon-értékelőnek kell végeznie az ingatlan piaci értékének az (1) bekezdés d) pontjában meghatározott felülvizsgálatát, ha

a) a befektetési vállalkozás rendelkezésére álló információk szerint az ingatlan piaci értéke az átlagos piaci árhoz viszonyítva jelentősen csökken, vagy

b) a kölcsön értéke meghaladja a három millió eurót vagy ennek megfelelő forintban vagy más devizanemben fennálló összeget, vagy a befektetési vállalkozás szavatoló tőkéjének 5%-át.

137. §

(1) Az ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosíték akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

a) valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és ésszerű időn belül érvényesíthető,

b) a befektetési vállalkozás javára alapított biztosíték első ranghelyen szerepel a biztosíték zálogjogi (biztosítéki) vagy egyéb nyilvántartásban, vagy ha arra másnak az intézmény zálogjogát megelőző zálogjoga nincs,

c) a biztosíték tárgyának értékét a befektetési vállalkozás évente legalább egyszer – ha a piacot meghatározó tényezők változása indokolja, akkor többször – felülvizsgálja,

d) a kölcsön vagy biztosítéki szerződés részletesen rögzíti a biztosíték tárgyának leírását, az érték felülvizsgálatának módját és gyakoriságát,

e) a befektetési vállalkozás belső szabályzatokkal és eljárásokkal rendelkezik a biztosíték tárgyának típusára és mértékére vonatkozóan,

f) a befektetési vállalkozás kockázatvállalási szabályzata tartalmazza a kitettséghez kapcsolódó szükséges biztosíték mértékét, a biztosíték érvényesíthetőségét, a piaci értékének meghatározási módszerét, a biztosítéki érték volatilitásának figyelembevételét,

g) a befektetési vállalkozás az értékelés és az érték felülvizsgálata során figyelembe veszi az értékcsökkenést és az avulást,

h) a befektetési vállalkozás jogosult a biztosíték tárgyát ellenőrizni, és rendelkezik az ellenőrzéshez szükséges szabályzatokkal és eljárásokkal, és

i) a befektetési vállalkozás rendelkezik olyan eljárással, amellyel nyomon követheti, hogy a hitelkockázati fedezetként elismerhető ingó vagyontárgy káresemény ellen megfelelően biztosított legyen.

(2) Az ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosíték hitelkockázati fedezetként való elismerését nem érinti a követelés érvényesítésével kapcsolatos, jogszabályon alapuló követelések kielégítési sorrendben való elsőbbsége.

138. §

(1) A nem hitelnyújtó intézménynél óvadékként vagy letétként elhelyezett készpénz vagy betét akkor ismerhető

el egyéb, előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként, ha

- a) az óvadék valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető,
- b) az a hitelintézet, befektetési vállalkozás, amelynek az óvadékot vagy a letétet elhelyezték, kifizetést kizárólag a hitelnyújtó befektetési vállalkozás engedélyével teljesíthet, és
- c) az óvadék feltétlen és visszavonhatatlan.

(2) Nemteljesítés esetére fedezetet nyújtó életbiztosítási kötvény vagy szerződés – amelynek a kedvezményezettje a hitelnyújtó befektetési vállalkozás – akkor ismerhető el egyéb, előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként, ha

- a) a biztosító megfelel a 130. §-ban foglalt követelményeknek,
- b) abból eredő követelésre a hitelnyújtó befektetési vállalkozás javára zálogjogot alapítottak,
- c) a biztosítót értesítették a zálogjog alapításáról, és ennek következtében a zálogjog jogosultja más követeléseket megelőző sorrendben kielégítést kereset,
- d) a kötvény vagy szerződés biztosítási összege vagy visszavásárlási értéke nem csökkenhet,
- e) a befektetési vállalkozás jogosult arra, hogy az ügyfél nemteljesítése esetén a kötvény vagy szerződés visszavásárlási értékének a zálogszerződésben meghatározott részeit időben megkapja,
- f) a kötvény vagy a szerződés a kölcsön teljes futamidejére hitelkockázati fedezetet biztosít azzal, hogy ha a biztosítási jogviszony a kölcsön futamideje előtt jár le, akkor a futamidő végéig fedezetül szolgál a biztosítási összegnek vagy visszavásárlási értéknek a zálogszerződésben meghatározott része,

g) a b) pont szerinti zálogjog alapítás a kölcsönszerződés megkötésekor valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető, és

h) a hitelnyújtó befektetési vállalkozás tájékoztatják a kötvénytulajdonos vagy szerződő fél bármely, a kötvénnyel vagy szerződéssel kapcsolatos nemteljesítéséről.

139. §

A követelést terhelő dologi biztosíték akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha

- a) a biztosíték alapján a befektetési vállalkozás egyértelműen és hatékonyan rendelkezhet a követelés felett,
- b) a befektetési vállalkozás minden, az alkalmazandó jog szerint szükséges lépést megtett annak érdekében, hogy a biztosíték minden más követelést megelőzően érvényesíthető legyen,
- c) a befektetési vállalkozás éves jogi felülvizsgálat keretében megbizonyosodik arról, hogy a biztosíték az irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető,
- d) az ügyfél nemteljesítése esetén a hitelnyújtó befektetési vállalkozás jogosult a követelés ésszerű időn belüli ér-

vényesítésére (behajtására) vagy – a követelés adósának hozzájárulása nélkül – a követelés átruházására (értékesítésére),

e) a befektetési vállalkozás belső szabályzatban rögzíti a követelésekhez kapcsolódó kockázatok figyelemmel kísérését, amelynek kapcsán ki kell térnie az ügyfél tevékenységének üzleti és ágazati elemzésére, az ügyfél hitelezési gyakorlatára, és arra, hogy a követelés milyen üzleti partnerekhez kapcsolódik,

f) a kitettség értéke és a követelés értéke közötti különbség meghatározásakor a befektetési vállalkozás valamennyi rendelkezésére álló információt figyelembe vesz, ideértve a beszédési költségeket, a feltételhez kötött engedményezést, a zálogjogot, a megterhelt követelés-poolokon (követelés-halmazokon) belüli koncentrációt, a befektetési vállalkozás portfólióján belüli koncentrációs kockázatot,

g) a fedezetül elfogadott követelések megoszlásának (diverzifikáltságának) lehetővé kell tennie a hitelkockázat csökkentését,

h) az ügyfél és a követelés kötelezettje között pozitív korreláció áll fenn, de a befektetési vállalkozás az ehhez kapcsolódó kockázatokat figyelembe veszi a biztosíték-poolhoz (biztosíték-halmazhoz) tartozó követelés nyomon követésénél,

i) a követelés nem az ügyféllel szoros kapcsolatban álló személyekkel szemben áll fenn, és

j) a befektetési vállalkozás a nemteljesítés esetére belső szabályzatban meghatározott követelés-behajtási eljárással rendelkezik.

Előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet és a hitelderivatíva

140. §

(1) Garancia, készfizető kezesség vagy hitelderivatíva elismerhető hitelkockázati fedezetként, ha

- a) közvetlen,
- b) mértéke egyértelműen meghatározott,
- c) a vonatkozó szerződés nem tartalmaz olyan kikötést, amelynek betartása a hitelnyújtó befektetési vállalkozás közvetlen ellenőrzésén kívül esik, és amely
 - ca) lehetővé tenné a fedezetnyújtó számára, hogy a fedezetet egyoldalúan megszüntesse,
 - cb) növelhetné a fedezet tényleges költségeit, ha a fedezett kitettség hitelminősége romlik,
 - cc) megakadályozhatná, hogy a fedezetnyújtót kötelezzék a szerződésszerű teljesítésre, ha az eredeti ügyfél nem felel meg fizetési kötelezettségének, és
 - cd) megengedné a fedezet nyújtójának a hitelkockázati fedezet futamidejének a rövidítését, és
- d) valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető.

(2) Az (1) bekezdés *a*) pontja szerint a hitelkockázati fedezet közvetlen, ha az ügyfél nemteljesítése esetén a hitelnyújtó befektetési vállalkozás közvetlenül a fedezetnyújtóhoz fordulhat a kifizetés teljesítése érdekében.

141. §

A befektetési vállalkozás megbízható eljárást és folyamatot alkalmaz az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet alkalmazásából származó kockázatok ellenőrzésére és kezelésére. A befektetési vállalkozás – a Felügyelet kérésére – bemutatja az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet alkalmazási stratégiájának a kockázatkezelési rendszerébe való illeszkedését.

142. §

(1) Ha egy kitettség központi kormány vagy központi bank, 5. § (3) bekezdése szerinti regionális kormány vagy helyi önkormányzat, 6. § (2) és (3) bekezdése szerinti közszektorbeli intézmény vagy 7. § (5) bekezdése szerinti multilaterális fejlesztési bank által viszontgarantált, akkor a befektetési vállalkozás a kitettséget a viszontgarancia nyújtója által vállalt közvetlen garanciával fedezettnek tekinti, ha

a) a viszontgarancia a követelés hitelkockázatát minden szempontból fedezi,

b) az eredeti garancia és a viszontgarancia egyaránt megfelel a 140. §, a 141. § és a 143. §-ban meghatározott követelményeknek, ide nem értve a viszontgarancia közvetlen jellegét,

c) a fedezet megbízható, és a múltbeli adatok nem utalnak arra, hogy a viszontgarancia kevesebbet ér, mint a viszontgarancia nyújtója által vállalt közvetlen garancia.

(2) A viszontgarancia (1) bekezdés szerinti figyelembevételével az ott fel nem sorolt viszontgarancia-nyújtó által viszontgarantált kitettségre is lehetséges, ha ez a viszontgarancia az (1) bekezdésben felsorolt központi kormány, központi bank, regionális kormány, helyi önkormányzat, közszektorbeli intézmény vagy multilaterális fejlesztési bank készfizető kezességével vagy garanciájával biztosított.

143. §

(1) A 140. és 141. §-ban meghatározottakon kívül a garancia, készfizető kezesség elismerhetőségének további feltétele, hogy

a) az ügyfél nemteljesítése esetén a hitelnyújtó befektetési vállalkozásnak jogában áll a garanciát és a készfizető kezességet nyújtótól a hitelkockázati fedezet alapját képező követelés szerinti összeget ésszerű időn belül követelni,

b) a garanciához és a készfizető kezességhez nem kapcsolódik olyan rendelkezés, amely szerint a hitelt nyújtó befektetési vállalkozásnak a kifizetés előtt először az ügyföltől kell megkísérelnie a követelés behajtását,

c) a garancia és a készfizető kezesség az azt nyújtó által egyértelműen dokumentált kötelezettségvállalás,

d) a garanciának és a készfizető kezességnek ki kell terjednie minden olyan összegre, amelyet az ügyfélnek a befektetési vállalkozás követelésével kapcsolatban teljesítenie kell, és ha bizonyos kifizetéseket a hitelkockázati fedezet köréből kizártak, a hitelkockázati fedezet értékét azzal korrigálni kell.

(2) Ha egy előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet lakóingatlanon alapított jelzálogjogra nyújt pótlólagos fedezetet, akkor az (1) bekezdés *a*) pontjában és a 140. § (1) bekezdés *c*) pontjának *cc*) alpontjában foglalt követelményeket elegendő kétéves időszakon belül teljesíteni.

(3) Az illetékes felügyeleti hatóságok által elismert, kölcsönös garanciavállalási rendszer keretében, vagy a 142. § (1) bekezdésében felsorolt központi kormány, központi bank, regionális kormány, helyi önkormányzat, közszektorbeli intézmény vagy multilaterális fejlesztési bank által nyújtott garancia és viszontgarancia esetén az (1) bekezdés *a*) és *b*) pontja akkor teljesül, ha

a) a hitelnyújtó befektetési vállalkozás jogosult a garanciát nyújtó részéről történő előzetes kifizetéshez, amelynek mértékét a hitelnyújtó befektetési vállalkozás várhatóan elszenvedett, a garancia által nyújtott fedezet mértékével arányos gazdasági veszteség megbízható becslésével határoznak meg, amely tartalmazza a kamatfizetés és a hitelfelvevő által teljesítendő kifizetések elmaradásából származó veszteséget is, vagy

b) a kamatfizetés és a hitelfelvevő által teljesítendő kifizetések elmaradásából származó veszteségre is kiterjedő garancia veszteségméréséklő hatású.

144. §

(1) Hitelderivatíva akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha a 140. §-ban meghatározottakon túl megfelel a (2)–(6) bekezdésben foglalt feltételeknek.

(2) A hitelderivatívához kapcsolódó, a kielégítési jog megnyílását eredményező hiteleseményeknek minősül legalább a következő:

a) az alapul szolgáló kötelezettség esedékes összege megfizetésének elmulasztása a mulasztás időpontjában érvényes feltételek szerint (a fizetés türelmi ideje nem haladja meg az alapul szolgáló kötelezettség türelmi idejét),

b) az alapul szolgáló kötelezettség kötelezettjének csődje, fizetéseképtelensége vagy a fizetési kötelezettség teljesítésére való képtelensége, vagy írásos nyilatkozata arról, hogy a fizetési kötelezettségeit nem tudja az esedékességükig kifizetni, és

c) az alapul szolgáló kötelezettség hitelezési veszteséget eredményező átütemezése, ami tőke, kamat vagy egyéb díj elengedését vagy fizetési halasztást von maga után.

(3) A hitelderivatívát akkor is el lehet ismerni hitelkockázati fedezetként, ha a hozzá kapcsolódó, a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény nem foglalja magába a (2) bekezdés c) pontja szerinti átütemezést, de a hitelkockázat-mérséklésnél figyelembe vett értékét a 174. § (1) és (2) bekezdésében meghatározottak szerint csökkentik.

(4) A hitelnyújtó befektetési vállalkozásnak készpénzes teljesítést lehetővé tevő hitelderivatívák esetén megbízható értékelési rendszerrel kell rendelkeznie a veszteségek becslésére, és egyértelműen meg kell határoznia azt az időszakot, amelyen belül az alapul szolgáló kötelezettséget a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezését követően értékeli.

(5) Ha az elszámoláshoz az szükséges, hogy a kockázatot átadó az alapul szolgáló kötelezettségnek a kockázatot átvevőre történő átruházásának jogával és képességével rendelkezzen, akkor az alapul szolgáló kötelezettség feltételeinek ki kell térniük arra, hogy az átruházást nem lehet indokolatlanul megtagadni.

(6) A hitelnyújtó befektetési vállalkozásnak egyértelműen meg kell határoznia azon személyeket, akik a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezésének megállapításáért felelősek, amely nem lehet a kockázatot átvevő kizárólagos felelőssége.

145. §

Az alapul szolgáló kötelezettség és a hitelderivatíva referencia eszköze közötti, vagy az alapul szolgáló kötelezettség és a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezésének megállapítása céljából alkalmazott kötelezettség közötti eltérés csak akkor lehetséges, ha

a) a referencia eszköz vagy az adott esettől függően a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezésének megállapítása céljából alkalmazott kötelezettség az irányadó csődszabályozás szerint az alapul szolgáló kötelezettséggel azonos kielégítési sorrendi helyen található,

b) az alapul szolgáló kötelezettség és a referencia eszköz, vagy az adott esettől függően a kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkeztének megállapítása céljából alkalmazott kötelezettség kötelezettje ugyanaz az ügyfél, és a szerződés szerinti kötelezettség irányadó joghatóság előtt érvényesíthető, és felmondásra vagy azonnal lejárttá tételre vonatkozó záradékkal rendelkezik.

146. §

A központi kormány készfizető kezessége melletti nem piacképes kockázati biztosítás akkor ismerhető el hitelkockázati fedezetként, ha megfelel a nem piacképes kockázati biztosítások feltételeiről szóló külön jogszabályban foglalt feltételeknek. A befektetési vállalkozás ebben az esetben a kitettséget a biztosított összeg önrészesedéssel csökkentett mértékéig a központi kormánnyal szembeni kitettségnek tekintheti.

147. §

A kockázattal súlyozott kitettség érték 50. § (3) bekezdése szerinti számításához a garanciából, készfizető kezességéből vagy hitelderivatívából származó hitelkockázati fedezet akkor ismerhető el, ha

a) az alapul szolgáló kötelezettség

aa) vállalkozással szemben áll fenn, ide nem értve a biztosítót és viszontbiztosítót,

ab) olyan regionális kormánnyal, helyi önkormányzattal vagy közszektorbeli intézménnyel szemben áll fenn, amelyre a II. Fejezet szerint nem alkalmazható a központi kormánnyal és központi bankkal azonos kockázati súlyozás, vagy

ac) a lakossággal szembeni kitettségi osztályban tartozó mikro-, kis- vagy középvállalkozással szemben áll fenn,

b) az alapul szolgáló ügylet kötelezettjei nem tartoznak a hitelkockázati fedezetet nyújtóval azonos ügyfélcsoportba,

c) a kitettséget a következő eszközök egyike fedezi

ca) olyan hitelderivatíva, amelynek alapja egyetlen referencia eszköz, és olyan garancia vagy készfizető kezesség, amely egyetlen kitettségre vonatkozik,

cb) első nemteljesítéskor lehívható kosár termék, amelyet a kosárban szereplő eszközök közül a legalacsonyabb kockázattal súlyozott kitettség érték határoz meg, vagy

cc) n-edik nemteljesítéskor lehívható kosár termék, amelyet a kosárban szereplő eszközök közül a legalacsonyabb kockázattal súlyozott kitettség érték határoz meg azzal, hogy a megszerzett védelem csak akkor minősül hitelkockázat-mérséklő tételnek, ha a megfelelő (n-1)-edik nemfizetési fedezet is kiterjed, vagy ha a kosáron belüli követelések (n-1)-edik esetén már fennáll a nemteljesítés,

d) a hitelkockázati fedezet megfelel a 140. §, 141. §, 143. § és 145. §-ban meghatározottaknak,

e) a kitettséghez az 50. § (3) bekezdésében meghatározott eljárás előtt hozzárendelt kockázati súlyban még nem jelenik meg a hitelkockázat-mérséklés,

f) a befektetési vállalkozás a hitelkockázati fedezet nyújtójától közvetlen – az alapul szolgáló kitettség kötelezettjével szembeni igényérvényesítése nélküli – kifizetésben részesül,

g) a hitelkockázati fedezet a szerződésben meghatározott minden hitelesemény következtében felmerülő kockázat fedezett részén kialakult veszteséget fedez,

h) a kölcsönből, kötvényből vagy járulékos kötelezettségből eredő, átruházott követelés kielégítési sorrendje megfelel az irányadó joghatóság jogrendjének,

i) a hitelkockázati fedezet feltételeit írásban meghatározta a hitelkockázati fedezet nyújtója és a befektetési vállalkozás,

j) a befektetési vállalkozás eljárással rendelkezik a hitelkockázati fedezet nyújtója és az alapul szolgáló kitettség kötelezettje közötti korreláció feltárásához, és

k) felhígulási kockázatra vonatkozó hitelkockázati fedezet esetén a vásárolt követelés eladója nem tartozhat a hitelkockázati fedezetet nyújtóval azonos ügyfélcsoportba.

Hitelkockázat-mérséklés hatásának számítása

148. §

(1) A 116–147. §-ban foglaltaknak megfelelő hitelkockázati fedezet esetén a kockázattal súlyozott kitettség érték és várható veszteség érték számításakor e Fejezet szerint kell eljárni, figyelembe véve a 170–182. §-ban foglaltakat.

(2) A repóügylet, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet keretében vásárolt, kölcsönvett vagy biztosítékkal kapott készpénz, értékpapír és áru a 117. § szerinti pénzügyi biztosíték.

Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet

149. §

A hitelnyújtó befektetési vállalkozás által kibocsátott, a kielégítési jog megnyílását eredményező hiteleseményhez kapcsolódó értékpapírba történő befektetés készpénz fedezetnek tekinthető.

150. §

A hitelnyújtó befektetési vállalkozás által a mérlegen belüli nettósítás keretében figyelembe vehető kölcsön vagy letét egyenlege készpénz fedezetnek tekinthető.

151. §

A befektetési vállalkozás repóügylet, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet vagy más tőkepiac-vezérelt ügylet

esetén a 152. § (6) bekezdése szerint teljes mértékben korrigált kitettség érték meghatározásához

a) a felügyeleti volatilitási korrekciós tényező módszert, vagy

b) a saját becslésű volatilitási korrekciós tényező módszert, vagy

c) a belső modell módszert alkalmazza.

152. §

(1) A felügyeleti volatilitási korrekciós tényező vagy a saját becslésű volatilitási korrekciós tényező módszer alkalmazásakor a repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő egyes értékpapír- és árutípusok nettó pozíciójának meghatározásához az eladott, kölcsönzött vagy biztosítékként átadott értékpapír és áru teljes értékéből ki kell vonni az ezen nettósítási megállapodás alapján a vásárolt, kölcsönvett vagy biztosítékkal kapott értékpapír és áru értékét.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában egy értékpapírtípusba ugyanazon kibocsátó által, azonos időpontban, azonos lejáratral és azonos feltételekkel kibocsátott értékpapírok tartoznak, amelyek 159–165. § szerinti likvidációs időtartama azonos.

(3) A szabványosított nettósítási megállapodás elszámolási devizanemétől eltérő devizában levő nettó pozíció devizanemenként

a) az adott devizában fennálló (denominált), a szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő eladott, kölcsönzött vagy átadott értékpapír értéke és a kölcsönzött vagy átadott készpénz értéke összegének, és

b) az ugyanabban a devizában, a szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő vásárolt, kölcsönvett vagy kapott értékpapír értéke és a kölcsönzött vagy kapott készpénz értéke összegének a különbsége.

(4) Az adott típusú értékpapír vagy készpénz pozíciónak megfelelő volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni az adott típusú értékpapírok nettó pozitív vagy negatív pozíciójának abszolút értékére.

(5) A devizaárfolyam-kockázat (fx) volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni a szabványosított nettósítási megállapodás elszámolási devizanemétől eltérő devizában denominált pozitív vagy negatív nettó pozíció esetén.

(6) A teljes mértékben korrigált kitettség értéket a következő képlet szerint kell számítani:

ahol:

- E: a szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő egyes kitettségek hitelkockázati fedezet figyelembevétele nélküli kitettség értéke,
- C: a kölcsönvett, vásárolt vagy biztosítékkal kapott értékpapír vagy áru, vagy a kölcsönvett vagy biztosítékkal kapott készpénz értéke kitettségenként,
- $\Sigma(E)$: a megállapodás hatálya alá tartozó összes E összege,
- $\Sigma(C)$: a megállapodás hatálya alá tartozó összes C összege,
- E_{fx} : a megállapodás elszámolási devizanemétől eltérő, adott devizanemhez tartozó, a (3) bekezdésben kiszámított nettó (pozitív vagy negatív) pozíció,
- H_{sec} : az adott típusú értékpapírnak megfelelő volatilitási korrekciós tényező,
- H_{fx} : a devizaárfolyam volatilitási korrekciós tényező, és
- E^* : a teljes mértékben korrigált kitettség értéke.

153. §

(1) A 152. §-tól eltérően, a repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre – ide nem értve a derivatíva ügyleteket – vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodásból származó teljes mértékben korrigált kitettség értéket a befektetési vállalkozás a Kkr.-ban meghatározott belső modell módszer alkalmazásával is kiszámíthatja, amely figyelembe veszi a szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő értékpapír pozíciók közötti korrelációt és ezen eszközök likviditását. A belső modell becslést ad a fedezetlen kitettség értékének lehetséges változására [$\Sigma(E) - \Sigma(C)$].

(2) A belső modell módszer alkalmazható függetlenül attól, hogy a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség érték számítása során a sztenderd vagy a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazza.

(3) A belső modell módszer a Felügyelet engedélyével akkor alkalmazható, ha a befektetési vállalkozás nem felel meg a Kkr.-ban meghatározott belső modell módszer alkalmazási feltételének. A Felügyelet az engedélyt akkor adja meg, ha a befektetési vállalkozás szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő ügyletekből eredő kockázat kezelésének rendszere megfelel a következő feltételeknek:

a) napi kockázatkezelési folyamatba integrált kockázatkezelési modell biztosítja az ügylet lehetséges árfolyam-volatilitásának megfelelő számítását,

b) a befektetési vállalkozás

ba) az üzleti és kereskedelmi részlegektől független,

bb) a kockázatkezelési rendszer megtervezéséért és működtetéséért felelős,

bc) a kockázatkezelési modell eredményeiről naponta jelentést készítő, az intézkedésre javaslatot előterjesztő, és
bd) közvetlenül – a területért felelős – ügyvezetés alá tartozó

kockázatkezelési részleggel rendelkezik,

c) a b) pontban meghatározott kockázatkezelési részleg megfelelő humán erőforrással rendelkezik,

d) a befektetési vállalkozás a kockázatkezelésre vonatkozó belső szabályzattal rendelkezik,

e) a befektetési vállalkozás egy évre vonatkozó utótesztelés révén alá tudja támasztani kockázatkezelési modellje pontosságát,

f) a befektetési vállalkozás rendszeresen stressz-teszt programot hajt végre, amelynek eredményét a b) pont bd) alpontja szerinti ügyvezetés felülvizsgálja, és a felülvizsgálat eredményét a szabályzatok megalkotásakor és a határértékek kialakításában felhasználja,

g) a befektetési vállalkozás kockázatkezelési rendszerét a belső ellenőrzés felülvizsgálja legalább évente egy alkalommal,

h) a belső modell megfelel az V. Fejezet szerinti belső modell módszer modell-eljárási integritásra meghatározott feltételeknek,

i) megbízható és következetes.

(4) Az (1) bekezdés szerinti belső modellt a befektetési vállalkozás a Felügyelet engedélyével az értékpapír ügylethez kapcsolódó hitelhez is alkalmazhatja, ha megfelel az V. Fejezet szerinti nettósításra vonatkozó feltételeknek.

(5) Ha a befektetési vállalkozás a teljes mértékben korrigált kitettség érték számításához a belső modell módszert alkalmazza, akkor az kiterjed minden ügyfélre és értékpapírra azzal, hogy az elhanyagolható jelentőségű portfólióra a befektetési vállalkozás a 152. §-t alkalmazhatja.

(6) A kitettség – (1) bekezdésben meghatározott – értékének lehetséges változásának kiszámításához szükséges minimális követelmények:

a) a lehetséges értékváltozást naponta kell kiszámítani,

b) 99%-os megbízhatósági szintű, egyoldali konfidencia intervallumú becslés,

c) értékpapír repóügyletek vagy értékpapír-kölcsönzési ügyletek esetén 5 napnak, egyéb ügyletek esetén 10 napnak megfelelő likvidációs időtartam alkalmazása,

d) legalább egy éves megfigyelési időszak, kivéve, ha az árak volatilitásának növekedése rövidebb megfigyelési időszak alkalmazását indokolja, és

e) az adatok háromhavonta történő aktualizálása.

(7) A belső kockázatkezelési modell elegendő számú kockázati tényezőt tartalmaz ahhoz, hogy az összes lényeges árfolyamkockázatra kiterjedjen.

(8) Ha a befektetési vállalkozás korrelációk mérésére alkalmazott rendszere megbízható és következetes, akkor a Felügyelet engedélyezi az empirikus adatokon alapuló korrelációk használatát az egyes kockázati kategóriákon belül és azok között.

(9) A belső modell módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a teljes mértékben korrigált kitettség értéket a következő képlet szerint számítja:

$$E^* = \max \{0, [(\sum(E) - \sum(C)) + (a \text{ belső modellek kimenetele})]\}$$

ahol:

E: a szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő egyes kitettségek hitelkockázati fedezet figyelembevétele nélküli kitettség értéke,

C: a kölcsönvett, vásárolt vagy kapott értékpapír vagy áru, vagy a kölcsönvett vagy kapott készpénz értéke kitettségenként,

$\sum(E)$: a megállapodás hatálya alá tartozó összes E összege,

$\sum(C)$: a megállapodás hatálya alá tartozó összes C összege, és

E^* : a teljes mértékben korrigált kitettség értéke.

(10) A befektetési vállalkozás a belső modell módszerrel történő kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámításakor a modell által az előző banki munkanapra adott eredményt alkalmazza.

154. §

A repóügyletre, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügyletre, és egyéb tőkepiac vezérelt ügyletre vonatkozó szabványosított nettósítási megállapodásban szereplő ügyletek kitettség értéke – a sztenderd és a belső minősítésen alapuló módszer esetén is – a 152. és 153. § szerint kiszámított teljes mértékben korrigált kitettség érték (E^*).

155. §

(1) A befektetési vállalkozás a pénzügyi biztosíték hitelkockázat-mérséklő hatásának számszerűsítése során a pénzügyi biztosítékok egyszerű módszerét vagy a pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazhatja azzal, hogy a két módszer egyidejűleg nem alkalmazható.

(2) A hitelkockázat-mérséklés hatásának számítására a pénzügyi biztosítékok egyszerű módszere kizárólag akkor alkalmazható, ha a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értékét a sztenderd módszer szerint számítja ki.

(3) A befektetési vállalkozás a pénzügyi biztosítékok egyszerű módszerét kizárólag a banki könyvbeli tételek (nem a kereskedési könyvi tételek) vonatkozásában alkalmazhatja.

156. §

(1) A pénzügyi biztosítékok egyszerű módszere esetén a biztosíték értéke a 135. § (2) bekezdésének e) pontja szerint megállapított piaci érték.

(2) A pénzügyi biztosítékok egyszerű módszere esetén a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámításakor a kitettségnek a biztosíték piaci értéke által fedezett részéhez azt a kockázati súlyt – de legalább 20%-ot – kell rendelni, amelyet a sztenderd módszer szerint akkor kell alkalmazni, ha a kitettség közvetlenül a pénzügyi biztosíték miatt keletkezik. A kitettségnek a biztosíték piaci értéke által nem fedezett részéhez azt a kockázati súlyt kell rendelni, amelyet a sztenderd módszer szerint az ügyféllel szembeni fedezetlen kitettségre kell alkalmazni.

(3) A (2) bekezdéstől eltérően a repóügylet, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet esetén, a 0%-os volatilitási korrekciós tényezőnek a 165. § szerinti alkalmazási feltételeknek megfelelő kitettség biztosítékkal fedezett részéhez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni. Ha az ügylet szerződő fele nem meghatározó piaci szereplő, akkor 10%-os kockázati súlyt kell alkalmazni.

(4) A 183. §-ban meghatározott, olyan tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén,

a) amely naponta piaci áron értékelt készpénz, betét fedezettel ellátott,

b) amelynek a kitettség értékét az V. Fejezetben meghatározott módon kell kiszámítani,

c) a kitettség és a fedezet között nincs devizanem eltérés,

a kitettség fedezettel ellátott részéhez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(5) Központi kormány vagy központi bank által kibocsátott – a sztenderd módszer szerint 0%-os kockázati súlyozású – hitelviszonyt megtestesítő értékpapírral fedezett, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén a kitettség fedezett részének mértékéig – a (4) bekezdéstől eltérően – 10%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(6) 0%-os kockázati súlyt kell alkalmazni, ha a kitettség és a biztosíték azonos pénznemben áll fenn (denominált) és

a) a biztosíték készpénz vagy betét, vagy

b) a biztosíték központi kormány vagy központi bank által kibocsátott – a sztenderd módszer szerint 0%-os kockázati súlyozású – hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amelynek piaci értékét 20%-kal csökkentették.

(7) Az (5) és (6) bekezdés alkalmazásában központi kormány vagy központi bank által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírnak minősül az olyan

a) regionális kormány vagy helyi önkormányzat által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír is, amelyet a sztenderd módszer alkalmazásában – az 5. § (3) bekezdésének megfelelően – a központi kormánnyal szembeni kitettségként lehet kezelni, vagy

b) multilaterális fejlesztési bank vagy nemzetközi szervezet által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, amelyhez a sztenderd módszer alkalmazása esetén – a 7. § (5) bekezdésének és a 8. §-nak megfelelően – 0%-os kockázati súlyt lehet rendelni.

157. §

(1) A pénzügyi biztosítékok átfogó módszerének alkalmazása esetén a pénzügyi biztosíték piaci értékét a 159–165. § szerinti volatilitási korrekciós tényezővel kell módosítani annak érdekében, hogy figyelembevételre kerüljön a likvidációs időszakra becsült árfolyamvolatilitás.

(2) A (3) bekezdésben meghatározott, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén a devizanem eltérés kezelésére, ha a fedezeti ügylet és a kitettség devizaneme eltér, akkor a 159–165. § szerinti, a biztosítékra vonatkozó volatilitási korrekciós tényezőt korrigálni kell a deviza árfolyamvolatilitást tükröző korrekciós tényezővel.

(3) Az V. Fejezet szerinti, elismert, nettósítási megállapodás alá tartozó, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén, ha a fedezeti ügylet devizaneme eltér az alapügylet elszámolási devizanemétől, akkor az adott deviza árfolyamának volatilitását tükröző volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni. Ha a nettósítási megállapodás alá tartozó alapügylethez vagy a fedezeti ügylethez több devizanem kapcsolódik, akkor is csak egy volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni.

158. §

(1) A 152–154. § alapján számított szabványosított nettósítási megállapodás alá tartozó ügylet kivételével, a pénzügyi biztosítékok átfogó módszerének alkalmazása esetén

a) a pénzügyi biztosíték figyelembe vehető, volatilitási korrekciós tényezővel korrigált értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$C_{VA} = C \times 1 - H_C - H_{FX},$$

b) a kitettség figyelembe vehető, volatilitási korrekciós tényezővel korrigált értéket a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$E_{VA} = E \cdot (1 + H_E)$, de tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén az $E_{VA} = E$, azzal, hogy a kitettség teljes mértékben korrigált értékét a volatilitást és a biztosíték kockázatsökkentő hatását is figyelembe véve a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$E^* = \max \{0, [E_{VA} - C_{VAM}]\}.$$

(2) Az (1) bekezdés értelmében

E_{VA} : a kitettség volatilitással korrigált értéke,

C_{VA} : a biztosíték volatilitással korrigált értéke,

C_{VAM} : a CVA a 178–180. § rendelkezéseinek megfelelő, a lejárat eltérésekre vonatkozó korrekcióval módosított értéke,

H_E : a 159–165. § szerint számított, a kitettségnek megfelelő volatilitási korrekciós tényező,

H_C : a 159–165. § szerint számított, a biztosítéknak megfelelő volatilitási korrekciós tényező,

H_{FX} : a 159–165. § szerint számított, a devizanem eltérésnek megfelelő volatilitási korrekciós tényező,

E^* : a teljes mértékben korrigált kitettség érték, figyelembe véve a volatilitás és a biztosíték kockázatmérséklő hatását.

(3) Az (1) bekezdés alkalmazásában E az a kitettség érték, amelyet a sztenderd vagy a belső minősítésen alapuló módszer szerint állapítanak meg, ha a kitettség nem lenne hitelkockázati fedezettel ellátva. Sztenderd módszer alkalmazásakor az 1. melléklet szerinti mérlegen kívüli tételek esetén 100%-os ügyletkockázati súlyt kell alkalmazni a kitettség érték meghatározására. Belső minősítésen alapuló módszer alkalmazásakor a 71. § (11)–(16) bekezdés és a 72. § szerinti mérlegen kívüli tételek esetén – az ott meghatározott hitelegyenértékesítési tényező és ügyletkockázati súly helyett – 100%-os hitelegyenértékesítési tényezőt kell figyelembe venni.

159. §

(1) A volatilitási korrekciós tényező kiszámítható

a) a felügyeleti volatilitási korrekciós tényező módszerrel, vagy

b) a volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszerével,

függetlenül attól, hogy a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség érték számítása során a sztenderd módszert vagy a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazza.

(2) Ha a befektetési vállalkozás az (1) bekezdés b) pontja szerinti módszert alkalmazza, akkor azt – a nem jelentős portfóliók kitettségei kivételével – valamennyi kitettségi osztályára alkalmaznia kell.

(3) Ha a hitelkockázati fedezet több pénzügyi biztosítékot tartalmaz, akkor a volatilitási korrekciós tényezőt a következő képlet szerint kell számítani:

$$H = \sum a_i H_i$$

ahol:

a_i : az adott elemnek a teljes biztosítékhoz viszonyított aránya,

H_i : az adott elemre alkalmazandó volatilitási korrekciós tényező.

160. §

(1) A felügyeleti volatilitási korrekciós tényező módszer esetén alkalmazandó volatilitási korrekciós tényezők – napi újraértékelést feltételezve – a következők:

Hitelviszonyt megtestesítő értékpapír hitelminősítési besorolása	Hátralevő futamidő	121. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti kibocsátók által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok volatilitási korrekciós tényezője			121. § (1) bekezdésének c) és d) pontja szerinti kibocsátók által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok volatilitási korrekciós tényezője		
		20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)
1	≤1 év	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707
	>1≤5 év	2,828	2	1,414	5,657	4	2,828
	> 5 év	5,657	4	2,828	11,314	8	5,657
2–3	≤1 év	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414
	>1≤5 év	4,243	3	2,121	8,485	6	4,243
	> 5 év	8,485	6	4,243	16,971	12	8,485
4	≤1 év	21,213	15	10,607	–	–	–
	>1≤5 év	21,213	15	10,607	–	–	–
	> 5 év	21,213	15	10,607	–	–	–

Rövid lejáratú hitelviszonyt megtestesítő értékpapír hitelminősítési besorolása	121. § (1) bekezdésének b) pontja szerinti, rövid lejáratú hitelminősítéssel rendelkező kibocsátók által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok volatilitási korrekciós tényezője			121. § (1) bekezdésének c) és d) pontja szerinti, rövid lejáratú hitelminősítéssel rendelkező kibocsátók által kibocsátott, hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok volatilitási korrekciós tényezője		
	20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)
1	0,707	0,5	0,354	1,414	1	0,707
2–3	1,414	1	0,707	2,828	2	1,414

Más biztosíték vagy kitettség típus			
	20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)
Elismert tőzsde fő indexében szereplő részvények, átváltoztatható kötvények	21,213	15	10,607
Elismert tőzsdén jegyzett más részvények, átváltoztatható kötvények	35,355	25	17,678
Készpénz	0	0	0
Arany	21,213	15	10,607

Devizanem eltérés volatilitás korrekciója		
20 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	10 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)	5 napos likvidációhoz szükséges időtartam (%)
11,314	8	5,657

(2) Fedezett kölcsönügylet esetén a likvidációhoz szükséges időtartam húsz banki munkanap.

(3) A repóügylet – kivéve, ha az ügylet áruk vagy áruk tulajdonjogához fűződő garantált jog átadásával jár –, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet esetén a likvidációhoz szükséges időtartam öt banki munkanap,

(4) A (3) bekezdéstől eltérően, egyéb tőkepiac vezérelt ügylet esetén a likvidációhoz szükséges időtartam tíz banki munkanap.

(5) E § alkalmazásában a hitelminősítési besorolást a 38. § (1) bekezdése szerinti hitelminősítési besorolásként kell értelmezni, figyelembe véve a 39. § (6) és (7) bekezdésében meghatározottakat is.

(6) A nem elismerhető értékpapírra vagy árura vonatkozó repóügylet, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet esetén az elismert tőzsdén jegyzett – elismert tőzsde fő indexében nem szereplő – értékpapírokhoz tartozó volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni.

(7) Ha ismert a kollektív befektetési forma portfóliója és a portfólióban lévő kitettségek elismerhetők hitelkockázat-mérséklő tételként, akkor a kollektív befektetési értékpapírban fennálló kitettség esetén a volatilitási korrekciós tényező a kollektív befektetési forma portfóliójában lévő kitettségek volatilitási korrekciós tényezőinek a súlyozott átlaga.

(8) Ha nem ismert a kollektív befektetési forma portfóliója, akkor a volatilitási korrekciós tényezőt úgy kell meghatározni, hogy a kollektív befektetési forma a kezelési szabályzata által megengedett legmagasabb volatilitási korrekciós tényezővel rendelkező kitettségi osztályba fektet be.

(9) befektetési vállalkozás által kibocsátott, a 121. § (2) bekezdése szerinti, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír volatilitási korrekciós tényezője megegyezik a 2-es, 3-as hitelminősítési besorolással rendelkező intézmény vagy vállalkozás által kibocsátott értékpapír volatilitási korrekciós tényezőjével.

161. §

(1) A befektetési vállalkozás – ha megfelel a 162. és 163. §-ban meghatározott feltételeknek – a Felügyelet engedélyével alkalmazhatja a volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszerét a biztosíték és a kitettség volatilitási korrekciós tényezőjének meghatározásakor.

(2) A befektetési vállalkozás az elismert hitelminősítő szervezet legalább 2-es hitelminősítési besorolásával rendelkező hitelviszonyt megtestesítő értékpapír esetén – a Felügyelet engedélyével – az értékpapír-kategóriákra számíthatja a volatilitási korrekciós tényezőt. A kategóriák megállapításakor a befektetési vállalkozás figyelembe veszi az értékpapír kibocsátóját, az értékpapír külső

hitelminősítését, a hátralévő lejáratot és a korrigált hátralévő átlagos futamidőt (duration).

(3) A (2) bekezdés szerinti volatilitási korrekciós tényező becslésének az egyes értékpapír-kategóriákba sorolt értékpapírok tekintetében reprezentatívnak kell lennie.

(4) A befektetési vállalkozás elismert hitelminősítő szervezet legfeljebb 3-as hitelminősítési besorolásával rendelkező hitelviszonyt megtestesítő értékpapír esetén a volatilitási korrekciós tényezőt értékpapíronként határozza meg.

(5) A volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás a biztosíték vagy devizanem-eltérés volatilitását úgy határozza meg, hogy nem veszi figyelembe a számítás során a fedezetlen kitettség, a biztosíték, a deviza árfolyama közötti korrelációt.

162. §

(1) A volatilitási korrekciós tényező kiszámítása során 99%-os megbízhatósági szintű, egyoldali konfidencia intervallumú becslést kell alkalmazni.

(2) Fedezett kölcsönügylet esetén a likvidációs időtartam húsz banki munkanap.

(3) A repóügylet – kivéve, ha az ügylet áruk vagy áruk tulajdonjogához fűződő garantált jog átadásával jár –, értékpapír- vagy áru-kölcsönzési ügylet esetén a likvidációs időtartam öt banki munkanap.

(4) A (3) bekezdésben nem szereplő egyéb tőkepiac vezérelt ügylet esetén a likvidációhoz szükséges időtartam tíz banki munkanap.

(5) Ha az ügylethez – a (2)–(4) bekezdéstől eltérően – a befektetési vállalkozás rövidebb vagy hosszabb likvidációs időtartammal számol, akkor a volatilitási korrekciós tényezőt a következő képlet szerint kell módosítani:

$$H_M = H_N (T_M/T_N)^{0,5},$$

ahol:

T_M : a befektetési vállalkozás által alkalmazott likvidációs időtartam,

H_M : a likvidációs időtartamhoz tartozó volatilitási korrekciós tényező,

H_N : a T_N likvidációs időtartamon alapuló volatilitási korrekciós tényező.

(6) A befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie az alacsonyabb minősítésű eszköz kisebb likviditását.

(7) A likvidációs időtartamot felfelé kell korrigálni, ha a biztosíték likviditása nem megfelelő.

(8) Ha a múltbeli adatok alapján alulbecsülhető a volatilitás (ideértve más devizanemhez kötött devizát), akkor a befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie a stressz-teszt alkalmazása során.

(9) A volatilitási korrekciós tényező számításához használt múltbeli megfigyelési időszak legalább egy év hosszúságú. A megfigyelési időszakra súlyozási vagy más rendszert alkalmazó befektetési vállalkozás legalább egy év időtartamú tényleges megfigyelési időszakot vesz figyelembe, ami biztosítja, hogy az egyes megfigyelések súlyozott átlagos időeltolódása ne legyen hat hónapnál kevesebb.

(10) A (9) bekezdéstől eltérően, a Felügyelet elrendelheti a befektetési vállalkozás számára a volatilitási korrekciós tényező számításánál a rövidebb megfigyelési időszak alkalmazását, ha az árak volatilitásának lényeges növekedése ezt indokoltá teszi.

(11) A befektetési vállalkozás aktualizálja az adatállományát, és újraértékeli a volatilitási korrekciós tényezőt

- a) legalább háromhavonta,
- b) a piaci árak lényeges változásakor.

163. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a volatilitási becsléseit a napi kockázatkezelési folyamataiban figyelembe kell vennie, ideértve kitettségre irányadó belső határértékkel kapcsolatos alkalmazást is.

(2) Ha az ügylethez – a 162. § (2)–(4) bekezdésétől eltérően – rövidebb vagy hosszabb likvidációs időtartam szükséges, akkor a volatilitási korrekciós tényező a 162. § (5) bekezdése szerinti képlet alapján kell számítani.

(3) A befektetési vállalkozásnak eljárással kell rendelkeznie a volatilitási korrekciós tényező becslésére szolgáló rendszer működésére vonatkozó dokumentált szabályzatoknak és eljárásoknak való megfelelés nyomon követése, biztosítása és a becsléseknek a kockázatkezelési folyamatba történő integrációja érdekében.

(4) A befektetési vállalkozásnak a volatilitási korrekciós tényező becslésére használt rendszerének független felülvizsgálatát a belső ellenőrzési folyamat keretein belül, rendszeresen el kell végeznie. A volatilitási korrekciós tényező becslését és annak a befektetési vállalkozás kockázatkezelési folyamatába történő illesztését szolgáló rendszereket évente legalább egyszer felül kell vizsgálni, amely felülvizsgálat legalább

a) a volatilitási korrekciós tényező becslésnek a napi kockázatkezelésbe történő integrációjára,

b) a volatilitási korrekciós tényező becslésének folyamatában történt bármilyen lényeges változás jóváhagyására,

c) a volatilitási korrekciós tényező becslésére szolgáló rendszer működtetéséhez használt adatforrások következetességének, időszerűségének és megbízhatóságának ellenőrzésére, ideértve az ilyen adatforrások függetlenségének vizsgálatát is,

d) a volatilitásra vonatkozó feltételezések pontosságára és helyességére terjed ki.

164. §

(1) A 160. §-ban meghatározott volatilitási korrekciós tényezőket kell alkalmazni, ha a befektetési vállalkozás a biztosítékot naponta újraértékeli. Ha a befektetési vállalkozás alkalmazhatja a 161–163. §-ban meghatározott, a volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszerét, akkor azokat a napi újraértékelés alapján kell először kiszámítani.

(2) Ha az újraértékelés a napi gyakoriságnál ritkábban történik, akkor nagyobb volatilitási korrekciós tényezőt kell alkalmazni. A kiszámításhoz a napi újraértékelési volatilitási korrekciós tényezőt meg kell szorozni az alábbi képlettel:

$$H = H_M \sqrt{\frac{N_R + (T_M - 1)}{T_M}}$$

ahol:

H: az alkalmazandó volatilitási korrekciós tényező,

H_M : a napi újraértékelés esetén alkalmazandó volatilitási korrekciós tényező,

N_R : a két újraértékelés közt ténylegesen eltelt banki munkanapok száma,

T_M : az adott típusú ügylet likvidációs időtartama.

165. §

(1) A repóügylet, értékpapír- vagy árukölcsönzési ügylet esetén, ha a befektetési vállalkozás a felügyeleti volatilitási korrekciós tényező módszert vagy a volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszerét alkalmazza és teljesülnek a (3) bekezdésben meghatározott feltételek, akkor a befektetési vállalkozás a 161–166. §-ban meghatározott volatilitási korrekciós tényező helyett alkalmazhatja a 0%-os volatilitási korrekciós tényezőt.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott 0%-os volatilitási korrekciós tényezőt a 153. és 154. §-ban meghatározott belső modell módszert alkalmazó befektetési vállalkozás nem alkalmazhatja.

(3) A befektetési vállalkozás az (1) bekezdésben meghatározott 0%-os volatilitási korrekciós tényezőt akkor alkalmazhatja, ha

a) a kitettség és a biztosíték is készpénz vagy a sztenderd módszer szerint 0%-os kockázati súlyozású központi kormány vagy központi bank által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír,

b) a kitettség és a biztosíték azonos pénznemben áll fenn (denominált),

c) az ügylet lejáratí ideje legfeljebb egy nap, vagy a befektetési vállalkozás a kitettséget és a biztosítékot is naponta, piaci áron értékelí vagy az ügylet napi elszámolású,

d) a partner által elmulasztott fedezet-kiegészítést megelőző utolsó piaci áron történő értékelés és a biztosíték érvényesítése közötti időszak legfeljebb négy banki munkanap,

e) a befektetési vállalkozás az ügyletet az adott ügylet-típushoz kapcsolódó elszámolási rendszeren keresztül számolja el,

f) a repóügylet, értékpapír- vagy árukölcsönzési ügylet szerződéséhez kapcsolódó dokumentumok a piaci szokványoknak megfelelnek,

g) a szerződés biztosítja az ügylet azonnali lezárását, ha a szerződő fél elmulasztja a készpénzzel vagy értékpapírral történő fizetési, fedezet-kiegészítési vagy más kötelezettségének teljesítését, és

h) a szerződő fél meghatározó piaci szereplő.

(4) Ha másik EGT-államban vagy a magyar szabállyal legalább egyenértékű prudenciális szabályokat alkalmazó harmadik országban az (1)–(3) bekezdésben meghatározott szabályokat alkalmazzák, akkor az Magyarországon is figyelembe vehető.

166. §

(1) Sztenderd módszer alkalmazásakor a kitettség értéknek a 158. § szerinti teljes mértékben korrigált kitettség értéket (E*) kell tekinteni. Mérlegen kívüli tételek esetén az 1. melléklet szerinti ügyletkockázati súly alkalmazása nélkül vett kitettség érték alkalmazandó.

(2) A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazásakor a III. Fejezet vonatkozásában nemteljesítéskori veszteségráta értékének a tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéket (LGD*) kell tekinteni, és a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$LGD* = LGD \times (E*/E),$$

ahol:

LGD: a nemteljesítéskori veszteségráta a III. Fejezet szerinti, biztosítékkal el nem látott kitettséghez tartozó nemteljesítéskori veszteségráta,

E: a 158. § szerint kiszámított érték,

E*: a 158. § szerint kiszámított érték.

167. §

(1) A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása esetén az ingatlant független ingatlanvagyon-értékelőnek kell értékelnie, és az általa megállapított érték nem haladhatja meg a piaci értéket.

(2) A független ingatlanvagyon-értékelőnek a befektetési vállalkozás számára a piaci értéket egyértelműen dokumentumokkal alá kell támasztania.

(3) Az ingatlan biztosítékként figyelembe vehető értéke a piaci értékén vagy a fedezeti értékén alapul a 136. § szerinti felülvizsgálat és az ingatlan értékét csökkentő, az ingatlanhoz kapcsolódó jogból származó teher figyelembe vételével.

168. §

A belső minősítésen alapuló módszer alkalmazása esetén az ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosítékot olyan piaci áron kell értékelni, amelyen a biztosíték egymástól független felek közötti, eladási és vételi szándék esetén az értékelés időpontjában értékesíthető lenne.

169. §

A követelést terhelő dologi biztosíték figyelembe vehető értéke a biztosíték szerződés szerinti értéke.

170. §

(1) A (2)–(5) bekezdésben meghatározott módon kiszámított tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéket (LGD*) a III. Fejezet vonatkozásában nemteljesítéskori veszteségráta értéknek kell tekinteni.

(2) Ha a biztosíték értékének a kitettség értékéhez viszonyított aránya a biztosítékkal fedezett szint előírt minimális mértéke (C*) alá csökken, akkor a tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értékének a III. Fejezet vonatkozásában a szerződő félle szembeni, biztosítékkal el nem látott kitettség nemteljesítéskori veszteségráta értékét kell tekinteni.

(3) Ha a biztosítéknak a kitettség értékéhez viszonyított aránya a teljes nemteljesítéskori veszteségráta csökkentés elismeréséhez szükséges fedezettségi szint előírt minimális mértékét (C**) eléri, akkor a tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéke a 13. táblázat meghatározott értékét veszi fel.

(4) E § alkalmazásában, ha a teljes kitettség nem éri el a teljes nemteljesítéskori veszteségráta csökkentés elismeréséhez szükséges fedezettségi szint előírt minimális mértékét (C**), akkor a kitettséget két kitettségnek kell tekinteni, amelyből

a) a teljes nemteljesítéskori veszteségráta csökkentés elismeréséhez szükséges fedezettségi szint előírt minimális mértékét teljesítő rész az egyik kitettség,

b) a teljes kitettségnek az a) pontban meghatározott részt meghaladó összeg a másik kitettség.

(5) A kitettség biztosítékkal ellátott részére alkalmazandó tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéket és előírt fedezettségi szinteket a 13. táblázat szerint kell figyelembe venni:

13. táblázat

	LGD* nem hátrasorolt vagy feltételes követelések esetén	LGD* hátrasorolt vagy feltételes követelések esetén	A kitettség előírt minimális fedezettség szintje (C*)	A kitettség előírt fedezettség szintje a teljes nemteljesítéskori veszteségráta csökkentés elismeréséhez (C**)
Ingatlan	35%	65%	30%	140%
Követelés	35%	65%	0%	125%
Egyéb biztosíték	40%	70%	30%	140%

171. §

(1) A 170. §-tól eltérően a Felügyelet engedélyével a befektetési vállalkozás a kitettségnek a Magyar Köztársaság területén elhelyezkedő ingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett részére – amely nem haladja meg az ingatlan piaci értékének 50%-át – 50%-os kockázati súlyt alkalmazhat, ha

a) a lakóingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett nyújtott hitelek esetén a veszteség bármely évben a lakóingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett aktuális teljes, kintlévő hitelállomány legfeljebb 0,3%-a,

b) a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett nyújtott hitelek esetén a veszteség bármely évben a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett aktuális teljes, kintlévő hitelállomány legfeljebb 0,3%-a,

c) az ingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett nyújtott hitelek esetén a veszteség összesített értéke bármely évben a lakóingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett aktuális teljes, kint lévő hitelállomány legfeljebb 0,5%-a, és

d) az ingatlanon alapított jelzálogjog fedezet mellett nyújtott hitelek esetén a veszteség összesített értéke bármely évben a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett aktuális teljes, kint lévő hitelállomány legfeljebb 0,5%-a.

(2) Ha az (1) bekezdésben foglalt feltételek nem teljesülnek, akkor az 50%-os kockázati súly nem alkalmazható. Ha az (1) bekezdésben foglalt feltételek legalább egy naptári éven keresztül újra teljesültek, akkor az azt követő naptári évtől az (1) bekezdésben meghatározott kockázati súly alkalmazását a Felügyelet kérelemre ismételten engedélyezi.

(3) A 170. §-tól és az (1) bekezdéstől eltérően a befektetési vállalkozás – külön engedélyezési eljárás nélkül – másik EGT-állam területén elhelyezkedő ingatlanon alapított jelzálogjoggal teljes mértékben fedezett kitettséghez 50%-os kockázati súlyt rendelhet, ha az adott tagállamban az (1) bekezdés szerinti súlyozás alkalmazható és az (1) bekezdés a)–d) pontjaiban foglalt feltételek teljesülnek.

172. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás a belső minősítésen alapuló módszert alkalmazza és a kitettséget a 117. § (2) be-

kezdés szerinti pénzügyi biztosíték, ingatlan vagy ingó vagyontárgyat terhelő dologi biztosíték együttesen fedezi, akkor a belső minősítésen alapuló módszer vonatkozásában nemteljesítéskori veszteségráta értéknek a (2) és (3) bekezdés szerint számított tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéket (LGD*) kell tekinteni.

(2) A befektetési vállalkozás a kitettség volatilitási korríciós tényezővel – a 158. § szerinti – korrigált kitettség értékét úgy osztja meg, hogy az egyes részekhez csak azonos, a 117. § (2) bekezdése szerinti biztosítékot rendel, és külön megjelenti a fedezettel el nem látott részértéket.

(3) A kitettség (2) bekezdésnek megfelelően megosztott részértékeire a tényleges nemteljesítéskori veszteségráta értéket az egyes kitettség-részértékek fedezeteinek figyelembevételével kell meghatározni.

173. §

(1) A 127. § a) pontja szerinti hitelkockázati fedezet, ha megfelel a 138. § (1) bekezdés szerinti feltételeknek, akkor harmadik fél hitelintézet által nyújtott garanciaként veendő figyelembe.

(2) A 127. § b) pontja szerinti hitelkockázati fedezet, ha megfelel a 138. § (2) bekezdés szerinti feltételeknek, akkor az életbiztosítási kötvényt a kötvényt kibocsátó által vállalt garanciaként kell tekinteni, ahol a hitelkockázati fedezet elismert értéke az életbiztosítási kötvény visszavásárlási értéke.

(3) A 127. § c) pontja szerinti hitelkockázati fedezetet a kibocsátó harmadik fél befektetési vállalkozás által vállalt garanciaként kell tekinteni, ahol a hitelkockázati fedezet elismert értéke

a) az értékpapír névértéke, ha névértéken kerül visszavásárlásra, vagy

b) 121. § (2) bekezdésben meghatározott értékpapírokra vonatkozó értékelési módszer alapján kiszámított érték, ha az értékpapír piaci áron kerül visszavásárlásra.

Előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet

174. §

(1) Az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet értéke az az összeg, amelynek kifizetését a hitelkockázati fedezetet nyújtó vállalkozás a hitelfeltevő nemteljesítése vagy más meghatározott kielégítési jog megnyílását eredményező hitelesemény bekövetkezése esetre.

(2) Az olyan hitelderivatívánál, amelyik kielégítési jog megnyílását eredményező hiteleseményként nem tartalmazza az alapkötelezettség hitelezési veszteséget eredményező átutamezését, ideértve a tőke, kamat vagy egyéb díj elengedését, a fizetési halasztást, amelyik értékvesztés el-

számolása vagy kockázati céltartalék képzése által módosíthatja az eredménykimutatást, annál

a) a hitelkockázati fedezet (1) bekezdés szerinti névértékét 40%-kal csökkenteni kell, ha az az összeg, amelynek megfizetésére a hitelkockázati fedezet nyújtója kötelezettséget vállalt, nem haladja meg a biztosítékkal fedezett kitettség értékét, vagy

b) a hitelkockázati fedezet értéke legfeljebb a kitettség értékének 60%-a lehet, ha az az összeg, amelynek megfizetésére a hitelkockázati fedezet nyújtója kötelezettséget vállalt, meghaladja a biztosítékkal fedezett kitettség értékét.

(3) Ha az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet a kitettség devizanemétől eltérő devizában áll fenn (denominált), azaz devizanem eltérés van, akkor a hitelkockázati fedezet értékét a következő képlet szerint kell meghatározni:

$$G^* = G (1 - H_{FX}),$$

ahol:

- G: a hitelkockázati fedezet névértéke,
 G*: a devizaárfolyam-kockázattal korrigált hitelkockázati fedezet névértéke,
 H_{FX}: a hitelkockázati fedezet és az alapkötelezettség közti devizanem eltérés volatilitási korrekciós tényezője azzal, hogy devizanem eltérés hiányában $G^* = G$.

(4) Devizanem eltérés esetén alkalmazandó volatilitási korrekciós tényező a 159–164. §-ban meghatározott felügyeleti volatilitási korrekciós tényező módszer vagy a volatilitási korrekciós tényező saját becslésének módszere alapján számítható ki.

175. §

Ha a befektetési vállalkozás a hitelkockázatát ügyletrész-sorozatként ruhazza át, akkor az értékpapírosításra vonatkozó előírásokat kell alkalmazni. A kifizetések azon érvényességi küszöbét – amely alatt veszteség esetén nem történik kifizetés – egyenlőnek kell tekinteni a visszatartott, első veszteségviselési kategóriába tartozó pozíciókkal, és ez a kockázat részletekben történő átruházását vonhatja maga után.

176. §

(1) A hitelkockázatot sztenderd módszer szerint számító befektetési vállalkozás esetén az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezettel teljes mértékben ellátott kitettséghez (G_A) tartozó kockázati súly, ahol

- g: a hitelkockázati fedezetet nyújtóval szembeni kitettségnek a sztenderd módszer szerinti kockázati súlya

G_A : a G^* 174. § (3) bekezdése szerint számított és a 178–180. §-ban meghatározott módon a lejárat eltérések tekintetében korrigált értéke.

(2) Ha a hitelkockázati fedezet értéke nem éri el a kitettség értékét, valamint a fedezettel ellátott és el nem látott részek kielégítési rangsorbeli besorolása azonos, azaz a befektetési vállalkozás és a hitelkockázati fedezet nyújtója a veszteséget arányosan viselik, akkor a tőkekövetelmény a fedezettséggel arányosan csökkenthető. A kockázattal súlyozott kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

kockázattal súlyozott kitettség érték = $(E - G_A) \times r + G_A \times g$,

ahol:

- E: a kitettség értéke,
 G_A : a G^* 174. § szerint számított és a 178–180. §-ban meghatározott módon a lejárat eltérés tekintetében korrigált értéke,
 r: az ügyféllel szembeni kitettségnek a sztenderd módszer szerint meghatározott kockázati súlya,
 g: a hitelkockázati fedezetet nyújtóval szembeni kitettségnek a sztenderd módszer szerint meghatározott kockázati súlya.

(3) A hitelkockázatot sztenderd módszer szerint számító befektetési vállalkozás esetén, ha egy kitettség részben vagy egészben EGT-állam központi kormánya vagy központi bankja által garantált, és a garancia a hitelfelvevő hazai pénznemében áll fenn (denominált) és a fedezettel ellátott kitettség a hitelfelvevő pénznemében finanszírozott, akkor a fedezet mértékéig a 4. § (3) és (4) bekezdésében meghatározott kockázati súly alkalmazható.

177. §

(1) A hitelkockázatot belső minősítésen alapuló módszer alapján számító befektetési vállalkozás a számításai során a kitettség fedezettel ellátott része esetén a nemteljesítési valószínűség az 50–58. § vonatkozásában a hitelkockázati fedezet nyújtójának a nemteljesítési valószínűsége, vagy a hitelfelvevő és a hitelkockázati fedezetet nyújtó nemteljesítési valószínűség értékei közötti, a befektetési vállalkozás által meghatározott nemteljesítési valószínűség érték, ha megítélése szerint nem biztosítható a teljes helyettesítés. Hátrasorolt kitettség és nem hátrasorolt, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet esetén az 50–58. § vonatkozásában a nem hátrasorolt fedezetek nemteljesítéskori veszteségrátáját lehet figyelembe venni.

(2) A kitettség fedezettel el nem látott részére vonatkozó nemteljesítési valószínűség a hitelfelvevőhöz rendelt nemteljesítési valószínűség, a nemteljesítéskori veszteségrátája pedig a fedezetlen kitettség nemteljesítéskori veszteségrátája értéke.

(3) G_A : a G^* 174. § szerint számított és a 178–180. §-ban meghatározott módon a lejárat eltérés figyelembevételével korrigált értéke.

Lejárat eltérés

178. §

(1) A kockázattal súlyozott kitettség érték számítása során akkor fordul elő lejárat eltérés, ha a hitelkockázati fedezet hátralevő futamideje rövidebb, mint a fedezett kitettség hátralevő futamideje.

(2) Nem ismerhető el olyan három hónapnál rövidebb hátralevő futamidejű hitelkockázati fedezet, amelynek lejáratát rövidebb a fedezett kitettség lejáratánál.

(3) A (2) bekezdésben foglaltakon kívül, lejárat eltérés esetén a hitelkockázati fedezet nem ismerhető el, ha

a) a fedezet eredeti futamideje nem éri el az egy évet, vagy

b) a kitettség olyan rövid lejáratú kitettség, amely esetén a lejárat idő a 67. § (12) bekezdése szerint nem legalább egy évnél, hanem legalább egy napnak tekintendő.

Lejárat meghatározása

179. §

(1) A fedezett kitettség tényleges lejáratát az ügyfél teljesítési kötelezettségének időtartama, de legfeljebb öt év.

(2) A hitelkockázati fedezet lejáratát a szerződésben meghatározott azon időtartam, ameddig a hitelkockázati fedezet hitelkockázati védelmet nyújt.

(3) Ha a hitelkockázati fedezetet nyújtó a szerződés alapján egyoldalúan felmondhatja a fedezetet, akkor a lejárat az a legkorábbi időpont, amikor a hitelkockázati fedezetet nyújtója ezen jogával élhet.

(4) Ha a hitelkockázati fedezetet elfogadó a szerződés alapján egyoldalúan felmondhatja a fedezetet, és a fedezetnyújtási megállapodás ösztönzőket tartalmaz a fedezett lejárat előtti felmondására, akkor a lejárat az a legkorábbi időpont, amelytől ezen jogával élhet.

(5) Ha egy hitelderivatíva esetén lehetőség van a hitelkockázati fedezet érvényesítésére az alapul szolgáló ügylethez kapcsolódó nemfizetés esetére alkalmazandó türelmi idő letelte előtt, akkor a hitelkockázati fedezet lejáratát csökkentendő a fedezethez kapcsolódó türelmi időszakkal.

Hitelkockázati fedezet értékelése

180. §

(1) Pénzügyi biztosítékok egyszerű módszerét alkalmazó befektetési vállalkozás nem ismerheti el az előre rendelkezésre

kezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet, ha a kitettség és a fedezet között lejárat eltérés van.

(2) Pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazó befektetési vállalkozásnak az előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet és a kitettség lejáratát a hitelkockázati fedezet korrigált értékében az alábbi képlet szerint kell figyelembe vennie:

$$C_{VAM} = C_{VA} \times (t - t^*) / (T - t^*),$$

ahol:

C_{VA} : a biztosíték 158. §-ban meghatározottak szerinti volatilitással korrigált értéke és a kitettség értéke közül a kisebb, t a hitelkockázati fedezet lejáratáig a 181. § szerint számított hátralevő évek száma és a T értéke közül a kisebb,

T : a kitettség lejáratáig – 179. § szerint számított – hátralevő évek száma, de legfeljebb 5 év,

C_{VAM} : a CVA értékének a lejárat eltérés figyelembevételével korrigált értéke – amit a kitettség teljes mértékben korrigált értékének (E^*) kiszámítására használt – a 160. §-ban meghatározott képletben kell alkalmazni,

t^* : 0,25.

(3) Pénzügyi biztosítékok átfogó módszerét alkalmazó befektetési vállalkozásnak az előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet és a kitettség lejáratát a hitelkockázati fedezet korrigált értékében az alábbi képlet szerint kell figyelembe vennie:

$$G_A = G^* \times (t - t^*) / (T - t^*),$$

ahol:

G^* : a hitelkockázati fedezet devizanem eltéréssel korrigált értéke,

G_A : a G^* lejárat eltéréssel korrigált értéke, t a hitelkockázati fedezet lejáratáig a 179. § szerint számított hátralevő évek száma és a T értéke, közül a kisebb,

T : a kitettség lejáratáig – 179. § szerint számított – hátralevő évek száma, de legfeljebb 5 év,

G_A : a 174–177. § alkalmazásában a hitelkockázati fedezet értéke,

t^* : 0,25.

Hitelkockázat-mérséklési technikák kombinációja sztenderd módszer szerint

181. §

(1) Ha a kockázattal súlyozott kitettség értéket sztenderd módszer szerint számító befektetési vállalkozás egy kitettséget több hitelkockázati fedezet típussal fedez, akkor a befektetési vállalkozásnak a kitettséget úgy kell részekre osztania, hogy az egyes kitettség-részekhez egy hitelkockázati fedezet tartozzon. A kockázattal súlyozott ki-

tettség értéket az egyes kitettség-részekre külön-külön meg kell határozni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározottakat alkalmazza a befektetési vállalkozás akkor is, ha egy hitelkockázati fedezet nyújtójának hitelkockázati fedezete több eltérő lejáratú részből áll.

Kosáron alapuló hitelkockázat-mérséklő technikák

182. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás kapott hitelkockázati fedezete az első nemteljesítés esetén váltja ki a kifizetést és ez a hitelkockázati esemény megszünteti a szerződést, akkor a befektetési vállalkozás módosíthatja a kockázattal súlyozott kitettség értéket és a várható veszteség értéket úgy, hogy a kosárban szereplő követelések közül a legalacsonyabb, kockázattal súlyozott kitettség értéket veszi figyelembe, ha a kitettség értéke nem haladja meg a hitelkockázati fedezet értékét.

(2) Ha a befektetési vállalkozás kapott hitelkockázati fedezete az n -dik nemteljesítés esetén váltja ki a kifizetést, a hitelkockázati fedezet kizárólag akkor vehető figyelembe a kockázattal súlyozott kitettség érték meghatározásakor, ha az 1-től az $(n-1)$ -ig terjedő nemteljesítésre is fedezetet szerez vagy már $(n-1)$ nemteljesítés fordult elő. Ilyenkor az (1) bekezdésben meghatározott – az n -dik nemteljesítéskor lehívható hitelderivatívák kezeléséhez megfelelően módosított – módszert kell alkalmazni.

V. Fejezet

PARTNER HITELKOCKÁZAT

183. §

(1) A származtatott ügyleteket be kell sorolni a következő típusokba

a) kamatlábszerződések:

aa) egyvalutás kamatláb swapügylet,

ab) bázis swapügylet,

ac) tőzsdén kívüli határidős kamatláb-megállapodás,

ad) tőzsdei határidős kamatlábügylet,

ae) vásárolt kamatláb-opció,

af) egyéb, hasonló jellegű szerződés,

b) devizaügyletek, arannyal kapcsolatos szerződések

ba) egyvalutás kamatláb swapügylet,

bb) tőzsdén kívüli határidős devizaszerződés,

bc) tőzsdei határidős devizaügylet,

bd) vásárolt devizaopció,

be) egyéb, hasonló jellegű szerződés,

bf) a *ba)–be)* alpontban szereplőhöz hasonló jellegű, arannyal kapcsolatos szerződés,

c) az *a)* pont *aa)–ae)* alpontjához és a *b)* pont *ba)–bd)* alpontjához hasonló jellegű – így különösen a befektetési vállalkozásokról, az árutőzsdei szolgáltatókról, valamint az általuk végezhető tevékenységek szabályairól szóló 2007. évi CXXXVIII. törvény 6. §-ának *d)–g)* és *i)–k)* pontjában meghatározott –, más referencia eszközt tartalmazó szerződés.

(2) A befektetési vállalkozás az (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontja szerinti származtatott ügyletek kitettség értékét a (3)–(6) bekezdésben meghatározott eltéréssel

a) piaci árazás,

b) eredeti kitettség,

c) sztenderd, vagy

d) belső modell

módszer alkalmazásával határozza meg.

(3) A befektetési vállalkozás az (1) bekezdésének *c)* pontja szerinti származtatott ügyletek kitettség értékét a (2) bekezdés *a)*, *c)* vagy *d)* pontja szerinti módszer alkalmazásával határozza meg.

(4) Ha a befektetési vállalkozás a kereskedési könyvben nyilvántartott pénzügyi eszközök tőkekövetelményét nem e rendelet szerint számítja ki, akkor az eredeti kitettség módszert nem alkalmazhatja.

(5) A befektetési vállalkozás a piaci árazás és a sztenderd módszert együttesen akkor alkalmazhatja, ha az egyik módszert a 193. §-ban meghatározott ügyletek kitettség értékének meghatározására alkalmazza.

(6) A 195. § (2) bekezdésben meghatározott eltéréssel, a Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdése szerinti vállalkozások egymástól eltérő módszereket is alkalmazhatnak.

(7) A befektetési vállalkozás

a) az (1) bekezdésben meghatározott származtatott ügyletek,

b) a repóügyletek,

c) az értékpapír- és árukölcsönzési ügyletek,

d) az értékpapír ügylethez kapcsolódó hitelek, és

e) a hosszú elszámolási idejű ügyletek

kitettség értékét belső modell módszer alkalmazásával is meghatározhatja.

184. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás egy nem kereskedési könyvben nyilvántartott kitettség kockázatát vagy a partner hitelkockázatát hitelderivatívával – mint hitelkockázati fedezettel – csökkentti, akkor a hitelkockázat tőkekövetelményének számítása során alkalmazhatja az 50. § (3) bekezdésében vagy a 100–102. §-ban vagy 174–177. §-ban foglaltakat. Ebben az esetben a partner hitelkockázat kitettség értéke a hitelderivatíva esetén nulla.

(2) A befektetési vállalkozásnak a nem kereskedési könyvben nyilvántartott, eladott, nemteljesítéskori-csereügylet miatt felmerülő partner hitelkockázat kitettség érté-

ke nulla, ha a csereügylet a befektetési vállalkozás által nyújtott hitelkockázati fedezet és a hitelkockázat tőkekövetelménye a nemteljesítéskori-csereügylet teljes névértékére vonatkozik.

(3) Egy adott ügyféllel szembeni partner hitelkockázat kitettség értéke – bármely módszer alkalmazása esetén – az ügyfélhez tartozó valamennyi nettósítási halmazra számított kitettségek értékének összegével egyenlő.

(4) A központi szerződő féllel kötött származtatott ügylet, repóügylet, értékpapír- és árukölcsönzési ügylet, hosszú elszámolási idejű ügylet vagy értékpapír ügylethez kapcsolódó hitel – amelyet a központi szerződő fél nem utasított vissza – miatt felmerülő partner hitelkockázat kitettség értéke nulla. A központi szerződő féllel szembeni hitelkockázati kitettségek értéke nulla, ha származtatott ügyletből, repóügyletből, értékpapír- és árukölcsönzési ügyletből, hosszú elszámolási idejű ügyletből, értékpapír ügylethez kapcsolódó hiteltől vagy a Felügyelet által megállapított egyéb, a befektetési vállalkozásnak a központi szerződő féllel szemben fennálló kitettségéből származik.

(5) A befektetési vállalkozás akkor alkalmazhatja a (4) bekezdésben foglaltakat, ha a központi szerződő fél napi szinten rendelkezik valamennyi résztvevővel szemben fennálló partner hitelkockázat teljes mértékű fedezetével.

(6) A befektetési vállalkozás a hosszú elszámolási idejű ügyletek partner hitelkockázatának kitettség értékét bármelyik módszerrel meghatározhatja. A hitelkockázat tőkekövetelményének meghatározására belső minősítésen alapuló módszert alkalmazó befektetési vállalkozás a hosszú elszámolási idejű ügyletek esetén alkalmazhatja azokat a kockázati súlyokat, amelyeket a hitelkockázat tőkekövetelményének sztenderd módszerrel történő meghatározása esetén alkalmazhatna.

(7) Ha a befektetési vállalkozás a piaci árazás vagy az eredeti kitettség módszert alkalmazza, akkor a számítás során figyelembe vett, szerződéses összegnek teljes mértékben le kell fednie a szerződésből származó kockázatot.

Piaci árazás módszer

185. §

(1) A piaci árazás módszer alkalmazása esetén a befektetési vállalkozás meghatározza a származtatott ügyletek helyettesítési költségét (piaci árak felhasználásával számított pótlási költséget), amely a pozitív értékkel rendelkező származtatott ügyletek mindenkor piaci értékével egyenlő.

(2) A befektetési vállalkozás meghatározza a származtatott ügyletek lehetséges jövőbeni hitelkitettség értékét, amely az egyes származtatott ügyletek szerződés szerinti értékének (határidős tőzsdén kívüli kamatláb megállapodás és swap esetén a tényleges elvi főösszegnek) és a 14. táblázatban található százaléknak a szorzatával egyenlő.

14. táblázat

Hátralévő futamidő	Kamatláb-szerződés	Devizára és aranyra vonatkozó szerződés	Részvényre vonatkozó szerződés	Nemesfém-szerződés az arany kivételével	Áruszerződés a nemesfém kivételével
Egy év vagy rövidebb	0%	1%	6%	7%	10%
Egy évnél hosszabb és öt évnél rövidebb	0,5%	5%	8%	7%	12%
Öt évnél hosszabb	1,5%	7,5%	10%	8%	15%

(3) A hátralévő futamidő megegyezik a következő határnapig hátralévő idővel, ha a határnapon a szerződő felek a származtatott ügylet feltételeit úgy módosítják, hogy annak piaci értéke nulla.

(4) Áruszerződésként kell kezelni azokat a származtatott ügyleteket, amelyek nem tartoznak a 14. táblázat egyik kategóriájába sem.

(5) Az olyan szerződés esetén, ahol a tőke több alkalommal cserélődik, a 14. táblázatban található százalékokat meg kell szorozni a szerződés szerint még hátralévő fizetések számával.

(6) A hátralévő futamidő a következő megállapításáig hátralévő idővel azonos olyan szerződés esetén, ahol a fennálló kitettséget egy meghatározott fizetési időpontot követően teljesítik, és a futamidőt úgy állapítják meg újra, hogy a szerződés piaci értéke nulla legyen a kifizetési időpontban.

(7) Ha a kamatláb-szerződés megfelel a (6) bekezdésben foglaltaknak és egy évnél hosszabb a hátralévő futamidő, akkor 0,5%-os szorzót kell alkalmazni.

(8) A piaci árazás módszer szerint a származtatott ügylet kitettség értéke a helyettesítési költség és a lehetséges jövőbeni hitelkitettség értékének összege.

Eredeti kitettség módszer

186. §

(1) Az eredeti kitettség módszer alkalmazása esetén a kitettség értéke az egyes szerződések szerződéskötési értékének (tényleges elvi főösszeg) és a 15. táblázatban található százaléknak a szorzatával egyenlő.

15. táblázat

Eredeti lejárat idő	Kamatláb-szerződés	Devizaszerződés
Egy év vagy rövidebb	0,5%	2%
Egy évnél hosszabb, két évnél rövidebb	1%	5%
Kiegészítő kedvezmény minden további év után	1%	3%

(2) A befektetési vállalkozás a kamatlábszerződés kitettséggé értékét az eredeti lejáratú idő vagy a hátralévő futamidő alapján is meghatározhatja.

Sztenderd módszer

187. §

(1) A sztenderd módszer csak tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügyletek és a hosszú elszámolási idejű ügyletek esetén alkalmazható. A kitettség értéket minden nettósítási halmaz esetén külön kell kiszámítani. A számítás során a hitelkockázati fedezet nem vehető figyelembe. A sztenderd módszer alkalmazása esetén a kitettség értékét a 2. melléklet 1. pontja szerint kell meghatározni.

(2) A sztenderd módszer alkalmazása esetén elismert biztosítéknak tekinthető a 121–122. § és a Kkr. 33. §-a szerint elismert biztosíték.

188. §

(1) A befektetési vállalkozás a kifizetési részt kifizetési lábnak tekinti, ha egy lineáris kockázati profilú, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén a pénzügyi eszköznek kifizetés ellenében történő cseréjére kerül sor. Ha az ügylet esetén kifizetést cserélnek kifizetésre, akkor a cserét két kifizetési lábnak kell tekinteni. A kifizetési láb az ügyletben rögzített – hitelkockázati fedezet figyelembevétele nélkül számított – bruttó kifizetés, ideértve az ügylet értékét.

(2) A befektetési vállalkozás e §-ban és 189. §-ban meghatározott számítások során figyelmen kívül hagyhatja a kifizetési lábból származó kamatkockázatot, ha a kifizetési láb hátralévő lejáratú ideje nem éri el az egy évet.

(3) A befektetési vállalkozás egy ügyletként kezelheti a két kifizetési lábból álló ügyletet, ha az ügyletek azonos pénznemben fennállóak (denomínáltak).

(4) A befektetési vállalkozás az olyan lineáris kockázati profilú ügyletet, ahol az alapul szolgáló pénzügyi eszköz részvény, arany, egyéb nemesfém vagy áru, az adott pénzügyi eszközben fennálló pozícióként az adott pénzügyi eszköz fedezeti halmazához rendeli, és a kifizetési lábához tartozó kamatkockázatot az annak megfelelő (adott) kamatkockázati fedezeti halmazhoz rendeli hozzá. Ha a kifizetés láb nem hazai pénznemben fennálló (denomínált), akkor az adott – nem hazai – pénznemhez tartozó kockázati pozíciót is meg kell határozni, és azt annak fedezeti halmazához kell rendelni.

(5) A befektetési vállalkozás az olyan lineáris kockázati profilú ügyletet, ahol az alapul szolgáló pénzügyi eszköz hitelviszonyt megtestesítő értékpapír, az adott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírban fennálló kockázati po-

zícióként a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír fedezeti halmazához rendeli és a kifizetési lábához tartozó kamatkockázatot az annak megfelelő fedezeti halmazhoz rendeli hozzá. Ha az ügylet esetén kifizetést cserélnek kifizetésre és az ügylet lineáris kockázati profilú, ideértve a nem hazai pénznemben kifejezett, tőzsdén kívüli határidős (forward) ügyletet is, akkor a kifizetési lábához külön-külön kell hozzárendelni a kamatkockázati pozíciót és azokat a megfelelő fedezeti halmazhoz kell rendelni. Ha a kifizetési láb nem hazai pénznemben fennálló (denomínált), akkor az adott – nem hazai – pénznemhez tartozó kockázati pozíciót is meg kell határozni, és azt annak fedezeti halmazához kell rendelni. Ha az ügylet nem hazai pénznemben fennálló (denomínált), akkor az adott – nem hazai – pénznemhez tartozó kockázati pozíciót is meg kell határozni, és azt annak fedezeti halmazához kell rendelni. Nem hazai pénznemben kifejezett bázis swap-ügylet kitettség értéke nulla.

(6) A lineáris kockázati profilú ügylet kockázati pozíciója – a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kivételével – az alapul szolgáló pénzügyi eszköz hazai pénznemben számított piaci értékének és a mennyiségnek a szorzata.

(7) A hitelviszonyt megtestesítő értékpapír és a kifizetési láb kockázati pozíciója a még fennálló – hitelkockázati fedezetet nem tartalmazó – hazai pénznemben kifejezett bruttó kifizetések értékének és a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy a kifizetési láb korrigált hátralévő átlagos futamidejének (duration) a szorzata.

(8) A nemteljesítéskori csereügylet kockázati pozíciója az alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír névértékének és a nemteljesítéskori csereügylet hátralévő lejáratú idejének a szorzata.

(9) A nem lineáris kockázati profilú, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet – a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kivételével – kockázati pozíciója az alapul szolgáló pénzügyi eszköz delta értéke.

(10) A nem lineáris kockázati profilú, tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügylet esetén, ha az alapul szolgáló pénzügyi eszköz hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy kifizetési láb, a kockázati pozíció az adott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy kifizetési láb delta ekvivalens értékének és a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír vagy a kifizetési láb korrigált hátralévő átlagos futamidejének (duration) a szorzata.

(11) A kockázati pozíció megállapításakor a partnertől kapott biztosítékot aznap esedékes származtatott ügylet alapján fennálló követelésként (hosszú pozíció), és a kapott biztosítékot, mint a partnerrel szembeni, aznap esedékes kötelezettséggént (rövid pozíció) kell minősíteni.

189. §

(1) A befektetési vállalkozás a kockázati pozíció – ide nem értve a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kockáza-

ti pozícióját – mértékének és előjelének meghatározásakor a névértéket vagy a 2. melléklet 2. pontja szerinti delta ekvivalens értéket kell alkalmaznia.

(2) A befektetési vállalkozás a hitelviszonyt megtestesítő értékpapír és a kifizetési láb esetén a kockázati pozíció mértékének és előjelének meghatározásakor a névérték és a korrigált hátralévő átlagos futamidő (duration) szorzatát vagy a 2. melléklet 2. pontja szerinti delta érték és a korrigált hátralévő átlagos futamidő (duration) szorzatát alkalmazza azzal, hogy a származtatott eszközt az alapul szolgáló pénznemben kell kifejezni.

190. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a kockázati pozícióit fedezeti halmazokba kell csoportosítania úgy, hogy minden egyes fedezeti halmaz esetén a 2. melléklet 3. pontja szerint meg kell határozni a kockázati pozíciók összegének abszolút értékét.

(2) Az ügyféltől biztosítékként kapott készpénzletét, kifizetési láb vagy alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kamatkockázatának meghatározásakor, ha arra a Kkr. 3. számú melléklete alapján legfeljebb 1,60%-os egyedi kockázatra vonatkozó tőkekövetelményt lehet hozzárendelni, akkor minden pénznem esetén a 2. melléklet 4. pontja szerinti hat fedezeti halmaz egyikét kell hozzárendelni.

(3) Egy általános piaci kamatláb szintet megjelenítő referencia kamatlábhoz kötött, alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapírból vagy kifizetési lábból származó kamatkockázati pozíciónál, a hátralévő lejáratú idő a kamatláb következő kiigazításáig fennmaradó időtartam.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott feltételeken kívüli esetben a hátralévő lejáratú idő az alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír hátralévő lejáratú ideje vagy kifizetési láb esetén az ügylet hátralévő lejáratú ideje.

(5) A nemteljesítéskori csereügylet alapjául szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír minden egyes kibocsátójához egy fedezeti halmazt kell rendelni.

(6) Az olyan készpénzletét kamatkockázatának meghatározásakor,

a) amelyet a partnertől biztosítékként kapott a befektetési vállalkozás és az ügyfélnek nincs alacsony egyedi kockázata, fennálló kitettsége,

b) az olyan alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kamatkockázatának meghatározása esetén, amelyhez Kkr. 3. számú melléklete alapján 1,60%-os értéknél magasabb egyedi kockázatra vonatkozó tőkekövetelményt kell hozzárendelni azzal, hogy minden egyes kibocsátóhoz egy fedezeti halmazt kell rendelni.

(7) Ha egy kifizetési láb a (6) bekezdésben meghatározott hitelviszonyt megtestesítő értékpapírt követ, akkor az

alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír minden egyes kibocsátójára egy fedezeti halmazt kell alkalmazni.

(8) A befektetési vállalkozás azonos fedezeti halmazba sorolhatja az adott kibocsátóhoz tartozó hitelviszonyt megtestesítő értékpapírhoz vagy az alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapírhoz tartozó kockázati pozícióját, amelyet egy kifizetési láb követ vagy amely nemteljesítéskori csereügylet alapjául szolgál.

191. §

(1) A hitelviszonyt megtestesítő értékpapírokon kívül az alapul szolgáló pénzügyi eszközök akkor sorolhatóak be ugyanabba a fedezeti halmazba, ha azok azonos vagy hasonló eszközök.

(2) A pénzügyi eszközök akkor hasonlóak, ha

a) részvények esetén, azonos kibocsátó részvényei azzal, hogy a részvényindex külön kibocsátóként kezelendő,

b) nemesfémek esetén, azonos nemesfém azzal, hogy a nemesfém-index külön nemesfémként kezelendő,

c) villamos áram esetén, azonosak a szolgáltatási jogok és kötelezettségek, amelyek ugyanazon csúc és nem csúcsterhelésű időszakra vonatkoznak, bármely 24 órás időszakban, és

d) áruk esetén, azonos áruk azzal, hogy az áruindex külön áruként kezelendő.

192. §

A fedezeti halmazokra alkalmazandó partnerkockázati-szorozók (CCRM-ek) értékét a 2. melléklet 5. pontja szerint kell meghatározni.

193. §

(1) Az olyan nem lineáris kockázati profilú ügylet, kifizetési láb és alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapír esetén, amelyre a befektetési vállalkozás a piaci kockázat minimális tőkekövetelményének meghatározására szolgáló modellel a deltát vagy a korrigált hátralévő átlagos futamidőt (duration) nem lehet meghatározni, a Felügyelet határozatban dönt a kockázati pozíció nagyságáról és az alkalmazható partner hitelkockázati szorzó értékéről.

(2) Az (1) bekezdéstől eltérően a Felügyelet a piaci áraszerinti módszer alkalmazását is előírhatja azzal, hogy a nettósítás nem elismerhető, azaz a kitettség értéket úgy kell meghatározni, mintha egy, az adott ügyletet tartalmazó nettósítási halmaz lenne.

194. §

(1) A befektetési vállalkozásnak szabályzatban kell rögzítenie azon belső eljárásokat, amelyek az ügyletek fedezeti halmazba történő besorolását megelőző ellenőrzésre vonatkoznak annak érdekében, hogy az adott ügylet alapja az e rendelet szerinti szerződéses nettósítási követelményeknek eleget tevő, érvényes és érvényesíthető szerződés legyen.

(2) Ha a befektetési vállalkozás a partner hitelkockázat mérséklésére biztosítékot alkalmaz, akkor szabályzatban kell meghatároznia azokat a belső eljárásokat, amelyekkel a biztosíték kockázatmérséklő hatásának kiszámítását megelőzően ellenőrzi az elismerhető hitelkockázati fedezetre vonatkozó követelmények teljesülését.

Belső modell módszer

195. §

(1) A befektetési vállalkozás a Felügyelet engedélyével a 183. § (7) bekezdésének

- a) a) és e) pontja,
- b) b)–e) pontja, vagy
- c) a)–e) pontja

szerinti ügyletek kitettség értékét belső modell módszer alkalmazásával határozhatja meg.

(2) Ha a kitettség a kockázat és a méret szempontjából nem jelentős, akkor a befektetési vállalkozásnak nem kell alkalmaznia a belső modell módszerét.

(3) A Felügyelet engedélyével a belső modell módszer fokozatosan is bevezethető a különböző ügylettípusok esetén, ha a fokozatos bevezetés időtartama alatt a befektetési vállalkozás a piaci árazás vagy a sztenderd módszert is alkalmazza.

(4) Ha a befektetési vállalkozás a tőzsdén kívüli (OTC) származtatott ügyletek, és a hosszú elszámolási idejű ügyletek esetén nem alkalmazhatja a belső modell módszert, akkor a piaci árazás vagy a sztenderd módszert kell alkalmaznia. A Tpt. 181/A. §-ának (2) bekezdése szerinti vállalkozások esetén a piaci árazás és a sztenderd módszer együttes alkalmazása lehetséges azzal, hogy egy adott vállalkozáson belül az együttes alkalmazás feltétele, hogy a 193. §-ban meghatározott ügyletre csak az egyik módszer kerül alkalmazásra.

(5) A belső modell módszert alkalmazó befektetési vállalkozás mérlegfőösszegének legalább 20%-os csökkenése esetén, a Felügyelet engedélyével térhet át a piaci árazás vagy sztenderd módszer alkalmazására.

(6) Ha a belső modell módszert alkalmazó befektetési vállalkozás nem teljesíti a belső modell módszer alkalmazásához szükséges feltételeket és követelményeket, akkor

a jogszerű működés helyreállításáról kilencven napon belül köteles a Felügyeletnek intézkedési tervet benyújtani.

Kitettség érték

196. §

(1) A kitettség értéket nettósítási halmazonként kell meghatározni.

(2) A modellnek alkalmasnak kell lennie

a) a nettósítási halmaz piaci értékében – a piaci változók, ideértve a kamatláb-, devizaárfolyam-változása miatti – bekövetkező változások előre jelezhető eloszlásának,

b) a nettósítási halmaz kitettség értékének – a piaci változók változása esetén – egy adott jövőbeni időpontra vonatkozó meghatározására.

(3) A (2) bekezdés tekintetében a biztosíték kiegészítési megállapodást kötött partnerek esetén a modell a biztosíték jövőbeni változásait is figyelembe veheti.

(4) A befektetési vállalkozás a 121–122. § és a Kkr. 33. §-a alapján elismerhető pénzügyi biztosítékokat is figyelembe veheti a nettósítási halmaz piaci értékében bekövetkező változások előre jelezhető eloszlásának meghatározása során, ha a belső modell módszer alkalmazására vonatkozó követelmények a biztosíték esetén is teljesülnek.

197. §

A belső modell módszere alkalmazásakor a kitettség értéket a 3. mellékletben meghatározottak szerint kell kiszámítani.

198. §

(1) A 3. melléklet 1. pontjától eltérően a Felügyelet engedélyével a befektetési vállalkozás saját becslése alapján legalább 1,2-es értékű α értéket alkalmazhat, ahol α az összes ügyfél partner hitelkockázatának átfogó teljes szimulációjából számított belső tőke és a várható pozitív kitettség értéken alapuló belső tőke aránya azzal, hogy a várható pozitív kitettséget rögzítettnek kell tekinteni.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásakor a befektetési vállalkozásnak az α értékre vonatkozó saját becslésekor figyelembe kell vennie az összes ügyfél partner hitelkockázatának átfogó teljes szimulációjából számított belső tőkében az ügyletek vagy az ügyletek portfóliója piaci értékének sztochasztikus változásának eloszlását befolyásoló tényezőket. Az α saját becslésnek figyelembe kell vennie a portfóliók szemcsézettségét, tagoltságát is.

(3) Az (1) bekezdés szerinti arálynak a modellezési módszerrel, a paraméterekre vonatkozó előírásokkal és a portfólió összetételével konzisztensnek kell lennie. Az alkalmazott módszernek a befektetési vállalkozás belső tőkére vonatkozó megközelítése tekintetében dokumentálnak és az ügyvezetés által felülvizsgálnak kell lennie.

(4) A befektetési vállalkozásnak a saját becsléseit és modelljének kockázatát a portfólió változásának függvényében felül kell vizsgálnia.

(5) A piaci és a hitelkockázat közös modellezésénél alkalmazott piaci tényezők volatilitását és korrelációját, egy kedvezőtlen gazdasági fordulat esetén a volatilitásban és a korrelációban bekövetkező lehetséges növekedésként, a hitelkockázatban kell megjeleníteni.

(6) A biztosítéki megállapodáshoz tartozó nettósítási halmaz esetén a befektetési vállalkozásnak a várható pozitív kitettség érték meghatározása során a következőket kell alkalmaznia:

a) tényleges várható pozitív kitettség érték, a biztosítéki megállapodás figyelmen kívül hagyásával,

b) a biztosítéki határérték – ha pozitív – és a kockázati periódus alatt a kitettség értékében bekövetkező lehetséges növekedést megjelenítő hozzáadott érték, vagy

c) ha a várható kitettség érték becslésekor a modell tükrözi a biztosíték-kiigazítás hatásait, akkor a Felügyelet engedélyével alkalmazható a 3. melléklet 2. pontja szerinti várható kitettség érték.

(7) A (6) bekezdés b) pontja szerinti hozzáadott értéket a kockázati periódus alatti nulla-értékű kitettség értékből származó, a nettósítási halmaz kitettségében bekövetkező várható növekedésként kell számítani. A repóügyletekből álló nettósítási halmaz esetén – napi piaci értékelés és napi biztosíték-kiigazítás mellett – öt munkanap, nem repóügyletekből álló nettósítási halmaz esetén tíz munkanap fogadható el a kockázat biztosíték-kiigazítási időszakaként.

A partner hitelkockázat ellenőrzésének szervezeti feltételei

199. §

(1) A befektetési vállalkozásnak önálló szervezeti egységgel kell rendelkeznie a partner hitelkockázatra vonatkozó irányítási rendszer kiépítésére, működtetésére és az alkalmazott modell folyamatos, ügyvezetés általi felülvizsgálatának és ellenőrzésének biztosítására.

(2) Az (1) bekezdés szerinti szervezeti egységnek

a) ellenőriznie kell az alkalmazott modellhez felhasznált adatok integritását,

b) a befektetési vállalkozásnak a kockázatmérési modelljéről jelentéseket és elemzéseket kell készítenie, ideértve a kockázati kitettségek, a hitelezési- és a kereskedési limitek mértéke közötti összefüggés értékelését,

c) függetlennek kell lennie a kockázatok vállalásáért, megújításáért és kereskedéséért felelős szervezeti egységtől,

d) megfelelő emberi erőforrással kell rendelkeznie, és

e) az igazgatóság, az ügyvezetés részére történő jelentési kötelezettségnek kell eleget tennie.

(3) Az (1) bekezdés szerinti szervezeti egység feladatait a befektetési vállalkozás napi hitelkockázat kezelési eljárási feladataiba integráltan végzi. A szervezeti egység által készített jelentések, elemzések integráns részét képezik a belső tervezési és jelentési rendszernek.

(4) Az (1) bekezdés szerinti szervezeti egység a befektetési vállalkozás partner hitelkockázatának alakulását és a kockázat mérséklésének módját és mértékét naponta köteles jelenteni az ügyvezetésnek.

200. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a partner hitelkockázatra kezelése érdekében megfelelő és integrált szabályzattal, eljárással és rendszerekkel kell rendelkeznie, amely magába foglalja a partner hitelkockázat azonosítását, értékelését, kezelését és jelentését.

(2) A befektetési vállalkozás partner hitelkockázat kezelési szabályzatának tartalmaznia kell a partner hitelkockázathoz kapcsolódó piaci, likviditási, jogi és működési kockázatot is. A befektetési vállalkozásnak az üzleti döntése meghozatala előtt vizsgálnia kell az ügyfél hitelképességét, a teljesítési és teljesítés előtti hitelkockázatot, valamint kezelnie kell a felmerülő partner hitelkockázatot az egyes ügyfelek és a befektetési vállalkozás portfóliójának szintjén.

(3) Az ügyvezetésnek tájékoztatnia kell a befektetési vállalkozás igazgatóságát az összes olyan változásról, vagy a partner hitelkockázat kezelési szabályzattól való eltérésről, amelyek befolyásolják a partner hitelkockázat alakulását. Az ügyvezetésnek folyamatosan biztosítania kell a partner hitelkockázathoz kapcsolódó minősítési rendszerek megfelelő működését. Az ügyvezetés legalább háromhavonta beszámol az igazgatóságnak a piaci környezet és az esetleges működési problémák partner hitelkockázat meghatározására szolgáló modellben való megjelenítéséről.

(4) A befektetési vállalkozás partner hitelkockázat kezelési rendszerének illeszkednie kell a hitelezési és kereskedési limitekhez, amely limiteknek következetesen a hitelezők, a kereskedők, és az ügyvezetés által áttekinthető módon kell a befektetési vállalkozás kockázattértékelési modelljéhez kapcsolódnia.

(5) A befektetési vállalkozás partner hitelkockázat értékelésének magában kell foglalnia a hitellimitek napi és napon belüli felhasználásának mérését. A befektetési vállalkozásnak meg kell állapítania az aktuális kockázat hitelkockázati fedezettel és fedezet nélkül vett értékét. A befektetési vállalkozásnak portfólió- és ügyfél szinten ki kell

számítania, és figyelemmel kell kísérnie a kitettség-csúcsértékét vagy a lehetséges kitettségnek a befektetési vállalkozás által választott konfidencia-intervallumon belül vett értékét. A befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie a pozíciók koncentrációját, ideértve a piaci, az ágazati vagy a csoport szintet is.

(6) A befektetési vállalkozás a kockázatértékelési modell napi kimeneti adatain alapuló partner hitelkockázat elemzések kiegészítéseként rendszeres időközönként – legalább évente – stressz-tesztet készít. Az ügyvezetés folyamatosan ellenőrzi a stressz-teszt eredményeit, és szükség esetén javaslatot tesz a partner hitelkockázatra vonatkozó szabályzatok és limitek módosítására.

(7) Ha a stressz-teszt magas érzékenységet mutat a körülmények egy jól meghatározható csoportjával szemben, akkor a befektetési vállalkozás ügyvezetésének a kockázatok kezelése érdekében azonnali lépéseket kell tennie.

(8) A befektetési vállalkozásnak a partner hitelkockázat kezelési rendszer működése tekintetében a szabályzatokat, az ellenőrzést és az eljárásokat rendszeresen felül kell vizsgálnia.

(9) A befektetési vállalkozás partner hitelkockázat kezelési rendszerének jól dokumentálnak kell lennie, és biztosítania kell a partner hitelkockázat mérésére alkalmazott, tapasztalaton (empirikus vizsgálaton) alapuló módszerek magyarázatát.

201. §

(1) A befektetési vállalkozás saját belső ellenőrzési eljárása keretében rendszeresen elvégzi a partner hitelkockázat kezelési rendszere független felülvizsgálatát, amelyet a 199. § (1)–(3) bekezdése szerinti és a (2) bekezdés szerinti független ellenőrző egység végez el.

(2) A partner hitelkockázat kezelési rendszer felülvizsgálata kiterjed:

- a) a partner hitelkockázat kezelési rendszer és eljárás dokumentáltságára,
- b) a partner hitelkockázat ellenőrző egység szervezeti felépítésére,
- c) a partner hitelkockázat értékelésnek a napi kockázatkezelésbe történő integráltságára,
- d) a front-office és a back-office által alkalmazott kockázati árazási modellek és értékelési rendszerek jóváhagyására vonatkozó eljárásra,
- e) a partner hitelkockázat értékelési eljárásban bekövetkezett jelentős – a kitettség érték szempontjából 10%-ot meghaladó – változás jóváhagyására,
- f) a kockázatértékelési modell által lefedett partner hitelkockázatok körére,
- g) a vezetői információs rendszer integritására,
- h) a partner hitelkockázati adatok pontosságára és teljességére,

i) a modellek működtetésére felhasznált adatforrások konzisztenciájának, időszerűségének és megbízhatóságának – ideértve ezen adatforrások függetlenségét – értékelésére alkalmazott ellenőrzési eljárásra,

j) a volatilitási és korrelációs feltételezések pontosságára és megfelelőségére,

k) az értékelés és a kockázat átalakítására vonatkozó számítások pontosságára, és

l) a modell pontosságának utólagos teszteléssel történő ellenőrzésére.

Használati teszt

202. §

(1) A tényleges várható pozitív kitettség érték kiszámításához alkalmazott modell által meghatározott kitettség-eloszlást integrálni kell a befektetési vállalkozás napi partner hitelkockázat kezelési eljárásába. A modell kimeneti értékeinek meg kell jelennie a befektetési vállalkozás hitelbírálataiban, belső tőke allokálásában, partnerkockázat kezelésében és vállalatirányításában.

(2) A befektetési vállalkozásnak a partner hitelkockázat kezelési eloszlás meghatározására alkalmazott modellje tekintetében folyamatos és visszakövethető nyilvántartással kell rendelkeznie. A befektetési vállalkozásnak a várható pozitív kitettség érték számításához alkalmazott modellje tekintetében az alkalmazási kérelem benyújtását megelőző legalább egy éven át meg kell felelnie a várható pozitív kitettség érték modellre meghatározott minimum követelményeknek.

(3) A partner hitelkockázati kitettség eloszlás meghatározására alkalmazott modellnek a partner hitelkockázat kezelés – ideértve az azonosítását, értékelését, kezelését és jelentését – részének kell lennie. A partner hitelkockázat kezelés magában foglalja a hitellimit felhasználásának és a belső tőke allokációjának értékelését. A befektetési vállalkozásnak a várható pozitív kitettségen túl a jelenlegi kitettségeket is értékelnie kell. A befektetési vállalkozásnak értékelnie kell a jelenlegi kitettségnek a hitelkockázati fedezettel és fedezet nélkül vett értékét. A befektetési vállalkozás használati tesztje akkor megfelelő, ha a befektetési vállalkozás más partner hitelkockázati kitettségére vonatkozó – ideértve a kitettség-csúcsérték vagy a jövőbeni lehetséges kitettség – mérést is alkalmaz, amelyet a várható pozitív kitettség számításához használt modell által becsült kitettség eloszlásra alapítva számít ki.

(4) A befektetési vállalkozásnak a várható kitettség érték napi becslésére alkalmas rendszerrel kell rendelkeznie kivéve, ha a partner hitelkockázati kitettség ritkább számításokat igényel. A befektetési vállalkozásnak a várható kitettség értékét olyan előrejelzési horizontok időprofilja mentén számítja ki, amely visszatükrözi a jövőbeli pénz-

áramlások és a szerződések lejáratának időbeli szerkezetét, és összhangban van a kitettség összetételével, nagyságrendjével.

(5) A kitettségeket a nettósítási halmazba tartozó összes szerződés megszűnéséig kell értékelni, figyelemmel kísérni és ellenőrizni. A befektetési vállalkozásnak olyan eljárással kell rendelkeznie, amely a partner hitelkockázatot azonosítja és ellenőrzi abban az esetben is, ha a kitettség túllépi az egyéves horizontot. A kitettség előre jelzett növekedésének a befektetési vállalkozás belső tőke modellje bemeneti értékének kell lennie.

Stressz-teszt

203. §

(1) A befektetési vállalkozásnak a partner hitelkockázat tőke megfelelési felméréséhez megbízható stressz-tesztelési eljárásokat kell alkalmaznia. A stressz-tesztelés eredményét össze kell hasonlítani a várható pozitív kitettség értékelésével, és a befektetési vállalkozás belső tőke megfelelés értékelési folyamatának részét kell képeznie.

(2) A stressz-tesztelési eljárás célja

a) a befektetési vállalkozás hitelkockázati kitettségeit esetleges kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági feltételekben történő jövőbeni változások és lehetséges események azonosítása, és

b) a befektetési vállalkozás a) pontban meghatározott változásokkal szembeni ellenálló képességének felmérése.

(3) A befektetési vállalkozásnak a partner hitelkockázati kitettségeit stressz-tesztelnie kell, ideértve a piaci és a hitelkockázati tényezők együttes stressz-tesztelését. A partner hitelkockázatra vonatkozó stressz-tesztnek figyelembe kell vennie a koncentrációs kockázatot, a piaci- és a hitelkockázat korrelációs kockázatát és a partner hitelkockázati pozíció likvidációja miatti piacbefolyásoló hatás kockázatát. A stressz-teszt felméri a piacbefolyásoló hatásnak a befektetési vállalkozás saját pozíciójára gyakorolt hatását is, és ezt a hatást beépíti a partner hitelkockázat értékelésébe.

Rossz irányú kockázat

204. §

(1) A 199. § (4) bekezdése szerinti jelentésnek tartalmaznia kell az általános rossz irányú kockázat növekedését eredményező kitettségeket.

(2) A befektetési vállalkozásnak az egyedi rossz irányú kockázat eseteinek azonosítására és ellenőrzésére vonatkozó szabályzatában meghatározott eljárást az adott ügylet teljes futamideje alatt alkalmaznia kell.

Modellel szembeni követelmények

205. §

(1) A modellnek időszerűen, teljes mértékben és következetesen meg kell jelenítenie az ügylet feltételeit és egyéb körülményeit, amelyek kiterjednek az értékre, a lejáratra, az alapul szolgáló eszközre, biztosíték-kiigazítási és nettósítási intézkedésekre.

(2) Az (1) bekezdés szerinti feltételeket és körülményeket tartalmazó adatbázist rendszeresen felül kell vizsgálni.

(3) A nettósítási intézkedés elismerésére vonatkozó eljárás érvényességének és érvényesíthetőségének jogi szakvéleménnyel alátámasztottnak kell lennie.

(4) Az ügylet feltételeit és egyéb körülményeit csak belső ellenőrzést követően lehet a modellben alkalmazni, továbbá a modell és a forrásadatok rendszere között hivatalos egyeztetési eljárásokat kell fenntartani annak folyamatos ellenőrzésére, hogy az ügylet feltételei és körülményei a várható pozitív kitettség értékben megfelelően és következetesen megjelenjenek.

206. §

(1) A modellnek az aktuális kitettség számításához aktuális piaci adatokat kell tartalmaznia. Ha a befektetési vállalkozás a volatilitás és a korreláció becslésére múltbeli adatokat alkalmaz, akkor az alkalmazott időszornak legalább háromévesnek kell lennie és negyedévente vagy gyakrabban a piaci feltételek változása mentén frissíteni kell, és a gazdasági feltételek skáláját le kell fednie.

(2) Az adatokat üzletágaktól függetlenül kell beszerezni, a modellben időszerűen és teljes körűen meg kell jeleníteni, továbbá legalább negyedévente a teljes adatbázist felül kell vizsgálni.

(3) A befektetési vállalkozásnak az adatok integritását biztosító fejlett eljárással is rendelkeznie kell, amely megtisztítja az adatokat a hibás, rendellenes adatoktól.

(4) Ha a modell közvetett piaci adatokra – ideértve az olyan termékeket, amelyek esetén nem áll rendelkezésre legalább három év hosszúságú múltbeli adatsor – is támaszkodik, akkor a belső szabályzatokban meghatározott eljárásnak azonosítania kell a közvetett adatokat, és a befektetési vállalkozásnak írásban rögzítenie kell, hogy a közvetett adat következetesen tartalmazza a kedvezőtlen piaci feltételek esetén fennálló kockázatot.

(5) Ha a modell a számítások során figyelembe veszi a biztosítéknak a nettósítási halmaz piaci értékében bekövetkező változásra gyakorolt hatását, akkor a befektetési vállalkozásnak a biztosíték volatilitásának modellezésére megfelelő múltbeli adattal kell rendelkeznie.

(6) A modellt a befektetési vállalkozás szabályzatainak és eljárásainak megfelelően belső, igazgatóság általi jóváhagyási eljárásnak kell alávetni, amely meghatározza azokat a vizsgálatokat, amelyek biztosítják a modell integritását és azon feltételek azonosítását, amelyek között a feltételek sérülnének vagy a várható pozitív kitettség érték alul lenne becsülve. A belső jóváhagyási eljárás során a modell átfogó felülvizsgálatát kell végrehajtani.

207. §

(1) A befektetési vállalkozásnak figyelemmel kell kísérnie a kockázatokat, és olyan eljárásokat kell alkalmaznia, amelyek kiigazítják a várható pozitív kitettség érték becslését, ha a kockázatok jelentős mértékűek.

(2) A befektetési vállalkozásnak

a) azonosítania és kezelnie kell az egyedi rossz irányú kockázatait,

b) legalább negyedévente össze kell vetnie a várható pozitív kitettség érték egyéves becslését a kitettség teljes élettartamára vonatkozó várható pozitív kitettség értékkel, ha egy év után növekvő kockázati profilú kitettségről van szó,

c) legalább negyedévente össze kell vetnie a pótlási költséget – azaz az aktuális kitettség értéket – a megvalósult kockázati profillal, ha egy évnél rövidebb hátralévő lejáratú idővel rendelkező kitettségről van szó, továbbá az összehasonlítást alátámasztó adatokat legalább öt évig kell tárolnia.

(3) A befektetési vállalkozásnak szabályzatban kell rögzítenie azon belső eljárásokat, amelyek biztosítják, hogy a befektetési vállalkozás az ügyletnek a nettósítási halmazba történő besorolása előtt a szerződéses nettósításra e rendeletben előírt feltételek teljesülését ellenőrizze.

(4) Ha a befektetési vállalkozás a partner hitelkockázatot biztosíték alkalmazásával mérsékli, akkor olyan belső szabállyal kell rendelkeznie, amely előírja a biztosíték elismerhetőségére vonatkozó feltételek ellenőrzését is.

A várható pozitív kitettség érték modelljével szembeni követelmények

208. §

(1) A befektetési vállalkozás várható pozitív kitettség érték modellje akkor alkalmazható, ha:

a) megfelel a Kkr.-ban meghatározott a belső modellek használatára vonatkozó minimum követelményeknek,

b) előjelzi a partnerkockázati kitettség értékeléséhez szükséges kamatlábat, devizaárfolyamot, részvényárfolyamot, árut és más piaci kockázati tényezőket,

c) a piaci kockázati tényezőkre ható jövőbeni sokkhatás esetén a partnerkockázati kitettség számításához alkal-

mazott árazási modelleket a modell jóváhagyásának keretében tesztelték azzal, hogy az opciók árazási modelljének figyelembe kell vennie, hogy az opciók értéke a piaci kockázati tényezőkhez viszonyítva nem lineáris,

d) a várható pozitív kitettség modell tartalmazza az ügyletre vonatkozó adatokat és a biztosítékkal való ellátottság hatásainak figyelembevételéhez szükséges ügyleti adatokat, ideértve a biztosíték jövőbeni aktuális összegét,

e) a modell megfelel a biztosítékokra vonatkozó elismerhetőségi követelményeinek, és figyelembe veszi a biztosítéki megállapodások természetét, ideértve annak egyoldalúságát vagy kétoldalúságát, a biztosíték lehívásának gyakoriságát, a kitettség fedezetlenségének időtartamát, a biztosíték nélküli kitettség befektetési vállalkozás által elfogadható küszöbértékét és az átruházott összeget,

f) az ügyfél reprezentatív portfóliójának értékelése folyamatos és múltbeli utótesztelésen alapul,

g) a befektetési vállalkozás az ügyfél reprezentatív portfóliói tekintetében negyedévente legalább egyszer utótesztelést végez azzal, hogy a reprezentatív portfóliókat a befektetési vállalkozás kockázati tényezőinek és korrelációinak alapján választja ki.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti utótesztelés azt jelzi, hogy a modell nem pontos, akkor a Felügyelet visszavonja a modellre vonatkozó engedélyt, vagy a modell azonnali javítását biztosító intézkedéseket ír elő.

SZERZŐDÉSES NETTÓSÍTÁS

Elismerhető nettósítási megállapodások

209. §

(1) A szerződéses nettósítás tekintetében

a) az ügyfél olyan természetes vagy gazdálkodó szervezet, amely jogosult szerződéses nettósítási megállapodást kötni, és

b) a termékek közötti szerződéses nettósítási megállapodás olyan a befektetési vállalkozás és egy ügyfél között létrejött szerződés, amely egyetlen jogi kötelezettség keretében az összes kétoldalú megállapodást és a különböző termékkategóriákhoz tartozó ügyleteket tartalmazza azzal, hogy a termékek közötti szerződéses megállapodás a kétoldalú alapon végrehajtott nettósításra vonatkozhat.

(2) A termékek közötti nettósítás alkalmazásában különböző termékkategóriának minősül:

a) a repőügylet, fordított repőügylet, értékpapír- és áru-kölcsönzési ügylet,

b) az értékpapír ügylethez kapcsolódó hitel, és

c) a 185. § szerinti származtatott ügylet.

(3) A tőkekövetelmény számítása során a következő szerződéses nettósítási típusok kockázatmentesítő hatása ismerhető el:

a) a befektetési vállalkozás és ügyfele közötti kétoldalú adósságmegújítási szerződés, amelynek alapján a kölcsönösen fennálló követelések és kötelezettségek egymással szemben automatikusan oly módon kerülnek beszámításra, hogy az adósságmegújítás egyetlen nettó összeget határoz meg, amely így jogilag kötelező erejű, egyetlen új szerződést képez a korábbi szerződések megszüntetésével,

b) olyan, befektetési vállalkozások, hitelintézetek termékek közötti szerződéses nettósítási megállapodásai, amelyekre a belső modell módszer alkalmazható azzal, hogy a Tpt. 181/A. § (2) bekezdése szerinti vállalkozások tekintetében az ügyletek közötti nettósítás e rendelet tekintetében nem vehető figyelembe.

Az elismerés feltételei

210. §

(1) A szerződéses nettósítás kockázatmérséklésként akkor ismerhető el a tőkekövetelmény számítása során, ha

a) a befektetési vállalkozás rendelkezik az ügyfelével szemben olyan szerződéses nettósítási megállapodással, amely egyetlen jogi kötelezettséget jelent, kiterjed minden benne foglalt ügyletre oly módon, hogy az ügyfél nemteljesítése esetén a befektetési vállalkozás követelése vagy kötelezettsége a beszámított ügyletek pozitív és negatív piaci értékei nettó összege,

b) a befektetési vállalkozás a Felügyeletnek benyújtja írásos jogi szakvéleményét az a) pont szerinti szerződéses nettósítási megállapodás érvényességéről és érvényesíthetőségéről,

c) a befektetési vállalkozás rendelkezik a szerződéses nettósítás jogi érvényessége ellenőrzésére szolgáló eljárással, ideértve a kapcsolódó jogszabályok lehetséges változásának figyelemmel kísérését is,

d) a befektetési vállalkozás dokumentációja mindenre kiterjedő és naprakész,

e) a partnerek összesített hitelkockázati kitettség értékének értékelése során a nettósítás hatásai figyelembe vannak véve és a befektetési vállalkozás a partner hitelkockázatát ennek mentén kezeli, és

f) minden egyes ügyféllel szembeni hitelkockázat összesítésre kerül az ügyletek közötti egyetlen jogi kitettség keretében azzal, hogy az összesítést figyelembe veszi a hitelkorlátok és a belső tőke tekintetében.

(2) A szerződéses nettósítás kockázatmérséklő hatása a tőkekövetelmény számítása során nem ismerhető el, ha a szerződésnek van olyan kikötése (walkaway clause), amely alapján az egyik fél nemteljesítése esetén a másik félnek lehetősége van korlátozott teljesítésre vagy nemteljesítésre, még akkor is, ha a nemteljesítő nettó hitelező.

(3) Az (1) bekezdésben rögzített feltételeken kívül a termékek közötti szerződéses nettósítási megállapodásnak

eleget kell a következő feltételeknek is tenni a kockázatmérséklő hatása elismerhetősége érdekében:

a) az (1) bekezdés a) pontja szerinti nettó összegnek a kétoldalú szerződéses nettósítási megállapodás pozitív és negatív értékeinek és az egyedi ügyletek piaci árazás szerinti, pozitív és negatív értéknek a nettó összeget kell tekinteni,

b) az (1) bekezdés b) pontja szerinti írásbeli, indokolással ellátott jogi szakvéleménynek ki kell térnie a termékek közötti szerződéses nettósítási megállapodás érvényességére és érvényesíthetőségére, továbbá az egyedi kétoldalú szerződéses nettósítási megállapodás dologi rendelkezéseivel kapcsolatos nettósítási megállapodás hatásaira,

c) a befektetési vállalkozásnak olyan eljárással kell rendelkeznie az (1) bekezdés c) pontja vonatkozásában, amely biztosítja a nettósítási halmazba tartozó ügylet jogi szakvéleménnyel való lefedettségét,

d) a befektetési vállalkozásnak meg kell felelnie a kétoldalú szerződéses nettósítási megállapodás és a hitelkockázati fedezet elismerhetőségére vonatkozó feltételeknek a termékek közötti nettósítási megállapodás figyelembevételét tekintetében, ideértve az egyes kétoldalú szerződéses megállapodást és az egyedi ügyletet is.

Az elismerés hatásai

211. §

(1) A sztenderd módszer és a belső modell módszer alkalmazásakor a nettósításnak a (2) és (3) bekezdésben meghatározott feltételeket kell teljesítenie.

(2) Az adósságmegújítási szerződések által rögzített egyedi nettó összegek súlyozhatóak azzal, hogy

a) a piaci árazás alkalmazásakor a pótlási költséget és az egyes ügylet szerződés szerinti értékét vagy az alapul szolgáló értéket lehet megkapni az adósságmegújítási szerződés figyelembevételével,

b) az eredeti kitettség alkalmazásakor a szerződéskötési érték – a 15. táblázat figyelembevételével – számítható ki az adósságmegújítási szerződés figyelembevételével.

(3) Egyéb nettósítási megállapodások esetén

a) a piaci árazás módszer alkalmazásakor a nettósítási megállapodásba tartozó szerződések

aa) aktuális pótlási költsége meghatározása során a megállapodásból származó aktuális feltételezett nettó helyettesítési költséget lehet figyelembe venni azzal, hogyha a nettósítás nettó kötelezettséget eredményez a befektetési vállalkozás nettó pótlási költsége meghatározása során, akkor az aktuális pótlási költséget nullának kell tekinteni,

ab) lehetséges jövőbeni hitelkitettség mutatóját a 4. melléklet 1. pontjában meghatározott képlet szerint lehet csökkenteni,

b) az eredeti kitettség módszer alkalmazásakor a nettósítási megállapodásban figyelembe vett tőkéletesen illesz-

kedő szerződéseket egyedi szerződéshez tartozó szerződéskötési értékkel lehet figyelembe venni azzal, hogy a szerződéskötési értéket a 15. táblázat százalékos értékeivel kell megszorozni, és a nettósítási megállapodásba foglalt minden más szerződés esetén az alkalmazandó szorzószámok a 4. melléklet 2. pontjában meghatározott táblázatban feltüntetett mértékre csökkenthetők.

(4) A (3) bekezdés a) pontjának 2. alpontjában alkalmazott lehetséges jövőbeni hitelkitettség számítási képlete során a nettósítási megállapodásban szereplő, tökéletesen illeszkedő szerződéseket egyedi szerződéshez tartozó szerződéskötési értékkel lehet figyelembe venni.

(5) A (3) és (4) bekezdés alkalmazásában tökéletesen illeszkedő szerződések olyan tőzsdén kívüli határidős ügyletek (forward), amelyekben a szerződés szerinti érték megfelel a pénzáramlásoknak, ha a pénzáramlások ugyanabban az értékelési időpontban részben vagy egészben ugyanabban a pénznemben válnak esedékessé.

VI. Fejezet

ÉRTÉKPAPÍROSÍTÁS

212. §

(1) Ha az eszközátruházó befektetési vállalkozástól az értékpapírosított kitettségeihez tartozó jelentős – az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettség értékének 75%-át meghaladó – hitelkockázat kerül átruházásra, akkor

a) hagyományos értékpapírosítás esetén nem kell figyelembe vennie a kockázattal súlyozott kitettség érték és várható veszteség érték számítása során azokat a kitettségeket, amelyeket értékpapírosított, és

b) szintetikus értékpapírosítás esetén az értékpapírosított kitettségek kockázattal súlyozott kitettség értékét és várható veszteség értékét az e rendeletben meghatározottak szerint számítja ki.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásakor az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az értékpapírosításba bevonható pozíciókra kell kockázattal súlyozott kitettség értéket számítania.

(3) Ha az eszközátruházó befektetési vállalkozás az (1) bekezdés szerinti jelentős hitelkockázatot nem ruházta át, akkor az érintett értékpapírosításban szereplő pozícióira kockázattal súlyozott kitettség értéket nem kell számítani azzal, hogy a pozíciók alapjául szolgáló kitettségeket úgy kell kezelni, hogy azok nincsenek értékpapírosítva.

213. §

(1) Ha az értékpapírosítási ügyletben különböző ügyletrész-sorozatokkal szembeni kitettség található, akkor min-

den egyes ügyletrész-sorozattal szembeni kitettséget külön értékpapírosítási pozícióként kell kezelni.

(2) Értékpapírosítási pozíciónak tekintendő az olyan értékpapírosítási ügyletből eredő kitettség is, amely származtatott kamatlábszerződésből vagy devizaügyletből ered.

(3) Értékpapírosítási pozíció esetén a hitelkockázati fedezetet nyújtót úgy kell kezelni, hogy az értékpapírosítási pozícióval ő rendelkezik. Ha az értékpapírosítási pozíció elismert hitelkockázati fedezet, akkor a pozícióra a 116. §-ban foglaltak alkalmazhatóak.

214. §

(1) Az értékpapírosított kitettség kockázattal súlyozott kitettség értékét a 212. § szerint számító, eszközátruházó és szponzor befektetési vállalkozása szerződésben rögzített kötelezettségeit meghaladóan nem adhat támogatást az értékpapírosításhoz az értékpapírosítási pozícióval rendelkező (befektető) potenciális vagy tényleges veszteségeinek csökkentése érdekében.

(2) Ha az eszközátruházó és a szponzor befektetési vállalkozás nem felel meg az (1) bekezdésben meghatározott feltételeknek, akkor

a) valamennyi értékpapírosított kitettségére legalább annyi tőkével kell rendelkeznie, mint amennyit értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettségre kell számítani, és

b) nyilvánosságra kell hoznia a szerződésen kívüli támogatás tényét és ennek tőkére gyakorolt hatását.

Hagyományos értékpapírosítás

215. §

(1) Hagományos értékpapírosítást kezdeményező befektetési vállalkozásnak az értékpapírosított kitettségeire nem kell meghatároznia a kockázattal súlyozott kitettség értékét és a várható veszteség értékét, ha az értékpapírosított kitettségekhez tartozó jelentős – az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettség értékének 75%-át meghaladó – hitelkockázatot harmadik félre ruházta át, és az átruházás teljesíti az alábbi követelményeket:

a) az értékpapírosítás dokumentációja megfelel az ügylet gazdasági tartalmának,

b) az értékpapírosított kitettségek jogilag elkülönülnek az eszközátruházó befektetési vállalkozástól és hitelezőitől (ideértve a csőd- és a felszámolási eljárást is) és ezt jogi szakvélemény is alátámasztja,

c) az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak sem közvetlen, sem közvetett ellenőrzése nincs az értékpapírosítási ügylet alapjául szolgáló, átruházott kitettségek felett, ide nem értve az adósságszolgálatl kapcsolatos beszédsi jogokat vagy kötelezettségeket,

d) a maradék pozícióra vonatkozó visszavásárlási jog kikötése esetén annak gyakorlásáról az eszközátruházó befektetési vállalkozás saját mérlegelési jogkörében dönthet,

e) a maradék pozícióra vonatkozó visszavásárlási jog kizárólag akkor gyakorolható, ha az értékpapírosított kitettségek eredeti értékének legfeljebb 10%-ára kell már csak fizetést teljesíteni,

f) a maradék pozícióra vonatkozó visszavásárlási jog nem teheti lehetővé veszteségek hitelminőség javítási pozíciókra vagy a befektetők által tartott más pozíciókra történőallokálásának elkerülését, és nem célja a hitelminőség javítása, és

g) az értékpapírosítási ügyletre vonatkozó dokumentáció nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely

ga) a lejárat előtti visszafizetés esetét kivéve az eszközátruházó befektetési vállalkozástól megköveteli az értékpapírosítás pozíciójának javítását, ideértve az alapul szolgáló kitettségek megváltoztatását vagy a befektetők részére történő fizetendő hozam növelését az értékpapírosított kitettségek hitelminőségének romlása esetén, vagy

gb) az értékpapírosításhoz kapcsolódó pozíciók birtokosai (befektetők) részére fizetendő hozamot az alapul szolgáló kitettségek halmazának (pooljának) hitelminőségében bekövetkezett romlás esetén növeli.

(2) Az (1) bekezdés c) pontjának alkalmazásában ellenőrzésnek minősül, ha a eszközátruházó befektetési vállalkozás:

a) az átruházott kitettségeket nyereség realizálása érdekében a különleges célú gazdasági egységtől visszavásárolhatja, vagy

b) köteles visszavenni az átruházott kockázatot.

Szintetikus értékpapírosítás

216. §

Szintetikus értékpapírosítást kezdeményező befektetési vállalkozás az értékpapírosított kitettségeihez tartozó kockázattal súlyozott kitettség értéket és várható veszteség értéket a 217–219. § szerint számíthatja ki, ha jelentős – az értékpapírosítás alapjául szolgáló kitettség értékének 75%-át meghaladó – hitelkockázatot ruház át harmadik félre hitelkockázati fedezet alkalmazása mellett, és az átruházás teljesíti az alábbi követelményeket:

a) az értékpapírosítás dokumentációja megfelel az ügylet gazdasági tartalmának,

b) a hitelkockázat átruházását biztosító hitelkockázati fedezet megfelel a IV. Fejezetben rögzített elismerhetőségi feltételeknek azzal, hogy a hitelkockázati fedezet nyújtója nem lehet különleges célú gazdasági egység,

c) a hitelkockázat átruházási szerződés nem tartalmaz olyan feltételt, amelyik

ca) küszöbértékeket határoz meg, amelyek értékét el nem érő veszteséget okozó hitelesemények előfordulása nem váltja ki a szintetikus értékpapírosítást szolgáló hitelkockázati fedezet érvényesítését,

cb) lehetővé teszi a szintetikus értékpapírosítást szolgáló hitelkockázati fedezetet nyújtó számára a fedezet felmondását az alapul szolgáló kitettségek hitelminőségének romlásakor,

cc) az eszközátruházó befektetési vállalkozástól megköveteli az értékpapírosítás pozícióinak javítását, ide nem értve a lejárat előtti visszafizetést, és

cd) alapján az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak a szintetikus értékpapírosítást szolgáló hitelkockázati fedezethez kapcsolódó költségeit vagy az értékpapírosítási pozíciók birtokosai részére fizetendő hozamot növeli az alapul szolgáló kitettségek halmazának (pooljának) hitelminőségében bekövetkező romlása esetén, és

d) a szintetikus értékpapírosítást szolgáló hitelkockázati fedezet – jogi szakvéleménnyel alátámasztva – valamennyi irányadó joghatóság előtt érvényes és érvényesíthető.

217. §

(1) A 216. §-ban meghatározott feltételek teljesülése esetén az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak az értékpapírosított kitettségek kockázattal súlyozott kitettség értékének kiszámításakor – a 219. §-ban foglaltakra is figyelemmel – a II. és III. Fejezetben foglaltak helyett a 16–33. §-ban vagy 223–245. §-ban meghatározott módszereket kell alkalmaznia.

(2) A kockázattal súlyozott kitettség érték belső minősítésen alapuló módszerrel történő számítása esetén a 216. §-ban meghatározott feltételeknek eleget tevő értékpapírosított kitettség várható veszteség értéke nulla.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben foglaltak az értékpapírosított kitettségek teljes halmazára (pooljára) vonatkoznak.

218. §

(1) A 219. §-ra is figyelemmel, az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak a kockázattal súlyozott kitettség értéket az értékpapírosítás összes ügyletrész-sorozatára a 16–33. §-ban vagy 223–245. §-ban meghatározott módszer szerint kell kiszámítania, ideértve a hitelkockázati mérséklés elismerésének feltételeit is.

(2) Ha egy ügyletrész-sorozatot előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet alkalmazásával ruháznak át harmadik félre, akkor az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak a kockázattal súlyozott kitettség érték kiszámításakor a harmadik fél kockázati súlyát kell figyelembe vennie az adott ügyletrész-sorozat esetén.

219. §

(1) A kockázattal súlyozott kitettség érték számításakor figyelembe kell venni az ügyletrész-sorozat hitelkockázati fedezete és az értékpapírosított kitettségek lejárat eltérését.

(2) A kockázattal súlyozott kitettség érték számításakor az értékpapírosított kitettségek lejárat az értékpapírosítás alapjául szolgáló leghosszabb lejáratú kitettség lejárat, de legfeljebb öt év.

(3) A hitelkockázati fedezet lejáratát a II. és III. Fejezetben foglaltak szerint kell meghatározni.

(4) Az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak a kockázattal súlyozott kitettség érték számításakor az ügyletrész-sorozatra vonatkozó minden olyan lejárat eltérést figyelmen kívül kell hagynia, amelyekre a 16–33. §-ban vagy 225–247. §-ban meghatározottak szerint 1250%-os kockázati súlyt rendel. A fennmaradó ügyletrész-sorozatokról a lejárat eltéréseket az e rendeletben foglaltak figyelembevételével az 5. mellékletben meghatározott képlet alapján kell kiszámítani.

Külső hitelminősítés

220. §

(1) Értékpapírosítási pozíció kockázati súlyának meghatározására külső hitelminősítő szervezet hitelminősítése akkor alkalmazható, ha a Felügyelet a külső hitelminősítő szervezetet az értékpapírosítási pozíció hitelminősítése szempontjából elismeri.

(2) Az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásához az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésének – a II. és III. Fejezetben foglaltakon túl – a következő feltételeket is teljesítenie kell:

a) nincs lejárat eltérés a hitelminősítés során figyelembe vett fizetési mód és azon fizetési mód között, amelyre az adott értékpapírosítási pozíciót létrehozó szerződés alapján a tőkekövetelményt számító befektetési vállalkozás jogosult,

b) a hitelminősítés a piac számára nyilvánosan elérhető, és azt a külső hitelminősítő szervezet minősítési kategóriák közötti elmozdulási arányokat mutató migrációs mátrixa tartalmazza.

(3) Értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásához az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítése elismerhetőségének további feltétele, hogy a külső hitelminősítő szervezet az értékpapírosítás terén is megfelelően a hitelesség és piaci elfogadás követelményének.

221. §

(1) A befektetési vállalkozásnak az alkalmazott, elismert külső hitelminősítő szervezet által készített hitelminősítéseket az értékpapírosítási pozícióira vonatkozóan folyamatosan és következetesen kell alkalmaznia.

(2) A befektetési vállalkozás nem alkalmazhatja egy elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítését egy ügyletrész-sorozatban levő pozíciókra és egy másik elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítését egy másik ügyletrész-sorozatban levő pozíciókra ugyanabban, az elsőként említett külső hitelminősítő szervezet által minősített vagy nem minősített struktúrában.

(3) Ha az elismert hitelkockázati fedezetet közvetlenül egy különleges célú gazdasági egység számára nyújtják, és ezt a fedezetet az elismert külső hitelminősítő szervezet az értékpapírosítási pozíció hitelminősítésekor figyelembe veszi, akkor az ennek figyelembevételével meghatározott hitelminősítéshez tartozó kockázati súly alkalmazható. Ha a hitelminősítéskor figyelembe vett hitelkockázati fedezet nem elismert vagy a hitelkockázati fedezetet nem a különleges célú gazdasági egység számára nyújtják, de közvetlenül az értékpapírosítási pozícióhoz kapcsolódik, akkor a hitelminősítést a kockázati súlyozáshoz nem lehet alkalmazni.

222. §

(1) A Felügyeletnek az elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítésének hitelminősítési besoroláshoz történő rendelkezéseket a figyelembe kell vennie a kockázatnak az egyes hitelminősítésekben kifejezett besorolási fokozatai közötti eltéréseket, amelynek legalább a nemteljesítési valószínűséget, a nemteljesítéskori veszteségrátát és a hitelminősítés tartalmát kell kifejeznie.

(2) A Felügyelet a hitelminősítési besorolások meghatározásakor az azonos kockázati súlyozású pozíciókat azonos mértékű kockázati szinthez rendeli.

Az értékpapírosítási pozíció kitettség értéke

223. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értéket a II. Fejezet szerint számítja ki, akkor a mérlegen belüli értékpapírosítási pozícióhoz tartozó kitettség értéke a mérleg szerinti érték.

(2) Ha a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség értéket a III. Fejezet szerint számítja ki, akkor a mérlegen belüli értékpapírosítási pozícióhoz tartozó kitettség értéke az értékvesztés elszámolása és kockázati céltartalék képzése előtti bruttó érték.

(3) Mérlegen kívüli tétel esetén a kitettség értéke a mérlegen kívüli tétel értékének és az e Fejezet szerinti ügyletkockázati súlynak a szorzata azzal, hogy ha e rendelet másként nem rendelkezik, az ügyletkockázati súly 100%.

224. §

A 223. §-ban foglaltaktól eltérően a származtatott ügyletből származó értékpapírosítási pozíció kitettség értékét a partnerkockázatról szóló kormányrendelet szerint kell megállapítani.

225. §

Ha az értékpapírosítási pozíciónak van előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezete, akkor a pozíció kitettség értékét a IV. Fejezetben foglaltaknak megfelelően módosítani lehet az e Fejezetben meghatározott eltérésekkel.

Egymást átfedő pozíciók

226. §

(1) Ha egy értékpapírosítási ügylet egymást átfedő pozícióval rendelkezik, akkor a kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor az átfedés mértékéig csak azt a pozíciót vagy pozíciórészt kell figyelembe venni, amelyikhez nagyobb kockázattal súlyozott kitettség érték tartozik.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában az átfedés azt jelenti, hogy a pozíciók részben vagy egészben ugyanazon kockázattal szembeni kitettségből származnak.

BELSŐ MINŐSÍTÉSEN ALAPULÓ MÓDSZER

227. §

(1) A kockázattal súlyozott kitettség értékét belső minősítésen alapuló módszerrel számító befektetési vállalkozásnak

a) a minősítésen alapuló módszert kell alkalmaznia a minősített pozíciók, vagy olyan értékpapírosítási pozíciók esetén, amelyeknél lehetőség van a származtatott minősítés alkalmazására,

b) a felügyeleti képlet módszert kell alkalmaznia a nem minősített pozíciók esetén, kivéve, ha a Felügyelet engedélyével a belső értékelési módszert alkalmazhatja az ABCP programban nem minősített pozíciója esetén.

(2) Az eszközátruházó befektetési vállalkozáson vagy a szponzor hitelintézetén kívüli befektetési vállalkozás a

Felügyelet engedélyével alkalmazhatja a felügyeleti képlet módszert.

(3) Ha

a) az eszközátruházó befektetési vállalkozás vagy szponzor hitelintézet nem tudja kiszámítani a KIRB értéket, és nem alkalmazhatja az ABCP programhoz kapcsolódó pozíciók esetén a belső értékelési módszert,

b) az a) ponton kívüli befektetési vállalkozás nem kapott engedélyt a felügyeleti képlet módszere, és az ABCP programhoz kapcsolódó pozíciók esetén a belső értékelési módszer alkalmazására,

akkor az olyan, nem minősített pozícióra, amely esetén nincs lehetőség a származtatott minősítés alkalmazására, 1 250%-os kockázati súlyt kell alkalmazni.

228. §

A befektetési vállalkozás a nem minősített pozíciókhoz azon minősített pozíciókhoz (a továbbiakban: referencia-pozíció) tartozó hitelminősítéssel egyenértékű származtatott hitelminősítést alkalmazhat, amely pozíciók az adott értékpapírosítási pozícióhoz képest alárendeltek és az adott pozícióhoz viszonyított alárendelt pozíciók sorrendjében a legelső helyen állnak, ha

a) a referencia-pozíciók a nem minősített értékpapírosítási pozíciókhoz képest minden tekintetben alárendeltek,

b) a referencia-pozíciók lejáratát nem rövidebb, mint az adott nem minősített pozíciók lejáratát, és

c) a származtatott minősítéseket rendszeresen felülvizsgálja a befektetési vállalkozás annak érdekében, hogy azok visszatükrözzék a referencia-pozíciók hitelminősítésében bekövetkező változásokat.

229. §

A Felügyelet engedélyével a befektetési vállalkozás a 230–232. §-ban meghatározott követelmények teljesülése esetén az ABCP programban levő nem minősített pozícióhoz a 233. § szerinti származtatott minősítést alkalmazhat.

230. §

(1) Az ABCP program keretében kibocsátott kereskedelmi értékpapírokban levő pozícióknak elismert külső hitelminősítő szervezet által minősített pozícióknak kell lenniük.

(2) A befektetési vállalkozás pozícióra vonatkozó belső minősítésének legalább egy elismert külső hitelminősítő szervezet nyilvánosan hozzáférhető értékelési módszereit kell tükröznie az értékpapírosított kitettségek fedezete mellett kibocsátott értékpapírok minősítésére vonatkozóan.

(3) A (2) bekezdés szerinti belső értékelési módszertan alapelveinek meg kell felelnie azoknak az elismert külső hitelminősítő szervezetek módszertani alapelveinek, amelyek az ABCP program keretében kibocsátott kereskedelmi értékpapírok hitelminősítését végezték. A pozíció minősítésének meghatározásánál alkalmazott mennyiségi elemeknek – így különösen a stressz-tényezőknek – az adott elismert külső hitelminősítő szervezet minősítési módszertanában alkalmazott következetesség elvének is meg kell felelniük.

(4) A belső értékelésen alapuló módszer kialakításakor a befektetési vállalkozásnak figyelembe kell vennie az ABCP program kereskedelmi értékpapírjait minősítő elismert külső hitelminősítő szervezetek által nyilvánosságra hozott vonatkozó minősítési módszereket, amelyet a befektetési vállalkozásnak nyilván kell tartania, és a 231. § szerint rendszeresen felül kell vizsgálnia.

(5) A befektetési vállalkozásnak a belső értékelésen alapuló módszertanában hitelminősítési kategóriákat kell kialakítania, amelyeket dokumentált módon meg kell feleltetnie az elismert külső hitelminősítő szervezetek által meghatározott hitelminősítési kategóriáknak.

(6) A befektetési vállalkozásnak a belső értékelésen alapuló módszer alkalmazását integrálnia kell a kockázatkezelési folyamatokba, ideértve a döntéshozatali, a vezetői információs és a tőkeallokációs folyamatokat is.

(7) A Felügyelet engedélyével el lehet tekinteni a külső hitelminősítő szervezet minősítési módszertanának beépítésére vonatkozó követelménytől, ha az adott értékpapírosítás sajátosságából – így különösen annak egyedi szerkezetéből – adódóan nem áll rendelkezésre nyilvánosan hozzáférhető külső hitelminősítő szervezet minősítési módszertana.

231. §

(1) A befektetési vállalkozás könyvvizsgálójának, elismert külső hitelminősítő szervezetnek vagy a befektetési vállalkozás belső ellenőrzési vagy kockázatkezelési feladatokat ellátó szervezeti egységének rendszeresen – legalább évente – felül kell vizsgálnia a belső minősítési folyamatokat, és a befektetési vállalkozás ABCP programban lévő pozíciókra vonatkozó hitelminősítéseit.

(2) Ha az (1) bekezdés szerinti felülvizsgálatot a befektetési vállalkozás belső ellenőrzési vagy kockázatkezelési feladatokat ellátó szervezeti egysége végzi, akkor a szervezeti egységnek függetlennek kell lennie az ABCP program üzletágtól, és nem állhat kapcsolatban az ügyféllel.

232. §

(1) A befektetési vállalkozásnak folyamatosan értékelnie kell a belső értékelési módszere eredményét, és módosítania kell a módszertant, ha a kitétségek teljesítménye rendszeresen eltér a belső minősítések által jelzettektől.

(2) Az ABCP program kockázatvállalási feltételeit a befektetési vállalkozásnak a hitelezési és befektetési szabályzatában kell rögzítenie.

(3) Egy eszköz megvásárlásával kapcsolatos döntés során az ABCP programnak figyelembe kell vennie

- a) a megvásárlandó eszköz típusát,
- b) a likviditási hitelkeretektől és hitelminőség javításból keletkező kitétségek típusát és pénzbeli értékét,
- c) a veszteségek megoszlását,
- d) az átruházott eszközök jogi és gazdasági elválasztását az eszközöket átruházó személytől.

(4) A (2) és (3) bekezdésben meghatározottakon túl el kell végezni az eszközt eladó kockázatvállalási feltételeinek, fizetési képességének és beszedési folyamatainak felülvizsgálatát, továbbá a következők elemzését is:

- a) múltbeli és várható pénzügyi teljesítmény,
- b) aktuális piaci pozíció,
- c) jövőben várható versenyképesség,
- d) tőkeszerkezet,
- e) pénzáramlás,
- f) kamatfedezet,
- g) adósságminősítés.

(5) Az ABCP program kockázatvállalási feltételeinek tartalmaznia kell minimális eszköz-elismerhetőségi követelményeket, amelyek

- a) kizárják a késedelembe levő vagy az olyan eszközök megvásárlását, amelyeknél nemteljesítés van,
- b) korlátozzák az egy ügyfélre, földrajzi területre vonatkozó koncentrációt, és
- c) korlátozzák a beszerzendő eszközök futamidejét.

(6) Az ABCP programnak olyan beszedési szabályzatokkal és folyamatokkal kell rendelkeznie, amelyek figyelembe veszik a működését és a hitelminőségét. Az ABCP programnak különböző módszerekkel csökkentenie kell az eladó kockázatait, ideértve az aktuális hitelminőségen alapuló olyan feltételeket, amelyek kizárják a tőke többszörös számbavételét.

(7) Az ABCP program keretében megvásárolandó eszközök halmazára (pooljára) vonatkozó összesített veszteségbecslésnek figyelembe kell vennie az összes lehetséges kockázatot, így különösen a hitelkockázatot és a felhígulási kockázatot. Ha az eladó által biztosított hitelminőség javítás mértéke kizárólag a hitellel kapcsolatos veszteségre vonatkozik, külön tartalékot kell képezni a felhígulási kockázatra, ha ez a kockázat a kitétségek adott halmaza (poolja) esetén jelentős. Ezen túl a szükséges hitelminőség javítási szint meghatározásakor az ABCP programnak több éves múltbeli adatokat kell áttekintenie, ideértve a veszteségeket, a késedelmeket, a behajthatóságot és a követelések megtérülési idejét.

(8) Az ABCP programnak az eszközök megvásárlására – az alapul szolgáló portfólió lehetséges hitelminő-

ség-romlásának mérséklése érdekében – feltételeket kell előírnia.

233. §

A befektetési vállalkozásnak a nem minősített pozícióit a 230. § (5) bekezdés szerinti minősítési kategóriák egyikebe kell besorolnia (származtatott minősítés). Ha ez a származtatott minősítés az értékpapírosítási ügylet végrehajtásakor a 6. melléklet 1. táblázata szerint legalább 8-as hitelminősítési besorolásnak feleltethető meg, akkor a pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor olyan hitelminősítésnek kell tekinteni, mint egy elismert külső hitelminősítő szervezet hitelminősítése.

Maximális kockázattal súlyozott kitettség érték

234. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás meg tudja határozni a KIRB értékét, akkor az értékpapírosítási pozícióra vonatkozóan kiszámított kockázattal súlyozott kitettség érték felső korlátja – a (4) bekezdésben meghatározott eltéréssel – e rendelet alapján a kockázattal súlyozott kitettség érték 8%-ának megfelelő tőkekövetelményt eredményező érték és a hozzá kapcsolódó várható veszteség összege, amelyet úgy kell meghatározni, hogy a kitettségeket nem értékpapírosították, és azokat a befektetési vállalkozás számviteli mérlege tartalmazza.

(2) A kockázattal súlyozott kitettség érték számításába történő figyelembevétele helyett a befektetési vállalkozás az 1 250%-os kockázati súlyú értékpapírosítási pozíció kitettség értékét levonhatja a szavatoló tőkéből.

(3) A (2) bekezdés alkalmazásában, ha a befektetési vállalkozás a kockázattal súlyozott kitettség érték számítására a 238. §-ban meghatározott felügyeleti képlet módszerét alkalmazza, és $L < K_{irb}$, $[L + T] > K_{irb}$, a pozíciót két külön pozíciónak kell tekinteni, amelyek közül a magasabb rangú esetén az L értéke megegyezik a K_{irb} értékével.

(4) Ha az eszközátruházó befektetési vállalkozás az értékpapírosítási pozíció kitettség értékét levonja a szavatoló tőkéből, akkor az értékpapírosítási pozícióra vonatkozóan a kockázattal súlyozott kitettség érték felső korlátjának meghatározásához a befektetési vállalkozás az (1) bekezdés szerinti értékből levonja a szavatoló tőkéből levont érték 12,5-del megszorozott értékét.

Minősítésen alapuló módszer

235. §

(1) A minősítésen alapuló módszer alkalmazásakor a befektetési vállalkozásnak a minősített értékpapírosítási

pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékét úgy kell meghatározni, hogy a kitettség értékét meg kell szoroznia a Felügyelet által a hitelminősítéshez rendelt hitelminősítési besoroláshoz tartozó, 1,06-dal megszorozott kockázati súllyal a 6. melléklet 1. és 2. táblázata szerint.

(2) Az értékpapírosítási pozícióhoz tartozó hitelkockázat mérséklést a 240. és 241. § szerint lehet elismerni.

Felügyeleti képlet módszere

236. §

(1) A 239. §-ban meghatározott eltéréssel, a felügyeleti képlet módszere alkalmazásakor az értékpapírosítási pozíció kockázati súlya 7% vagy a 7. mellékletben meghatározott kockázati súly közül a magasabbat kell alkalmazni.

(2) Az értékpapírosítási pozícióhoz tartozó hitelkockázat mérséklést a 240. és 242. § szerint lehet elismerni.

Likviditási hitelkeretek

237. §

A kizárólag általános piaci zavar bekövetkezése és a 21. §-ban meghatározott feltételek teljesülése esetén lehívható likviditási hitelkeret értékére 20%-os hitelegyenértékesítési tényezőt lehet alkalmazni.

238. §

Az olyan likviditási hitelkeret értékére, amely teljesíti a 23. §-ban meghatározott feltételeket 0%-os hitelegyenértékesítési tényezőt lehet alkalmazni.

239. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás számára gyakorlati szempontból nem megvalósítható az értékpapírosított kitettség kockázattal súlyozott kitettség értékének kiszámítása úgy, hogy azok nem lennének értékpapírosítva, a Felügyelet engedélyével kettő évig a (2)–(5) bekezdésben meghatározott módszer alkalmazható a likviditási hitelkeretben lévő, nem minősített értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározására, ha a likviditási hitelkeret teljesíti a 21. §-ban és a 237. §-ban meghatározott feltételeket.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a likviditási hitelkeret által képviselt értékpapírosítási pozíciókra – a hitelkockázat tőkekövetelményének sztenderd módszere alapján számított – azt a legmagasabb kockázati súlyt kell alkalmazni, hogy azok nincsenek értékpapírosítva.

(3) Ha a likviditási hitelkeret eredeti futamideje legfeljebb egy év, akkor a pozíció kitettség értékének meghatározásához 50%-os hitelegyenértékesítési tényezőt lehet alkalmazni a likviditási hitelkeret értékére vonatkozóan.

(4) Ha a likviditási hitelkeret teljesíti a 237. §-ban meghatározott feltételeket, akkor 20%-os hitelegyenértékesítési tényezőt lehet alkalmazni.

(5) A (3) és (4) bekezdésben meghatározott eseteken kívül 100%-os hitelegyenértékesítési tényezőt kell alkalmazni.

Hitelkockázat mérséklés

240. §

(1) Előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetként olyan fedezet ismerhető el, amely a II. Fejezet szerint is elismerhető.

(2) Elismert, előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetet az nyújthat, aki megfelel az e rendeletben foglalt feltételeknek.

241. §

Ha a befektetési vállalkozás az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékét a minősítésen alapuló módszer szerint számítja ki, és az értékpapírosítási pozíciónak van elismert hitelkockázati fedezete, akkor a kitettség értékét, a kockázattal súlyozott kitettség értékét a 116–131. §-ban foglaltaknak megfelelően a II. Fejezet szerint módosítani lehet a hitelkockázati fedezet figyelembevételével.

242. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékét a felügyeleti képlet módszere szerint számítja ki, és az értékpapírosítási pozíciónak teljes mértékben van hitelkockázati fedezete, akkor a befektetési vállalkozásnak a (2) és (3) bekezdés szerint kell meghatároznia a pozíció tényleges kockázati súlyát. A pozíció tényleges kockázati súlya a pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének és pozíció kitettség értékének hányadosa 100-zal megszorozva.

(2) Ha az értékpapírosítási pozíciónak előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezete van, akkor a pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásához a pozíció előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezetének figyelembevételével számított kitettség értékét – azaz az E^* értéket, az értékpapírosítási pozíció összegét E -nek tekintve – meg kell szorozni a tényleges kockázati súllyal.

(3) Ha az értékpapírosítási pozíciónak előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezete van, akkor a pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásához a G_A értéket – azaz a fedezet devizanem- és lejárat eltérések figyelembevételéveli összeget – meg kell szorozni a hitelkockázati fedezetet nyújtó kockázati súllyal, és az így kapott eredményhez hozzá kell adni az értékpapírosítási pozíció G_A értékkel csökkentett összegének a tényleges kockázati súllyal megszorított értékét.

243. §

(1) Ha a befektetési vállalkozás az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékét a felügyeleti képlet módszere szerint számítja ki, és az értékpapírosítási pozíciónak csak részben van hitelkockázati fedezete, amely az első veszteségviselő kategóriára vagy az értékpapírosítási pozícióval arányos veszteségekre vonatkozik, akkor a befektetési vállalkozás alkalmazhatja a 242. §-ban foglalt rendelkezéseket.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül, ha az értékpapírosítási pozíciónak csak részben van hitelkockázati fedezete és a befektetési vállalkozás a felügyeleti képlet módszerét alkalmazza, akkor az értékpapírosítási pozíciót legalább kettő pozíciónak kell tekinteni és a hitelkockázati fedezettel el nem látott részt kell az alacsonyabb hitelminősítésű pozíciónak tekinteni.

(3) A (2) bekezdés szerinti alacsonyabb hitelminősítésű pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékének meghatározásakor a 7. mellékletben foglaltakat kell alkalmazni azaz, hogy a T értéket e^* -ra kell korrigálni előre rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet esetén, és $(T-g)$ -re előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet esetén úgy, hogy

a) e^* az E^* -nak az alapul szolgáló halmaz (pool) elvi főösszegéhez viszonyított aránya, ahol E^* az értékpapírosított pozíciónak a II. Fejezet szerint, a hitelkockázati fedezet figyelembevételével számított kitettség értéke, az értékpapírosított pozíció összegét E -nek tekintve,

b) g a hitelkockázati fedezet – azaz az esetleges devizanem- és lejárat eltérések figyelembevételéveli – értékének az értékpapírosított kitettségek értékéhez viszonyított aránya, és

előre nem rendelkezésre bocsátott hitelkockázati fedezet esetén a hitelkockázati fedezetet nyújtó kockázati súlyát kell alkalmazni a pozíció azon részére, amely kívül esik a T – e bekezdés szerint – korrigált értékén.

244. §

(1) A lejárat előtti visszafizetést biztosító rendelkezést tartalmazó, rögzítő megállapodásból származó kitettségek értékpapírosítása esetén az eszközátruházó befektetési

vállalkozásnak az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értékét a 24–32. ban foglaltaknak megfelelően – a (2)–(5) bekezdésben meghatározott eltéréssel – kell kiszámítania.

(2) E § alkalmazásában eszközátruházót megillető rész

a) a lehívott összegek feltételezett halmazának (pooljának) az értékpapírosítási ügylet során átruházott kitettség értéke, amelynek az értékpapírosítási ügyletben átruházott teljes halmazhoz (poolhoz) viszonyított aránya határozza meg a tőke és kamat fizetéséből eredő pénzáramlás és más vonatkozó olyan összegek arányát, amelyek nem állnak rendelkezésre az értékpapírosítási ügyletben értékpapírosítási pozícióval rendelkező felek számára történő kifizetés céljából, és

b) azon hitelkeretek le nem hívott összegei halmazának (pooljának) a kitettség értéke, amelyből a lehívott összegeket az értékpapírosítás során átruházták, és amelynek az ilyen le nem hívott részek teljes összegéhez viszonyított aránya megegyezik az a) pont szerinti kitettség értékének a lehívott összegek halmazára (pooljára) értékpapírosítás során átruházott összegének a kitettség értékéhez viszonyított arányával.

(3) E § alkalmazásában a befektetőket megillető rész a (2) bekezdés a) pontja alá nem tartozó lehívott összegek halmazára (pooljára) feltételezett részének kitettség értéke, és azon – a (2) bekezdés b) pontja alá nem tartozó – hitelkeretek le nem hívott összegei halmazának (pooljának) kitettség értéke, amely hitelkeretből lehívott összegeket az értékpapírosítás során átruháznak.

(4) Az eszközátruházót megillető rész nem lehet alárendelve a befektetőket megillető résznek.

(5) Az eszközátruházó befektetési vállalkozásnak a (2) bekezdés a) pontja szerinti eszközátruházót megillető részre vonatkozó kitettsége értékpapírosítási pozíció helyett az értékpapírosított kitettségek olyan arányos kitettségének minősül, mintha azokat nem értékpapírosították volna. A (2) bekezdés b) pontja szerinti hitelkeretek le nem hívott összegeinek arányos részét úgy kell tekinteni, hogy azokat az eszközátruházó értékesítette.

A kockázattal súlyozott kitettség érték csökkentése

245. §

(1) Az értékpapírosítási pozíció kockázattal súlyozott kitettség értéke csökkenthető az adott pozícióra a befektetési vállalkozás által elszámlolt értékvesztés vagy képzett céltartalék 12,5-szeresével.

(2) Ha az értékpapírosítási pozícióra 1 250%-os kockázati súly alkalmazandó, akkor az elszámlolt értékvesztést vagy képzett céltartalékot nem lehet figyelembe venni a 63. § szerinti várható veszteségek kezelésekor.

VII. Fejezet

ÁTMENETI ÉS ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

246. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő harmadik napon lép hatályba.

(2) A befektetési vállalkozásnak az e rendeletben foglaltakat 2009. január 1-jétől kell alkalmaznia.

(3) E rendelet 92. §-ának (9) bekezdése, 93. §-ának (6) bekezdése, 96. §-ának (5) bekezdése és 99. §-ának (3) bekezdése 2012. december 31-én hatályát veszti azzal, hogy az abban foglaltakat a 2012. december 31-ig kérelmezett engedélyezési eljárás során a befektetési vállalkozás kérelmére alkalmazni lehet.

247. §

(1) A 4. § (3) bekezdésétől eltérően 2012. december 31-ig az EGT-állam központi kormányával vagy központi bankjával szembeni, bármely tagállam nemzeti pénznemében fennálló (denominált) és finanszírozott kitettséghez 0%-os kockázati súlyt kell rendelni.

(2) A 45. §-tól eltérően 2010. december 31-ig a fedezett kötvényhez 11,25%-os nemteljesítéskori veszteségrátát lehet rendelni, ha

a) a 14. § (1) bekezdés a)–c) pontja szerint meghatározott, a kötvények biztosítékként szolgáló eszközök egyes hitelminőségi besorolásúak,

b) a 14. § (1) bekezdés d)–e) pontjában meghatározott eszközt biztosítékként alkalmazza és ezen eszközt kibocsátó intézmény fennálló fedezett kötvény állománya értékének legfeljebb 10%-a az adott eszköz,

c) a 14. § (1) bekezdés f) pontjában meghatározott eszközt nem alkalmazza biztosítékként, vagy

d) a fedezett kötvény hitelminősítését egy elismert külső hitelminősítő szervezet végzi, amely az általa adható legkedvezőbb hitelminősítési kategóriában sorolja a fedezett kötvényt.

(3) A Tpt. 285/A. § (5) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelő és 2007. december 31. előtt kibocsátott kötvénnyel szemben a 14. § (4) bekezdése szerinti kedvezőbb súlyozás a kötvény lejáratáig alkalmazható.

(4) 2010. december 31-ig a 13. § (5) bekezdésétől eltérően, a 116. § szerint el nem ismerhető, de a Felügyelet által megfelelőnek tekintett hitelkockázat-mérséklő tétel is elismerhető hitelkockázati fedezetként, annak nyújtója legalább három éve nyújt hitelkockázati fedezetet.

(5) Az olyan, lakóingatlanon alapított jelzálogjoggal fedezett lakossággal szembeni kitettség, amelyhez nem kapcsolódik központi kormány garanciavállalása súlyozott átlagos nemteljesítéskori veszteségráta 2010. december 31-ig legalább 10%.

248. §

2012. december 31-ig a 170. § (5) bekezdésében található táblázattól eltérően a fedezettségi szintektől függően

a) 30%-os nemteljesítéskori veszteségráta érték rendelhető a lakóingatlanok nem minősülő ingatlanokkal kapcsolatos pénzügyi lízing ügylethez tartozó nem hátrasorolt kitettséghez,

b) 35%-os nemteljesítéskori veszteségráta érték rendelhető a vagyontárggyal kapcsolatos pénzügyi lízing ügylethez tartozó nem hátrasorolt kitettséghez, és

c) 30%-os nemteljesítéskori veszteségráta érték rendelhető az olyan nem hátrasorolt kitettséghez, amelynek a hitelkockázati fedezete ingatlan.

249. §

Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusnak való megfelelést szolgálja:

az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve (2006. június 14.) a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőke megfeleléséről (átdolgozott szöveg).

Módosuló jogszabályok

250. §

(1) A Kkr. 6. §-a a következő (5) bekezdéssel egészül ki:
 „(5) Az intézmény a kereskedési szándékkal tartott repó típusú, határidős kereskedéshez kapcsolódó pozícióit akkor tarthatja nyilván a kereskedési könyvben, ha azok megfelelnek a 3. §-ban foglaltaknak és minden repó típusú, határidős kereskedéshez kapcsolódó pozíciót a kereskedési könyvben tartanak nyilván.”

(2) A Kkr. 13. számú mellékletének 10. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„10. Ha az értékelési korrekciók/tartalékok a tárgyévben jelentős veszteségekhez vezetnek, akkor ennek összegét az intézmény szavatoló tőkéjéből le kell vonni. Ugyanígy kell eljárni abban az esetben is, ha az intézmény által alkalmazott számviteli előírások szerint számítottakat meghaladó értékelési korrekciók/tartalékok vezetnek jelentős veszteségekhez.”

Gyurcsány Ferenc s. k.,
 miniszterelnök

1. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

Kockázati kategória	Mérlegen kívüli tétel
Teljes	– kockázatmentes, közepes vagy alacsony kockázati kategóriába be nem sorolható tétel.
Közepes	– kibocsátott és igazolt okmányos meghitelezés (akkreditív), – jótállás, kártérítés – ide értve a pályázati, teljesítési, vám- és adóbiztosítékot is – és nem hitelhelyettesítő jellegű garancia, – nem hitelhelyettesítő jellegű, visszavonhatatlan készenléti hitellel, – egy évet meghaladó futamidejű le nem hívott hitellel, – a ruórozó hitelmegállapodás rövid lejáratú, pénzpiaci eszköz jegyzésére (note issuance facilities, NIF), – középtávú ruórozó megállapodás rövid lejáratú, pénzpiaci eszköz jegyzésére és a kibocsátásban való közreműködésre (revolving underwriting facilities, RUF).
Alacsony	– okmányos meghitelezés (akkreditív), amelynek hitelbiztosítéka a szállítmány, – rövidlejáratú, likvid ügyletek, – legfeljebb egy év futamidejű vagy olyan le nem hívott hitellel, amely feltétel és külön felmondás nélkül nem mondható fel vagy amelynek a hitelfelvevő hitelképességének romlása nem vezet automatikus felmondáshoz.
Kockázatmentes	– olyan le nem hívott hitellel, amely feltétel és külön felmondás nélkül felmondható vagy amelynek a hitelfelvevő hitelképességének romlása automatikus felmondáshoz vezet.

2. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

A kitettség értékének meghatározása sztenderd módszer alkalmazásával

1. A kitettség értéke

$$\text{kitettség érték} = \beta \times \max \left(\text{CMV} - \text{CMC}; \sum_j \left| \sum_i \text{RPT}_{ij} - \sum_l \text{RPC}_{lj} \right| \times \text{CCRM}_j \right)$$

ahol:

CMV: a nettósítási halmazban egy partnerrel szembeni ügyletek jelenlegi piaci értéke, a biztosítékok értékének levonása nélkül.

$$\text{CMV} = \sum_i \text{CMV}_i$$

ahol:

CMV_i: az i-dik ügylet mindenkor piaci értéke,

CMC: a nettósítási halmazhoz rendelt biztosíték jelenlegi piaci értéke.

$$\text{CMV} = \sum_l \text{CMV}_l$$

ahol:

CMC_l: az l-dik biztosíték jelenlegi piaci értéke,

i: az ügyletet jelölő index,

l: a biztosítékokat jelölő index,

j: a fedezeti halmaz kategóriáját jelölő index. Ezek a fedezeti halmazok olyan kockázati tényezőknek felelnek meg, amelyek ellentétes előjelű kockázati pozíciókat ellensúlyozhatnak, így olyan nettó kockázati pozíciót eredményeznek, amelyen a kockázati érték alapul,

RPT_{ij}: az i-dik ügyletből a j-dik fedezeti halmazhoz rendelhető kockázati pozíció,

RPC_{lj}: az l-dik biztosítékból a j-dik fedezeti halmazhoz rendelhető kockázati pozíció,

CCRM_j: e melléklet 2. táblázatban foglalt CCR-szorozótényező a j-edik fedezeti halmaz viszonyában,

β: 1,4.

Az ügyféltől kapott biztosíték előjelét pozitívnak; az ügyfélnek adott biztosíték előjelét negatívnak kell tekinteni.

2. Delta ekvivalens érték meghatározása

2.1. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kivételével a

$$\text{tényleges elvi főösszeg vagy delta ekvivalens érték} = p_{\text{ref}} \frac{\delta V}{\delta p},$$

ahol:

p_{ref}: az alapul szolgáló pénzügyi eszköz ára az alapul szolgáló pénznemben kifejezve,

V: a pénzügyi eszköz értéke (opció esetén: az opció ára; lineáris kockázati profilú ügylet esetén: az alapul szolgáló eszköz értéke),

p: az alapul szolgáló pénzügyi eszköz ára ugyanabban a pénznemben kifejezve, mint V.

2.2. A hitelviszonyt megtestesítő értékpapír és kifizetési láb esetén a

$$\text{a delta ekvivalens érték} = p_{\text{ref}} \frac{\delta V}{\delta p},$$

ahol:

V: a pénzügyi eszköz értéke (opció esetén: az opció ára; lineáris kockázati profilú ügylet esetén: az alapul szolgáló eszköz vagy a kifizetési láb értéke);

r: kamatlábszint.

3. A kockázati pozíciók összegének abszolút értéke

$$\text{nettó kockázati pozíció} = \left| \sum_i \text{RPT}_{ij} - \sum_l \text{rpc}_{lj} \right|,$$

ahol az 1. pont jelöléseit kell megfelelően alkalmazni.

4. Fedezeti halmazok

1. táblázat

	Kormányzati bázis kamatlábak	Nem kormányzati bázis kamatlábak
Lejárat	Egy év vagy rövidebb	Egy év vagy rövidebb
Lejárat	Egy évnél hosszabb öt évnél rövidebb	Egy évnél hosszabb öt évnél rövidebb
Lejárat	Öt évnél hosszabb	Öt évnél hosszabb

ahol:

a) kormányzati bázis kamatlábnak a vonatkozó lejáráthoz tartozó, a központi kormány által kibocsátott hitelviszonyt megtestesítő értékpapír átlagos kamatlába,

b) nem kormányzati bázis kamatlábnak a vonatkozó lejáráthoz tartozó, a bankközi piacon alkalmazott, származtatott piaci kamatláb minősül.

5. A fedezeti halmazokra vonatkozó partnerkockázati szorzókat (CCRM-ek) a 2.táblázat tartalmazza.

2. táblázat

	Fedezeti halmaz kategóriák	Partnerkockázati szorzó
1.	Kamatlábak	0,2%
2.	Kamatlábak olyan nemteljesítési csereügylet alapjául szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapírból származó kockázati pozíciókra, amelyekhez a Kkr. 3. számú melléklete alapján legfeljebb 1,60%-os egyedi kockázatra vonatkozó tőkekövetelményt lehet hozzárendelni	0,3%
3.	Kamatlábak olyan alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapírból vagy alapul szolgáló hitelviszonyt megtestesítő értékpapírból származó kockázati pozíciókra, amelyekhez Kkr. 3. számú melléklete alapján 1,60%-os értéknél magasabb egyedi kockázatra vonatkozó tőkekövetelményt kell hozzárendelni	0,6%
4.	Árfolyamok	2,5%
5.	Villamos áram	4,0%
6.	Arany	5,0%
7.	Részvény	7,0%
8.	Nemesfémek (arany kivételével)	8,5%
9.	Egyéb áruk (nemesfémek és villamos áram kivételével)	10,0%
10.	A fenti kategóriákba nem tartozó, tőzsdén kívüli származtatott ügyletek alapjául szolgáló eszközök azzal, hogy az alapul szolgáló eszköz minden egyes kategóriáját külön fedezeti halmazba kell sorolni	10,0%

3. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

A kitettség értékének meghatározása a belső modell módszer alkalmazásával

1. A kitettség értéke a tényleges várható pozitív kitettség és az α szorzata, azaz

$$\text{kitettség érték} = \text{alfa } (\alpha) \times \text{tényleges várható pozitív kitettség},$$

ahol:

alfa (α): 1,4 azzal, hogy a Felügyelet magasabb alfa (α) értéket is előírhat, és tényleges várható pozitív kitettség értéket a várható kitettségeknek (EE_t) egy jövőbeli t időpontban fennálló átlagos kitettségeként való becslésével kell kiszámítani, ahol az átlagot a piaci kockázati tényezők lehetséges jövőbeli értékein alapulva kell kiszámítani azzal, hogy a modell a várható kitettség értéket a jövőbeli $t_1, t_2, t_3, \dots$ időpontok sorozata alapján becsli.

2. A tényleges várható kitettség értékét a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{tényleges várható kitettség érték}_{ik} = \max(\text{tényleges várható kitettség érték}_{ik-1}; \text{várható kitettség érték}_{ik}),$$

ahol:

az aktuális időpontot t_0 jelöli és a tényleges várható kitettség érték $_{t_0}$ az aktuális kitettség érték.

3. A tényleges várható pozitív kitettség érték a jövőbeli kitettség első évében várható átlagos tényleges várható kitettség érték. Ha a nettósítási halmazban szereplő valamennyi szerződés egy éven belül esedékes, akkor a várható pozitív kitettség érték a nettósítási halmazba tartozó összes szerződés lejáratának időpontjáig figyelembe vett várható kitettség értékek átlaga.

4. A tényleges várható pozitív kitettség értéket a tényleges kitettség értékek súlyozott átlagaként a következő képlet szerint kell kiszámítani:

$$\text{tényleges várható pozitív kitettség érték} = \sum_{k=1}^{\text{lejárat} \geq 1} \text{tényleges } E_{ik} \times \Delta t_k$$

ahol:

$\Delta t_k = t_k - t_{(k-1)}$ súlyok figyelembe veszik azt az esetet, amikor a jövőbeli kitettséget nem egyenlő időközönként bekövetkező időpontokban számítják ki.

5. A várható kitettség értéket vagy a kitettség-csúcsértéket a kitettségek olyan eloszlása alapján kell kiszámítani, amely a kitettségek normális eloszlástól eltérő eloszlásán alapul.

6. A befektetési vállalkozás az ügyfeleivel szemben az 1. pont szerinti számítás során az alfa (α) és a tényleges várható pozitív kitettség érték szorzatánál nagyobb mértéket is alkalmazhat.

4. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

Szerződéses nettósítás kockázatmérséklő hatása

1. A lehetséges jövőbeni hitelkitettség mutatójának csökkentése

A 211. § (3) bekezdése szerinti egyéb nettósítási megállapodások esetén a lehetséges jövőbeni hitelkitettség mutatóját a következő képlet szerint lehet csökkenteni:

$$PCE_{csökk} = 0,4 \times PCE_{bruttó} + 0,6 \times NGR \times PCE_{bruttó}$$

ahol:

$PCE_{csökk}$: a lehetséges jövőbeni hitelkitettség mutatójának csökkentett értéke egy adott ügyféllel kötött minden olyan szerződés esetén, amelyet bevontak egy jogilag érvényes kétoldalú nettósítási megállapodásba,

$PCE_{bruttó}$: a lehetséges jövőbeni hitelkitettség mutatóinak összege egy adott ügyféllel kötött minden olyan szerződés esetén, amely jogilag érvényes kétoldalú nettósítási megállapodásban szerepel, és amelyeket a szerződés szerinti érték és a 16. táblázat szerinti százalékok szorzataként kell kiszámítani,

NGR (nettó/bruttó arány): a nettó pótlási költség minden szerződésre vonatkozóan, amely jogilag érvényes kétoldalú nettósítási megállapodásban szerepel, amelyet egy adott ügyféllel kötöttek (számláló) és a bruttó pótlási költségnek minden szerződésre vonatkozóan, amely jogilag érvényes kétoldalú nettósítási megállapodásban szerepel, amelyet az adott ügyféllel kötöttek (nevező) hányadosa.

2. Eredeti kitettség szerinti módszernél alkalmazható kedvezmények

Eredeti lejárat idő*	Kamatlábszerződés	Devizaárfolyam-szerződés
Egy év, vagy rövidebb	0,35%	1,50%
Egy évnél hosszabb, két évnél rövidebb	0,75%	3,75%
Kiegészítő kedvezmény, minden egyes többletév után	0,75%	2,25%

* A befektetési vállalkozás a kamatlábszerződés esetén az eredeti lejárat időt vagy a hátralévő futamidőt is alkalmazhatja.

5. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

Ügyletrész-sorozatok lejáratí eltérésének kezelésére vonatkozó képlet

$$RW^* = \left[RW(SP) \times \frac{(t - t^*)}{(T - t^*)} \right] + \left[RW(Ass) \times \frac{(T - t)}{(T - t^*)} \right],$$

ahol:

RW*: a kockázattal súlyozott kitettség érték a hitelkockázat alkalmazásában,

RW_(Ass): a kitettségek arányosan számított, kockázattal súlyozott kitettség értéke, mintha azokat nem értékpapírosították volna,

RW(SP): a 217. § szerint számított kockázattal súlyozott kitettség érték, a lejáratí eltérés figyelmen kívül hagyásával,

T: az alapul szolgáló kitettség lejáratí években kifejezve,

t: a szintetikus értékpapírosítást szolgáló hitelkockázati fedezet lejáratí években kifejezve,

t*: 0,25.

6. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

Minősítésen alapuló módszer kockázati súlyai

1. táblázat

Rövid lejáratú hitelminősítéssel nem rendelkező pozíciók

Hitelminősítési besorolás	Kockázati súly		
	A	B	C
1	7%	12%	20%
2	8%	15%	25%
3	10%	18%	35%
4	12%	20%	35%
5	20%	35%	35%
6	35%	50%	50%
7	60%	75%	75%
8	100%	100%	100%
9	250%	250%	250%
10	425%	425%	425%
11	650%	650%	650%
12 vagy magasabb	1 250%	1 250%	1 250%

2. táblázat

Rövid lejáratú hitelminősítéssel rendelkező pozíciók

Hitelminősítési besorolás	Kockázati súly		
	A	B	C
1	7%	12%	20%
2	12%	20%	35%
3	60%	75%	75%
4 vagy magasabb	1 250%	1 250%	1 250%

1. A táblázatok „A” oszlopában található kockázati súlyt kell alkalmazni, ha a pozíció az értékpapírosítás legalacsonyabb veszteségviselő képességgel rendelkező ügyletrész-sorozatába tartozik. Annak meghatározásához, hogy az adott ügyletrész-sorozat a legalacsonyabb veszteségviselő képességgel rendelkezik-e, nem kell figyelembe venni a kamatokból, deviza származékos ügyletekből vagy egyéb kapcsolódó kifizetésekből eredő összegeket.

2. Azokra a pozíciókra, amelyek az értékpapírosítás legelőre sorolt ügyletrész-sorozatához tartoznak 6%-os kockázati súly alkalmazható, ha ez az ügyletrész-sorozat minden szempontból előrébb sorolt az értékpapírosítás egy másik olyan ügyletrész-sorozatánál, amelyhez a táblázatok szerint 7%-os kockázati súlyt rendelnének, feltéve, hogy

a) az értékpapírosítás hátrább sorolt ügyletrész-sorozatának veszteségelnyelő képessége alapján ez indokolt, és

b) a pozíció

ba) olyan külső hitelminősítéssel rendelkezik, amely megfelel a táblázatok 1. hitelminősítési besorolásának, vagy

bb) külső hitelminősítéssel nem rendelkezik, de teljesíti a 228. §-ban meghatározott követelményeket azzal, hogy a referencia-pozíció alatt azok a hátrább sorolt ügyletrész-sorozatokba található pozíciók értendők, amelyekhez a táblázatok szerint 7%-os kockázati súlyt rendelnének.

3. A táblázatok „C” oszlopában található kockázati súlyt kell alkalmazni, ha a pozíció olyan értékpapírosítási ügylet-hez kapcsolódik, ahol az értékpapírosított kitettségek tényleges száma hatnál kevesebb.

Az értékpapírosított kitettségek tényleges számának kiszámításához az egy ügyféllel szembeni több ügylet kapcsán fennálló kitettségeket egy kitettségnek kell tekinteni.

A kitettségek tényleges számát az alábbiak szerint kell kiszámítani:

$$N = \frac{\left(\sum_i EAD_i \right)^2}{\sum_i EAD_i^2},$$

ahol:

EAD_i : az összes, az i^n ügyféllel szembeni kitettségek értékének az összege.

Értékpapírosított kitettségek értékpapírosítása (újraértékpapírosítás) esetén a befektetési vállalkozásnak a halmazban (poolban) található értékpapírosított kitettségek számát kell figyelembe vennie, nem pedig az eredeti halmazok (poolok) alapjául szolgáló kitettségek számát, amelyekből az alapul szolgáló értékpapírosított kitettségek erednek.

Ha rendelkezésre áll a legnagyobb kitettséghez tartozó portfólió részesedés, a befektetési vállalkozás az N értékét az $1/C_1$ hányados alkalmazásával is kiszámíthatja, ahol C_1 a legnagyobb kitettséghez tartozó portfólió részesedés.

4. Minden más pozícióra a táblázatok „B” oszlopában található kockázati súlyt kell alkalmazni.

7. melléklet a 301/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

Felügyeleti képlet módszerének kockázati súlyai

1. A kitettségre alkalmazandó kockázati súly:

$$12,5 \times \frac{(S[L+T] - S[L])}{T},$$

ahol:

$$S[x] = \left\{ \begin{array}{l} x \quad \text{ahol } x \leq \text{Kirbr} \\ \frac{\text{Kirb} + K[x] - K[\text{Kirbr}] + (d \cdot \text{Kirbr} / \omega)(1 - e^{\omega(\text{Kirb}-x)/\text{Kirbr}})}{1}, \text{ ahol } \text{Kirbr} < x \end{array} \right\},$$

ahol:

$$h = \left(1 - \frac{\text{Kirbr}}{\text{ELGD}} \right)^N,$$

$$c = \frac{\text{Kirbr}}{(1-h)},$$

$$v = \frac{(\text{ELGD} - \text{Kirb})\text{Kirbr} + 0,25(1 - \text{ELGD})\text{Kirbr}}{N},$$

$$f = \left(\frac{v + \text{Kirbr}^2}{1 - h} - c^2 \right) + \frac{(1 - \text{Kirbr})\text{Kirbr} - v}{(1 - h)_\tau}$$

$$g = \frac{(1 - c)c}{f} - 1,$$

$$a = gc,$$

$$b = g(1 - c),$$

$$d = 1 - (1 - h) \cdot (1 - \beta[\text{Kirbr}; a, b]),$$

$$K[x] = (1 - h)((1 - \beta[x; a, b])x + \beta[x; \alpha + 1, b]c,$$

$$\tau = 1\,000,$$

$$\omega = 20,$$

ahol:

a $\beta[x; a, b]$ az a és b paraméterekkel jellemzett, x ponton értékelt kumulatív béta (β) eloszlásra utal,

a T (a pozícióhoz tartozó ügyletrész-sorozat vastagsága) értéket az (a) ügyletrész-sorozat értékének a (b) értékpapírosított kitettségek értékéhez viszonyított arányaként lehet kifejezni,

a származtatott ügyletből származó értékpapírosítási pozíció kitettség értéke, ha az aktuális pótlási költség nem pozitív érték, akkor a partnerkockázatról szóló kormányrendelet szerint kiszámított lehetséges jövőbeni hitelkockázat,

a Kirbr az (a) Kirb-nek a (b) értékpapírosított kitettségek értékéhez viszonyított aránya. A Kirbr értéket tizedes tört alakban fejezik ki,

az L (a hitelminőség-javítás szintje) értéket a pozícióhoz tartozó ügyletrész-sorozatnak alárendelt összes ügyletrész-sorozat értéke összegének az értékpapírosított kitettségek értéke összegéhez viszonyított arányával fejezik ki. A tökéletesített jövőbeni jövedelmek nem tartoznak a mért L érték alá. Az ügyfelet a partnerkockázatról szóló kormányrendeletben felsorolt olyan származtatott ügyleteket illető összegeket, amelyek alá vannak rendelve a szóban forgó ügyletrész-sorozatnak, aktuális pótlási költségen lehet értékelni (a potenciális jövőbeni hitelkockázatok nélkül) a hitelminőségjavítás szintjének kiszámításakor,

az N a kitettségeknek a 4. számú melléklet 3. pontja szerint kiszámított tényleges száma.

2. A kitettséggel súlyozott átlagos nemteljesítéskori veszteségrátát (ELGD) az alábbiak szerint kell kiszámítani:

$$\text{ELGD} = \frac{\sum_i \text{LGD}_i \times \text{EAD}_i}{\sum_i \text{EAD}_i}$$

ahol:

Az LGD_i az i^{n} ügyféllel szembeni összes kitettség átlagos nemteljesítéskori veszteségrátája (LGD) értéke, ha az LGD értékét a III. Fejezet szerint állapítják meg.

Értékpapírosított kitettségek értékpapírosítása (újraértékpapírosítás) esetén az értékpapírosított pozíciókra 100%-os nemteljesítéskori veszteségrátája (LGD) értéket kell alkalmazni.

Ha a vásárolt követeléseknél a nemteljesítést és a felhígulási kockázatot egy értékpapírosításon belül összevonva kezelik, akkor az LGD_i érték a hitelkockázat LGD értékének és a felhígulási kockázat LGD értéke 75%-ának súlyozott átlaga azzal, hogy ezen súlyok képezik a hitelkockázat és a felhígulási kockázat tőkekövetelményét.

3. Egyszerűsített bemeneti adatok

Ha a legnagyobb kitettséghez tartozó portfólió részesedés (C_1) nem haladja meg 3%-nál nagyobb mértékben az értékpapírosított kitettségekhez tartozó kitettség értékek összegét, akkor a felügyeleti képlet módszere alkalmazásakor a befektetési vállalkozás az LGD értékét 50%-nak tekintheti, és az N értékét az alábbi képletek egyikével számíthatja ki:

$$N = \left(C_1 C_m + \left(\frac{C_m - C_1}{m - 1} \right) \max\{1 - mC_1, 0\} \right)^{-1},$$

vagy

$$N = \frac{1}{C_1}$$

ahol:

A C_m a legnagyobb „ m ” kitettségekhez tartozó kitettség értékek összegének az értékpapírosított kitettségekhez tartozó kitettség értékek összegéhez viszonyított aránya. Az „ m ” szintjét a befektetési vállalkozás határozza meg.

4. Lakossági kitettségeket érintő értékpapírosítási ügylet esetén a Felügyelet engedélyezheti a felügyeleti képlet módszerének a következő egyszerűsítésekkel történő alkalmazását:

$$h = 0 \text{ és } v = 0.$$

A Kormány 302/2008. (XII. 17.) Korm. rendelete

a felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet módosításáról

A Kormány a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 110. §-a (7) bekezdésének 26. pontja alapján – a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvénnyel összhangban, – az Alkotmány 35. § (1) bekezdés *b*) pontjában foglalt feladatkörében eljárva a következőket rendeli:

1. §

(1) Az R. 3. §-ának 1–3. pontjai helyébe a következő rendelkezések lépnek:

[3. § *E rendelet alkalmazásában:*]

„1. *(A) háttér-koncentráció:* reprezentatív érték, ami az egyes anyagoknak, az anyagok egy csoportjának vagy indikátornak – a földtani közeg figyelembevételével – az adott felszín alatti víztestben vagy víztestcsoportban jellemző koncentrációja, illetve az indikátor értéke, mely az ember által nem, vagy csak csekély mértékben megváltoztatott, zavaró hatásoktól mentes körülmények fennállása esetén fordul elő;

2. *(Ab) bizonyított háttér-koncentráció:* meghatározott anyagnak, az anyagok egy csoportjának, illetve az indikátornak adott terület földtani közegére vagy felszín alatti vízére jellemző, vizsgálatokkal megállapított tényleges háttér-koncentrációja;

3. *(B) szennyezettségi határérték:* jogszabályban, illetve ennek hiányában hatósági határozatban meghatározott olyan szennyezőanyag-koncentráció, illetve egyéb minő-

ségi állapotjellemzők olyan szintje a felszín alatti vízben, a földtani közegben, amelynek bekövetkeztekor a földtani közeg, a felszín alatti víz szennyezettnek minősül, figyelembe véve a felszín alatti víznél az ivóvízminőség és a vízi ökoszisztémák, továbbá a felszín alatti víztől függő szárazföldi ökoszisztémák igényeit, földtani közeg esetében pedig a talajok többes rendeltetését és a felszín alatti vizek szennyezéssel szembeni érzékenységét;”

(2) Az R. 3. §-ának 6. pont helyébe a következő rendelkezés lép:

[3. § *E rendelet alkalmazásában:*]

„6. *(M_i) igénybevételi határérték:* a víztest egy adott lehatárolt részén hasznosítható felszín alatti vízkészlet m^3 /évben kifejezve;”

(3) Az R. 3. §-ának 12. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[3. § *E rendelet alkalmazásában:*]

„12. *felszín alatti víz állapotának veszélyeztetése:* tevékenység vagy mulasztás, ami a felszín alatti víz igénybevétele, az abba történő közvetlen vagy közvetett bevezetés, illetve a földtani közegbe való bevezetés révén szennyezést eredményezhet, károsodást okozhat, illetve a víztest állapotának jelentős romlásához vezethet;”

(4) Az R. 3. §-ának 45. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[3. § *E rendelet alkalmazásában:*]

„45. *felszín alatti vizekben okozott károsodás:* felszín alatti víz mennyiségi, illetve minőségi állapotában közvetlenül vagy közvetve bekövetkező, mérhető jelentős és kedvezőtlen változás, illetve felszín alatti vízből megvalósuló vagy lehetséges szolgáltatás közvetlen vagy közvetett mérhető, jelentős romlása; figyelembe véve, hogy

a) a felszín alatti víz minőségi állapotában okozott jelentősen kedvezőtlen változásnak minősül, ha

aa) a 14. § (1) bekezdés *b)* pontja szerint az engedély kiadásának feltételeként meghatározott szennyezettségi szintet túllépik, vagy

ab) a 4. § (5) bekezdésében foglalt bármely feltétel nem teljesül;

b) felszín alatti víz mennyiségi állapotában okozott jelentősen kedvezőtlen változásnak minősül, ha a 4. § (4) bekezdés pontjaiban foglalt bármely feltétel nem teljesül;”

(5) Az R. 3. §-a a következő 48–52. pontokkal egészül ki:

[3. § *E* rendelet alkalmazásában:]

„48. *felszín alatti vízre vonatkozó minőségi előírás:* szennyező anyag vagy szennyező anyagok egy csoportjának, illetve szennyezési indikátornak a felszín alatti vízben levő koncentrációjával kifejezett, a 3. számú mellékletben meghatározott minőségi előírás, amelyet az emberi egészség és a környezet védelme érdekében nem szabad meghaladni;

49. *felszín alatti víztest gyenge állapota:* gyenge állapotú a felszín alatti víztest, ha állapota nem elégíti ki a 4. §-ban meghatározott környezeti célkitűzéseket;

50. *jelentős és tartósan emelkedő szennyezettségi tendencia:* szennyező anyag vagy szennyező anyagok egy csoportjának, illetve szennyezési indikátornak statisztikailag és környezeti szempontból jelentős koncentrációemelkedése a felszín alatti vízben, illetve a földtani közegben;

51. *romló tendencia:* az a változás, amely során a felszín alatti víz mennyiségi vagy minőségi állapota, hosszabb időszakot tekintve, folyamatosan romlik; ilyen tendenciának minősül a jelentős és tartósan emelkedő szennyezettségi tendencia, a hőmérséklet tartós csökkenése, vagy a statisztikailag és környezeti szempontból jelentős és tartósan süllyedő víznyomás, illetve vízszint;

52. *küszöbérték:* a felszínalatti vizek minőségi állapotának értékelését szolgáló előírás, amelynek szennyező anyagokra, azok egy csoportjára, vagy szennyezési indikátorokra vonatkozó megállapítása a jelen rendelet 12. számú mellékletében szereplő útmutatás figyelembevételével történik.”

2. §

(1) Az R. 4. §-a (2) bekezdésének *d)*–*e)* pontja helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„*d)* a gyenge állapotú és a külön jogszabály szerinti kritériumok alapján veszélyeztetett helyzetűnek jellemzett víztestek állapota fokozatosan javuljon;

e) azok a területek, ahol a felszín alatti víz, illetve a földtani közeg károsodott, nyilvántartásba és ellenőrzés alá kerüljenek, és állapotuk szennyezés-csökkentési intézkedések, illetve kármentesítés révén javuljon.”

(2) Az R. 4. §-a (4)–(6) bekezdései helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(4) Felszín alatti víztest vagy víztest csoport jó mennyiségi állapotú, ha:

a) a hosszabb időszakra, legalább hat évre számított átlagos éves vízkivétel nem haladja meg a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározott hasznosítható felszín alatti vízkészletet, és

b) a víz-, illetve nyomásszintekben a víztest külön jogszabályban meghatározott vízgyűjtő-gazdálkodási tervben megszabott arányánál nagyobb részén nem következik be jelentős mértékben vízkivételhez kapcsolódó tartós süllyedés, és

c) a kapcsolódó felszíni vizek ökológiai vagy kémiai állapotában nem következik be olyan, a felszín alatti vizekkel összefüggésbe hozható jelentős romlás, amely akadályozza a felszíni vizekre külön jogszabályban megállapított környezeti célkitűzések teljesítését, és

d) nem következik be a vízmozgás irányának olyan megváltozása, amely a felszín alatti víztest kémiai és fizikai állapotában jelentős és tartós tendenciózus változást eredményez veszélyeztetve a környezeti célkitűzések teljesítését, és

e) a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben figyelembe vett felszín alatti víztől közvetlenül függő szárazföldi ökoszisztémát a felszín alatti vízkivételek miatt nem éri károsodás.

(5) Valamely felszín alatti víztestet vagy víztest csoportot akkor kell jó kémiai állapotúnak tekinteni, ha:

a) a 6. § (5) bekezdés szerinti monitoring igazolja, hogy a szennyező anyagok koncentrációi, vagy a vezetőképességben bekövetkező változások

aa) nem mutatják a víztestre jellemző víztől idegen víz vagy szennyeződés beáramlását, a természetes kémiai és fizikai állapot lényeges változását,

ab) nem haladják meg a felszín alatti vízre vonatkozó minőségi előírásokat,

ac) nem akadályozzák a kapcsolódó felszíni vizekre a külön jogszabályban megállapított környezeti célkitűzések elérését, sem a felszín alatti víztesttől közvetlenül függő szárazföldi ökoszisztémák bármilyen jelentős károsodását; vagy

b) a felszín alatti vízre vonatkozó minőségi előírásokat, valamint a szennyező anyagokra, anyagcsoportokra, illetve szennyezési indikátorokra vonatkozó küszöbértékeket a felszín alatti víztest vagy felszín alatti víztest csoport egyetlen mintavételi pontján sem lépték túl, vagy túllépték ugyan, de a felszín alatti víztest kémiai állapotának meghatározására e rendelettel és a külön jogszabállyal összhangban lefolytatott, megfelelő vizsgálattal bizonyítható, hogy:

ba) a szennyezőanyag-koncentrációk nem képeznek jelentős környezeti veszélyt, figyelemmel – adott esetben – az érintett felszín alatti víztest kiterjedésére is,

bb) az a) pontban, valamint a külön jogszabályban foglalt, a felszín alatti víz jó kémiai állapotára vonatkozó feltevések teljesülnek,

bc) a külön jogszabály szerinti ivóvíz, ásványvíz, illetve gyógyvíz kitermelésére szolgáló üzemelő vagy távlati vízbázis, továbbá a napi 100 m³-nél több víz kitermelésére igénybe vett víztesteken a víz rendeltetésszerű felhasználása nem kerül veszélybe,

bd) a szennyezés nem rontja jelentősen a felszín alatti víztest vagy a felszín alatti víztest csoport bármely vízteste emberi felhasználásra való alkalmasságát.

(6) Valamely felszín alatti víztestet vagy víztest csoportot akkor kell jó minőségi állapotúnak tekinteni, ha:

a) megfelel az (5) bekezdésben meghatározottaknak, és

b) a hőmérséklete nem csökken olyan mértékben, hogy az kimutatható változást okoz a kémiai vagy a mennyiségi állapotban és az áramlási viszonyokban, vagy nem zavarja a meglevő, illetve tervezett vízhasználatokat.”

(3) Az R. 4. §-a következő (7) és (8) bekezdésekkel egészül ki:

„(7) Amennyiben valamely felszín alatti víztest az (5) bekezdés ba)–bd) pontjaival összhangban minősül jó állapotúnak, a 6. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti intézkedésekre van szükség ott, ahol a felszín alatti vizek minőségi előírásának értékét vagy a szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékeket túllépték.

(8) A víztestek állapotértékelésénél figyelembe kell venni az igénybevételeket, továbbá a pontszerű és a nem pontszerű (diffúz) szennyező forrásokból adódó terheléseket. A mennyiségi állapotértékelés során figyelembe vehetők az időjárás hosszú távú változásával összefüggő folyamatok.”

3. §

Az R. a következő alcímekkel és 4/A–4/B. §-sal egészül ki:

„A felszín alatti víztest kémiai állapotának értékelése

4/A. § (1) A felszín alatti víztestek kémiai állapotának értékelése során az alábbi kritériumokat kell figyelembe venni összhangban a 4. § (5) bekezdés a) pontjával:

a) a felszín alatti vízre vonatkozó minőségi előírásokat,

b) a 12. számú mellékletben foglalt szempontok alapján meghatározott, a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglalt, szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékeket.

(2) Az (1) bekezdés b) pont szerinti küszöbértékeket meg kell határozni

a) a kémiai állapot szempontjából veszélyeztetett helyzetűnek, vagy gyenge állapotban levőnek minősített víztestekre, valamint

b) azokra a szennyező anyagokra, szennyező anyag csoportokra és szennyezési indikátorokra, melyek miatt a víztest állapota gyenge vagy veszélyeztetett helyzetű.

(3) A szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékek első meghatározását a vízgyűjtő-gazdálkodási terv első változatának elkészítésével egyidőben, első alkalommal 2008. december 22-ig kell elvégezni, és az értékeket a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv tervezetbe bele kell foglalni.

(4) A szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékek (3) bekezdés szerinti meghatározását és listáját minden olyan esetben módosítani kell, amennyiben a szennyező anyagokra, a szennyező anyagok csoportjaira vagy a szennyezési indikátorokra vonatkozó új információk azt jelzik, hogy az emberi egészség és a környezet védelmében további anyagokra kell küszöbértéket meghatározni, vagy a már létező küszöbértéket módosítani kell, illetve a felsorolásból korábban törölt küszöbértéket vissza kell állítani.

(5) A (3) bekezdés szerint a szennyező anyagokra meghatározott küszöbértékeket a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben törölni lehet, amennyiben a megfelelő szennyező anyagok, szennyező anyagok csoportjai, vagy szennyezési indikátorok az érintett felszín alatti víztestet már nem veszélyeztetik. A küszöbértékeket tartalmazó felsorolás bármely ilyen jellegű változtatásáról jelentésben be kell számolni az Európai Unió Bizottságának a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervek időszakos felülvizsgálatának keretében.

A jelentős és tartósan romló tendenciák azonosítása és a tendencia megfordítási pontjának meghatározása

4/B. § (1) A vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés során – figyelembe véve a felszín alatti vizek vizsgálatáról szóló külön jogszabályban foglaltakat – azonosítani kell a veszélyeztetett helyzetüként meghatározott felszín alatti víztest elkülönülő részében vagy az egész víztestben vagy víztest csoportban

a) a statisztikailag és környezeti szempontból jelentős és tartósan süllyedő víznyomás, illetve vízszint változási tendenciát, illetve

b) a szennyező anyag, szennyezőanyag-csoport vagy szennyezési indikátor koncentrációjának jelentős és tartósan emelkedő tendenciáját.

(2) A (1) bekezdés szerinti tendenciák azonosítását, valamint az arról szóló beszámoló elkészítését a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv minden felülvizsgálata során el kell végezni.

(3) Az (1) bekezdés b) pontja szerinti jelentős és tartósan romló tendenciák megfordítási pontját a felszín alatti vizek vizsgálatáról szóló külön jogszabályban foglaltak szerint kell meghatározni.”

4. §

Az R. 5. §-ának (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A felszín alatti víztesteket, víztest csoportokat monitorozni kell a felszín alatti vizek vizsgálatának egyes szabályairól szóló külön jogszabály előírásai, továbbá a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben meghatározottak figyelembevételével. Az eredmények alapján rendszeresen, – de legalább hatévente, a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezéshez kapcsolódóan – értékelni kell a víztest vagy víztest csoport állapotát és az arra gyakorolt hatásokat a külön jogszabályokban meghatározott módon a szükséges intézkedések megalapozása érdekében.”

5. §

Az R. 6. §-ának helyébe a következő rendelkezés lép

„6. § (1) A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi felügyelőség (a továbbiakban: felügyelőség) intézkedéseket tesz:

a) a szennyező anyagok felszín alatti vízbe, illetve a földtani közegbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására a 10–11. §-ok figyelembevételével,

b) a felszín alatti víztestek állapotromlásának megakadályozására,

c) a romló tendenciák megfordítására, ha az érintett felszín alatti víztest állapotjellemzői elérték a megfordítási pontot,

d) a gyenge és a veszélyeztetett helyzetű víztestek állapotának javítására

a környezethasználatokra vonatkozó engedélyek felülvizsgálata, illetve más hatóság által történő felülvizsgálata kezdeményezése által.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt intézkedések érdekében a felügyelőség:

a) áttekinti, mi veszélyezteti a jó állapot elérését, illetve megőrzését;

b) felülvizsgálja a felszín alatti vizek állapotát befolyásoló tevékenységeket, és ha indokolt, intézkedik az engedélyek módosításáról, visszavonásáról, amennyiben szükséges a Kvt. 73. §-a szerinti környezetvédelmi felülvizsgálattal;

c) intézkedik a környezethasználók felelősségébe tartozó környezethasználati monitoring kiegészítéséről, módosításáról, illetve kezdeményezi az 5. § (5) bekezdésben foglaltakat figyelembe véve az országos monitoring, valamint a települési monitoring érintett elemeinek felülvizsgálatát;

d) ha szükséges, módosítja az általa megállapított környezeti követelményeket, illetve kezdeményezi a környezeti követelményekre, határértékekre vonatkozó előírások módosítását;

e) felülvizsgálja a vízkivételekre vonatkozó engedélyeket.

(3) Amennyiben az (4) háttér-koncentráció vagy az (Ab) bizonyított háttér-koncentráció meghaladja a megfordítási pontot – figyelembe véve a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglaltakat is – a felügyelőség mérlegheti az intézkedések szükségességét.

(4) A vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló külön jogszabály hatálya alá tartozó tevékenységek esetében a jelentős és tartósan emelkedő szennyezettségi tendencia megfordítására irányuló intézkedések végrehajtásának kezdőpontját az említett jogszabállyal és a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervvel összhangban kell megállapítani úgy, hogy az ne veszélyeztesse a környezeti célkitűzések elérését.

(5) Amennyiben a 4. §-ban foglalt célkitűzések elérését esetleg veszélyeztető, pontszerű szennyező forrásokból és szennyezett területekről elszivárgó szennyező anyagok által érintett felszín alatti térrészek (szennyeződési csóvák) alakultak ki, azok hatásának értékelése szükséges, a szennyező anyag várható megjelenési helyén létesített monitoringra alapozva. További tendencia-értékeléseket kell végezni az azonosított szennyező anyagok vonatkozásában annak ellenőrzésére, hogy a szennyezett területekről származó csóvák kiterjedése nem növekszik, azok a felszín alatti víztest vagy víztest csoport kémiai állapotát nem rontják, és nem jelentenek veszélyt az emberi egészségre és a környezetre.

(6) Az (5) bekezdés szerinti monitoring létesítése és üzemeltetése annak a kötelessége, aki a szennyezésért, károsodásért a felelős.”

6. §

Az R. 9. §-a a következő (2) bekezdéssel egészül ki, és egyidejűleg a jelenlegi (2)–(5) bekezdések számozása (3)–(6)-ra változik:

„(2) A víztest egyes, hidrogeológiai, hidraulikai szempontból elkülönülő részeire, a Kvt. 19. §-ával és a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 15. §-ával összhangban az (Mi) igénybevételi határértéket a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben úgy kell meghatározni, hogy az annak megfelelő vízkivétel:

a) ne veszélyeztesse a felszín alatti vizekre vonatkozó környezeti célkitűzéseket, és

b) ne okozzon statisztikailag és környezeti szempontból jelentős és tartósan süllyedő víz (nyomás) szintet, és

c) ne eredményezzen a felszíni vizekből vagy más kémiai összetételű felszín alatti víztestből történő beszívással összefüggő kedvezőtlen és tartós változásokat.”

7. §

Az R. 10. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„10. § (1) Szennyező anyagok felszín alatti vízbe történő bevezetésének megelőzésére vagy korlátozására, a felszín alatti vizek jó minőségi állapotának biztosítása érdekében tevékenység

a) végzése során szennyező anyag, illetve lebomlása esetén ilyen anyagok keletkezéséhez vezető anyagok használata, illetve elhelyezése csak környezetvédelmi megelőző intézkedéssel, és – az engedélyezhető közvetlen bevezetések kivételével – műszaki védelemmel folytatható;

b) a felszín alatti víz, földtani közeg (B) szennyezettség határértéknél kedvezőbb állapotának lehetőség szerinti megőrzésével végezhető;

c) nem eredményezhet kedvezőtlenebb állapotot, mint amit a felszín alatti víz, a földtani közeg (B) szennyezettség határértéke vagy az annál magasabb (Ab) bizonyított háttér-koncentráció, továbbá az (E) egyedi szennyezettség határérték, illetve kármentesítés esetében a (D) kármentesítési célállapot határérték jellemez, kivéve a (3) és (4) bekezdésekben foglalt esetet;

d) nem eredményezheti a víztest jó kémiai állapotának romlását, valamint a szennyezőanyag koncentrációk jelentős és tartós emelkedését;

e) részeként végzett bevezetést, elhelyezést csak engedéllyel lehet folytatni.

(2) Tilos – a (3) és (4) bekezdésekben foglalt kivételektől eltekintve

a) az 1. számú melléklet szerinti szennyező anyagnak, illetve az ilyen anyagot tartalmazó, vagy lebomlásuk esetén ilyen anyag keletkezéséhez vezető anyagnak

aa) felszín alatti vízbe történő közvetlen bevezetése,

ab) bevezetése minden olyan mesterséges tóba, amely közvetlen kapcsolatban van a felszín alatti vízzel,

ac) mélyművelésű bányában történő elhelyezése, kivéve az ideiglenes jelleggel, a műszaki üzemi tervben az adott nyersanyag bányászatához engedélyezett anyagot,

ad) a felszín alatti vizek állapota szempontjából fokozottan érzékeny területen a felszín alatti vízbe történő közvetett bevezetése;

b) a felszín alatti vízbe veszélyes anyagok közvetett bevezetése. Ezt a követelményt kell alkalmazni az olyan területen levő, vagy olyan területre ráfolyó időszakos vízfolyásba történő bevezetés esetén is, ahol a felszín alatti víz szintje tartósan alacsonyabban van, mint a vízfolyás felszínintje.

(3) A feltétlenül szükséges legkisebb mennyiségű szennyező anyag bevezetése felszín alatti vízbe, földtani közegbe – más jogszabályban meghatározott bármely szigorúbb követelmény sérelme nélkül – a 13. § szerint engedélyezhető:

a) tudományos kutatási célból a felszín alatti vizek állapotának, mennyiségi és minőségi jellemzőinek feltárására, vagy

b) a földtani közeg, illetve felszín alatti vizek megismerését, védelmét, helyreállítását szolgáló célok érdekében, ha olyan kis mennyiségben tartalmaz szennyező anyagot, hogy a bevezetés nyilvánvalóan és bizonyíthatóan nem vezet semmiféle károsodáshoz, vagy

c) a felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny vagy kevésbé érzékeny területen az olyan alacsony koncentrációban vagy kis mennyiségben, hogy a felszín alatti víz minőségének romlása sem a közeli, sem a távoli jövőben nem következhet be, vagy

d) ha az a felszíni vizekben az árvizek, belvizek és aszályok hatásának mérséklése céljából, valamint a vizekkel és vízi utakkal való gazdálkodás érdekében történt beavatkozások eredménye; az ilyen tevékenységeket – beleértve a felszíni vizek üledékének kotrását, és a kikutort anyag elhelyezését – a külön jogszabály előírásaival, valamint a hatósági engedélyekkel összhangban kell végezni feltéve, hogy az ilyen bevezetések nem veszélyeztetik az érintett víztestekre meghatározott környezeti célkitűzések elérését.

(4) A (3) bekezdés szerinti kivételek akkor alkalmazhatók, ha a felügyelőség meggyőződött róla, hogy a felszín alatti vízre – különösen annak minőségére – gyakorolt hatás hatékony figyelemmel kísérése megfelelő módon biztosított.

(5) Nem igényel a 6. § (1) bekezdésének a) pontja szerinti intézkedést szennyező anyag bevezetése felszín alatti vízbe, földtani közegbe, ha

a) olyan baleset, illetve rendkívüli természeti körülmény következménye, amely ésszerűen előre nem látható, el nem kerülhető vagy nem mérsékelhető, vagy

b) műszakilag nem előzhető meg, illetve nem korlátozható az emberi egészséget vagy a környezet egészének minőségét fokozottan veszélyeztető intézkedések nélkül.

(6) A veszélyes anyagok elhelyezése esetén – kivéve a (3) bekezdés szerinti eseteket – olyan környezetvédelmi megelőző intézkedéseket (különösen műszaki védelmet) kell alkalmazni, amelyek megakadályozzák, hogy az ilyen szennyező anyagok a felszín alatti vízbe juthassanak.

(7) Időszakos vízfolyásba történő tisztított települési szennyvíz bevezetése esetén a tevékenységekre vonatkozó (1) bekezdés c) pontja szerinti korlátok alól a felügyelőség – a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási tervben foglaltak figyelembevételével – felmentést adhat a külön jogszabályban az időszakos vízfolyásokra megállapított kategória határértékeinek megfelelő kibocsátásokra az ott meghatározott anyagok tekintetében.

(8) Az időszakos vízfolyásba történő bevezetés esetén e rendeletben és a külön jogszabályban foglaltakat egyidejűleg kell alkalmazni.

(9) Az olyan, a földtani közegen vagy közegben végzett építési és mérnöki munkák vagy hasonló tevékenység, illetve ehhez tartozó létesítmény kialakítása esetében, amely közvetlen kapcsolatba kerül a felszín alatti vízzel, biztosítani kell, hogy az hosszú távon se veszélyeztesse a felszín alatti vizet.

(10) A tevékenység engedélyezése során a felügyelőség előírhatja a kockázat, a beruházás és az üzemeltetés gazdaságosságának szem előtt tartásával a feltételek teljesülésének ellenőrzését szolgáló monitorozást.

(11) Az (E) egyedi szennyezettségi határérték addig alkalmazható, míg a földtani közeg és a felszín alatti víz állapota tovább nem romlik, és a szennyezettség nem mutat emelkedő tendenciát a monitoring eredmények alapján.”

8. §

Az R. 11. §-a a következő (4) bekezdéssel egészül ki:

„(4) Az (1)–(3) bekezdésekben, valamint a 10. §-ban foglalt előírásokból következő intézkedéseket bele kell foglalni a külön jogszabály szerinti vízgyűjtő-gazdálkodási terv intézkedési programjába.”

9. §

Az R. 13. §-a a következő (13) bekezdéssel egészül ki:

„(13) Az (1) bekezdés szerinti tevékenységek engedélyezése során a 10. § (1) bekezdés szerinti követelmények vizsgálatának ki kell terjednie a diffúz szennyezőforrásokból származó terhelésre is.”

10. §

Az R. 14. §-a (1) bekezdésének *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*b)* a kibocsátási határértékeket, egyéb kibocsátási paramétereket, a *(B)* szennyezettségi határértékeket, *(D)* kármentesítési célállapot határértékeket, adott telephelyre vonatkozóan az *(E)* egyedi szennyezettségi határértékeket meghatározva azt is, hogy az előírt értékeket a földtani közeg, illetve a felszín alatti víz mely részén kell betartani figyelembe véve a szennyezőanyag felszín alatti környezetben való lehetséges mozgását is.”

11. §

Az R. 19/A. §-ának (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A kivizsgálás során a környezethasználó, illetve a felügyelőség köteles mérlegelni a felszín alatti vizek, illetve földtani közeg eredeti állapothoz közeli állapotba törté-

nő – kárelhárítás esetén gyors – visszaállítása érdekében a választható intézkedéseket, figyelembe véve a (2) bekezdésben foglaltakat és a természetes regenerálódás lehetőségét is.”

12. §

(1) Az R. 21. §-ának (10) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(10) A (2) bekezdés szerinti felelős köteles a kármentesítés szakaszaira vonatkozó adatokat a külön jogszabály szerinti adatszolgáltatásnak megfelelően megküldeni a felügyelőség részére.”

(2) Az R. 21. §-a a következő (12) bekezdéssel egészül ki:

„(12) A (4) bekezdésében meghatározott kármentesítési szakaszok eredményeit tartalmazó dokumentációkat – a felügyelőség által előírt példányszámban – papír alapon vagy számítógépes adathordozón lehet benyújtani.”

13. §

Az R. 24. §-ának (1) bekezdés *b)* pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„*b)* a szennyező anyagokra vonatkozó *(B)* szennyezettségi határértéket és a szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékeket;”

14. §

(1) Az R. 31. §-ának (3)–(5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3) A kármentesítés során szakértői és tervezési feladatokat a kármentesítés típusától függő külön jogszabályok szerinti környezetvédelmi szakértői és tervezői jogosultsággal rendelkező szakemberek végezhetnek. Amennyiben a kármentesítés sajátosságai megkövetelik, a jogosultságoknak a kármentesítés adott szakaszának teljes folyamatát le kell fedniük.

(4) A műszaki beavatkozáshoz a 21. § (2) bekezdés szerinti felelős műszaki ellenőrt alkalmaz az építési műszaki ellenőri, valamint a felelős műszaki vezetői szakmagyakorlási jogosultság részletes szabályairól szóló, külön jogszabály szerint.

(5) A felügyelőség a jóváhagyást követő 30 napon belül megküldi adatgyűjtés, további adatszolgáltatás céljából a tényfeltárási, beavatkozási, kármentesítési monitoring zárodokumentáció egy példányát a miniszter által meghatározott szervezet részére.”

(2) Az R. 31. §-a a következő (9) bekezdéssel egészül ki:

„(9) A kármentesítési műszaki beavatkozás során alkalmazott technológiai elemekre vonatkozóan a felügyelőség a megfelelőség megítélésére alkalmas igazolás benyújtását kérheti, továbbá az alkalmazást kísérleti, próbaüzemi kipróbáláshoz kötheti.”

15. §

(1) Az R. 34. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Ha jogszabály másként nem rendelkezik, a felszín alatti vizek és víztestek állapotával és a földtani közeg minőségével kapcsolatos nemzetközi adatszolgáltatásokért, valamint a felszín alatti vizek védelmére irányuló uniós jogi aktusok végrehajtásáról szóló jelentéstételi kötelezettségek teljesítésért – az érintett miniszterek bevonásával – a miniszter felelős.”

(2) Az R. 34. §-ának (5) bekezdése az alábbi *f)* ponttal egészül ki:

[(5) A FAVI az adminisztratív, azonosítási jellegű adatokon túlmenően a felszín alatti víz, a földtani közeg:]

„*f)* a szennyező anyagok bevezetésére, elhelyezésére vonatkozó tilalmak és korlátozások alóli – a 9. § (5), 10. § (3) és (4), valamint a 11. § (2) bekezdései szerinti – mentességekre”

[vonatkozó adatokat, információkat gyűjtő, nyilvántartó, feldolgozó és szolgáltató rendszer.]

16. §

Az R. 48. §-a helyébe az alábbi rendelkezés lép:

„48. § (1) Ez a rendelet a következő uniós jogi aktusoknak való megfelelést szolgálja:

a) a Tanács 80/68/EGK irányelve (1979. december 17.) a felszín alatti vizeknek egyes kockázatos anyagok által okozott szennyezésével szembeni védelméről, 1. cikk és 3. cikk, 4. cikk (1) és (3) bekezdés, 5–18. cikk, 21. cikk (1) bekezdés, valamint a melléklet;

b) a Tanács 91/692/EGK irányelve (1991. május 21.) a környezettel kapcsolatos egyes irányelvekben kért beszámoló egységesítésének és ésszerűsítésének megvalósításáról, 2. cikk (1) bekezdés, valamint I. melléklet (f) pont;

c) a Bizottság 95/337/EK határozata (1995. július 25.) a vízügyi ágazatra vonatkozó irányelvekkel kapcsolatos kérdőívekről szóló, 1992. július 27-i 92/446/EGK határozat módosításáról, melléklet V. pont;

d) az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK (2000. október 23.) irányelve a vízzel kapcsolatos európai közösségi intézkedések kereteinek meghatározásáról, 2. cikk, 4. cikk (1) bekezdés, 11. cikk (3) és (5) bekezdés, 23. cikk, valamint az V. melléklet;

e) az Európai Parlament és a Tanács 2004/35/EK irányelve (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és felszámolása tekintetében a környezeti felelősségről, 2. cikk 1. c) pont, 2. cikk 8 és 15 pont, 7. cikk (1) és (2) bekezdés, 11. cikk (1) és (2) bekezdés, 17. cikk 1–2. francia bekezdés, 19. cikk (1) bekezdés, valamint a II. melléklet;

f) az Európai Parlament és a Tanács 2006/118/EK (2006. december 12.) irányelve a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről, 2. cikk 1–5. pontja, 3. cikk (1)–(2) és (5)–(6) bekezdés, 4. cikk (2)–(3) és (5) bekezdés, 5. cikk (1)–(2) és (5) bekezdés, 6. cikk, 11. cikk, 12. cikk, valamint az I. melléklet és a II. melléklet A. és B. Része.

(2) Ez rendelet az Európai Szennyezőanyag-kibocsátási és -szállítási Nyilvántartás létrehozásáról, valamint a 91/689/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló, 2006. január 18-i 166/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet 5. cikke (3) és (5) bekezdésének, valamint 20. cikkének végrehajtásához szükséges rendelkezéseket állapítja meg.”

17. §

(1) A R. 1. számú melléklet II. Jegyzék a veszélyességük alapján K2 minősítésű anyagokra helyébe a következő rendelkezés lép:

„A II. Jegyzék a következőkben felsorolt anyagfélésekhez és csoportokhoz tartozó egyes anyagokat és anyagkategóriákat tartalmazza, amelyek a felszín alatti vízre káros hatást fejthetnek ki.

1. Az I. Jegyzékben nem szereplő félfémek és fémek, valamint vegyületeik, különösen a következő fémek és félfémek:

- 1.1. Cink
- 1.2. Réz
- 1.3. Nikkel
- 1.4. Króm
- 1.5. Ólom
- 1.6. Szelén
- 1.7. Arzén
- 1.8. Antimon
- 1.9. Molibdén
- 1.10. Titán
- 1.11. Ón
- 1.12. Bárium
- 1.13. Berillium
- 1.14. Bór
- 1.15. Urán
- 1.16. Vanádium
- 1.17. Kobalt
- 1.18. Tallium
- 1.19. Tellúr
- 1.20. Ezüst

2. Az I. Jegyzékben nem szereplő biocidok, növényvédők szerek és ezek származékai.

3. A felszín alatti víz ízét és/vagy szagát rontó anyagok, valamint olyan vegyületek, amelyek ilyen anyagok képződését okozzák e vizekben, és ezzel a vizet emberi fogyasztásra alkalmatlanná teszik.

4. Mérgező vagy bomlásálló szerves szilíciumvegyületek, valamint olyan vegyületek, amelyek ilyen anyagok képződését okozzák a vízben, kivéve azokat, amelyek biológiailag ártalmatlanok vagy gyorsan átalakulnak a vízben ártalmatlan anyagokká.

5. Szervetlen foszforvegyületek, valamint az elemi foszfor.

6. Fluoridok.

7. Ammónia és nitritek.

8. Az eutrofizációt elősegítő anyagok (különösen a nitrátok és a foszfátok).

9. Szuszpenzióban lévő anyagok.

10. Az oxigénháztartásra kedvezőtlen hatással levő anyagok (amelyek olyan paraméterekkel mérhetők, mint a BOI és KOI)."

(2) Az R. 3. számú melléklete helyébe e rendelet *1. számú melléklete* lép.

(3) Az R. 4. számú melléklet II. Kiegészítő adatok 1., 4. és 5. pontja helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„1. Az érintett terület és a hatásterület koncepcionális modelljének (így különösen természeti adottságainak, földtani, hidrogeológiai és talajtani viszonyainak, érzékenységének) bemutatása, továbbá a talaj és altalaj esetleges tisztító hatásának jellemzése.”

„4. Az engedélyköteles tevékenység felszín alatti vízre, földtani közegre gyakorolt hatásának előrejelzése a hatásterületre kiterjedően bemutatva az e rendeletben meghatározott kritériumokat.

5. Az engedélyköteles tevékenység következtében felépő emberi egészségi, környezeti (ez utóbbiba beleértve a felszín alatti vízben a szennyezőanyag emelkedő tendenciája kialakulásának veszélyét is) kockázat meghatározása, értékelése.”

(4) Az R. az e rendelet *2. számú mellékletét* képző *12. számú melléklettel* egészül ki.

18. §

(1) Ez a rendelet 2008. december 18-án lép hatályba és 2015. december 23-án hatályát veszti.

(2) E rendelet rendelkezéseit a folyamatban lévő eljárásokban is alkalmazni kell.

(3) Az e rendelet előírásainak meg nem felelő, az R. 13. §-ának (1) bekezdése szerinti tevékenységek elvi építési vagy elvi vízjogi engedélyét az eljáró hatóság e rendelet hatálybalépését követő 90 napon belül módosítja vagy visszavonja.

(4) E rendelet hatálybalépéséig engedélyezett, az R. 13. §-ának (1) bekezdése szerinti tevékenységek esetén e rendelet előírásainak 2015. december 22-ig kell megfelelni, és az engedélyeket ennek megfelelően módosítani kell.

19. §

(1) E rendelet hatálybalépésével egyidejűleg az R. 3. §-ának 21. pontja, 29. pontjában az „, illetve mennyiségi” szövegrész; 4. §-a (2) bekezdésének *c)* pontja; 4. §-ának (3) bekezdésében „a felszín alatti víz, illetve” szövegrész; 5. §-ának (6) és (7) bekezdése; 7. §-ának (4) bekezdésében az „és a Vízgazdálkodási Tudományos Kutató Részvénytársaságnál (a továbbiakban: VITUKI), illetve jogutódjánál” szövegrész; „A felszín alatti vizek jó állapota” alcíme; 15. §-a (7) bekezdésének *a)* pontjában a „vagy” szövegrész, *b)* pontjában az „illetve” szövegrész, 15. §-ának (8) bekezdése; 16. §-a (2) bekezdésének *b)* pontjában „a 19. § (4) bekezdés szerint” szövegrész, 16. §-ának (3) bekezdés *c)* pontjában az „e rendelet 3. számú melléklet szerinti tevékenységet folytatók közül az,” szövegrész; 21. §-ának (1) bekezdésében a „már bekövetkezett” szövegrész; 24. §-ának (2) bekezdése; 26. §-ának (5) bekezdésében és (6) bekezdésében a „műszaki” szövegrész, 35. §-ának (2) bekezdése; 41. §-ának (9) bekezdése; 45. §-a hatályát veszti.

(2) Az R.

3. § 4., 5. és 30. pontjában, a 23. § (2) bekezdésében, a 24. § (1) bekezdés *ga)* pontjában, (2) bekezdés *a)* pontjában, a 7. számú melléklet 4. *b)* pontjának, 7. számú melléklet 7. *e)* pontjában, 6. címében, 9. *ad)* és *b)* pontjában, 8. számú melléklet 2. *e)* pontjában, 7. *bc)* pontjában; 9. számú melléklete 5. *bc)* pontjában a „mennyiségi” szövegrész helyébe „kármentesítési mennyiségi” szöveg,

3. § 11. pontjában a „fizikai” szövegrész helyébe a „fizikai (beleértve a hőmérsékletet is)” szöveg,

14. §-ának (4) bekezdésében a „felügyelőséget” szövegrész helyébe a „tájékoztatni kell a felügyelőséget” szöveg,

15. §-ának (1) bekezdésében a „Kvt. 72. §” szövegrész helyébe a „Kvt. 66. § (1) bekezdésének *a)* pontja” szöveg,

15. §-ának (1) bekezdésében a „Kvt. 72/A. §” szövegrész helyébe a „Kvt. 66. § (1) bekezdésének *b)* pontja” szöveg,

15. §-ának (1) bekezdésében a „Kvt. 79. §-a” szövegrész helyébe a „Kvt. 66. § (1) bekezdésének *c)* pontja” szöveg,

15. §-a (7) bekezdésének felvezető szövegében a „hatóság korlátozza” szövegrész helyébe a „hatóság – a környezeti kockázat, valamint az emberi egészség veszélyeztetésének mértékétől függően – korlátozza” szöveg,

15. §-a (7) bekezdésnek c) pontjában a „továbbá” szövegrész helyébe a „vagy” szöveg,

21. § (6) bekezdésében a „szennyezés” szövegrész helyébe a „szennyeződés” szöveg,

23. §-ának (1) bekezdésében a „8 napon belül szövegrész helyébe az „a megkezdés előtt 8 nappal” szöveg,

A „Műszaki beavatkozás” alcíme helyébe a „Beavatkozás” alcím,

26. §-a (4) bekezdésének felvezető szövegében az „az Áé.-ben” szövegrész helyébe „a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvényben” szöveg,

26. §-ának (5) bekezdésében a „napló” szövegrész helyébe „naplóval” szöveg lép.

(3) Ez a rendelet a felszín alatti vizek szennyezés és állapotromlás elleni védelméről szóló 2006/118/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikk 1–5. pontjának, 3. cikk (1)–(2) és (5)–(6) bekezdésének, 4. cikk (2)–(3) és (5) bekezdésének, 5. cikk (1)–(2) és (5) bekezdésének, 6. cikkének, 11. cikkének, 12. cikkének, valamint az I. mellékletének és a II. melléklet A. és B. Részének való megfelelést szolgálja.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

1. számú melléklet

a 302/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

[3. számú melléklet

a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelethez]

A felszín alatti vízre vonatkozó minőségi előírások

1. A felszín alatti vizek kémiai állapotának a 4. §-sal összhangban történő értékelése során minden esetben figyelembe kell venni az alábbi minőségi előírásokat:

a) nitrát: 50 mg/l;

b) növényvédő szer aktív anyagai, beleértve a megfelelő anyagcseretermékeket, bomlástermékeket és reakciótermékeket: 0,1 µg/l¹, továbbá 0,5 µg/l (összes)².

¹ Növényvédő szerek: a külön jogszabályban meghatározottak szerinti növényvédő szerek és biocid termékek.

² Összes: minden egyes, a monitoring során kimutatott és számszerűsített növényvédő szer összege, beleértve anyagcseretermékeiket, lebontási termékeiket és reakciótermékeiket.

2. A növényvédő szerekre vonatkozó minőségi előírásoknak az e rendelet céljaira meghatározott alkalmazásának eredményei nem sérthetik a növényvédő szerekre és a biocid termékekre vonatkozó, külön jogszabályban előírt kockázatértékelési eljárások eredményeit.

3. E rendelettel összhangban egyes szennyező anyagokra szigorúbb küszöbértékeket kell megállapítani, amennyiben egy adott felszín alatti víztest esetében úgy ítéltető meg, hogy a felszín alatti víz minőségi előírásai a kapcsolódó felszíni víztestekre a külön jogszabályban foglaltak alapján meghatározott környezeti célkitűzések teljesítésének elmulasztását, vagy az ilyen víztestek ökológiai vagy kémiai minőségének jelentős romlását, vagy a közvetlenül a felszín alatti víztesttől függő szárazföldi ökoszisztémák jelentős károsodását eredményezhetik. Az ilyen küszöbértékekkel kapcsolatban szükséges programokat és intézkedéseket a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről szóló külön jogszabály hatálya alá tartozó tevékenységekre is alkalmazni kell.

2. számú melléklet

a 302/2008. (XII. 17.) Korm. rendelethez

[12. számú melléklet

a 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelethez]

A felszín alatti víztestek kémiai állapotának minősítésére szolgáló küszöbértékek meghatározása

1. A szennyező anyagokra vonatkozó küszöbérték meghatározása a felszín alatti víztest jó kémiai állapotán alapul, és azt oly módon kell megállapítani, hogy – amennyiben valamely szennyező anyag koncentrációja valamely reprezentatív mintavételi ponton meghaladja a küszöbértéket – kitűnjön annak veszélye, hogy a felszín alatti víztest jó kémiai állapotának a 4. § (5) bekezdésében foglalt egy vagy több feltétele nem teljesül. Így meghatározása során figyelembe kell venni a következőket:

a) a felszín alatti vizek, valamint a hozzájuk kapcsolódó vízi és tőlük függő szárazföldi ökoszisztémák közötti kölcsönhatás mértékét; és az ezekre vonatkozó ökotoxikológiai határértékeket;

b) a felszín alatti vizek aktuális vagy lehetséges jogszerező felhasználásának vagy funkcióinak zavarását;

c) a felszín alatti víztestek veszélyeztetettségét jelző valamennyi szennyező anyagot, figyelembe véve a felszín alatti víz, mint környezeti elem általános védelméhez fűződő közérdeket és a 4. pontban meghatározott anyagokat;

d) a hidrogeológiai és hidrogeokémiai jellemzőket, a szennyező anyag eredetét és lehetséges természetbeni előfordulását, háttér-koncentrációját, továbbá a szennyező anyagok diszperziós, megkötődési és lebomlási tulajdonságát, valamint a környezetben való tartós megmaradását és bioakkumulációs képességét is;

e) a vízmozgás és vízforgalom jellemzőit, amelyek befolyásolják a hígulási és szennyeződés-terjedési folyamatokat.

2. Amennyiben az anyagok vagy az indikátorok megnövekedett háttér-koncentrációja természetes okok következménye, a felszín alatti víztestre meghatározott háttérkoncentrációkat a küszöbértékek megállapításakor figyelembe kell venni.

3. A küszöbértékek meghatározását az összegyűjtött adatokra vonatkozó olyan ellenőrző mechanizmusnak kell alátámasztania, amely az adatok minőségének értékelésén, analitikai megfontolásokon, valamint a természetben és bevezetés eredményeként egyaránt előforduló anyagok háttérkoncentrációin alapul.

4. A szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékek meghatározása során a vizsgálatnak a következő anyagokra ki kell terjednie:

a) a természetben, illetve az emberi tevékenység eredményeként egyaránt előforduló anyagok vagy ionok vagy indikátorok, különösen arzén, kadmium, ólom, higany, ammónium, klorid, szulfát, összes szerves szén (TOC) ;

b) szintetikus anyagok, különösen triklóretilén és tetrahlóretilén, szerves klórvegyületek (AOX);

c) sós víz vagy egyéb anyag beáramlásának jellemző paraméterei tekintetében a vezetőképesség vagy a szulfát és a klorid.

5. A szennyező anyagokra vonatkozó küszöbértékeket a víztestek szintjén kell meghatározni úgy, hogy

a) a természetes okokból elő nem forduló szennyező anyagokra a küszöbértékek – legalább az azonos típusú víztestekre vonatkozóan – országosan egységesek legyenek,

b) a természetes okokból is előforduló anyagokra, a víztestre vagy víztest csoportra jellemző háttérértékek figyelembe legyenek véve.

V. A Kormány tagjainak rendeletei

A Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter, valamint a közlekedési, hírközlési

és energiaügyi miniszter

**8/2008. (XII. 17.) MeHVM–KHEM
együttes rendelete**

**az informatikai és hírközlési miniszter hatáskörébe
tartozó szakképesítések megszerzésére irányuló
szakmai vizsga szervezésére feljogosított
intézményekről szóló**

23/2004. (VIII. 11.) IHM rendelet módosításáról

A szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény 5. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján, a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszter feladat- és hatásköréről szóló 29/2008. (II. 19.) Korm. rendelet 1. § *h)* és *i)* pontjában, (2) bekezdésében, valamint a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 133/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § *e)* pontjában meghatározott feladatkörünkben eljárva a következőket rendeljük el:

1. §

Az informatikai és hírközlési miniszter hatáskörébe tartozó szakképesítések megszerzésére irányuló szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézményekről szóló 23/2004. (VIII. 11.) IHM rendelet (a továbbiakban: R.) 1. § (4) bekezdésében a „2008. december 31-ig” szöveg-rész helyébe a „2009. június 30-ig” szöveg lép.

2. §

Ez a rendelet a kihirdetést követő napon lép hatályba, és a hatálybalépést követő napon hatályát veszti.

Kiss Péter s. k.,
a Miniszterelnöki Hivatal
vezető miniszter

Dr. Molnár Csaba s. k.,
közlekedési, hírközlési
és energiaügyi miniszter

**Az egészségügyi miniszter
47/2008. (XII. 17.) EüM
rendelete**

**a törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges
táplálkozási igényt kielégítő tápszerek
társadalombiztosítási támogatásba való
befogadásának szempontjairól és a befogadás
vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló
32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet
módosításáról**

A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény 83. § (3) bekezdés *c)* pontjában foglalt felhatalmazás alapján – a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)* pontjában megállapított feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben –, az egészségügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 161/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *b)* pontjában megállapított feladatkörében eljárva a következőket rendelem:

1. §

A törzskönyvezett gyógyszerek és a különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszerek társadalombiztosítási támogatásba való befogadásának szempontjairól és a befogadás vagy a támogatás megváltoztatásáról szóló 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelet (a továbbiakban: R.) 5. §-a helyébe a következő rendelkezés lép:

„5. § A Gyftv. 27. § (4) bekezdésében foglalt, a kiemelt és emelt indikációhoz kötött támogatási csoportba tartozó betegségcsoportok és indikációs területek megnevezését és a támogatással történő felírásra jogosultak körét a 2. és 3. számú melléklet, a Gyftv. 27. § (7) bekezdésében foglalt, a különkeretes gyógyszerek körét a gyógyszerhatóanyag és a betegségcsoport megjelölésével pedig a 4. számú melléklet tartalmazza. A 2–3. számú melléklet szerinti indikációs pontokhoz tartozó finanszírozási algoritmusokat a 8. számú melléklet tartalmazza.”

2. §

(1) Az R. 2. számú melléklete e rendelet 1. számú melléklete szerint módosul.

(2) Az R. e rendelet 2. számú melléklete szerinti 8. számú melléklettel egészül ki.

3. §

(1) Ez a rendelet a kihirdetését követő napon lép hatályba.

(2) Az R.

a) 2. számú mellékletének 1–8. *n)* 2. pontjában, 8. *o)*–8. *u)* pontjában, 9. *b)*–15. *b)* pontjában, 22–23. *a)* 1. pontjában, 23. *b)* 1–25. pontjában, 27–28. pontjában, 30. *a)*–32. pontjában, 34. *a)* pontjában, 35–36. pontjában, 38. *a)* pontjában, 50. pontjában, 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 1. *d)*–*e)* pontjában, 2. *a)*–*b)* pontjában, 3. *a)* 3–23. pontjában, 25. pontjában, 28–31. pontjában, 3. számú melléklete „B. Eü 70 százalékos támogatási kategória” részének 1–12. pontjában, 14–18. pontjában, és 3. számú melléklete „C. Eü 50 százalékos támogatási kategória” részének 1–9. *a)* 2. pontjában az „az alábbi gyógyszereket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

b) 2. számú mellékletének 33., 34. *b)*, 38. *b)*–39. pontjában, és 3. számú melléklete „B. Eü 70 százalékos támogatási kategória” részének 21. pontjában az „az alábbi gyógyszert:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

c) 2. számú mellékletének 9. *a)* pontjában, és 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 27. pontjában az „az alábbi gyógyszereket és tápszereket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket és tápszereket.” szöveg;

d) 2. számú mellékletének 17–18., 21. *a)*–*b)* pontjában, 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 24. és 26. pontjában, és 3. számú melléklete „B. Eü 70 százalékos támogatási kategória” részének 13. pontjában az „az alábbi tápszereket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett tápszereket.” szöveg;

e) 2. számú mellékletének 16. pontjában az „az alábbi tápszereket és gyógyszeranyagokat:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett tápszereket és gyógyszeranyagokat.” szöveg;

f) 2. számú mellékletének 19. pontjában az „az alábbi tápszert és gyógyszeranyagokat:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett tápszereket és gyógyszeranyagokat.” szöveg;

g) 2. számú mellékletének 20. pontjában az „az alábbi gyógyszeranyagokat:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszeranyagokat.” szöveg;

h) 2. számú mellékletének 23. *a)* 2–3. pontjában, 29. *b)* pontjában, 40., 42. pontjában, 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 1. *f)* pontjában, 3. számú melléklete „B. Eü 70 százalékos támogatási kategória” részének 20. pontjában, és 3. számú melléklete „C. Eü 50 százalékos támogatási kategória” részének 10. pontjában az „az alábbi készítményeket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

i) 2. számú mellékletének 8. n) 3., 41., 43. pontjában, és 3. számú melléklete „B. Eü 70 százalékos támogatási kategória” részének 22. pontjában az „az alábbi készítményt:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

j) 2. számú mellékletének 37. a)–b) pontjában az „a következő készítményeket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

k) 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 3. a) 1. és 2. pontjában az „az alábbi szereket:” szövegrész helyébe az „az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.” szöveg;

l) az R. 3. számú melléklete „A) Eü 90 százalékos támogatási kategória” részének 14. a) pontjában a „reumatológus vagy bőrgyógyász” szövegrész helyébe a „reumatológus, bőrgyógyász, szemész vagy immunológus” szöveg lép.

(3) Ez a rendelet 2009. január 1-jén hatályát veszti.

Dr. Székely Tamás s. k.,
egészségügyi miniszter

1. számú melléklet
a 47/2008. (XII. 17.) EüM rendelethez

1. Az R. 2. számú mellékletének 26. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„26. a) Rheumatoid arthritis (több, mint 4 ACR kritérium legalább 3 hónapja) (BNO: M05.9, M06.0, M06.9) kezelésére, amennyiben 15 mg/hét methotrexát monoterápiát, vagy legalább 20 mg/nap leflunomid monoterápiát követő legalább 3 hónapig alkalmazott kombinációs DMARD kezelés ellenére a betegség aktivitása 5,1 DAS28 felett van (DAS28 = módosított Disease Activity Score) a kijelölt intézmény reumatológus szakorvosa 3 hónapig, megfelelő válaszreakció esetén (DAS28 aktivitási index csökkenése 3 hónap kezelést követően minimum 0,6 és 6 hónap kezelést követően minimum 1,2) a remisszió fennállásáig (készítményváltás lehetséges mellékhatás vagy hatástalanság esetén) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

26. b) Juvenilis idiopáthiás arthritis (BNO: M08.0) poliartikuláris típusainak kezelésére, amennyiben konvencionális kezelés ellenére legalább 5 ízület duzzadt és legalább további 3 mozgáskorlátozott, fájdalmas vagy érzékeny, a kijelölt intézmény reumatológus szakorvosa 3 hónapig, megfelelő válaszreakció esetén (Giannini javulási kritérium mértéke 30%-nál magasabb) az aktivitás rendszeres kontrollja mellett a remisszió fennállásáig – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

26. c) Súlyos rheumatoid arthritis (BNO: M05.9, M06.0, M06.9) kezelésére, amennyiben előzetes, legalább

három hónapig tartó TNF-alfa gátló terápia ellenére a betegség aktivitása megfelelően nem csökken (aktivitási index csökkenés kevesebb mint 1,2), a remisszió fennállásáig a kijelölt intézmény reumatológus szakorvosa – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.”

2. Az R. 2. számú mellékletének 44–49. pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

„44. Felnőttkori súlyos Crohn-betegség (18 éves kor felett és CDAI>300) (K5001, K5011, K5081) kezelésére, amennyiben legalább három hónapig alkalmazott hagyományos gyógykezelés (szteroid- és immunszuppresszív terápia, fistulázó Crohn-betegség (K5012, K5082) esetén antibiotikum-terápia, drenázs és immunszuppresszív kezelés) ellenére a betegség aktivitása igazoltan nem csökken (CDAI>300), vagy szteroidfüggőség (3 hónapon túl szisztémásan ≥ 10 mg/nap prednisolon ekvivalens dózis, vagy ≥ 3 mg/nap lokális szteroid alkalmazása) igazolható, vagy a hagyományos gyógykezelés toxicitása miatt nem alkalmazható, a kijelölt intézmény gasztroenterológus szakorvosa három hónapig, ezt követően megfelelő válaszreakció esetén (CDAI minimum 70 pontos csökkenése) további kilenc hónapig (készítményváltás lehetséges mellékhatás vagy progresszió esetén, illetve panaszmentes időszakot követő relapszus fellépésekor ismételt terápia megkísérélhető) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

45. Gyermekkori Crohn-betegség (6–17 éves korig) (K5001, K5011, K5081) kezelésére, amennyiben legalább három hónapig alkalmazott hagyományos gyógykezelés (szteroid és immunszuppresszív terápia) ellenére a betegség aktivitása igazoltan nem csökken (PCDAI>30), vagy a hagyományos gyógykezelés toxicitása miatt nem alkalmazható, a kijelölt intézmény gasztroenterológus szakorvosa három hónapig, ezt követően megfelelő válaszreakció esetén (PCDAI minimum 15 pontos csökkenése) további kilenc hónapig (készítményváltás lehetséges mellékhatás vagy progresszió esetén, illetve panaszmentes időszakot követő relapszus fellépésekor ismételt terápia megkísérélhető) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

46. Súlyos, aktív colitis ulcerosa (UCDAI>9) (K5180, K5190) indukciós kezelésére, amennyiben intenzív, teljes dózisu parenterális szteroid és maximálisan tolerálható dózisu immunszuppresszív terápia ellenére a betegség aktivitása nem csökken (UCDAI>9) és a kezelés megkezdése nélkül a colectomia nem kerülhető el, dokumentált sebészeti konzílium alapján a kijelölt intézmény gasztroenterológus szakorvosa három hónapig, ezt követően megfelelő válaszreakció esetén (UCDAI minimum 3 pontos csökkenése) további kilenc hónapig (panaszmentes időszakot kö-

vető relapszus fellépésekor ismételt terápia megkísérélhető) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

47. Spondylitis ankylopoeticában (M45H0) szenvedő felnőtt betegek részére, amennyiben radiológiaiilag legalább 2-es stádiumú bilaterális, vagy 3-as, 4-es stádiumú unilateralis sacroileitis, és legalább 3 hónapja mozgásra fokozódó háti fájdalom, frontális és szagittális síkban beszűkülő gerinc-, illetve beszűkülő légzőmozgás igazolt, és a BASDAI aktivitási index >40 , és kettő vagy több különböző nem-szteroid gyulladásgátló maximális vagy tolerálható dózisban történő alkalmazása ellenére a betegség aktivitása igazoltan nem csökkent, a kijelölt intézmény reumatológus szakorvosa három hónapig, ezt követően megfelelő válaszkészség esetén (BASDAI index minimum relatív 50%-os csökkenése esetén) a remisszió fennállásáig (mellékhatás vagy hatástalanság esetén készítményváltás lehetséges) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

48. Aktív arthritis psoriaticában (BNO: L4050, M0700, M0710, M0720, M0730) szenvedő beteg részére, amennyiben axiális érintettség esetén a BASDAI aktivitási index (0–100) átlaga több, mint 40, és kettő vagy több különböző nem-szteroid gyulladásgátló maximális vagy tolerálható dózisban történő alkalmazása ellenére a betegség aktivitása igazoltan nem csökken, vagy perifériás érintettség esetén (aktivitási index 5,1 DAS28 érték felett) legalább 3 hónapig tartó DMARD terápia hatására (methotrexat, sulfasalazin, ciklosporin, leflunomid) a betegség akti-

vitása igazoltan nem csökken, a kijelölt intézmény reumatológus szakorvosa, súlyos psoriasisos bőrtünetek egyidejű fennállása esetén a reumatológus és bőrgyógyász szakorvos dokumentált közös döntését követően három hónapig, ezt követően kizárólag megfelelő válaszkészség (BASDAI index minimum relatív 50%-os csökkenése, vagy DAS28 aktivitási index csökkenése 3 hónap kezelést követően minimum 0,6 és 6 hónap kezelést követően minimum 1,2; vagy a PASI index minimum relatív 50%-os csökkenése) esetén a remisszió fennállásáig (készítményváltás lehetséges mellékhatás vagy hatástalanság esetén) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.

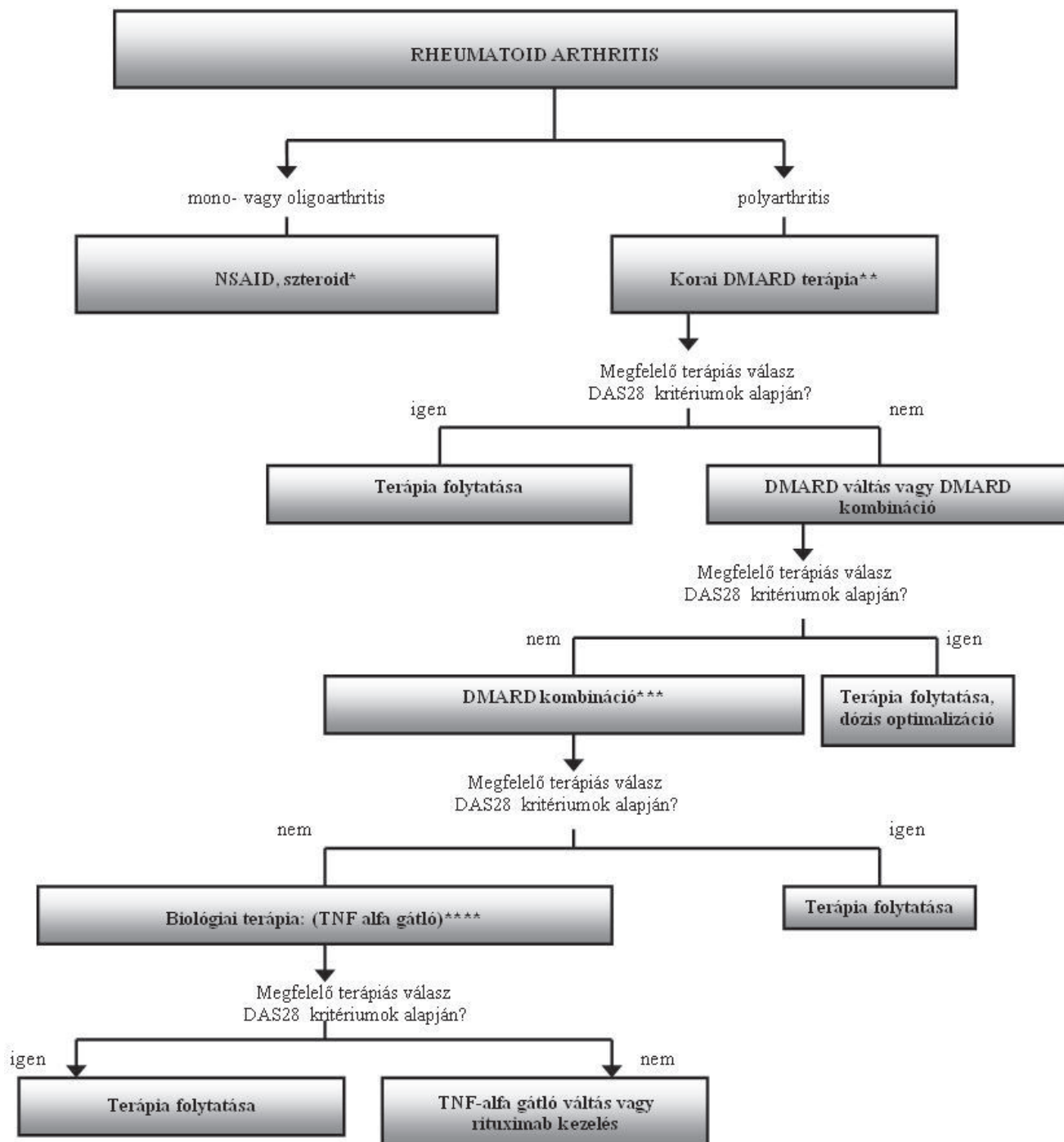
49. Súlyos tünetekkel járó plakkos psoriasisban (BNO: L4003, L4004, L4005) szenvedő beteg részére, amennyiben legalább 3 hónapig tartó standard szisztémás kezelés (acitrein, cyclosporin, methotrexat, fototerápia [szűk spektrumú UVB vagy PUVA]) ellenére a PASI >15 (vagy BSA $>10\%$, amennyiben a PASI nem meghatározható) és a DLQI >10 , a kijelölt intézmény bőrgyógyász szakorvosa, súlyos arthritis psoriatica tüneteinek egyidejű fennállása esetén bőrgyógyász és reumatológus szakorvos dokumentált közös döntését követően három hónapig, ezt követően kizárólag megfelelő válaszkészség (PASI index minimum relatív 50%-os csökkenése) esetén a remisszió fennállásáig (mellékhatás vagy hatástalanság esetén készítményváltás lehetséges) – a 8. számú mellékletben meghatározott finanszírozási algoritmus figyelembevételével – az OEP által közleményben közzétett gyógyszereket.”

2. számú melléklet a 47/2008. (XII. 17.) EüM rendelethez

8. számú melléklet a 32/2004. (IV. 26.) ESZCSM rendelethez

A 2. számú melléklet szerinti egyes indikációs pontokon rendelt gyógyszerek finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

A rheumatoid arthritis finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai a rheumatoid arthritis gyógyszeres terápiájának finanszírozási algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszámban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: M06.9) (4 ACR kritérium együttes jelenléte az alábbiak közül)

1. Reggeli ízületi merevség (>1 óra)
2. Három vagy több ízületi régió gyulladása
3. A kéz ízületeinek gyulladása legalább egy régióban
4. Szimmetrikus ízületi gyulladás
5. Rheumatoid csomók
6. Radiológiai elváltozások (erosiók, sávos decalcificatio a kézfelvételen, RTG)
7. Rheumatoid faktor jelenléte a szérumban (RF faktor) (Labor)

A betegség aktivitásának meghatározása (aktivitási index DAS 28) és dokumentálásának ellenőrzése

1. súlyos: 5,1 felett DAS28 aktivitási index (módosított Disease Activity Score)
2. közepesúlyos: 5,1 és 3,2 között a DAS28 aktivitási index
3. enyhe: 3,2 alatt a DAS28 aktivitási index

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

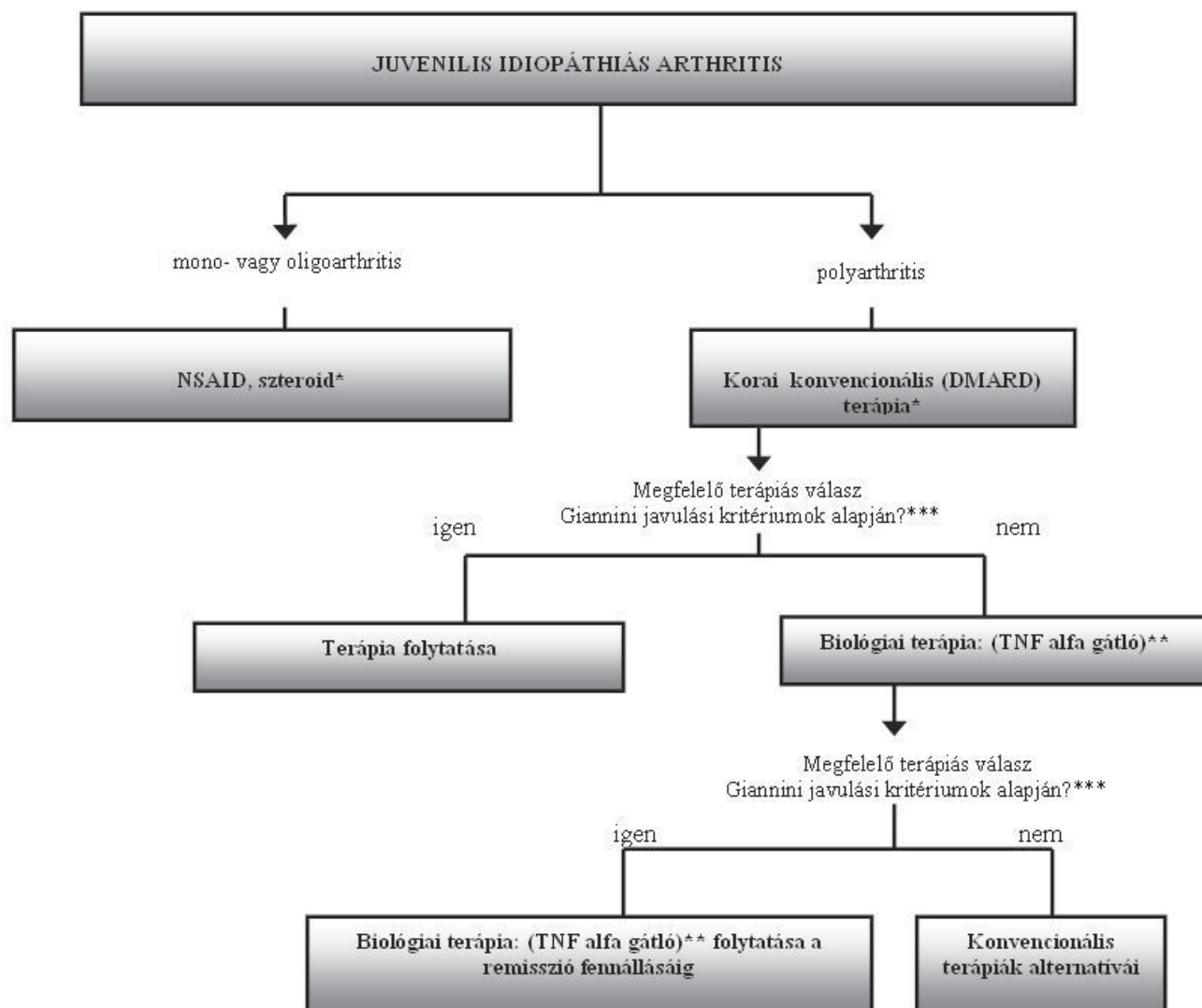
1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívtultrahang, EF nagyobb, mint 40%)
7. Labor (rutin, immun: RF, anti-CCP, ANA)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (Wgr, Fvs, CRP, AAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (DAS 28)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * A betegség monitorizálása során mono- vagy oligoarthritis esetén ismételt
- ** Elfogadott DMARD terápiák: metothrexat (MTX), leflunomid (LEF), szulfaszalazin (SSZ), cyclosporin A (CsA), chloroquin (CQ), azathioprin (AZA), speciális esetben (vasculitis) cyclophosphamid (CPH)
- *** Elfogadott DMARD kombinációk: (Ia szint) MTX + CsA, MTX + SSZ, MTX + CQ, MTX + SSZ + CQ, MTX + CQ + AZA, legújabban MTX + LEF
- **** TNF alfa gátlók: adalimumab, etanercept, infliximab

A juvenilis idiopáthiás arthritis finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák
alkalmazásának ellenőrzési kritériumai a juvenilis idiopathiás arthritis gyógyszeres terápiájának
finanszírozási algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszámban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: M08.0)

1. 16 éves kor alatt
2. legalább 1 ízület érintett
3. az ízületi gyulladás tünetei legalább 6 hete fennállnak
4. egyéb, ismeretlen ízületi gyulladást okozó betegség kizárható
5. 7 alcsoport valamelyikének meghatározása
6. Radiológiai elváltozások identifikálása vagy kizárása (RTG)
7. Rheumatoid faktor jelenléte a szérumban (RF faktor) (egyéb labor)

A betegség aktivitásának meghatározása (Giannini kritériumok) és dokumentálásának ellenőrzése

1. az orvos véleménye a betegségről /vizuális analóg skálával=VAS/
2. a beteg vagy szülő véleménye a beteg állapotáról /VAS/
3. a gyermekkorra adaptált Health Assessment Questionnaire /CHAQ/ értéke
4. a gyulladt ízületek száma
5. a mozgáskorlátozott ízületek száma
6. vörösvértest-süllyedés

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

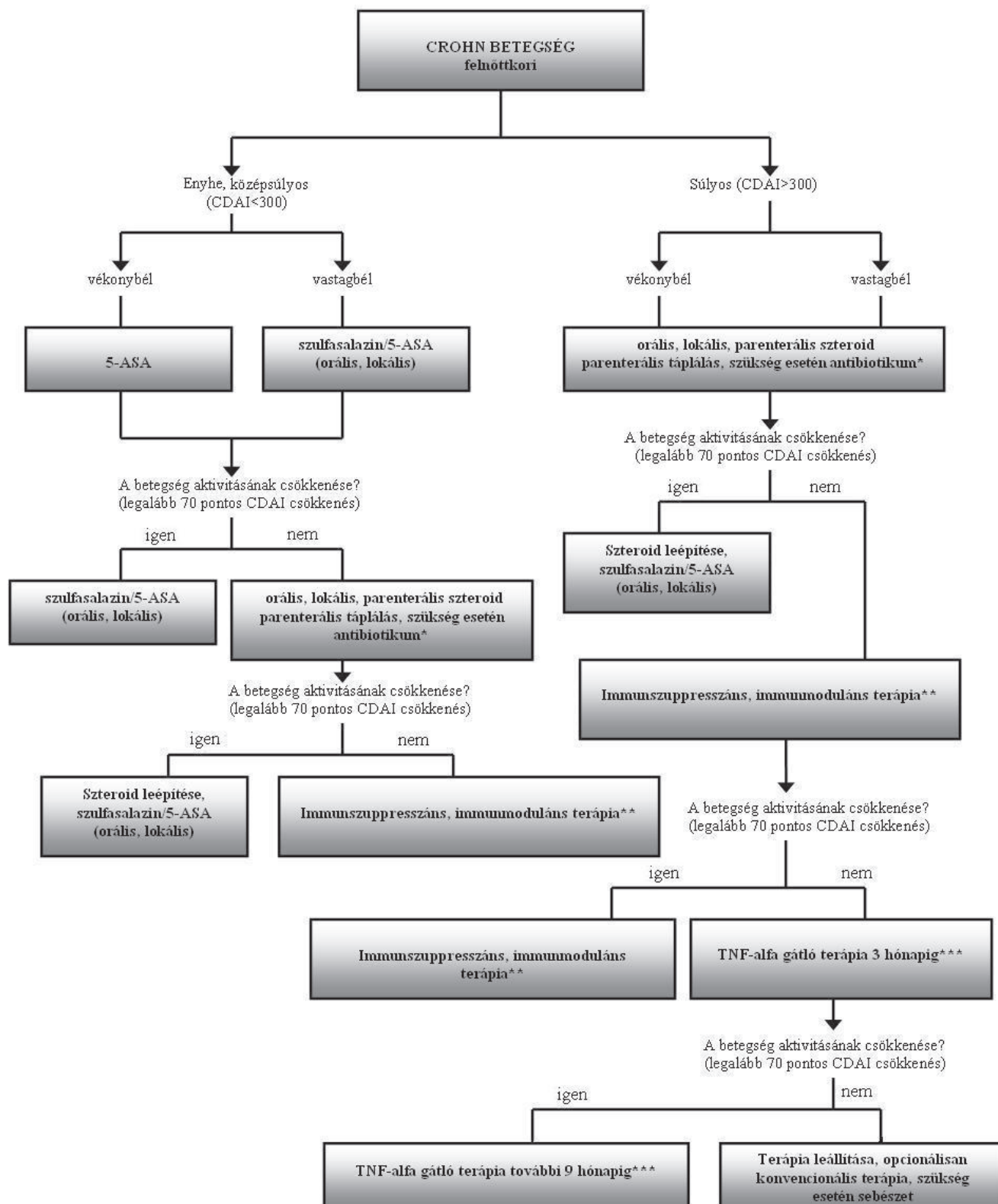
1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Életvitel módja (fertőzésveszély)
5. Kardiológia (szívtultrahang, EF nagyobb, mint 40%)
6. Labor (rutin, immun: RF, anti-CCP, ANA)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (Wgr, Fvs, CRP, AAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (Giannini)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * Elfogadott DMARD terápiák: metothrexat (MTX), leflunomid (LEF), szulfaszalazin (SSZ), cyclosporin A (CsA), chloroquin (CQ), azathioprin (AZA), speciális esetben (vasculitis) cyclophosphamid (CPH) Törzskönyvi indikációkra különös figyelmet kell fordítani
- ** TNF alfa gátlók: etanercept
- *** Giannini 30% javulás: értékelhető javulásról akkor beszélünk, ha legalább 3 paraméterben a javulás eléri a 30%-ot és csak egy paraméterben haladhatja meg a romlás a 30%-ot.

Crohn-betegség finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai a felnőttkori Crohn-betegség gyógyszeres terápiájának finanszírozási
algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszabályban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: K5001, K5011, K5081), klinikai súlyosság meghatározása az alábbi kritériumok alapján (CDAI: Crohn-betegség aktivitási index, 0–600)

1. Hasi fájdalom, hasmenések száma
2. Általános állapot
3. Láz, extra manifesztáció (pl. arthritis, uveitis, fistula)
4. Opioid alkalmazása diarrhoea miatt
5. Abdominalis terime
6. Súlycsökkenés
7. Haematokrit (Labor), endoszkópia (szövetten)

A betegség aktivitásának meghatározása (CDAI: Crohn-betegség aktivitási index) és dokumentálásának ellenőrzése

1. Inaktív betegség: CDAI<150
2. Enyhe betegség: CDAI<220
3. Közepesen súlyos: 220<CDAI<300
4. Súlyos: 300<CDAI<450
5. Nagyon súlyos: CDAI>450

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívvultrahang, EF: kisebb, mint 40%)
7. Labor (rutin, immun: ANCA, ANF)

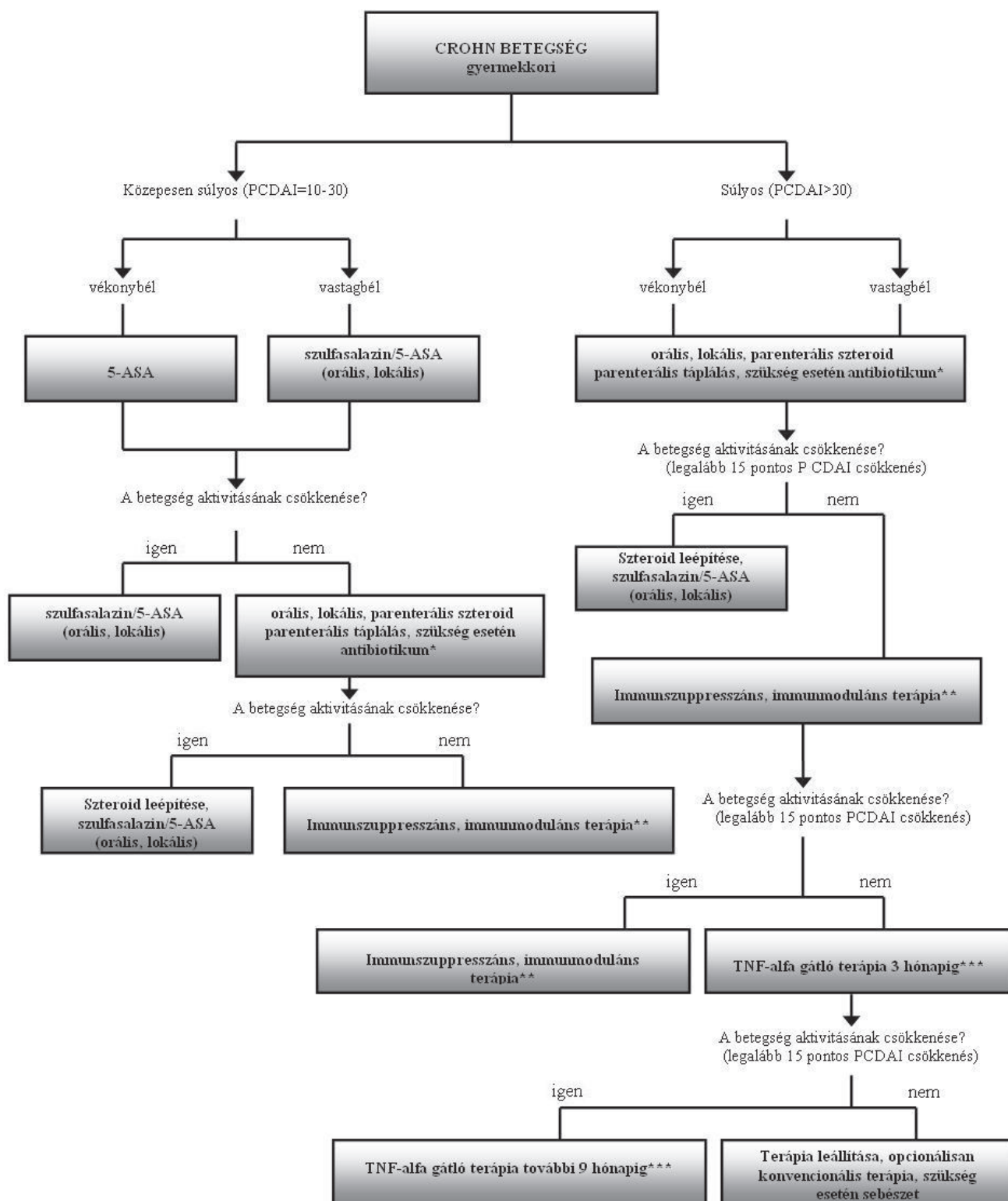
A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (WE, Fvs, CRP, ASAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (CDAI meghatározása és dokumentálása)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * Fisztulázó Crohn-betegség esetén antibiotikum-terápia, drenázs és immunszuppresszív kezelés
- ** Elfogadott, dokumentált immunszuppresszív, immunmoduláns terápia
- *** TNF alfa gátlók: adalimumab, infliximab

Gyermekekori Crohn-betegség finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápia alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai a gyermekkori Crohn-betegség gyógyszeres terápiájának finanszírozási
algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszabályban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: K5001, K5011, K5081), klinikai súlyosság meghatározása az alábbi kritériumok alapján (PCDAI: Pediatric Crohn-betegség aktivitási index, 0–100)

1. Hasi fájdalom, hasmenések száma, vér a székletben
2. Általános állapot
3. Láz, extraintestinalis manifesztáció (pl. arthritis, uveitis)
4. Perirectalis elváltozás
5. Abdominalis terime
6. Súlycsökkenés, növekedési elmaradás
7. Haematokrit, albumin, süllyedés/CRP

A betegség aktivitásának meghatározása (PCDAI: Pediatric Crohn-betegség aktivitási index) és dokumentálásának ellenőrzése

1. Inaktív betegség: PCDAI<10
2. Közepesen súlyos: 10<PCDAI<30
3. Súlyos: 30<PCDAI<100

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

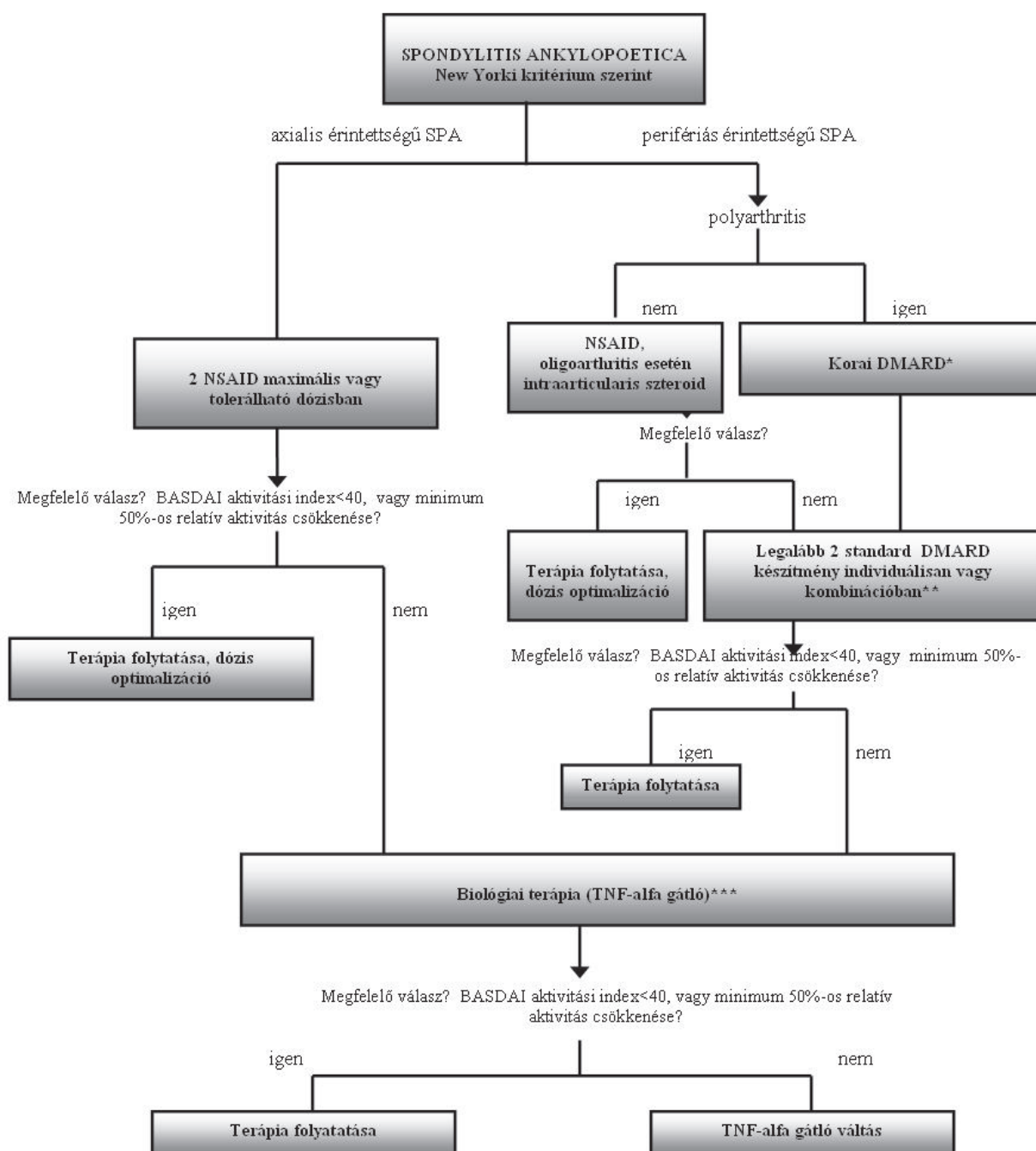
1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Kardiológia
5. Labor (rutin, immun: ANCA, ANF)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (WE, Fvs, CRP, ASAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (PCDAI meghatározása és dokumentálása)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * Fisztulázó Crohn-betegség esetén antibiotikum-terápia, drenázs és immunszuppresszív kezelés
- ** Immunszuppresszív, immunmoduláns terápia: kellő odafigyelést igényel a készítmények törzskönyvi indikációja gyermekek esetén
- *** TNF alfa gátlók: infliximab

Spondylitis ankylopoetica finanszírozásának ellenőrzési algoritmusa

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai a spondylitis ankylopoetica gyógyszeres terápiájának finanszírozási
algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszámban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: M45.H0)

1. 2-es stádiumú bilaterális, vagy
2. 3-as, 4-es stádiumú unilaterális sacroileitis (MR vizsgálat)
3. legalább 3 hónapja mozgásra fokozódó háti fájdalom,
4. frontális és szagittális síkban beszűkült gerincmozgás,
5. beszűkült légzőmozgás

A betegség aktivitásának meghatározása (BASDAI INDEX 0–100) és dokumentálásának ellenőrzése

1. BASDAI index (0–100) átlaga több, mint 40
2. klinikai tünetek súlyossága
3. akut fázis fehérjék magas szintje (laborvizsgálat)
4. gyors radiológiai progresszió (RTG felvétel)
5. gyulladásos aktivitás a gerinc és a sacroiliacalis ízületekben (MR felvétel)

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

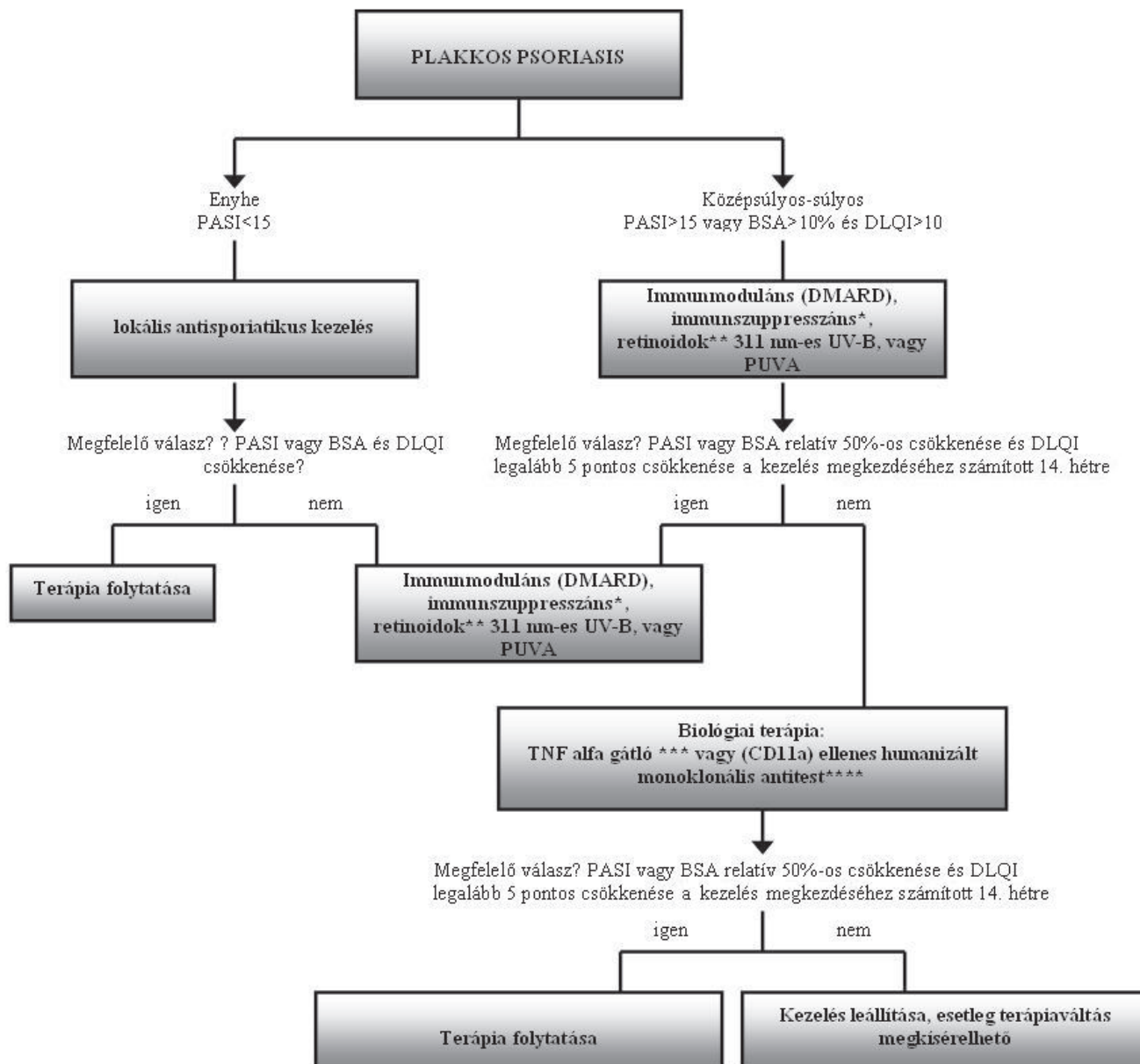
1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívtultrahang, EF: kisebb, mint 50%)
7. Labor (rutin, immun: RF, anti-CCP, ANA, ANF)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (WE, Fvs, CRP, ASAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (BASDAI)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * Elfogadott DMARD terápiák: metothrexat (MTX), leflunomid (LEF), szulfaszalazin (SSZ), cyclosporin A (CsA), chloroquin (CQ), azathioprin (AZA), speciális esetben (vasculitis) cyclophosphamid (CPH) (csak perifériás érintettség esetén)
- ** Elfogadott DMARD kombinációk: (Ia szint) MTX + CsA, MTX + SSZ, MTX + CQ, MTX + SSZ + CQ, MTX + CQ + AZA, legújabban MTX + LEF (csak perifériás érintettség esetén)
- *** TNF alfa gátlók: adalimumab, etanercept, infliximab

Súlyos tünetekkel járó plakkos psoriasis finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai a plakkos psoriasis gyógyszeres terápiájának finanszírozási
algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszabályban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: L4003, L4004, L4005)

1. PASI, BSA, DLQI, dokumentálása
2. Reumatológus konzilium dokumentálása
2. Perifériás ízületi érintettség esetén: DAS28 aktivitási index dokumentálása
3. Axiális ízületi érintettség esetén: BASDAI index dokumentálása

A betegség aktivitásának meghatározása és dokumentálásának ellenőrzése

1. Klinikai tünetek súlyossága
2. PASI „psoriasis kiterjedési és súlyossági index” (értéke 0–72 között)
3. BSA „testfelszín százalékban kifejezett értéke” (súlyos 10% felett)
4. DLQI „Bőrgyógyászati Életminőségi Index” (DLQI értéke 0–30 között)
5. Ízületi érintettség esetén: DAS 28, BASDAI index meghatározása

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség kizárása, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívultrahang, EF: nagyobb, mint 40%)
7. Labor (rutin, immun: ANA, ANF)

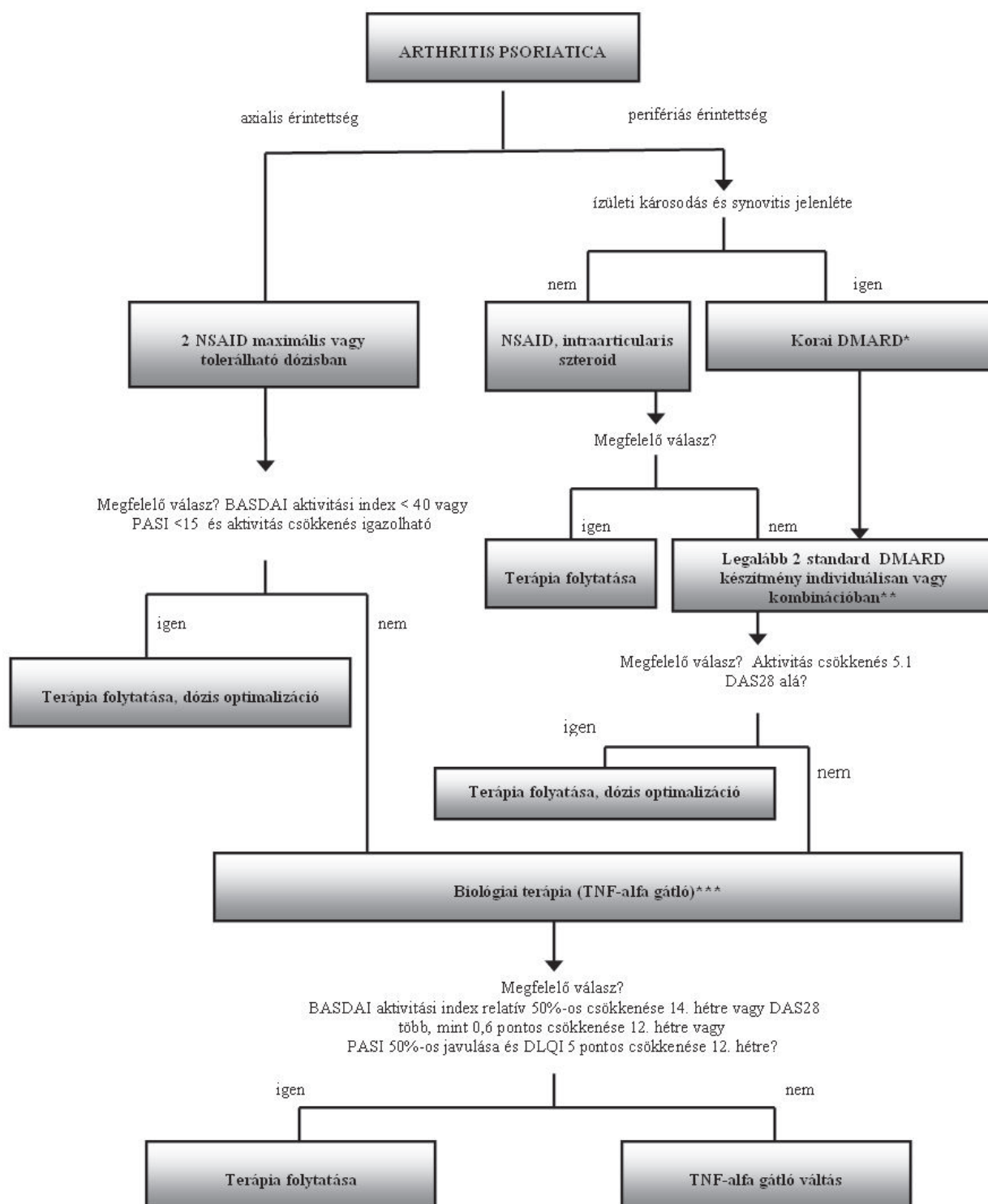
A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. Havonta: labor (We, Fvs, CRP, ASAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (PASI, BSA, DLQI)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * Standard szisztémás terápiák: immunmoduláns, immunszuppresszáns kezelések: metothrexat (MTX), leflunomid (LEF), cyclosporin A (CsA), terápiás dózisban
- ** Retinoidok: acitretin
- *** TNF alfa gátlók: adalimumab, etanercept, infliximab
- **** CD11a ellenes humanizált monoklonális antitest: efalizumab

Az arthritis psoriatica finanszírozásának ellenőrzési algoritmusa

*Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápiák alkalmazásának
ellenőrzési kritériumai az arthritis psoriatica gyógyszeres terápiájának finanszírozási
algoritmusa alapján*

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszabályban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: L40.5, M07.0-M07.3)

1. Moll-Wright kritérium alapján
2. Perifériás érintettség: DAS 28 aktivitási index dokumentálása
3. Axiális érintettség: BASDAI index dokumentálása
4. Dermális érintettség: PASI index dokumentálása

A betegség aktivitásának meghatározása (aktivitási index DAS 28) és dokumentálásának ellenőrzése

1. BASDAI index (0–100) átlaga több, mint 40 (axialis) VAGY
2. 5,1 feletti DAS28 aktivitási index (perifériás) VAGY
3. 15 vagy nagyobb PASI index (dermális komponens)
4. klinikai tünetek súlyossága
5. akut fázis fehérjék magas szintje, Wgr, CRP, (laborvizsgálat)
6. gyors radiológiai progresszió (RTG felvétel)
7. gyulladásos aktivitás a gerinc és a sacroiliacalis ízületekben (MR felvétel)

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívtultrahang, EF: nagyobb, mint 50%)
7. Labor (rutin, immun: RF, anti-CCP, ANA, ANF)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

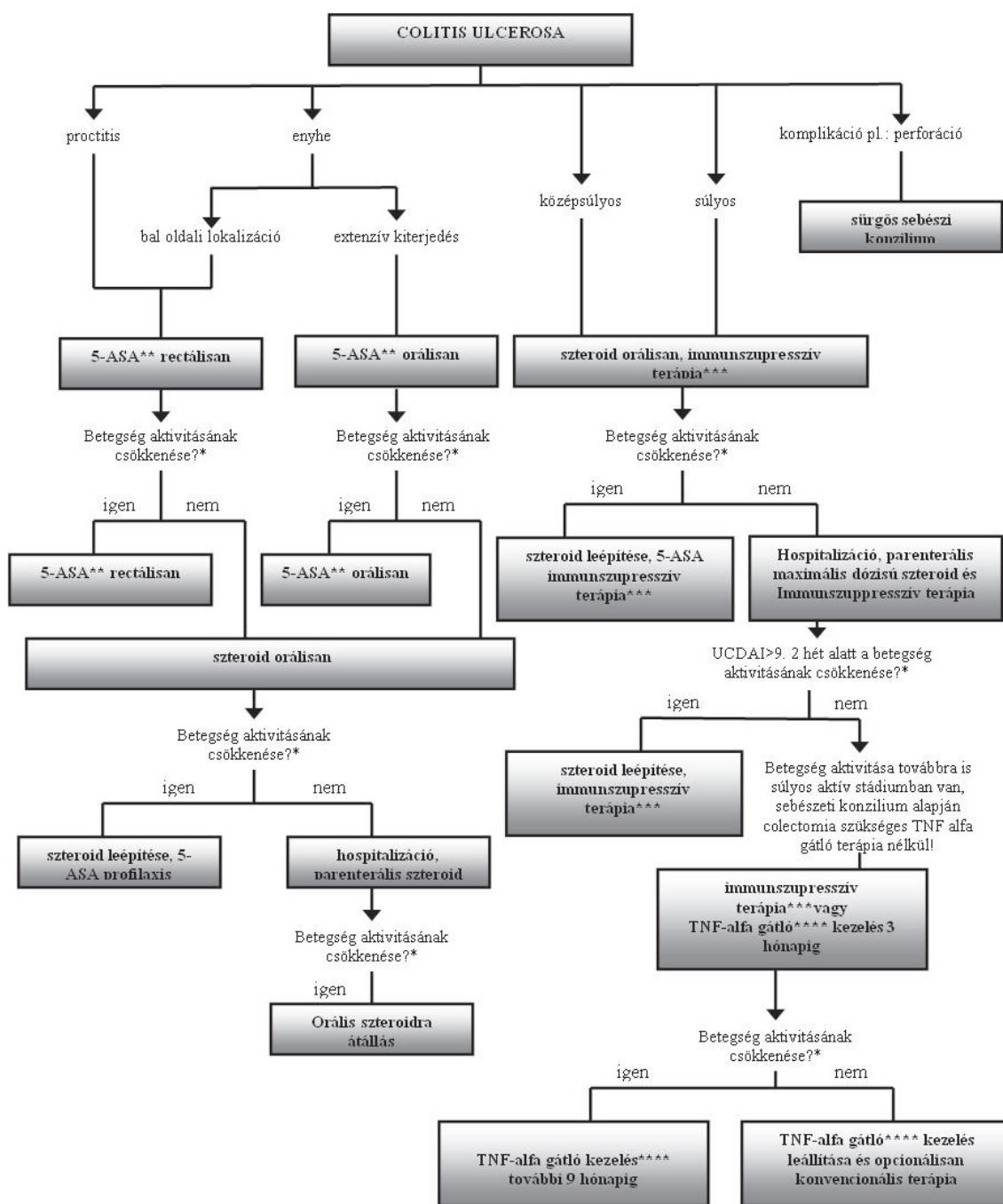
1. Havonta: labor (We. Fvs, CRP, AAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. 3 havonta: aktivitási index (DAS28, BASDAI, PASI)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

* Elfogadott DMARD terápiák: metothrexat (MTX), leflunomid (LEF), szulfaszalazin (SSZ), cyclosporin A (CsA), chloroquin (CQ), azathioprin (AZA), speciális esetben (vasculitis) cyclophosphamid (CPH) (csak perifériás érintettség és bőr tünet esetén)

** Elfogadott DMARD kombinációk: (Ia szint) MTX + CsA, MTX + SSZ, MTX + CQ, MTX + SSZ + CQ, MTX + CQ + AZA, legújabban MTX + LEF (csak perifériás és dermális érintettség esetén)

*** TNF alfa gátlók: adalimumab, etanercept, infliximab

Colitis ulcerosa finanszírozásának ellenőrzési algoritmus

Az Egészségbiztosítási Alap terhére finanszírozott biológiai terápia alkalmazásának ellenőrzési kritériumai a colitis ulcerosa gyógyszeres terápiájának finanszírozási algoritmus alapján

Adminisztratív ellenőrzési pontok (folyamatba épített ellenőrzés)

1. Kompetencia szint: kijelölt intézmény, szakorvosi kompetencia ellenőrzése
2. Betegadatok (online TAJ ellenőrzés)
3. Jogszabályban rögzített indikációs terület BNO ellenőrzése

Szakmai ellenőrzési pontok

A diagnózis kritériumainak rögzítése (BNO: K51.80, K51.90) MAYO kritériumai alapján

1. széklet napi gyakorisága (0–3 pont)
2. rektális vérzés súlyossága (0–3 pont)
3. nyálkahártya elváltozás: endoszkópia (0–3 pont)
4. fizikális vizsgálat, az orvos általános értékelése (0–3 pont)

A betegség klinikai tüneteinek és aktivitásának meghatározása és dokumentálásának ellenőrzése (UCDAI: colitis ulcerosa betegség aktivitási index)

1. Klinikai tünetek Mayo kritériumok alapján: UCDAI maximum 12 pont
2. Enyhe colitis ulcerosa (UCDAI<6)
3. Közepesen súlyos colitis ulcerosa (6<UCDAI<9)
4. Súlyos colitis ulcerosa (UCDAI>9)

A biológiai terápia kontraindikációinak kizárása és ellenőrzése

1. TBC kizárása (mellkas RTG)
2. Fertőzések kizárása
3. Demyelinizációs betegség, SLE kizárása
4. Terhesség kizárása
5. Életvitel módja (fertőzésveszély)
6. Kardiológia (szívultrahang, EF: kisebb, mint 40%)
7. Labor (rutin, immun: ANA, ANF)

A kezelés monitorizálásának ellenőrzése (kontrollvizsgálat)

1. 3 havonta: labor (WE, Fvs, CRP, ASAT, ALAT, GGT, Karb, Kreat, Na, K)
2. MAYO részleges UCDAI meghatározása (endoszkópia nélkül)
3. 6 havonta: mellkas RTG (tüdőgyulladás, TBC kizárása céljából)

Megjegyzés

- * A betegség monitorizálása UCDAI vagy részleges UCDAI alapján
- ** Gyulladáscsökkentő: 5-ASA (mesalazin)
- *** Elfogadott, dokumentált immunszuppresszív terápiák
- **** TNF alfa gátló: infliximab

**A szociális és munkaügyi miniszter
20/2008. (XII. 17.) SZMM
rendelete**

**a szakmai vizsgadíj és a vizsgáztatási díjak kereteiről,
valamint egyes szociális és munkaügyi miniszteri
rendeletek rendelkezéseinek hatályon kívül
helyezéséről**

Az 1–5. § és a 6. § (3)–(4) bekezdése tekintetében a szakképzésről szóló 1993. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szt.) 4. § (2) bekezdés *d)* pontjában kapott felhatalmazás a szociális és munkaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 170/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. §

g) pontjában meghatározott feladatkörömben eljárva – az egészségügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 161/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró egészségügyi miniszterrel, a földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter feladat- és hatásköréről szóló 162/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)–l)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszterrel, a honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény 52. § (1) bekezdés *f)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró honvédelmi miniszterrel, az igazságügyi és rendészeti miniszter feladat- és hatásköréről szóló 164/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *b), e)–g), j)* és *n)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró igazságügyi és rendészeti miniszterrel, a környezetvédelmi és víz-

ügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 165/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)–c)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró környezetvédelmi és vízügyi miniszterrel, a közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 133/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § *a)–e)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszterrel, a külügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 166/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)–b)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró külügyminiszterrel, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter feladat- és hatásköréről szóló 134/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § *a)–h)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszterrel, az oktatási és kulturális miniszter feladat- és hatásköréről szóló 167/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)* és *d)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró oktatási és kulturális miniszterrel, az önkormányzati miniszter feladat- és hatásköréről szóló 132/2008. (V. 14.) Korm. rendelet 1. § *a)–i)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró önkormányzati miniszterrel, a pénzügyminiszter feladat- és hatásköréről szóló 169/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *a)–j)* pontjában meghatározott feladatkörében eljáró pénzügyminiszterrel egyetértésben –, valamint a 6. § (5) bekezdése tekintetében az egyes jogszabályok és jogszabályi rendelkezések hatályon kívül helyezéséről szóló 2007. évi LXXXII. törvény 6. § (4) bekezdés *c)* pontjában kapott felhatalmazás alapján, a szociális és munkaügyi miniszter feladat- és hatásköréről szóló 170/2006. (VII. 28.) Korm. rendelet 1. § *g)* pontjában meghatározott feladatkörében eljárva a következőket rendelem el:

1. §

A rendelet hatálya kiterjed:

a) a szakképzést folytató és a szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézményre, valamint a szakképzésben résztvevőre a szakmai vizsgadíj (a továbbiakban: vizsgadíj) tekintetében, továbbá

b) a vizsgabizottság elnöke, tagjai, a – szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszternek a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló rendeletben meghatározott – jegyző, vizsgabizottság munkáját segítő szakértő, valamint szakmai vizsgán közreműködő (a továbbiakban: vizsgáztató) díjazására (a továbbiakban: vizsgáztatási díj).

2. §

(1) Az Szt. 54/B. §-ában meghatározott vizsgadíj magában foglalja a vizsgáztatási díjat és a vizsgáztatók utazási, illetve szállásköltségét is.

(2) A vizsgadíjat

a) iskolai rendszerű szakképzés esetén a közoktatási törvényben meghatározott esetben és feltételek szerint a tanuló, felsőfokú szakképzésben, hallgatói jogviszony

esetén, a felsőoktatási törvényben meghatározott esetben és feltételek szerint a hallgató,

b) iskolarendszeren kívüli képzés esetén a résztvevő fizeti.

3. §

(1) A szakmai vizsgán végzett munkáért a vizsgáztatót vizsgáztatási díj illeti meg, amely – függetlenül a vizsganapok számától – a szakmai vizsga teljes időtartamára szól.

(2) A vizsgáztatási díjnak a szakképesítés szakmai és vizsgakövetelményében meghatározott vizsgatevékenységek számától vagy az egy vizsgázó vizsgatevékenységeinek összidejétől függő kategóriába sorolása a következő:

a) I. kategória: 12 vagy több vizsgatevékenység vagy több, mint 12 óra,

b) II. kategória: 6–11 vizsgatevékenység vagy 6–12 óra,

c) III. kategória: legfeljebb 5 vizsgatevékenység vagy kevesebb, mint 6 óra.

Ha a vizsgatevékenységek száma és a vizsgatevékenységek összideje alapján eltérő kategóriába sorolás lehetséges, úgy mindig a magasabb díjazású kategóriát kell választani.

(3) A vizsgáztatási díj vizsgázónként a vizsga évének első munkanapján érvényes kötelező legkisebb munkabér (a továbbiakban: minimálbér) összegének a kerekítés szabályai szerint százas értékre kerekített:

a) a vizsgabizottság elnöke részére I. kategória esetén 4,5%-a, II. kategória esetén 4%-a, III. kategória esetén 3,5%-a,

b) a vizsgabizottság tagja részére I. kategória esetén 3,5%-a, II. kategória esetén 3,1%-a, III. kategória esetén 2,7%-a,

c) a vizsgabizottság jegyzője részére I. kategória esetén 2,05%-a, II. kategória esetén 1,55%-a, III. kategória esetén 1,05%-a.

(4) A vizsgáztatási díj

a) a kérdező tanár és a javító tanár esetében az általa vizsgáztatott vagy értékelt vizsgázók számának, az általa vizsgáztatott vagy értékelt vizsgatevékenységek számának, továbbá a minimálbér összege

aa) 1–5 számú értékelt vagy vizsgáztatott vizsgatevékenység esetén 1,45%-ának,

ab) 6–11 számú értékelt vagy vizsgáztatott vizsgatevékenység esetén 1,35%-ának,

ac) 12 vagy több értékelt vagy vizsgáztatott vizsgatevékenység esetén 1,3%-ának szorzatából képzett összeg, a kerekítés szabályai szerint százas értékre kerekítve;

b) a felügyelő tanár esetében azokra az órákra megállapítva, amelyeken legalább 30 percig felügyeletet látott el, a minimálbér összegének 1,5%-a azzal, hogy a megkezdett órák idejét össze kell vonni.

(5) A (3) bekezdés szerinti vizsgázónak a vizsgaszervező által a szakképesítésért felelős miniszternek megküldött vizsgabejelentésben feltüntetett vizsgalétszámba tartozó vizsgázót kell tekinteni. A (4) bekezdés szerinti vizsgázónak azt a szakmai vizsgára jelentkezett vizsgázót kell tekinteni, aki a szakmai vizsga valamely vizsgatevékenységét megkezdte.

(6) Az iskolai rendszerű szakképzésben a szakközépiskola és a szakiskola (a továbbiakban együtt: szakképző iskola) igazgatóját a szakképző iskolával tanulói jogviszonyban álló tanulók számára megszervezett szakmai vizsga esetén díjazás illeti meg.

(7) A szakképző iskola igazgatójának a szakmai vizsga szervezésével összefüggő feladatok ellátásáért járó – a szakképzésért és felnőttképzésért felelős miniszternek a szakmai vizsgáztatás általános szabályairól és eljárási rendjéről szóló rendeletében meghatározott – vizsgaidőszakonkénti díjazása a minimálbér

a) 200%-ának megfelelő összeg, ha a vizsgázók száma eléri a száz főt,

b) 100%-ának megfelelő összeg, ha a vizsgázók száma eléri vagy meghaladja az ötven főt, de nem éri el a száz főt,

c) 50%-ának megfelelő összeg, ha a vizsgázók száma nem éri el az ötven főt.

(8) A szakképző iskola igazgatója a szakmai vizsga megszervezésével kapcsolatos feladatok ellátását részben vagy egészben átadhatja helyettesének, vagy a szakképző iskolával határozatlan időre szóló munkaviszonyban, illetve közalkalmazotti jogviszonyban foglalkoztatott munkatársának. A díjazás közreműködésük arányában oszlik meg.

4. §

(1) Amennyiben a szakmai vizsgára vagy annak egyes vizsgarészeire, vizsgatevékenységeire a vizsgáztató állandó lakóhelyétől eltérő helységben kerül sor, úgy a vizsgáztatót a vizsgáztatási díj mellett utazási, illetve szállásköltség illeti meg.

(2) Az utazási költség elszámolása tömegközlekedési eszköz igénybevétele esetén a menetjegy, saját gépjármű használata esetén a magánszemélyek jövedelemadójáról szóló törvény, valamint a munkába járással kapcsolatos utazási költségtérítésre vonatkozó jogszabály előírásai alapján történik. Vasút igénybevétele esetén 2. osztályú menetjegy számolható el.

(3) Az utazási eszközt a vizsgáztató választja meg oly módon, hogy a jelenlétét igénylő vizsganapokon a szakmai vizsga, vizsgatevékenységek megkezdése előtt, a pontos kezdést lehetővé tevő időpontban a helyszínrre tudjon érkezni. Amennyiben a rendelkezésre álló közlekedési eszközökkel e feltétel nem biztosítható, vagy a vizsgáztató a vizsgaszervezővel szállásköltség megtérítéséről állapodott meg, úgy a vizsgáztató éjszakánként legfeljebb a minimálbér 15%-ának megfelelő összeghatárig szállást vehet igénybe. A szállásköltség elszámolása a vizsgaszervező, vagy ha a vizsgaszervező e költség térítésére vonatkozóan is írásbeli megállapodást kötött a képző intézménnyel, akkor a képző intézmény nevére szóló számla alapján történik.

(4) A vizsgaszervező – a vizsgáztatóval egyeztetetten – gondoskodhat az utaztatásról, illetőleg a szállásról. Ez esetben a vizsgáztatót külön utazási, illetve szállásköltség nem illeti meg.

5. §

(1) A 3. § (3)–(6) bekezdésében foglaltak szerinti vizsgáztatási díjat, továbbá az utazási, illetve szállásköltséget a szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézmény vagy a szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézménnyel kötött megállapodás alapján a képzést folytató intézmény fizeti ki a vizsgáztatónak.

(2) Amennyiben a szakmai vizsga szervezésére feljogosított intézmény vagy a képzést folytató intézmény a vizsgabizottság munkáját segítővel olyan munkavégzésre irányuló szerződést kötött, amely tartalmazza a vizsgákkal kapcsolatos feladatokat is, akkor a segítőt a 3. § (4)–(5) bekezdésekben meghatározott külön díjazás nem illeti meg.

(3) A vizsgáztatási díj, továbbá az utazási, illetve szállásköltség kifizetésére legkésőbb a szakmai vizsga utolsó vizsganapját követő 15 napon belül kerülhet sor.

6. §

(1) Ez a rendelet – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – a kihirdetését követő 3. napon lép hatályba.

(2) Az 1–5. §, valamint a 6. § (3) és (4) bekezdése az e rendelet kihirdetését követő 45. napon lép hatályba.

(3) Hatályát veszti a szakmai vizsgadíj és a vizsgáztatási díjak kereteiről szóló 1/2001. (I. 16.) OM rendelet, továbbá a szakmai vizsgadíj és a vizsgáztatási díjak kereteiről szóló 1/2001. (I. 16.) OM rendelet módosításáról szóló 2/2004. (I. 30.) OM rendelet.

(4) Az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzékbe történő felvétel és törlés eljárási rendjéről szóló 1/2006. (II. 17.) OM rendelet hatálybalépését megelőzően hatályos Országos Képzési Jegyzékben szereplő szakképesítések szakmai és vizsgakövetelményei szerint megkezdett képzések szakmai vizsgái esetén a szakmai vizsgadíjat és a vizsgáztatási díjat a szakmai vizsgadíj és vizsgáztatási díjak kereteiről szóló 1/2001. (I. 16.) OM rendelet 2008. szeptember 1-jén hatályos rendelkezései szerint kell megállapítani.

(5) Hatályát veszti

a) az akkreditációs eljárás és követelményrendszer részletes szabályairól szóló 24/2004. (VI. 22.) FMM rendelet módosításáról szóló 31/2007. (XII. 21.) SZMM rendelet 9. § (5) bekezdése,

b) a felnőttképzést folytató intézmények nyilvántartásba vételének részletes szabályairól szóló 48/2001. (XII. 29.) OM rendelet módosításáról szóló 32/2007. (XII. 21.) SZMM rendelet 7. § (5) bekezdése,

c) a felnőttképzést folytató intézmények ellenőrzése során kiszabható bírságról szóló 1/2005. (I. 19.) FMM rendelet módosításáról szóló 33/2007. (XII. 21.) SZMM rendelet 3. § (5) bekezdése.

Szűcs Erika s. k.,

szociális és munkaügyi miniszter

VI. Az Alkotmánybíróság határozatai és végzései

Az Alkotmánybíróság 154/2008. (XII. 17.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára és mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában – *dr. Balogh Elemér* és *dr. Kiss László* alkotmánybírók párhuzamos indoklásával, valamint *dr. Bragyova András* alkotmánybíró különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja: az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény az indoklásban kifejtett okokból alkotmányellenes, ezért azt a jelen határozat közzétételének napjával megsemmisíti, ennek folytán a törvény nem lép hatályba.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz hat indítvány érkezett a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvényt (a továbbiakban: Békvt.) érintően, amelyet a Magyar Közlöny 2007/186. számában, 2007. december 29-én hirdettek ki, hatálybalépésének időpontja 2009. január 1. napja.

1. Az első indítványozó a Békvt. 1. § (1) bekezdésének, a 2. § (1)–(2) bekezdéseinek és a 3. § (2) bekezdésének a megsemmisítését kérte. Indítványozta emellett azt is, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a törvény 15. §-ának a házasságkötési eljárásról és a névviselésről szóló 1982. évi 17. törvényerejű rendelet (a továbbiakban: At.) módosításáról rendelkező egyes szakaszait is: az At. 26/G. § (3) bekezdését („Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.”) beiktató szakaszt, illetve

az At. 26/H. § (1) bekezdését megállapító szakaszból a második mondatot („A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak.”).

Indokolása szerint az Alkotmányba ütközik, hogy a Békvt. 2. § (2) bekezdése azonosítja a bejegyzett élettársi kapcsolatot a házassággal. A két jogintézmény lényegét, létesítésének formai kellékeit, joghatásait tekintve tulajdonképpen semmiben nem különbözik egymástól, ezért a bejegyzett élettársi kapcsolat „a házasság Alkotmány által védett intézményét gyengíti, diszkriminálja és végső soron ellehetetleníti”. A törvényalkotó – érvel tovább az indítványozó – a Békvt.-vel megteremtette a „majdnem házasságot”, amit „immár nem szükséges egy férfi és egy nő életközösségeként felfogni, hanem azonos neműek között is létesíthető”. Úgy véli, hogy a közgondolkodás a két jogintézmény között – rendkívüli hasonlóságuk miatt – nem tud majd különbséget tenni [különösen, hogy az At. beiktatott 26/G. § (3) bekezdése szerint: „Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.”], ami zavarokat fog okozni a „közgondolkodásban és -gyakorlatban”, és szintén a „valódi” házasság intézményének a gyengítéséhez vezet. Érveit a 14/1995. (III. 13.) AB határozatban foglaltak idézésével kívánja alátámasztani az indítványozó. Kifejti, hogy az Alkotmány 15. §-a nem pusztán a házasság elnevezést védi, a házasságot az Alkotmány alapján „annak valóságos tartalmi és eljárásjogi, valamint kulturális külsőségei tekintetében is védettnek kell tekinteni”. Ezzel pedig nem egyeztethető össze egy olyan jogintézmény, amely – elnevezését kivéve – a házassághoz a megítélés tekintetében hasonlít. Az indítványozó sérelmezi azt is, hogy a bejegyzett élettársi közösség a házassággal azonos módon keletkezik, azonban egyszerűsített módon, közjegyző által is megszüntethető, ami szerinte „súlyosan sérti és diszkriminálja” a házasság intézményét.

A törvény belső ellentmondásaként értékeli az indítványozó, hogy a 3. § (2) bekezdése a házasság felbontására vonatkozó szabályokat rendeli alkalmazni a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére vonatkozóan, míg a 4. § egy egyszerűsített, közjegyző általi megszüntetést is lehetővé tesz.

Jogalkotói mulasztásnak tartja emellett, hogy a Békvt. nem garantálja megfelelően az érintett tisztviselők (anyakönyvvezetők, közjegyzők) lelkiismereti és vallásszabadságát, ők ezért a „házasság intézménye mellé alacsonyabb jogszabály által rendelt intézménnyel szemben támasztott lelkiismereti aggályaik, kulturális, vallási, erkölcsi megfontolásaik ellenére is kötelesek annak létesítésekor és megszüntetésekor közreműködni”.

Véleménye szerint a törvény az egyházi autonóm szervezeteket és egyházi személyeket is hátrányosan diszkriminálja, mivel a bejegyzett élettársi kapcsolatot létesítő személyek „a Békvt. törvényi háttérével egészen nyilvánvalóan a tanításuk, önértelmezésük alapelemei közé tartozó, a hetero- és homoszexuális élettársi közösség és házasságkötés intézményét maguk részéről nem támogató, illetve elutasító, diszkvalifikáló egyházi szervezetek autonómiájának és függetlenségének megsértésére, illetve gyengítésére fognak törekedni”.

Végezetül utal rá az indítványozó, hogy szerinte a Békvt. az Alkotmány 15. §-ának módosításaként fogható fel, a törvényalkotó azonban a bejegyzett élettársi kapcsolat intézményét önálló törvény formájában, egyszerű többséggel alkotta meg, ami a 65/2007. (X. 18.) és a 75/2007. (X. 19.) AB határozatok alapján alkotmányosértő.

Az indítványozó tehát kérelmét az Alkotmány 2. § (1) bekezdésére, 15. §-ára, valamint 60. § (1) bekezdésére alapította, illetve – az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésének megjelölése nélkül – kifejezetten utalt a diszkrimináció tilalmára is.

2. A második indítványozó a Békvt.-vel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdésének, 15. §-ának, 67. §-ának és 70/A. §-ának, valamint az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata 16. Cikkének, végezetül pedig az Emberi Jogok Európai Egyezménye 12. Cikkének a sérelmét állította.

Indokolásában kifejtette, hogy álláspontja szerint állami védelem csakis a házasságot illeti meg, a házasságot tartalmazó megkötözni (Békvt. 2. §) felesleges és a jogbiztonságra ártalmas. Mivel a házasság férfi és nő életközössége, ezzel párhuzamosan egy másik, a házassággal azonos tartalmú jogintézményt létrehozni az egynemű párok élettársi kapcsolatának bejegyzésére, az Alkotmány 15. §-ába ütközik. A házasság intézményét „rombolja” szerinte az is, hogy az At. módosítása a házasságkötési szertartás ünneplőességét írja elő az élettársi kapcsolat bejegyzése eseteire is.

Az indítványozó – az első indítványozóhoz hasonlóan – szintén burkolt alkotmánymódosításnak tartja a Békvt.-t, mivel az, álláspontja szerint, tartalmi vonatkozásban valójában az egynemű párokra is kiterjeszti a házasságkötés lehetőségét.

A Békvt. 3. §-a szerinte azzal, hogy a felek akaratának mélyebb megismerésére alkalmatlan közjegyzői közreműködéssel is lehetővé teszi a bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetését, a gyengébb fél, különösen az érintett, de nem közös gyermek érdekeinek sérelmét jelentheti, ami sérti az Alkotmány 15., 16. és 70/A. §-ait. Az érintett kiskorú gyermek érdekeit – és ezáltal az Alkotmány 16. és 70/A. §-ait – sértőnek tartja az indítványozó a Békvt. 15. §-ának az At.-t érintő módosítását, jelesül a 26/C. § (3) bekezdés beiktatását is („Az apai elismerő nyilatkozat alapján a férfi élettársat akkor lehet a gyermek apjának tekinteni, ha a nyilatkozat megtételétől számított hat hónapon belül az élettársi kapcsolatot bejegyzik.”). E rendelkezés az indítványozó szerint ugyanis arra ösztönzi a „gyermek sorsa iránt elkötelezett anyát, hogy még abban az esetben is tartózkodjék élettársi kapcsolatának bejegyeztetésétől, ha az apa nem kíván vele házasságra lépni. Az élettársi kapcsolat bejegyeztetésétől való tartózkodás ugyanis elősegíti a gyermek jogállásának és eltartása anyagi feltételeinek apasági elismeréssel történő rendezését.”

Az indítványozó állítása szerint végezetül ellentmondás feszül a Békvt. 17. § 11. és 15. pontja, valamint a Polgári

Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 615. § (2) bekezdése között, ugyanakkor a vélt ellentmondás mibenlétét, és az emiatt sérülni vélt alkotmányi rendelkezést nem jelölte meg.

3. A harmadik indítványozó elsősorban a Békvt. formai alkotmányellenességét, közjogi érvénytelenségét állítja súlyos eljárási szabálytalanság okán. Álláspontja szerint azzal, hogy a törvény tervezetét nem bocsátották szakmai-társadalmi vitára, közigazgatási egyeztetésre, sérült az Alkotmány 2. § (1) bekezdése, a 19. § (2) bekezdése, a 35. § (1) bekezdésének *a)* és *b)* pontja, a 36. §-a, a 37. § (2) bekezdése, az 50. § (1) bekezdése, az 51. § (1) bekezdése, valamint a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 19–20. §-ai, 27–28. §-ai, 31–32. §-ai, illetve a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény 39. § *e)* pontja [összefüggésben az Alkotmány 50. § (5) bekezdésével].

Másodsorban azonban az indítványozó a Békvt.-t tartalmilag is Alkotmányba ütközőnek találja. Véleménye szerint a törvény ellentétes az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével, a 7. § (1) bekezdésével, a 15–16. §-aival, az 54. § (1) bekezdésével, a 67. § (1) bekezdésével és a 70/A. § (1) bekezdésével.

Indokolása szerint az Alkotmány felhívott rendelkezéseiből az következik, hogy a jogalkotó nem fűzhet ugyanolyan joghatásokat az azonos neműek életközösségéhez, mint a külön neműek házasságkötéséhez. A szabadság – érvel az indítványozó, konkrétan megemlítve az Alkotmány 54. § (1) bekezdését – csak a férfi és nő közötti házasságkötésre terjed ki, „ez méltó az emberhez, az emberi méltósághoz való jog is ezt védi”. Kifejti emellett azt is, hogy az azonos neműek bejegyzett élettársi közösségének szabályozása kioltja a házasságot megillető kiemelt védelmet. Mindez a házasság rendeltetésének, céljának figyelmen kívül hagyását jelenti, önkényes, aláássa a házasság intézményét, és ez az Alkotmány 15. §-án kívül a 70/A. § (1) bekezdését is sérti. Szerinte a Békvt. sérti az Alkotmánynak az ifjúság védelmére vonatkozó 16. §-át, a gyermekeknek az Alkotmány 67. §-ában foglalt jogait, a kiskorú gyermekek Alkotmányban biztosított „mindenek felett álló” érdekét.

4. A negyedik indítványozó az Alkotmány 15. §-ába ütközés miatt kéri a Békvt. megsemmisítését az Alkotmánybíróságtól. Úgy véli, hogy a Békvt. egyetlen célja az azonos nemű személyek számára egy, a házassággal lényegileg azonos intézmény létrehozása.

5. Az ötödik indítványozó szintén úgy véli, hogy a Békvt. sérti az Alkotmány 15. §-át. A törvény 2. §-ában foglalt szabályozással álláspontja szerint a jogalkotó az azonos neműek házasságát intézményesíti, amely összeegyeztethetetlen a házasság Alkotmányban védett intézményével. Elfogadhatatlan és „házasságellenes” emellett szerinte az is, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat házassá-

ságkötési akadály, illetve az is, hogy a Békvt. a családjogi törvény mint háttértörvény alkalmazását írja elő a bejegyzett élettársi kapcsolatra vonatkozóan.

A jogszabály emellett az Alkotmány 67. § (1) bekezdését is sérti, mivel a közös gyermekké fogadás tilalma nem zárja ki, hogy az azonos nemű élettársak közösen gyermeket neveljenek. Ilyen helyzetet – mivel abban a gyermek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődése nem biztosítható – a jogalkotó nem mozdíthat elő az azonos neműek együttélésének *quasi* házasságként történő elismerésével. Diszkriminatív emellett – érvel az indítványozó –, hogy a jogalkotó különbséget tesz a bejegyzett és a nem bejegyzett élettársi kapcsolat között. Sérti továbbá az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt követelményeket, hogy a Békvt. 2. § (2) bekezdése túl általános. Tovább növeli a jogbizonytalanságot, hogy a szabályozás teljessé tételéhez számos más jogszabály módosítása is szükséges lenne, nincs azonban garancia arra, hogy ez a Békvt. hatálybalépéséig megtörténik. A jogbiztonságot emellett szerinte az is sérti, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat a Ptk. rendszerén kívül került szabályozásra.

Konkrét jogszabályhely megjelölése nélkül hivatkozik az indítványozó arra, hogy a Békvt. a Jat.-ba ütközik, mert nem végeztek számításokat arra vonatkozóan, hogy az özvegyi nyugdíj intézményének a regisztrált élettársakra történő kiterjesztése milyen költségvetési kiadásokkal, társadalmi hatásokkal jár majd.

6. A hatodik indítványozó szintén az Alkotmány 15. §-ának sérelmére hivatkozással kéri a Békvt. megsemmisítését. Úgy véli, hogy a törvény burkoltan az azonos neműek házasságkötési lehetőségét kívánta elismerni, amely azonban vallási és erkölcsi alapon elfogadhatatlan.

Az Alkotmánybíróság a kérelmeket – tárgyi összefüggésükre tekintettel – az Alkotmánybíróság ideiglenes ügyrendjéről és annak közzétételéről szóló módosított és egységes szerkezetbe foglalt 3/2001. (XII. 3.) Tü. határozat (ABH 2003, 2065.) 28. § (1) bekezdése alapján egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány indítványokkal érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„7. § (1) A Magyar Köztársaság jogrendszere elfogadja a nemzetközi jog általánosan elismert szabályait, biztosítja továbbá a vállalt nemzetközi jogi kötelezettségek és a belső jog összhangját.”

„15. § A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét.”

„16. § A Magyar Köztársaság különös gondot fordít az ifjúság létbiztonságára, oktatására és nevelésére, védelmezi az ifjúság érdekeit.”

„54. § (1) A Magyar Köztársaságban minden embernek veleszületett joga van az élethez és az emberi méltósághoz, amelyektől senkit nem lehet önkényesen megfosztani.”

„60. § (1) A Magyar Köztársaságban mindenkinek joga van a gondolat, a lelkiismeret és a vallás szabadságára.”

„67. § (1) A Magyar Köztársaságban minden gyermeknek joga van a családjá, az állam és a társadalom részéről arra a védelemre és gondoskodásra, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

2. A Békvt. indítványokkal konkrétan is támadott rendelkezései:

„1. § (1) Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatban kíván élni.”

„2. § (1) Az e törvényben nem szabályozott kérdésekben a bejegyzett élettársi kapcsolatra a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) házasságra vonatkozó rendelkezéseit alkalmazni kell. A Csjt. közös gyermekké fogadásra és a házastársak névviselésére vonatkozó rendelkezései nem alkalmazhatóak a bejegyzett élettársakra.

(2) Ha törvény eltérően nem rendelkezik,

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy élettársakra,

c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,

d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,

e) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra

is megfelelően alkalmazni kell.”

„3. § (1) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszűnik az egyik élettárs halálával, vagy ha az élettársak egymással házasságot kötnek, valamint az élettársi kapcsolat megszüntetésével.

(2) A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére a házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell.”

„15. § (1) Az At. a következő, II/A. fejezettel, fejezet-címmel, alcímmel és 26/B–26/H. §-sal egészül ki: (...)

26/C. § (3) Az apai elismerő nyilatkozat alapján a férfi élettársat akkor lehet a gyermek apjának tekinteni, ha a

nyilatkozat megtételétől számított hat hónapon belül az élettársi kapcsolatot bejegyzik. (...)

26/G. § (3) Az élettársi kapcsolat bejegyzése nyilvános és ünnepélyes.

26/H. § (1) (...) A tanúkról a leendő élettársak gondoskodnak.”

„16. § Ez a törvény 2009. január 1-jén lép hatályba.”

„17. § (1) A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény

(...)

11. 607. § (4) bekezdésében, 615. § (2) bekezdésében, 616. § (1) bekezdésében, 616. § (2) bekezdésében, 616. § (3) bekezdés második mondatában és 671. § (1) bekezdésében a házastárs szövegrész helyébe a házastárs vagy a bejegyzett élettárs,

(...)

15. 615. § (2) bekezdésében a házasságot köt szövegrész helyébe a házasságot köt, vagy bejegyzett élettársi kapcsolatot létesít,

(...)

szöveg lép.”

III.

Az indítványok az alábbiak szerint megalapozottak.

Az Alkotmánybíróság előzetesen megvizsgálta azt a kérdést, hogy hatáskörébe tartozik-e az indítványozók által támadott, kihirdetett, de hatályba még nem lépett törvény vizsgálata.

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata az, hogy a kihirdetett, de hatályba még nem lépett törvény (törvényi rendelkezés) is képezheti utólagos absztrakt normakontroll tárgyát. Ha a kifogásolt rendelkezések alkotmányellenessége megállapítást nyer, az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség megállapításának a következményeként a hatálybalépés elmaradását mondja ki [28/1993. (IV. 30.) AB határozat, ABH 1993, 220, 225.; 19/1999. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1999, 150, 158.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 114.].

A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság a Békvt. alkotmányossági vizsgálatát az egyesített indítványok alapján lefolytatta.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság – a támadott törvény és az indítványok tartalmának érdemi részeit vizsgálva – mindekelőtt áttekintette, hogy a házasság intézményének védelmére vonatkozó, az államot terhelő alkotmányi kötelezettség mit jelent, annak mi a tartalma.

1.1. Az Alkotmány 15. §-a mondja ki, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét. Annak a ténynek, hogy a házasság és a család intézményét már az 1972-es alkotmánymódosítás áthelyezte a VIII. fejezetből az I. fejezetbe, az 1989-es köztársasági Alkotmányunk pedig a demokratikus jogállam alapvető értékeit felsoroló „Általános rendelkezések” között tartotta, önmagában is jelentősége van: az Alkotmány a házasságot és a családot a magyar társadalom egyik alapintézményének tekinti.

Az Alkotmány 15. §-a amikor kimondja, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét, nem csupán egy államcél, állami feladatot deklarál, hanem egy objektív intézményvédelmi kötelezettséget állapít meg. „Erre a rendelkezésre alanyi jog nem alapítható, ez ugyanis az államnak a házasság és a család védelmére vonatkozó köteletségét fogalmazza meg: azt az államcél, hogy a törvényhozó jogszabályok megalkotása útján részesítse védelemben a házasság és a család intézményét” [7/2006. (II. 22.) AB határozat, ABH 2006, 181, 207.]. Ezt a védelmi kötelezettséget úgy rögzíti az Alkotmány, hogy mind a házasság, mind a család fogalmát adottnak veszi, a házasságfeleknek és a családoknak konkrét jogokat nem állapít meg, az állam részére konkrét, nevesített védelmi eszközöket és kötelezettségeket nem ír elő. Ahogyan arra a 48/1998. (XI. 23.) AB határozat is rámutatott: „Az Alkotmány egyes esetekben nevesíti az intézményvédelmi kötelezettségeket, másutt nem, előfordul az is, hogy éppen az alanyi jogi oldal marad háttérben; a megfogalmazás és a hangsúlybeli különbségek nem változtatnak azon, hogy az alapjogok egyaránt tartalmazzák a szubjektív jogokat és az objektív, ennél szélesebb állami kötelezettségeket is” (ABH 1998, 333, 341.).

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában a társadalmi felfogással összhangban értelmezte az Alkotmány 15. §-át, és kimondta, hogy a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellyel, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. (...) A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi a védelem két tárgyát: A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét” (ABH 1995, 82, 83.). Az idézett határozat kimondja azt is, hogy: „Az utóbbi évtizedekben (...) mozgalmak indultak a homoszexuálisok hátrányos megkülönböztetése ellen. Másrészt változások tapasztalhatók a hagyományos családmódelben is, elsősorban a házasságok tartósságát tekintve. Mindez azonban nem ok arra, hogy a jog eltérjen a házasságnak attól a jogi fogalmától, amely a mai állapot-hoz vezető hagyományban mindig is élt, és amely a mai jogokban is általános, továbbá amely a köztudat és köznyelv házasság-fogalmával összhangban van. A mai alkotmányok és a házasságra és családra vonatkozó rendelkezések összefüggéséből levezethetően a magyar Alkotmány is, a férfi és nő közötti házasságot tartja értéknek, és azt

védi (Alkotmány 15., 67., 70/J. §)” (ABH 1995, 82, 83.). Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a házastársak különleműsége fogalmi eleme a házasságnak. Ebből következően a házasságkötéshez való – az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett – jog is csak a különböző nemű párokat illeti meg. A 37/2002. (IX. 4.) AB határozat ismét leszögezte, hogy: „A heteroszexuális, illetve a homoszexuális irányultság egyaránt az emberi méltóság lényegéhez tartozik, szétválasztásukra, az érintett személyek méltóságának nem egyenlő kezelésére kivételes indokok szükségesek. Ilyen például a házassághoz való jog tekintetében a homoszexuális irányultság megkülönböztetése [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.]” (ABH 2002, 230, 245.) Álláspontját, amely szerint tehát a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségeként védi az Alkotmány 15. §-a, az Alkotmánybíróság későbbi határozataiban is fenntartotta [65/2007. (X. 18.) AB határozat, ABH 2007, 726.; 75/2007. (X. 19.) AB határozat, ABH 2007, 731.] és továbbra is fenntartja.

1.2. Az Alkotmánybíróság vázolt gyakorlata és álláspontja összhangban áll a legfontosabb emberi jogi nemzetközi egyezmények rendelkezéseivel, amelyek a házasságot szintén férfi és nő életközösségeként fogják fel [ENSZ Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata, 16. cikk; Európai Emberi Jogi Egyezmény (a továbbiakban: EEJE) 12. cikk; Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya 23. cikk].

Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) több ítéletében is foglalkozott az indítványhoz áttételesen vagy közelebbről is kapcsolódó problémakörökkel. Így érintette az eredeti nemüket orvosi beavatkozással megváltoztató személyek (transzszexuálisok) esetében a változásnak a születési anyakönyvi kivonatban való átvezetésének kérdését (Rees v. Egyesült Királyság ügyben 1986. október 17-én hozott ítélet, Nr. 9532/81, illetve a Cossey v. Egyesült Királyság ügyben 1990. szeptember 27-én hozott ítélet Nr. 10843/84). Az EJEB ezen ügyekben hangsúlyozta, hogy a házasságkötés jogát az EEJE-ben részes államok nemzeti jogrendszerei által lefektetett szabályok alapján lehet gyakorolni. Az a korlát, amely szerint azonos neműek nem házasodhatnak, nem tekinthető olyannak, mint amely az EEJE 12. cikkében biztosított jog lényeges tartalmát korlátozná. Eddig négy, az EEJE-ben részes állam tette lehetővé a házasságkötést azonos nemű párok számára is. Az EJEB azonban leszögezte, hogy ez a döntés kizárólag az adott államnak a házasság társadalomban betöltött szerepéről vallott aktuális felfogását tükrözi, az EEJE által garantált jogok értelmezéséből ilyen döntés kötelezettsége nem vezethető le (R. és F. v. Egyesült Királyság ügy befogadhatósága tárgyában 2006. november 28-án hozott határozat, Nr. 35748/05). Az EJEB-nek a 12. cikkhez kapcsolódó későbbi gyakorlata úgy módosult, hogy a transzneműek vonatkozásában a házasságkötéshez való jogot úgy kell értelmezni, hogy ők nem születési nemükkel, hanem új nemükkel ellentétes nemű személlyel köthetnek házasságot (Christine Goodwin v. Egyesült Királyság ügyben 2002. július 11-én hozott ítélet, Nr. 28957/95, § 100.).

Az EJEB ezen kívül több ügyben is foglalkozott a homoszexuális párokat közvetlenül érintő problémákkal, mint például az ilyen jellegű kapcsolat dekriminalizációjával (Dudgeon v. Egyesült Királyság ügyben 1981. október 22-én hozott ítélet, Nr. 7525/76, vagy Sutherland v. Egyesült Királyság ügyben 2001. március 27-én hozott ítélet); a homoszexuális volt házastárs szülői felügyeleti jogának kérdésével (Salgueiro da Silva Mouta v. Portugália ügyben 1999. december 21-én hozott ítélet, Nr. 33290/96); illetve a hadseregből a homoszexualitásuk miatt elbocsátott személyek ügyével (Smith és Grady v. Egyesült Királyság ügyben 1999. szeptember 27-én hozott ítélet, Nr. 33985/96 és 33986/96). Az EJEB az azonos nemű párok által történő örökbefogadás korlátozásával kapcsolatban hozott az államot felmentő (Fretté v. Franciaország ügyben 2002. február 26-án hozott ítélet, Nr. 36515/97), illetve az eset sajátos körülményeire figyelemmel elmarasztaló ítéletet (E.B. v. Franciaország ügyben 2008. január 22-én hozott ítélet, 43546/02). A Karner v. Ausztria ügyben 2003. július 24-én hozott ítéletében (Nr. 40016/98) pedig azért marasztalta el az EJEB az alperes államot, mivel az megtagadta a lakásbérleti jogviszonyt a túlélő házastárs tekintetében folytatni engedő szabálynak az elhunytat túlélő homoszexuális élettársra való alkalmazását.

Az Európai Unió Alapjogi Chartája – tekintettel az Unión belül fennálló nemzeti szabályozás-béli különbségekre – csak annyit mond ki, hogy: „A házasságkötéshez és a családalapításhoz való jogot, az e jogok gyakorlását szabályozó nemzeti törvények szerint, biztosítani kell.” A Charta tehát nem tiltja meg az azonos neműek házasságkötését, de számukra házasságkötéshez való jogot sem biztosít, a megoldást a nemzeti jogrendszerekre bízta. A D. és Svéd Királyság v. az Európai Unió Tanácsa ügyben (C-122/99 és C-125/99 egyesített ügyek, 2001) az Európai Közösségek Bírósága kimondta, hogy a tagállamok által általánosan elfogadott definíció szerint a házasság fogalma két különnemű ember unióját jelenti.

1.3. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a párválasztás *szabadsága*, a házasságkötés, valamint a családalapítás *joga*, és a házasság mint *társadalmi intézmény* védelmére vonatkozó alkotmányi *kötelezettség* szoros összefüggésben állnak.

Az Alkotmánybíróság egyrészt már egy egészen korai, a 4/1990. (III. 4.) AB határozat határozatában kimondta, hogy „[a] társadalmat alkotó polgárok legalapvetőbb és legtermészetesebb közössége a házasság és a család. A házasságra és a család viszonyaira vonatkozó szabályokat a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. tv. 5. §-ának e) pontja vonta az állampolgárok alapvető jogai és kötelezései körébe, de nyilvánvalóan következik ez az Alkotmány 15. és 67. §-ának rendelkezéseiből is” (ABH 1990, 28, 30.). A 995/B/1990. AB határozat kiegészítette mindezt azzal, hogy „[h]a tehát az Alkotmány 15. §-ában foglalt védelem alapjogként kiterjed a házasság és a család jogi szabályozásának legfontosabb kérdéseire, akkor az Alkotmány 8. §

(2) bekezdéséből egyértelmű, hogy e viszonyokat csak törvénnyel lehet szabályozni, és az is, hogy e jogok lényeges tartalmukban nem korlátozhatók. A nem lényeges tartalmi körben lehetséges törvényi korlátozásoknak pedig arányosnak, és szükségesnek kell lenniük” (ABH 1993, 515, 519.). A házasságra vonatkozó állami intézményvédelmi kötelezettség mellett (melyet az Alkotmány 15. §-a kifejezetten tartalmaz) az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdése] a házasságkötéshez való jogot is levezette. A 22/1992. (IV. 10.) AB határozat szerint: „A házasság intézményének alkotmányos védelme az Alkotmánybíróság álláspontja szerint azt is jelenti, hogy az Alkotmány egyben garantálja a házasságkötés szabadságát. Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jog alkotmányos értelmezése során már több határozatában rámutatott arra, hogy az emberi méltósághoz való jog, mint az általános személyiségi jog egyik megfogalmazása, magába foglalja az önrendelkezés szabadságához való jogot is [8/1990. (IV. 23.) AB és 57/1991. (XI. 8.) AB határozatok]. Márpedig az önrendelkezési jog része a házasságkötés szabadságához való jog, így ez a jog az Alkotmány 54. § (1) bekezdése alapján ugyancsak alkotmányos védelemben részesül.” (ABH 1992, 122, 123.)

Az állam kötelezettsége a házasságkötéshez való jog biztosítása körében elsősorban és minimálisan arra terjed ki, hogy a házasságkötés és családalapítás feltételeit, jogi kereteit megteremtse. Ebből következően a jogalkotó a házasság intézményét nem szüntetheti meg, a házasságkötést nem teheti lehetetlenné, és a házasság esetleges feltételeit, akadályait is rendkívüli körülményekkel kell meghatározni [Vö. pl. 22/1992. (IV. 10.) AB határozat, ABH 1992, 122.]. Az Alkotmány 15. §-ában megfogalmazott intézményvédelmi kötelezettségből azonban az is következik, hogy az állam nem teremthet olyan törvényi helyzetet sem, amely a házaspárokat összességében hátrányosabb helyzetbe hozza a nem házasságban élő párokkal szemben. Mindezekon túlmenően pedig az, hogy a Magyar Köztársaság védi a házasság intézményét, pozitív viszonyulást, aktivitást és támogatást is feltételez. A házasság és család intézménye állam általi védelmének alkotmányos felső határa (maximális terjedelme) azonban nem állapítható meg, ez nem is alkotmányos kérdés. Az állam, lehetőségeihez mérten, az Alkotmány keretei között viszonylag szabadon döntheti el, hogy milyen „házasság- és családpolitikát” folytat, és ehhez milyen jogi eszközöket vesz igénybe.

1.4. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az önrendelkezési jogból nem csupán a házasságkötéshez való jog vezethető le, hanem az élettársi kapcsolat létesítése is szorosán e joghoz kötődik.

Az a tény azonban, hogy a magyar Alkotmány – a nemzetközi egyezményekkel összhangban – csak a házasság intézményének biztosít kifejezett alkotmányos védelmet, alapot teremt arra, hogy a törvényhozó a házastársak és a házasságkötést mellőző élettársak jogviszonyát eltérően szabályozza. Az 1097/B/1993. AB határozat kimondta:

„Mivel az élettársi kapcsolat – a házasság intézményével szemben – kifejezett alkotmányos védelmet nem élvez, alkotmányjogi szempontból a házastársak közös lakáshasználata az élettársak lakáshasználatával, illetőleg ennek jogi rendezésével összehasonlíthatatlan. Az Alkotmány alapján tehát e lakáshasználatok tekintetében nincs szó összemérhető kategóriákról (...)” (ABH 1996, 456, 464.).

Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapítja, hogy az Alkotmányból nem a házassági kötelék mint együttélési forma „egyedüli” (kizárólagos), hanem a „különös” (kiemelt, *alkotmányos* szintű) védelme vezethető le, vagyis az alaptörvény nem zárja ki más, a házasságtól eltérő párkapcsolatok *törvényi* szintű oltalmát. A jogalkotónak tehát, figyelembe véve a különféle párkapcsolatok jogi rendezettség iránti igényét, lehetősége van a házasságon kívül más együttélési formákat is elismerni és törvényi szintű védelemben részesíteni. Az egyes párkapcsolati formák törvényi szintű elismerésének és a védelem szükségességének és mértékének megítélése a jogalkotó mérlegelési körébe tartozik. A törvényhozónak tehát lehetősége van egyfelől arra, hogy a rövidebb vagy hosszabb időtartamú, lazább vagy szorosabb *de facto* élettársi viszonyban élők, a bejegyzett élettársak, másfelől a házastársak jogait és kötelezéseit differenciáltan, eltérő módon és mértékben határozza meg.

Mivel maga az Alkotmány sem a házasságokat megillető konkrét alanyi jogokat, sem pedig őket terhelő kötelezettségeket nem határoz meg, a jogalkotónak ebben a tekintetben is nagy a szabadsága annak eldöntésében, hogy milyen eszközökkel (előnyök, közvetlen és közvetett támogatások nyújtásával) milyen mértékben, illetőleg milyen kötelezettségek előírásával „védi”, erősíti a házasság és a család intézményét. Ugyanakkor egyfelől a házasság intézményének kiemelt védelmére vonatkozó absztrakt kötelezettség, másfelől a házasságok nyújtott különböző konkrét támogatások és kedvezmények összessége közé nem tehető egyenlőségjel. Így nem alkotmányellenes sem az, ha a jogalkotó bizonyos joghatásokat kizárólag a házassághoz kapcsol, sem pedig az, ha a házasságra vonatkozó egyes szabályokat – esetről esetre mérlegelve és azok tartalmát, az esetleges eltéréseket pontosan megjelölve – más együttélési formára is alkalmazni rendel, mindaddig, ameddig ezt az együttélési formát tartalmilag nem azonosítja a házassággal.

2. Az Alkotmánybíróság – a házasság intézményére vonatkozó hazai alkotmánybírósági gyakorlat áttekintését követően – azokat az indítványi kérelmeket vizsgálta meg, amelyek az Alkotmány 15. §-a, illetve ezzel összefüggésben az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján támadták a Békvt.-t. Az indítványozók szerint egyrészt az Alkotmánynak a házasság védelmére vonatkozó rendelkezésével nem egyeztethető össze egy olyan jogintézmény, amely a házassághoz a megtevesztésig hasonlít. Álláspontjuk szerint továbbá, mivel a házasság férfi és nő életközössége, szintén alkotmányellenes az azonos neműek

számára egy olyan regisztrált kapcsolatot lehetővé tenni, amelynek a joghatásai lényegében azonosak a házasságéval. A házassággal összekeverhető jogintézmény pedig szerintük jogbizonytalanságot okoz.

2.1. Az állami jogi szabályozás a házasság mellett más együttélési formát hosszú időn keresztül sem családjogi, sem polgári jogi jogintézményként nem ismert el, az utóbbi évtizedekben azonban a világ számos országa értékelte úgy, hogy a társadalmi változásokra a jogalkotónak is reagálnia kell.

Az élettársi kapcsolatok jogi elismerésének folyamatában – ami most is tart, ennek része a Békvt. – több modell alakult ki. Számos országban (Magyarország is ebbe a körbe tartozik) mindenfajta regisztráció nélkül elismerik a *de facto* élettársi kapcsolatot, ahhoz a bírói gyakorlat nyomán egyes jogszabályok a házassági életközösségben jellemző – elsősorban vagyoni jogi – joghatásokat fűznek. Ma már több országban létezik a bejegyzett élettársi kapcsolat intézménye, többnyire az azonos neműek számára, ritkábban egyidejűleg a külön neműek számára is, amelyet legelőször az északi államok vezettek be (1989-ben Dánia, 1993-ban Norvégia, 1994-ben Svédország, 2001-ben Finnország). Ezen országokban a bejegyzett társ kapcsolat („életpartnerség” stb.) a feleknek lényegében a házassággal azonos jogokat biztosít, különbségek elsősorban a gyermekek örökbefogadása terén maradtak. Franciaországban például 1999-ben vezették be a „polgári szolidaritási szerződést” (PaCS), amelyet azonos és külön nemű párok is köthetnek. Számos kedvezményrel jár, alapvető szerződési jellege azonban megmaradt, amit az is jelez, hogy egyoldalúan is felmondható. Az előnyök közül sok kötődik a tulajdonhoz, így például a bérleti jog öröklése az egyik élettárs halála esetén, vagy harmadik személy felé meglevő adósság visszafizetésének közös kötelezettsége. Ezen felül léteznek még bizonyos szociális jogok, így például a gyászszabadságra való jogosultság az egyik élettárs halála esetén, vagy közsférában dolgozók számára az a lehetőség, hogy az élettársukhoz közelebbi elhelyezésüket kérjék. Mégis tudatos erőfeszítések történtek, hogy ezt a státust megkülönböztessék a házasságtól. Az élettársak polgári jogi státusa például nem változik: továbbra is egyedülállóknak maradnak.

A 2001-ben bevezetett német megoldás csak az azonos nemű párok számára tette lehetővé az élettársi kapcsolat regisztrálását, majd ugyanezt a szűkítést alkalmazza az Egyesült Királyságban 2005-től létező regisztrált párkapcsolat intézménye is. Ez az intézmény tehát újabban és az országok többségében – a szabályozás elsődleges célját tekintve – az azonos neműek számára létrehozott, a számukra nem elérhető házasságot pótló jogintézmény.

A regisztrált kapcsolat az azonos neműek jogainak kiterjesztése szempontjából többet kínál az eddigi megoldásoknál: majdnem házasságot, de mégsem azt. Erre utalnak a házassághoz képest fenntartott különbségek (pl. annak megtiltása, hogy az azonos nemű párok gyermeket fogadhassanak örökbe, vagy emberi reprodukciós eljárásban vehessenek részt).

A bejegyzett élettársi kapcsolaton túlmenően egyes országokban az azonos neműek házasságát is lehetővé tették (pl. Hollandia, Belgium, Spanyolország, Kanada, Dél-Afrika, az USA két állama, valamint 2009. januárjától Norvégia). Ez a folyamat ugyanakkor megtorpanni látszik például az USA-ban, ahol 1996-ban szövetségi törvényt fogadtak el a házasság védelméről – Defense of Marriage Act –, amely a házasságot egy férfi és egy nő kapcsolataként határozza meg. Jelenleg több mint húsz szövetségi állam alkotmánya kifejezetten tiltja az azonos neműek házasságának elismerését. Ezek sorába lépett 2008. november 4-én Kalifornia, ahol az elnökválasztással együtt tartott népszavazás kiegészítette az alkotmányt azzal, hogy „házasságot csak egy férfi és egy nő köthet” és ezzel megsemmisítette az azonos neműek házasságkötésének fél évvel korábbi, a Kaliforniai Legfelsőbb Bíróság általi engedélyezését.

Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlése 2000-ben 1474. számon ajánlást adott ki az azonos nemű párok helyzetével kapcsolatban, amelyben a tolerancia erősítését, és a homofób jelenségek elleni küzdelem fontosságát hangsúlyozva számos egyéb mellett javasolta a Miniszteri Bizottságnak, hogy hívja fel a tagállamokat, hozzanak szabályokat a regisztrált párkapcsolatok vonatkozásában. Ezzel nagyfokú szabadságot hagyott a részes államok jogalkotói számára annak eldöntésében, hogy mikor, milyen módon és mértékben kapcsolódhatnak be a szabályozási folyamatba. A Miniszteri Bizottság erre adott 2001. szeptember 19-i válasza inkább csak üdvözölte az ajánlást, illetve az abban foglalt javaslatokat, és a maga részéről a tolerancia növelésének fontosságát hangsúlyozta [CM/AS(2001)Rec1474finalE/19 September 2001].

Az Alkotmánybíróság tanulmányozta több európai alkotmánybíróság vonatkozó joggyakorlatát, így többek között a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2002. július 17-i (1 BvF 1/01 jelzetű) és 2008. május 6-i (2 BvR 1830/06 jelzetű), a francia Alkotmánytanács 1999. november 9-i (99-419 DC jelzetű) és a belga Alkotmánybíróság 2000. február 23-i (23/2000 jelzetű), valamint 2002. január 23-i (24/2002 jelzetű), határozatait. Az alkotmánybíróságok általában különös figyelmet fordítottak a bejegyzett élettársi kapcsolathoz kapcsolódó konkrét jogviszonyok és jogintézmények vizsgálatára. Kiemelték, hogy a törvényhozó pontosan, részletekbe menően felsorolta azokat a felelősségi, tartási, családjogi, öröklési, adójogi és egyéb szabályokat, amelyek tekintetében a házasságéval azonos, és azokat, amelyekben ahhoz hasonló joghatásokat kívánt kapcsolni a bejegyzett élettársi kapcsolathoz.

Az Alkotmánybíróság észlelte továbbá azt is, hogy a Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2002-ben hozott – fentebb hivatkozott – ítéletének egyik vezérmotívuma az volt, hogy a bejegyzett élettársi viszony bevezetése azért sem sérti a külön neműek által köthető házasság intézményét, mert bejegyzett élettársi kapcsolatot csak azonos neműek létesíthetnek. A Német Szövetségi Alkotmánybíróság 2008-ban azonban azt is hangsúlyozta, hogy a tör-

vényhozónak nem állt szándékában a teljes azonosságot megteremteni a csak különeműek előtt nyitott házasság és a csak az azonos neműek előtt nyitott bejegyzett élettársi viszony között, hanem csak egyes jogintézményeket illetően, részleges, bizonyos pontok tekintetében történő közelítésre törekedett, még az intézmény 2004-ben végrehajtott reformja során is.

2.2. A magyar családjogi rendszer is hagyományosan a házasság jogintézményére épül, más együttélési formákat hosszú időn keresztül a magyar jog sem ismert el. A Ptk.-ba az 1977. évi IV. törvény nyomán került be egy olyan rendelkezés (578. §, később: 578/G. §), amely az élettársak – házasságkötés nélkül, közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő nő és férfi – vagyoni viszonyait rendezte. Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában (ABH 1995, 82.) azt állapította meg, hogy ellentétes az Alkotmánnyal, ha a jogalkotó az érzelmi, szexuális és gazdasági közösségben együtt élők esetében jogokat és kötelezettségeket csak a Ptk. 578/G. §-ában meghatározott élettársi viszony fogalmának megfelelő (férfi és nő közötti) együttéléshez fűz. Az 1996. június 19. napjától hatályos új törvényi értelmező szabály megszüntette a hátrányos megkülönböztetés alkotmányos tilalmába ütköző jogi szabályozást: a 685/A. § szerint az élettárs – ha jogszabály másként nem rendelkezik – két, házasságkötés nélkül közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő személy. Ettől kezdve az azonos és különböző neműek élettársi kapcsolatát a jog egyenlően kezeli. A fogalom meghatározásnak az értelmező rendelkezések között elhelyezése jelzi, hogy e rendelkezést nem csak a Ptk. 578/G. §-a vonatkozásában, hanem minden más olyan esetben is alkalmazni kell, amikor jogszabályi rendelkezés az élettársakra utal, kivéve, ha külön jogszabály az általa szabályozott sajátos élethelyzetre tekintettel az élettárs fogalmát ettől eltérően határozza meg. A jogalkotó tehát mindezidáig az élettársi kapcsolatot mint polgári jogi – elsődlegesen mint kötelmi, vagyoni jogi – jogviszonyt ismerte el.

2.3. A jelenlegi *de facto* élettársi és a házassági jogviszony szabályozásának érintetlenül hagyása mellett a Békvt. elfogadásával a jogalkotó – mintegy harmadik lehetőségként – biztosítani kívánja a személyek számára, hogy kapcsolatukat regisztráltassák. A törvény szövege és indokolása szerint a magyar megoldás nem kizárólag az azonos nemű személyek kapcsolatának jogi szabályozására jött létre. A regisztrált élettársi kapcsolat bevezetését az Alkotmánybíróság által e határozatban fentebb már említett két összekapcsolódó motívum indokolja: a különböző neműek élettársi kapcsolatainak száma és aránya a házasságokhoz képest, illetve az azonos neműek partnerkapcsolatuk jogi rendezettsége iránti igénye. A jogilag rendezett következményekkel járó házasság intézménye ugyanis – az európai országok többségéhez hasonlóan Magyarországon is – csak különeműek számára nyitva álló lehetőség. A Békvt. 1. § (1) bekezdése – anélkül, hogy a két fél azonos, vagy különböző nemére utalást tenne – tehát úgy

rendelkezik, hogy: „Bejegyzett élettársi kapcsolat akkor jön létre, ha az anyakönyvvezető előtt együttesen jelenlévő két, tizennyolcadik életévét betöltött személy személyesen kijelenti, hogy egymással bejegyzett élettársi kapcsolatban kíván élni.” A Békvt. egységes szabálya nyomán tehát a különböző neműek párkapcsolatának jogi elismerése háromféle jogi kategóriába lenne sorolható: *a)* házasság, *b)* bejegyzett élettársi kapcsolat és *c)* élettársi kapcsolat. Az azonos neműek számára pedig kétféle alternatíva kínálkozik: választhatják a bejegyzett élettársi kapcsolatot vagy élhetnek anélküli élettársi kapcsolatban.

3. Az indítványok nyomán az Alkotmánybíróságnak azokban a kérdésekben kellett állást foglalnia, hogy egyfelől a bejegyzett élettársi kapcsolat létesítésének a differenciálatlan lehetősége, másfelől a szabályozás adott módja sérti-e az Alkotmány 15. §-ában megfogalmazott, a házasság védelmére vonatkozó kötelezettséget.

3.1. Mivel az indítványozók kérelmüket a bejegyzett élettársi kapcsolat (a továbbiakban: BÉK) és a házasság lényegi tartalmi azonosságára alapították, az Alkotmánybíróság először a BÉK jogi jellegét és a házassághoz való viszonyát vizsgálta meg.

A Békvt. szóhasználata arra utal, mintha a BÉK az eddig is létező élettársi kapcsolat szabályozásához állna közelebb, csupán annak regisztrált változatáról volna szó. A szabályozás áttekintése nyomán mindazonáltal arra a következtetésre kell jutni, hogy a BÉK keletkezése (konstitutív hatályú bejegyzés) és tartalma folytán sokkal jobban hasonlít a házasságra, mint az élettársi kapcsolatra. A Békvt. 2. § (1) bekezdése szerint az e törvényben nem szabályozott kérdésekben – lényegében tehát minden személyállapoti és vagyonszociális kérdésben, néhány kivétellel – a BÉK-re *alkalmazni kell* a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (a továbbiakban: Csjt.) házasságra vonatkozó rendelkezéseit. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése szerint pedig minden más törvény vonatkozásában: „Ha törvény eltérően nem rendelkezik,

a) a házasságra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra,

b) a házastársra vagy házastársakra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársra vagy élettársakra,

c) az özvegyre vonatkozó szabályokat az elhunyt bejegyzett élettárs túlélő bejegyzett élettársára,

d) az elvált személyre vonatkozó szabályokat arra a személyre, akinek bejegyzett élettársi kapcsolatát megszüntették,

e) a házaspárra vonatkozó szabályokat a bejegyzett élettársakra is *megfelelően* alkalmazni kell.”

Ezen általános, a jogrendszer egészére kiható utaló szabályok nyomán a BÉK „*quasi* házassággá” és valódi családjogi intézménnyé válna, amelyre tehát – kifejezetten szabályozott kivételektől eltekintve – nem csupán a Csjt., hanem minden egyéb törvény összes, a házastársakra, há-

zasságra stb. vonatkozó szabálya alkalmazandó lenne. Ez azt jelentené, hogy a házaseleket megillető jogok a bejegyzett élettársakat is megilletnék, ezzel párhuzamosan pedig a házastársakat terhelő köteleességek is terhelnék a bejegyzett élettársakat. Főszabályként tehát a BÉK joghatásai azonosak a házasságéval (pl. bejegyzett élettársak törvényes öröklési státusza, özvegyi nyugdíj szabályai, tartási kötelezettség, összeférhetetlenségi szabályok stb.). Egyidejűleg módosul a Ptk. 685/A. §-a, és így élettársnak már csak azok a közös háztartásban, érzelmi és gazdasági közösségben együttélő személyek minősülnek, akik házasságkötés, vagy BÉK létesítése nélkül élnek együtt. Továbbá a Békvt. 17. §-a a záró rendelkezések körében a Csjt., az At. és a Ptk. módosításáról is rendelkezik: a házastárs, házasság szövegrész mellé e jogszabályokban beilleszti a bejegyzett élettárs, bejegyzett élettársi kapcsolat szövegrészeket. Ezek a módosítások és a 2. § általános utaló szabályán keresztül módosuló összes törvényhely együttesen a „bejegyzett élettársat” tartalmilag és érdemben a „házastárs” jogi státusába helyezik, azzal lényegileg azonos, új személyállapotot, személyi státuszjogot keletkeztetnek.

A házasság és a BÉK között fennmaradó különbségek a következőkre korlátozódnak: *a)* Házasságra csak különemű személyek léphetnek, BÉK-et azonban különemű és azonos nemű személyek is létesíthetnek; *b)* tizenhatodik életévét betöltött kiskorú a gyámhatóság előzetes engedélyével házasságot köthet, BÉK-re azonban csak nagykorú személyek léphetnek egymással; *c)* házasságkötést főszabály szerint a szándék bejelentését követő harminc nap elteltével tűzheti ki az anyakönyvvizető, ezt a szabályt azonban nem kell alkalmazni, ha a házasság felek már BÉK-ben élnek; *d)* a Csjt.-nek a közös gyermekké fogadásra vonatkozó szabályai nem alkalmazhatóak BÉK esetében, tehát nem érvényesül az a szabály, hogy „azt, akit mindkét házastárs – akár együttesen, akár külön-külön – örökbefogadott, a házastársak közös gyermekének kell tekinteni”; *e)* az egyik regisztrált élettárs a másik (vér szerinti vagy örökbefogadott) gyermekét szintén nem fogadhatja örökbe; *f)* a regisztrált élettársak egymás nevét semmilyen formában nem vehetik fel; *g)* a BÉK nem csupán a házasság megszűntetésére vonatkozó szabályok alkalmazásával szüntethető meg (bontóper), hanem bizonyos feltételek fennállása esetén (pl. közös kérelem; nincs közös kiskorú vagy tartásra szoruló gyermek; lakáshasználatban, vagyoni kérdésekben megegyeztek; stb.) közjegyző által is.

A házasság és a BÉK viszonyában vannak tehát bizonyos, inkább formainak tekinthető különbségek (az életkori eltérés, a létesítés és a megszűntetés egyes eltérései, névviselés szabályai), illetve tartalmi eltérések (az örökbefogadásra vonatkozó szabályok) is.

Az Alkotmánybíróság érzékelte, hogy az említett különbségek fenntartásával, illetve a Csjt. szabályai „mögöttes jogként” történő alkalmazásának elrendelésével a jogalkotó azt kívánta kifejezésre juttatni, hogy a BÉK-et a házasságtól elkülönülő jogintézménynek tekinti, amely egy-

felől a házastársak személyi státuszától, illetve másfelől a *de facto* élettársak jogi helyzetétől is eltérő – a magyar jogrendszerben eddig nem létező, új – jogviszonyt, személyállapotot keletkeztet. Vizsgálatot igényel ugyanakkor, hogy a fenntartott különbségek és a szabályozás módja folytán mi a BÉK viszonya az alkotmányosan védett házasság intézményéhez.

3.1.1. Az Alkotmánybíróság először az örökbefogadásra vonatkozó rendelkezéseket vizsgálta meg.

Az Alkotmánybíróság egy korábbi határozatában megállapította: a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellett, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete” [14/1995. (III. 13.) AB határozat]. A Békvt. a közös örökbefogadás, illetőleg egymás gyermeke örökbefogadásának kizárásával látszólag csupán két személy tartós életközösségének a tényét ismeri el és részesíti védelemben, és a jogszabálynak nem célja a bejegyzett élettársaknak közös gyermekkel is rendelkező család alapítását előmozdítani. Különneműek esetében azonban az örökbefogadás nem az egyetlen, és nem is a tipikus módja a jogi értelemben vett család létrejöttének: a különemű élettársaknak lehet saját, vér szerinti gyermekük, vagy részt vehetnek humán reprodukciós eljárásban (egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény 167. §-a). A Csjt. 35–44. §-aiban foglalt, az apasági vélelmekre vonatkozó szabályoknak a bejegyzett élettársakra történő kiterjesztésével [Békvt. 17. § (2) bekezdés *c)–k)* pontjai] a különemű bejegyzett élettársak a házastársakkal teljesen azonos helyzetbe kerülnek a vér szerinti, illetve a humán reprodukciós eljárás eredményeként született gyermekeikkel fennálló kapcsolatuk tekintetében. Az azonos nemű bejegyzett élettársak esetében ezzel szemben jogi értelemben vett család kizárólag közös örökbefogadás (illetve egymás gyermekének örökbefogadása) útján jöhetne létre. Ennek kizárásával a jogalkotó számukra nem kívánja elősegíteni a jogi értelemben vett családdá válást.

Mindezek alapján megállapítható, hogy a Békvt.-nek az örökbefogadásra vonatkozó szabályai különeműek vonatkozásában nem elegendőek arra, hogy a BÉK és a házasság érdemi különbségét megalapozzák.

3.1.2. Az Alkotmánybíróság ezt követően a névviselés szabályait tekintette át.

A házastársak közös névviselése nem csupán összetartozásuk olyan szimbóluma, amelynek a társadalomban mélyen gyökerező, hosszú időre visszatekintő hagyománya van. A házassági státusz egyben meghatározója a felek névviselési jogának is. A házasságkötés ténye ugyan nem jelenti automatikusan a névváltoztatás kötelezettségét sem a férfi, sem a nő számára [Csjt. 26. § (1) bekezdés], azonban a személy neve az individualitás és az identitás kifejezésére alkalmas, és a névnek adott esetben (az érintett döntésétől függően) a családjogi státusz feltüntetése, az összetartozás kifejezése is lehet a funkciója. A házaselektnek a törvényben biztosított lehetőségek közül történő választása következtében a választott név az érintett fél (felek) saját nevévé válik. [Vö.: 58/2001. (XII. 7.) AB határozat, ABH 2001, 527, 562.]

A házastársakkal ellentétben a Békvtv. a bejegyzett élettársaknak közös név viselését nem teszi lehetővé. Említésre méltó viszont e körben, hogy amennyiben a felek összetartozásukat közös név viselésével is ki szeretnék fejezni, erre a névváltoztatás közigazgatási útján lehetőségük van. A névviselés szabályainak nem csupán formális jelentősége van, e szabályok alapvető célja mégis inkább szimbolikus, a házastársak például a házasságkötést követően saját nevüket is megtarthatják. Az a tény, hogy a házastársak összetartozásukat a kívüljár felé házasságkötésük időpontjától kezdve közös név viselésével is kifejezhetik, míg a bejegyzett élettársaknak erre nincs módjuk, nem tekinthető olyan súlyúnak, mint amely a két jogintézmény (a házasság és a BÉK) egyértelmű elhatárolására alkalmas lenne. A névviselés szabályainak különbsége a házasság és a BÉK lényegileg azonos tartalmát és funkcióját nem érinti.

Az Alkotmánybíróság a kifejtettek alapján a házasság és a BÉK között kifejezetten fenntartott különbségek egyikét sem tudta olyan lényegesnek értékelni, mint amelyből a jogalkotó szándéka egyértelműen igazolható lenne abban a vonatkozásban, hogy a BÉK új jogintézményét a magyar jogrendszerben a házasság intézményétől egyértelműen el kívánta volna határolni.

3.2. A BÉK és a házasság viszonyát az Alkotmánybíróság álláspontja szerint ezért alapvetően a szabályozás módja, a Békvtv. 1. § (1) bekezdésében az azonos és különböző nemű személyek homogén csoportként való kezelése, valamint a 2. § (1) és (2) bekezdéseiben foglalt *generális* utaló szabályok határozzák meg. Ezt nem lehet másképpen értékelni, mint úgy, hogy a jogalkotó nem kívánta részleteiben is áttekinteni a magyar jogrendszerben létező összes, a házastársakra (elváltakra, özvegyekre stb.) vonatkozó rendelkezést, és nem kívánta mérlegelni, hogy ezek közül mely szabályok alkalmazását rendeli el, és melyeket tiltja meg a különböző neműek, illetőleg az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolata vonatkozásában. Ilyen jogszabályhelyenkénti mérlegelést kizárólag a Ptk., Csjt. és az At. vonatkozásában végzett el a jogalkotó, e jogszabályokat ugyanis kifejezett rendelkezésekkel kiegészíti a Békvtv. Más következtetés mindebből nem vonható le, mint az, hogy a Békvtv. a házassággal ugyan nem minden elemében és részletszabályában, de lényeges jellemzőit tekintve azonos tartalmú és funkciójú jogviszonyt létesít, más elnevezés alatt, a különböző és az azonos nemű párkapcsolatok számára egységesen, differenciálatlanul. Az Alkotmánybíróság szerint azonban a megkülönböztetés indokolatlan hiánya az Alkotmány 70/A. §-ában deklarált alkotmányos egyenlőség sérelméhez vezet [42/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 564, 569].

A házasságon kívül, de bejegyzett élettársi kapcsolatban együtt élők jogai és kötelezettségei tekintetében azonban az Alkotmánybíróság alapvető különbséget lát a különböző nemű és az azonos nemű személyek vonatkozásában.

3.2.1. A különböző neműek számára – amint az jelen határozat indokolásában már kifejtésre került – az életköz-

össégnek három szintje válna elérhetővé a Békvtv. nyomán: az eddig is létező (*de facto*) élettársi és a házassági kapcsolat (amelyek szignifikánsan különböznek egymástól), továbbá a kettő közé kerülő regisztrált kapcsolat, a BÉK. Figyelemmel a Békvtv. 2. §-a által alkalmazott szabályozási módra, a Csjt. házasságra vonatkozó teljes szabályanyagának felhívására és kötelező alkalmazásának elrendelésére, valamint arra, hogy a fenntartott szabályozásbeli különbségek nem szignifikánsak, a BÉK a különeműek számára a házasság mint jogintézmény megkettőzésének tekinthető. Ha a jogalkotó célja az volt, hogy egyfajta „köztes intézményt” hozzon létre a házasság és az élettársi viszony között (amint az különeműek esetében a törvényjavaslat indokolása szerint valóban célja is volt), akkor nemcsak nevében, hanem lényeges tartalmi elemeiben is különböznie kell a házasságtól. E két intézmény elválasztása a különeműek esetében szigorúbb alkotmányossági mércét kíván. A jogalkotó által választott – most vizsgált – jogi megoldás következtében azonban a férfi és nő házasságának valódi konkurenciát jelentene a BÉK. A BÉK alkotmányossági megítélését ez a veszély alapvetően befolyásolja. Az Alkotmánybíróság szerint a házasságra vonatkozó intézményvédelmi kötelezettség nem pusztán a „házasság” elnevezésre vonatkozik. Az Alkotmány alapján a házasságot tartalmi jellemzői tekintetében is valóságos védelem illeti meg. Ahhoz a tényhez, hogy „a Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét”, az Alkotmány ereje és kiemelt jogforrási helye kapcsolódik. Ha az Alkotmány 15. §-ában rögzített intézmény és egy törvénnyel védett intézmény azonos helyet foglalhatna el, akkor az „alkotmányi védelem” azonossá válna a „törvényi védelemmel”. Az Alkotmány azonban a legmagasabb szintű jogforrás a jogrendszerben, törvényi szinten tehát nem lehet alkotmányos intézményekkel azonos, új intézményeket létrehozni. Ez a megállapítás összhangban áll az Alkotmánybíróság korábbi határozatával, amely szerint „[a]z egyetlen szakaszban tömörített két intézmény közül az Alkotmány első helyen a házasság intézményét védi, ugyanakkor ilyen védelmet az élettársi kapcsolatnak nem biztosít” (1097/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 456, 464).

Az Alkotmány 15. §-ában írt védelem magában foglalja továbbá azt a követelményt is, hogy az állam ne csupán a fennálló házasságokat védje, hanem olyan jogi környezetet teremtsen (pl. a házasságban élőknek olyan előnyöket nyújtson), amely arra ösztönzi polgárait, hogy a lehetséges együttélési formák közül a házasságot válasszák és családot alapítsanak. A házasságot a versengő életmodellekkel szemben csak úgy tudja hatékonyan védeni a jogalkotó, ha az attól eltérő modelleket valóban eltérően is szabályozza. Ilyen értelemben pedig az alkotmányos védelmi kötelezettség kiüresítésének veszélyével jár, továbbá jogbizonytalanságot is okoz, ha a különeműek számára két, jogi tartalmát tekintve azonos, csupán elnevezésében különböző intézmény áll rendelkezésre kapcsolatuk állami közreműködéssel történő elismerésére. Egyrészt arról van tehát szó, hogy a különeműek vonatkozásában az azonos funk-

ciójú házasság és BÉK „felcserélhető” jogintézményeknek tekinthetők, másrészt arról is, hogy ez a jogi helyzet, az alkotmányos és a törvényi védelem egy szintre hozása az Alkotmány 15. §-át tartalmában és jelentőségében is sérti. A házasságnak biztosított alkotmányos védelem fenntartása érdekében a házasságkötést tudatosan és akaratlagosan mellőző együttélés nem kaphat egy generális utaló szabály közvetítésével ugyanolyan oltalmat, mint a házasság maga. A házasságot megillető jogok és kötelezettségek teljes spektruma a házasságkötési joggal rendelkező, azonban a házasságkötést mellőző személyek számára nem nyitható meg. Egy ilyen döntés a házasság alkotmányos „leértékelését” eredményezné, társadalmi-intézményi jelentőségének csökkentésével járna, ami alkotmányosan nem elfogadható.

Az Alkotmánybíróság e körben végezetül hangsúlyozza: A jogalkotónak továbbra is lehetősége van arra, hogy a *de facto* élettársi kapcsolatok körén belül, esetről esetre mérlegelve, egyes jogi tényekhez (pl. tartós életközösség, az élettársi kapcsolat hatósági nyilvántartásba vétele, teljes vagyonszövetség, gyermek születése) speciális joghatásokat fűzzön. Alkotmányosan tehát nem kizárt, hogy a jogalkotó a *de facto* élettársi viszony és a házasság mellett a különmű párok más együttélési formáját is törvényi védelemben részesítse, tehát, hogy e két jogintézmény mellett egy – lényegét tekintve – köztes intézményt is létrehozson. Egy ilyen jogintézmény létrehozásának a kötelezettsége azonban sem az általános cselekvési szabadságból, sem az Alkotmány más rendelkezéséből nem következik kényszerítően. Egyes élettársi tényállásokra nézve – ha azok a házasságon belüliekhez hasonlóak – elfogadható a közvetett jogi szabályozás is, azaz egy utaló szabályon keresztül a Csjt., a Ptk., vagy más törvény hasonló (analóg) szabályának a felhívása és alkalmazni rendelése. Az azonban nem fogadható el, hogy egyetlen generális utaló szabállyal a törvényhozó a jogrendszer egészének a házasságra, a házastársakra stb. – tehát a házasság intézményére – vonatkozó összes szabályát felhívja és „megfelelően” alkalmazni rendelje, rábízva ezzel a jogalkalmazó fórumokra, hogy eseti mérlegeléssel kivételesen eltekintsenek egy-egy jogszabályi rendelkezés alkalmazásától. Ez a megoldás még a vagyonszövetségben is súlyos jogbizonytalansághoz vezethet, a személyi státuszjogokat, a személyállapotot érintő kérdésekben (ahol a szabályozás *kogens*, sőt *imperatív*) azonban a jogbiztonság [Alkotmány 2. § (1) bekezdés] követelménye alapján megengedhetetlen.

3.2.2. A házasság mint alapvető társadalmi intézmény alkotmányi védelmének fentebb kifejtett követelménye azonban értelemszerűen nem érvényesül azok vonatkozásában, akik azonos neműek következtében nem köthetnek egymással házasságot.

Míg a különmű párok esetében a „házasság vagy élettársi kapcsolat” szabad választás kérdése, addig az azonos neműek jogi lehetőség hiányában nem dönthetnek úgy, hogy a házasság kötelékébe lépnek az élettársi viszony helyett. Hangsúlyozva tehát, hogy bár a házasságon kívüli párkapcsolati formák védelmének kötelezettsége sem a

különböző neműek, sem pedig az azonos neműek vonatkozásában nem vezethető le az államnak az Alkotmány 15. §-ában foglalt, a házasság és család védelmét előíró „intézményvédelmi kötelezettségéből”, az azonos neműek tartós párkapcsolata számára azonban az elismerés és a védelem igénye – mivel ők házasságra nem léphetnek – az emberi méltósághoz való jogból [Alkotmány 54. § (1) bekezdés], és az abból származtatott önrendelkezési jogból, az általános cselekvési szabadságból, illetve a személyiség szabad kibontakoztatásához való jogból [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, ABH 1990, 42, 45.] levezethető. Ahogyan azt az Alkotmánybíróság korábbi határozatában – az azonos nemű élettársak vonatkozásában – megfogalmazta: „[k]ét személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értékeket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre” (14/1995. AB határozat, ABH 1995, 82, 84.). Az azonos neműek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat a *de facto* élettársi viszonyhoz képest valódi – eddig számukra nem biztosított – elismerést és jogi védelmet nyújtana. Egy ilyen – a *de facto* élettársi kapcsolathoz képest privilegiált – jogintézmény célja egyfelől a regisztráció lehet, ami az élettársi viszony fennállásának bizonyítását könnyíti meg. Másfelől a törvényhozó az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatát mint jogi keretet lényeges alanyi – személyi és vagyoni – jogosultságokkal és kötelezettségekkel, mint tartalmi elemekkel töltheti ki olyan mértékben, hogy ezáltal számukra új személyi státusz keletkezzen. E körben lehetősége van arra, hogy miután a házastársakra vonatkozó szabályokat részleteiben áttekintette, azok közül a *megfelelőket* alkalmazni rendelje az azonos nemű bejegyzett élettársakra is, illetve, hogy az egyenlő méltóságú személyként történő kezelés követelményét szem előtt tartva a szexuális irányultságból adódó különbségeket figyelembe vegye [Vö. 21/1996. (V. 17.) AB határozat, ABH 1996, 74.; 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230.].

A házasságkötési joggal rendelkező különböző nemű személyek helyzetét az azonos neműek regisztrált élettársi kapcsolata nem befolyásolja, különösen nem sérti, vagy veszélyezteti. A házasság támogatására, védelmére, ösztönzésére vonatkozó – az Alkotmány 15. §-ából következő – állami intézményvédelmi kötelezettség ugyanis kizárólag azok vonatkozásában értelmezhető, akik házasságkötési joggal és lehetőséggel rendelkeznek. Csak az ő esetükben nem lehet alkotmányosan létrehozni egy, a házassággal „majdnem” azonos tartalmú más jogviszonyt. Az azonos nemű személyek számára azonban, akik az Alkotmány alapján házasságot nem köthetnek, a jogalkotónak az Alkotmány korlátai között biztosítania kell egymás irányában a házastársakéhoz hasonló olyan jogállást, amely az egyenlő méltóságú személyként kezelésüket biztosítja [9/1990. (IV. 25.) AB határozat, ABH 1990, 46, 48–49.]. Egy ilyen új jogintézmény nem sérti, nem is veszélyezteti a házasság Alkotmány által kiemelten védett helyzetét (az Alkotmány 15. §-át), illetve a különböző

neműeknek szintén az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett házasságkötéshez való jogát. Az államot terhelő, a házasság és a család védelmére vonatkozó intézményi védelem (elismerés, támogatás) kötelezettsége az Alkotmány alapján az azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatának törvényi elismerésétől függetlenül továbbra is fennáll. A hagyományos forma, a különneműek házassága nem kerül hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek.

Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a rendelkező rész 1. pontjában foglaltak szerint határozott.

4. A fent kifejtettekre tekintettel az Alkotmánybíróság összefoglalóan megállapítja, hogy a Békvt. 1. §-a azáltal, hogy homogén csoportként kezeli a különböző és az azonos nemű személyek párkapcsolatait, továbbá *generális* utaló szabálya (2. §-a), amely a bejegyzett élettársi közösség jogintézményét a lényeges tartalom (joghatások) tekintetében azonossá teszi a házassággal, sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 15. §-át, illetve a 70/A. § (1) bekezdését.

Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a jogalkotónak kötelessége egyértelműen és világosan meghatározni az egyes jogintézmények rendeltetését, a hasonló jogintézményeket egymástól elhatárolni. A jogalkotó e kötelezettségének jelen esetben nem tett eleget, nem differenciált megfelelően, és így nem különítette el felismerhető módon sem a BÉK-et a házasságtól, sem a különböző, illetőleg az azonos neműek BÉK-jét egymástól. Nincs tehát alkotmányos lehetőség arra, hogy törvény a házasság alkotmányosan védett intézményével felcserélhető jogintézményt hozzon létre azok számára, akik házasságkötési joggal rendelkeznek.

Az Alkotmánybíróság ezért a fenti okok alapján megállapította a Békvt. 1. és 2. §-ainak alkotmányellenességét.

Ugyanakkor az egységes törvényi szabályozás folytán nincs lehetőség arra, hogy az Alkotmánybíróság kizárólag a Békvt. 1. és 2. §-ait semmisítse meg. A BÉK lényegi tartalmát közvetett módon meghatározó §-ok alkotmányellenességének megállapítása és megsemmisítése miatt a jogintézmény egésze kiüresedne, alkalmazhatatlanná válna, ezért a jogbiztonság követelményére tekintettel a törvény egészét meg kellett semmisíteni [Vö. pl. 3/1992. (I. 23.) AB határozat, ABH 1992, 329.; 8/2007. (II. 28.) AB határozat, ABH 2007, 148.]. Az Alkotmánybíróság ezért a rendelkező rész 2. pontjában foglaltak szerint határozott.

5. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint, ha az indítvánnyal támadott jogszabályt vagy annak egy részét az Alkotmány valamely rendelkezésébe ütközőnek minősíti, és ezért azt megsemmisíti, akkor a további alkotmányi rendelkezések esetleges sérelmét a már megsemmisített jogszabályi rendelkezéssel összefüggésben érdemben nem vizsgálja. [44/1995. (VI. 30.) AB határozat, ABH 1995, 203, 205.; 4/1996. (II. 23.) AB határozat,

ABH 1996, 37, 44.; 61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 15/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 420, 423.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 29/2000. (X. 11.) AB határozat, ABH 2000, 193, 200.; 38/2003. (VI. 26.) AB határozat, ABH 2003, 829, 835.] Mivel az Alkotmánybíróság a Békvt. egészét megsemmisítette, ezért az Alkotmány további rendelkezéseinek az indítványozók által állított sérelmét, illetve a mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség fennállásának megállapítására irányuló kérelmet nem vizsgálta.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Paczoly Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Dr. Lévay Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 21/B/2008.

Dr. Balogh Elemér alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A többségi határozat rendelkező részének 2. pontjában foglalt döntéssel, a Békvt. egészének megsemmisítésével egyetértek.

Egyetértek a rendelkező rész 1. pontjában megfogalmazott ama többségi állásponttal is, amely szerint a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása önmagában nem alkotmányellenes. A többségi határozat indoklását is elfogadom, azonban az indoklás IV. 3.2.1. pontjának azt a részét, amely a házasság és a bejegyzett élettársi kapcsolat elválasztása során szigorúbb alkotmányos mércét kíván, további, az Alkotmány 15. §-ából levezethető indokokkal látom alátámasztottnak.

Az Alkotmány 15. §-a értelmében a Magyar Köztársaság *védi* a házasság és a család intézményét. Az Alkotmány említett rendelkezése a társadalmat alkotó polgárok legalapvetőbb és legtermészetesebb közösségét, a házasságot és a családot együttesen részesíti alkotmányos védelemben.

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában kifejtette, hogy a házasság intézménye kultúránkban és jogunkban is hagyományosan férfi és nő életközös-

ségét jelenti. Ebből következően ez az életközösségi forma tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, e mellett, a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is a keretét jelenti. A gyermekek nemzésére és szülésére való képesség ugyan nem fogalmi eleme és nem feltétele a házasságnak, de a házasság eredeti és tipikus rendeltetéséből folyóan a házastársak különleműsége igen.

A házasság intézményét tehát az állam arra is tekintettel részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermek(ek)kel is rendelkező család alapítását.

Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi az alkotmányos védelem két tárgyát: a házasság és a család intézményét. (ABH 1995, 82, 83.) Az Alkotmánybíróság idézett határozatával összefüggésben megjegyzem: bizonyosan nem véletlen, hogy anyanyelvünk a „ház” szóból képzett kifejezéssel – amely utal az eggyé vált életvitel helyszínére – jelöli meg a családalapításra szövetkező, természetesen különlemű párok létezését.

Álláspontom szerint a házasság alkotmányos védelem alatt álló jogintézménye alkotmányunk belső értékrendjének is fontos eleme, olyan alkotmányos érték, amelynek megőrzése és védelme az állam alkotmányos kötelezettsége. Ahogy arra az Alkotmánybíróság a 7/2006. (II. 22.) AB határozatában rámutatott, az Alkotmány 15. §-a az államnak a házasság és a család védelmére vonatkozó kötelezettségét fogalmazza meg: azt az államcél, hogy a törvényhozó jogszabályok megalkotása útján részesítse védelemben a házasság és a család intézményét. Az Alkotmány tehát a családot, mint társadalmi intézményt is védelemben részesíti. (ABH 2006, 181, 207.)

A házasság és a család védelmének azonos alkotmányi rendelkezésben, egymással összefüggésben történő előírása alkotmányossági szempontból kiemelkedő jelentőséget hordoz: a jogalkotónak az Alkotmány 15. §-ban megjelölt intézmények szabályozása, jogi keretei kialakítása és az e jogviszonyokban álló jogalanyok statusához kapcsolódó jogok és kötelezettségek meghatározása során is „egymásra” tekintettel, azaz a védett társadalmi viszonyok összefüggéseit figyelembe véve, illetve azokat megteremtve kell eljárnia. Ebből következik, hogy az államnak a házasságot, mint – nézetem szerint – hagyományosan és jellemzően a társadalom alapegységét alkotó család létrehozására, közös gyermekek felnevelésére irányuló párkapcsolati együttélési formát kell védenie. A kiemelt védelem megteremtését jelenti, ha más párkapcsolati formák jogi elismerése és az azokhoz rendelt jogosultságok nem egyeznek meg a házasságéval, illetve a házasságban élő jogalanyokéval. A megerősített védelem így megnyilvánulhat pl. a házasságnak és a jog által elismert egyéb párkapcsolati formáknak, mint jogviszonyoknak a létesítésére és felbontására vonatkozó, azokat megkönnyítő vagy nehezítő szabályoknak – az előbbi „javára” szolgáló – eltéréseiben, valamint a házasság intézményének stabilitását biztosító, ezzel összefüggésben a fiatalok felelősségteljes családal-

pítását bátorító, elősegítő intézkedésekben, így pl. a családi adózást megteremtő, kedvező társadalombiztosítási szabályozást, a családtámogatási rendszert fejlesztő jogalkotás révén.

Az alkotmányossági vizsgálat tárgyát képező, a Békvtv.-ben szabályozott bejegyzett élettársi kapcsolattal összefüggően fontosnak tartom hangsúlyozni azt, hogy az Alkotmány a házasságot, s nem az élettársi kapcsolatot részesíti alkotmányi védelemben, a házasságot tekinti alkotmányosan védett értéknek. A házasság jogintézményét szabályozó joganyag – amelyet a Békvtv. utaló szabályozása pontatlanul és differenciálatlanul alkalmazni rendelt a bejegyzett élettársi kapcsolatokra is – számos olyan rendelkezést tartalmaz, amely az alkotmányosan védett jogintézmény védelmét segíti elő, azt biztosítja. A házasságra vonatkozó jogi szabályozáson keresztül teljesedik ki az államnak a házasság jogintézményét védő objektív intézményvédelmi kötelezettsége, a hatályos jogi szabályozás tehát egyfajta „alkotmányos védelmi szintet” biztosít a házasság jogintézményének.

Ösztömet a többségi határozat rendelkező részének első pontjában és az ahhoz kapcsolódó indokolásban foglalt azon álláspontot, hogy a jogalkotó számára alkotmányosan nem tilalmazott az, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét szabályozza. Nem vitatom azt sem, hogy két személy tartós életközössége az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együtt élő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat jogi elismerésre.

A bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során azonban a jogalkotónak tekintettel kell lennie arra, hogy az Alkotmány házasságra és családra vonatkozó rendelkezései összefüggéséből levezethetően a férfi és nő közötti házasságot tartja alkotmányos értéknek, és azt védi. (Alkotmány 15. §, 67. §, 70/J. §) Ezért az államnak a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye szabályozásakor hangsúlyozottan figyelemmel kell lennie arra, hogy ne csökkentse a házasság alkotmányos jogintézményének már meglévő, a jogrendszer által biztosított védelmi szintjét, így a házasság alkotmányos értéként való védelme továbbra is biztosított maradjon.

A házasság jogintézményének az Alkotmány 15. §-ából, valamint az Alkotmány házasságra és családra vonatkozó rendelkezéseinek az összefüggéséből (egymásra tekintettel történő értelmezéséből) álláspontom szerint az alábbi alkotmányi korlátok vezethetők le az állam számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során:

- a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye nem üresítheti ki az alkotmányosan védett házasság jogintézményét, az alkotmányosan nem védett bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézménye nem cserélhető fel (nem helyettesíthető) az alkotmányosan védett házasság jogintézményével;

- a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének a szabályozása során a jogalkotónak figyelemmel kell lennie a nemek közötti különbségekből eredő természetszerű különbségekre;

– az Alkotmány csak a különmeműek közötti házasságkötés feltételei egyenlő szabályozásának követelményét támasztja a jogalkotóval szemben, ami álláspontom szerint nem foglalja magában azt, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolatban élőknek a házasfelekkel azonos jogi státuszt kell kapniuk;

– a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének kialakításánál véleményem szerint az az alkotmányos követelmény, hogy az érintetteket – az általuk alkotott homogén csoporton belül – egyenlőként, azonos méltóságú személyként kezeljék, azaz mindegyikük szempontjait hasonló körülményekkel, figyelemmel, elfogulatlansággal és méltányossággal értékeljék a szabályozás kialakítása során, nem pedig az, hogy a – férfi és nő unióját jelentő – házasság alkotmányosan védett jogintézményét automatikusan rájuk is kiterjesszék;

– fontosnak tartom továbbá azt is, hogy a házasság (ezen keresztül a házasság felek) és a család, mint alkotmányos védelem alatt álló, és egymással a legszorosabb kapcsolatban álló jogintézmények számára a törvényalkotó által különböző jogterületeken biztosított kedvezmények (pl. adókedvezmények), preferenciás szabályozások (pl. különböző családtámogatási formák) továbbfejlesztése útján továbbra is kifejezze az alkotmányosan védett és az ekként nem védett jogintézmények közötti különbséget.

Dr. Balogh Elemér s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Kiss László alkotmánybíró párhuzamos indokolása

A határozat rendelkező részével egyetértek. Rövidre fogottnak tartom ugyanakkor az 1. pontját és az ahhoz kapcsolódó indokolást. Álláspontom szerint az indokolásnak részletesen ki kellett volna térnie arra, hogy az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat törvényi szintű létrehozása milyen feltételek fennállása esetén nem alkotmányellenes.

A határozat indokolása ennek hiányában az Alkotmány 15. §-ában védett házasság (és család) intézményére nézve nagyobb veszélyt lát a különmeműek regisztrált élettársi kapcsolatát reguláló szabályozásban, mint abban, ha az azonos neműek házassághoz „hasznos” élettársi kapcsolatát regisztrálja a jog.

„A hagyományos forma, a különmeműek házassága nem került hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek” – mondja a határozat.

1. A határozat helyesen állapítja meg, hogy a Békvt. 1. §-a azáltal, hogy homogén csoportként kezeli a különböző és az azonos nemű személyek párkapcsolatait, továbbá generális utaló szabálya (2. §-a), amely a bejegyzett élettársi közösség jogintézményét a különmeműek vonat-

kozásában a lényeges tartalom (joghatások) tekintetében azonosra teszi a házassággal, sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a 15. §-át, illetve a 70/A. § (1) bekezdését. Megalapozottan utal arra is, hogy a jogalkotónak kötelessége egyértelműen és világosan meghatározni az egyes jogintézmények rendeltetését, s a hasonló jogintézményeket egymástól elhatárolni. A jogalkotó e kötelezettségének jelen esetben nem tett eleget, nem differenciált megfelelően és így nem különítette el felismerhető módon a különmeműek bejegyzett élettársi kapcsolatát a házasságtól. A jogbiztonság sérelme abban mutatkozik meg, hogy ezáltal a Békvt. a különmemű és azonos nemű személyekre vonatkozó rendelkezéseket teljesen összemossa. [Pl. „A bejegyzett élettársi kapcsolat megszüntetésére, a házasság felbontására vonatkozó rendelkezéseket alkalmazni kell” Békvt. 3. § (2) bekezdése] Komoly jogbizonytalanság forrása az is, hogy a Békvt. 2. § (2) bekezdése szerint az ott felsorolt rendelkezéseket akkor kell „megfelelően” alkalmazni, „ha törvény eltérően nem rendelkezik”.

A Békvt. idézett rendelkezései (is) nyilvánvalóan sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében írt jogbiztonság követelményét, amely egyidejűleg a házasság és a család védelmét rögzítő 15. § sérelmének a veszélyét is előidézi.

Álláspontom szerint a törvényalkotó differenciálatlan szabályozása már önmagában előidézte az Alkotmány 15. §-ának és a 70/A. § (1) bekezdésének a sérelmét, s pusztán emiatt megsemmisíthette volna az Alkotmánybíróság az indítványokkal támadott és velük szoros összefüggésben álló törvényi rendelkezéseket, végső kimenetelében a törvény egészét. Magam itt meg is álltam volna, hiszen az Alkotmánybíróság ezt követően a tartalmi vizsgálata során már kénytelen-kelletlen azokat a rendelkezéseket elemezte, amelyek megállapított differenciálatlanságuk, önellentmondásaik folytán nem mentek át a jogbiztonság próbáján.

2. A határozat indokolása pusztán azon az alapon mondja ki azt, hogy az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes, hogy az azonos neműek jogi lehetőség hiányában nem dönthetnek úgy, hogy a házasság kötelékébe lépnek az élettársi viszony helyett. Erre tekintettel a határozat – mint fentebb idéztem – megállapítja: „A hagyományos forma, a különmeműek házassága nem került hátrányosabb helyzetbe azáltal, hogy az azonos nemű bejegyzett élettársak – az ilyen kapcsolat természetéből adódó különbségek fenntartása mellett – a házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek.” Az Alkotmánybíróság erre tekintettel mindössze azt rögzítette a határozat 1. pontjában, hogy „az azonos nemű személyek számára a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása nem alkotmányellenes”. Adós maradt azonban a rendelkező rész 1. pontja és az indokolás azzal, hogy a szabályozásnak vannak-e korlátai, mit jelenthet például a „házastársakéhoz hasonló pozícióba kerülnek”. Álláspontom szerint az Alkotmány 15. §-ában írt – a házasságra és a családra vonatkozó – állami intézményvédelmi kötelezettség az

Alkotmánybíróság kötelezettségévé teszi annak bemutatását is, hogy az új szabályozás milyen feltételek fennállása esetén, milyen korlátok meghatározása mellett lehet konform a házasság és a család védelmét előíró alkotmányi rendelkezéssel. A határozat 1. pontja azt sugallja, mintha teljesen szabad keze lenne a törvényalkotónak abban, miként (milyen tartalommal) szabályozza újra az azonos neműek – házassághoz hasonló – regisztrált élettársi kapcsolatát. A határozat indokolása tehát az alkotmányos kereteknek a körülhatárolásával adós maradt. Jóllehet az ideillő indokoláselemek fellelhetők a határozatban, azok összerendezésére és a belőlük fakadó konklúziók meghatározására nem került sor. Előrebocsátom: itt messze nem arról van szó, hogy az Alkotmánybíróságnak a törvényalkotó helyébe kellett volna lépnie, mindössze arról, hogy meghatározza: milyen feltételek fennállásához és betartásához köti az azonos neműek „házassághoz hasonló” élettársi kapcsolatait újraszabályozó törvény alkotmányosságát. Közelebbről: részletesen ki kellett volna bontania az indokolásnak azt, mit jelent a házasság „érték” tartalma, s az miként veendő figyelembe az Alkotmány 15. §-ában írt – a házasság és család védelmét tartalmazó – rendelkezés értelmezésénél.

Magam tehát a határozat – azonos neműek bejegyzett élettársi kapcsolatát elemző – indokolásának kiegészítését tartottam volna szükségesnek az alábbiak szerint.

Az Alkotmánybíróság a 14/1995. (III. 13.) AB határozatában részletesen értelmezte az Alkotmány 15. §-át, és kimondta, hogy a házasság „tipikusan közös gyermekek születését és a családban való felnevelését célozza, amellett, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is kerete. (...) A házasság intézményét az állam arra tekintettel is részesíti alkotmányos védelemben, hogy elősegítse a házastársak számára a közös gyermekkel is rendelkező család alapítását. Ez a magyarázata annak, hogy az Alkotmány 15. §-a együtt említi a védelem két tárgyát: A Magyar Köztársaság védi a házasság és a család intézményét”. (ABH 1995, 82, 83.)

Az idézett határozat utal arra is, hogy: „Az utóbbi évtizedekben (...) mozgalmak indultak a homoszexuálisok hátrányos megkülönböztetése ellen. Másrészt változások tapasztalhatók a hagyományos családmódelben is, elsősorban a házasságok tartósságát tekintve. Mindez azonban nem ok arra, hogy a jog eltérjen a házasságnak attól a jogi fogalmától, amely a mai állapothoz vezető hagyományban mindig is élt, és amely a mai jogokban is általános, továbbá amely a köztudat és köznyelv házasság-fogalmával összhangban van. A mai Alkotmányok és a házasságra és családra vonatkozó rendelkezések összefüggéséből levezethetően a magyar Alkotmány is a férfi és nő közötti házasságot tartja értéknek, és azt védi”. (Alkotmány 15., 67., 70/J. §) (ABH 1995, 82, 83.) Az Alkotmánybíróság értelmezésében tehát a házastársak különleműsége fogalmi eleme a házasságnak, amelyet „értékként” definiál. Ebből következően a házasságkötéshez való – az Alkotmány 54. § (1) bekezdéséből levezetett – jog is csak a különböző nemű párokat illeti meg. A 37/2002. (IX. 4.) AB határozat

leszögezte a következőket is: „A heteroszexuális, illetve a homoszexuális irányultság egyaránt az emberi méltóság lényegéhez tartozik, szétválasztásukra, az érintett személyek méltóságának nem egyenlő kezelésére kivételes indokok szükségesek. Ilyen például a házassághoz való jog tekintetében a homoszexuális irányultság megkülönböztetése. [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.]” (ABH 2002, 230, 245.) Álláspontját, amely szerint tehát a házasság intézményét egy férfi és egy nő életközösségeként védi az Alkotmány 15. §-a, az Alkotmánybíróság későbbi határozataiban is fenntartotta [65/2007. (X. 18.) AB határozat, ABH 2007, 726.; 75/2007. (X. 19.) AB határozat, ABH 2007, 731.] és továbbra is fenntartja. Ezt az álláspontot erősíti meg az Európai Közösségek Bírósága is azzal, hogy kimondta: a tagállamok által általánosan elfogadott definíció szerint a házasság fogalma két különlemű ember unióját jelenti. Ez az „érték”-ként definiált házasság az alapja a családnak, amely tipikusan közös gyermekek születését és családban való felnevelését célozza, amellett, hogy a házastársak kölcsönös gondoskodásban és támogatásban élésének is a kerete. [14/1995. (III. 13.) AB határozat] Ez az „érték” részesül – álláspontom szerint – az Alkotmány 15. §-a szerinti védelemben, s vele azonos vagy hozzá „hasonló” védelem semmilyen más élettársi kapcsolatot sem illethet meg. A különleműek közöttit azért nem, mert konkuráló kapcsolatként jönne szóba, az azonos neműek közöttit pedig azért nem, mert az nem hoz(hat) létre olyan családot, amely „tipikusan közös gyermekek születését és családban való felnevelését célozza.” Az utóbbiak esetében függetlenül megállhat persze az a tétel, amely szerint „[k]ét személy tartós életközössége megvalósíthat olyan értéket, hogy az érintettek személyi méltóságának egyenlő figyelembevételére alapján az együttélő személyek nemétől függetlenül igényt tarthat az elismerésre”. [14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 84.] Ez az „elismerés” azonban – nézetem szerint – semmiképpen nem mehet el odáig, ami veszélyeztethetné az állam Alkotmány 15. §-ában írt – házasságvédelmi állami kötelezettségét.

Megjegyzem egyébként: az Alkotmány 15. §-ában a házasság (és a család) védelmére vonatkozó állami intézményvédelmi kötelezettség nem merülhet ki annak pusztán regisztrálásában, hogy a házasság és a család intézménye válságban van, s különösen nem jelentheti azt, hogy ha már válságban van, emeljünk fel hozzá, teremtsünk meg vele azonos, vagy hozzá hasonló (jog)intézményeket. Az állam – Alkotmány 15. §-ából folyó – intézményvédelmi kötelezettsége elsődlegesen abban áll, hogy a házasságot – mint a különlemű személyek tartós életközösségén nyugvó „érték”-et – minden rendelkezésre álló eszközzel és módon (akár pozitív diszkriminációval is) segítse és támogassa. Azon kell munkálkodnia, hogy mind a házasság, mind a család a társadalom természetes alapintézményeként újra megtalálja értékhozó szerepéhez igazodó helyét. Álláspontom szerint a határozat indokolásának ezt a tételt is tartalmaznia kellett volna.

3. Összegezve: önmagában nem alkotmányellenes az, ha a törvényhozó szabályozza az azonos nemű személyek kapcsolatának egyes elemeit. Az azonos nemű személyek bejegyzett élettársi kapcsolatát szabályozó törvény azonban csak addig nem tekinthető alkotmányellenesnek, ameddig az az Alkotmány 15. §-ának érvényesülését – az abban „értékként” védett házasságot, s az ilyen házasságra épülő családot – nem veszélyezteti. Másképpen szólva: a bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményének létrehozása önmagában nem alkotmányellenes mindaddig, amíg az lényegi tartalmi elemeiben nem válik azonossá, vagy hasonlóvá a házasság intézményével. Nézetem szerint ezek az alkotmányos korlátok a határozat 1. pontjában is helyet kaphattak volna.

Az a szabályozási mód, amelyet a Békvtv. választott, nem biztosítja az Alkotmány 15. §-ában foglaltak védelmét. Azért nem, mert „fordított” alapállású: azt mondja ki, hogy a regisztrált élettársi kapcsolatokra nézve (a külön és azonos neműekre vonatkozó különbségtétel nélkül) a névviselésen és örökbefogadáson kívül a házasság szabályai az irányadók. Ez a szabályozási mód önmagában is az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból levezethető jogbizonytalanságot okoz(hat), ami – közvetlen alkotmányi rendelkezésről lévén szó – külön is bizonytalanná teszi a férfi és nő tartós életközösségén nyugvó és erre alapozottan értékként definiált házasság Alkotmány 15. §-ában írt védelmét. Ez utóbbit az biztosíthatta volna, ha a törvényalkotó egyenként, taxatív felsorolta volna azokat az elemeket, amelyek (a házasságból) figyelembevehetők lehetnének az azonos nemű személyek bejegyzett élettársi kapcsolatainál. (A „többi” pedig ezzel gyakorlatilag kizárta volna.)

Ez a szabályozási mód egzaktságánál, zártságánál fogva nyilván jobban összhangban áll az állam Alkotmány 15. §-ában írt házasság (és család) védelmi kötelezettségével, mint a Békvtv. 2. § (2) bekezdése szerinti megoldás, amelynek értelmében az ott írt szabályokat „ha törvény másként nem rendelkezik”, akkor kell „megfelelően” alkalmazni.

Ebben az esetben, ilyen szabályozási mód mellett sem vezethet azonban az azonos nemű személyek élettársi kapcsolatának elismerése, pozitív módszerű szabályozása odáig, hogy „átveszi” a házasság szerepét, annak lényeges tartalmát.

Úgy ítélem meg, a határozat indokolásának még a fentiekre is ki kellett volna térnie.

Dr. Kiss László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Bragyova András alkotmánybíró különvéleménye

Egyetértek a határozat rendelkező része első pontjával: én sem tartom alkotmányellenesnek az azonos neműek közötti bejegyzett élettársi kapcsolat jogintézményét; de

nem tudom követni a többséget abban, hogy alkotmányellenes az azonos és a különeműek közötti bejegyzett élettársi kapcsolat, ahogyan a most megsemmisített, a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló 2007. évi CLXXXIV. törvény (a továbbiakban: Békvtv.) szabályozta.

A többségi határozattal két alapvető kérdésben nem értek egyet: (1) a házasság alkotmányjogi védelmének tartalma és jelentősége megítélésében, valamint ezzel szoros összefüggésben (2) a párkapcsolatok, illetve az egyes életformák jogi lehetőségei elismerésének szabályozásában az egyenlőként kezelés (az egyenlő méltóság) alkotmányos normájának [Alkotmány 54. § (1) bekezdés] alkalmazandósága kérdésében.

1. A házasság alkotmányos védelme

A bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányjogi megítélése szorosan összefügg a házasság alkotmányos védelmével (Alkotmány 15. §). A házasság alkotmányos védelme a klasszikus alkotmányokban és alkotmányos (állampolgári jogi) felsorolásokban nem is szerepel – nyilván azért, mert a házasság intézménye (ahogyan fennállt) nem kívánt különös védelmet. Ami jogi védelemre szükség volt a magánjog mellett, a büntetőjog szolgáltatta. (Erről gazdag anyag található Vámbéry Rusztem: A házasság védelme a büntetőjogban, Budapest 1901. című művében.)

Az újabb alkotmányokban, mint a Weimari Alkotmány 119. szakasza, nagyjából a család társadalmi szerepének változását követve és, mint nálunk is, a család védelmével összekötve megjelenik a házasság védelme az alkotmányjogban is. A házasság alkotmányos védelme – a családdal együtt vagy magában – elsősorban intézményvédelem, intézmény-biztosíték. Alkotmányjogi tartalma vizsgálatában két alapvető kérdést kell elkülöníteni: (1) a házasság fogalmát; és (2) a védelem mibenlétét.

1.1. A házasság fogalma

A házasság meghatározása az intézményi garancia terjedelmének meghatározásához alapvető.

Az alkotmány házasság fogalma – ezt a határozat is hallgatólag elfogadja – a társadalom, vagy inkább annak többsége házasságról alkotott felfogása szerinti házasságot jelenti. Ez a felfogás, pontosabban a társadalom konvencionális erkölce (az erkölcsi szokás, *mores*, *Sitte*, *moeurs* értelmében) jelenti a házasság változó alkotmányos fogalmát. A házasság alkotmányos védelme a mindenkori (konvencionális) társadalmi erkölcs szerinti házasság intézményi biztosítéka. A házasságnak az Alkotmány számára meghatározó fogalma ezért változik, de legalábbis változhat igazodva a társadalom változó konvencionális házasság-felfogásához. A házasság jogi normáinak meg kell felelnie a társadalom konvencionális normái szerinti házasságnak. Világos persze, hogy a modern társadalomban kivált nehéz megállapítani, pontosan mi a konvencionális (vagy a többségi, meghatározó) társadalmi erkölcsi felfogás, hiszen az egyes társadalmi csoportok, korosztályok, különböző életfelfogású emberek egészen eltérő normákat követnek vagy tartanak helyesnek.

Különösen igaz ez a házasságra és a szexuális erkölcsre, valamint a családfelfogásra. A házasság társadalmi fogalma – ezzel együtt az életforma, életmód, életfelfogás – különbsége időben és térben nyilvánvaló és közismert. De a házasság társadalomban elfogadott mintája magában az európai kultúrkörben óriásit változott, kivált a 20. században. A *Code civil* eredeti változatában (Art. 204 skk.) például a házasság a férj uralmát jelentette a feleség és a gyermekek felett, férjezett nő férje hozzájárulása nélkül szerződést nem köthetett, kereső foglalkozást nem folytathatott, tulajdonával nem rendelkezhetett, lakóhelyét nem választhatta meg – nem beszélve a válás szigorú feltételeiről vagy lehetetlenségéről.

Mivel a házasság alkotmányos védelme a társadalom uralkodó normái (a mindenkor konvencionális erkölcs) szerinti házasság fennállását biztosítja, képviselhetőnek tartom az Alkotmánybíróság korábbi határozataiban [különösen a 14/1995. (III. 13.) AB határozat, ABH 1995, 82, 87.; a továbbiakban: Abh.] elfogadott és most megerősített nézetet, amely a házasságnak egyedül nő és férfi közötti tartós párkapcsolatot tekint. Ez csak annyit jelent, hogy magam is úgy gondolom, a mai magyar uralkodó társadalmi morál szerint ez tényleg így van. Más kérdés, hogy a társadalom konvencionális morálja mennyire helyes a kritikai morál szemszögéből.

Ebből következik, hogy a házasság alkotmányos fogalma változhat, sőt változnia kell, ha a társadalomban uralkodónak elfogadott házasság és családfelfogás megváltozik, melynek követése a törvényhozó feladata. Erre annál is inkább szükség van, mert a családjogi törvényhozás általában is a tapasztalatok szerint nehézkesen követi a család társadalmi változásait.

1.2. A házasság védelmének eszközei

A házasság védelmének alkotmányjogilag három alapformája különíthető el. Az első szerint a házasság alkotmányos védelme a házasság, mint *jogintézmény létezését* biztosítja: a törvényhozó a házasság intézményét nem szüntetheti meg.

A második esetben a védelem erősebb: a házasság védelme a házasság *preferálását* jelenti. Ez kizárja, hogy a jog a házassággal egyenértékűnek tekintse a házassághoz hasonló együttélési formákat. Az egyenértékűség itt a jogi hatások és státusz azonosságát vagy erős hasonlatosságát jelenti. A házasság ilyen védelme nem tekint alkotmányellenesnek a házassághoz valamennyire hasonló (de házasságkötés nélküli) párkapcsolatokat, ha jogilag nem azonosak a házassággal.

A harmadik, legerősebb védelem a házasság jogi *kizárólagosságával* védi a házasság intézményét. Ez volt a törvényhozók általános felfogása a 19. században és jó ideig a 20. században is – már ahol elválasztották az egyházi és a polgári házasságot (mint Magyarországon az 1895. október 1. napján hatályba lépett 1894. évi XXXI. törvénycikk óta). A magyar jogrendszer is elvileg 1977-ig (a Ptk. akkori 578. §-a beiktatásáig), ezt vallotta, bár a bírói gyakorlat jóval korábban elismerte a különben egyre terjedő

házasság nélküli párkapcsolatok polgári jogi hatásait. 1973-ban a Polgári Kollégium 94. számú állásfoglalásában, amelyet később a 369. számú állásfoglalás módosított, a Legfelsőbb Bíróság megállapította, hogy az élettársi jogviszony családi jellegű társadalmi viszony, amelyben az élettársak vagyoni viszonyai – gazdasági ismérvei alapján – leginkább a polgári jogi társaság elemeit tartalmazzák. Megállapította továbbá, hogy az élettársak együttélése alatt, illetve a közös gazdasági tevékenység végzése révén szerzett vagyon közös tulajdonba kerül. A Ptk. 1977-es módosítása (1977. évi IV. törvény) a 94. számú állásfoglalást törvényi szintre emelte az 578. § (a későbbi 578/G. §) beiktatásával, amely definiálta az élettársi kapcsolatot fogalmát és rendezte a felek vagyoni viszonyát.

A törvényhozó tudatosan kívánja hátrányosabb helyzetbe hozni a nem házas párkapcsolatban élőket és leszármazottaikat – nem utolsósorban a házasságon kívül született gyermekek hátrányosabb (esetenként el sem ismert) családjogi helyzetével. Ez utóbbi felfogással a házasság büntetőjogi vagy polgári jogi (kártérítési) védelme – a „házasságellenes” magatartás szankcionálása – is összefér.

2. A bejegyzett élettársi kapcsolat és az alkotmányos egyenlőség

A házasság alkotmányos védelme előbb vázolt három lehetőségéből a többségi határozat a másodikat választotta. Ezt nem tudom elfogadni, mert azt gondolom, hogy a házasság alkotmányos védelmének ez a változata (a harmadikról nem is beszélve) nem egyeztethető össze az alkotmányos demokrácia alapvető értékével: a társadalomban élő emberek szabadságával és egyenlőségével – egyenlő szabadságával és/vagy szabad egyenlőségével. Egyedül az első változat tekinthető alkotmányosnak; a másik két változat elfogadása csak az alkotmányos jogok, az egyenlő szabadság, igazolhatatlan korlátozásával lehetséges. A házasság alkotmányos védelmének gyengébb változata nem különböztet a házasságot választók és nem választók között, csak kötelezővé teszi a törvényhozónak a mindenkor konvencionális házasság mint jogintézmény fenntartását.

Az alkotmányos egyenlőség (mint egyenlő méltóság) kérdése megkerülhetetlen az azonos neműek párkapcsolatai jogi szabályozásának megítélésében. Az Alkotmánybíróság többször is világosan kifejezte, hogy a szexuális irányultság a személyiség része, így az emberi méltóság alkotmányos védelme illeti meg. E döntéseket – mint a 21/1996. (V. 17.) AB határozat (ABH 1996, 74, 88.) vagy a 37/2002. (IX. 4.) AB határozat, ABH 2002, 230, 265. – a határozat egyetértően idézi. Ebből azonban csak a házasság, mint jogintézmény védelmének (fenntartásának) kötelezettsége következik, nem pedig az a többségi felfogás, amely különbözőképpen kezeli és így különböző értékűnek tekint az egyes szabadon választott – szabadon meg is változtatható – életformákat, párkapcsolatokat.

Ebből következik, hogy a házasság alkotmányos védelme nem lehet államcél sem. Az államnak egyenlően kell

kezelnie a házasság mellett döntő és a házasságot kötni nem kívánó (vagy az adott időben nem házas), esetleg házasodni nem is tudó, polgárait. Az egyenlően kezelés kizárja a házasság intézményének jogi eszközökkel történő ráerőltetését vagy, például kedvezményekkel csak ösztönzését is. Ez a tilalom természetesen csak az államot köti: a társadalom tagjai közötti kommunikáció szabadsága nem zár el senkit a meggyőződése szerint helyes életforma mellett, akár nyilvános, kiállástól. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság (az önrendelkezési jog) részének tekinti (lásd pl. 102/B/1999. AB határozat, ABH 2000, 797, 798.) a házasságkötés jogát. Ha a házasságkötés szabadsága alkotmányos jog, ugyanennyire alkotmányos jog a nem-házasodás szabadsága is. Ezt éppúgy tiszteletben kell tartania a törvényhozónak, mint a házasságkötés jogát.

Mint említettem már a többséggel egyetértek abban is, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat az azonos nemű párok számára alkotmányos, mert ők házasságot nem köthetnek, így a házasság alkotmányos védelme nem is terjedhet ki olyan párokra, amelyek nem tartoznak a házasság fogalma extenziójába (terjedelmébe). Ha az Alkotmány a körte alkotmányos védelmét írta elő, az őszibarack körtével azonos védelme nem sérthetné a körte Alkotmányban előírt védelmét. A fentebb felhozott érvek alapján (mint konvencionális erkölcsi szokást, tényként) magam is elfogadom, hogy a házasság mai alkotmányos fogalma *nem tartalmazza* az azonos neműek tartós és jogilag – akár, mint a bejegyzett élettársi kapcsolatáról szóló törvényben, személyi állapotként – elismert párkapcsolatát. Ebből viszont az is következik, hogy az azonos nemű párok bejegyzett élettársi kapcsolata eleve nem állhat semmilyen kapcsolatban, így ellentétben sem, a házasság alkotmányos védelmével. [Ez az érvelés különben a német Alkotmánybíróság 2002. július 17-én kelt 1 BvF 1/01 illetve 1 BvF 2/01 határozatában (E 105, 313.) világosan kifejtve megtalálható.]

Ebben a felfogásban a nő-férfi bejegyzett élettársi kapcsolata és a nő-férfi házassága közötti hasonlóságnak – ami természetes, mivel ugyanazt a tárgyat, a tartós párkapcsolatok jogi elismerését szabályozza – a bejegyzett élettársi kapcsolat alkotmányosságának megítélésében nincs jelentősége. Az állam, ha a társadalom minden felnőtt tagját egyenlően szabadnak tekinti, nem határozhatja meg, milyen párkapcsolatban és családban éljenek, sőt azt sem, hogy kívánnak-e egyáltalán családban és párkapcsolatban élni, vagy inkább anakoréták szeretnének lenni, vagy éppen egy szerzetesrend tagjai.

3. A bejegyzett élettársi kapcsolatáról szóló törvény alkotmányossága

Az Alkotmánybíróság többsége szerint a Béktv. alkotmányellenes, mert a bejegyzett élettársi kapcsolat túlságosan hasonlít a házasságra – gyakorlatilag csak nevében különbözik tőle. Ez okozza a törvény alkotmányellenességét, és pedig *nem az azonos nemű*, hanem a különmemű párok bejegyzett élettársi kapcsolatának szabályozása miatt. A határozattal egyetértek abban, hogy a bejegyzett élettársi

kapcsolat azonos nemű párok számára alkotmányos, de szerintem nem alkotmányellenes, hogy a törvény ugyanezt nő-férfi párok számára is lehetővé tette (akik egyébként házasságot is köthetnének).

Nem értek egyet a többségi határozattal abban, hogy a Béktv. szerinti nő és férfi közötti bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló szabályok alkotmányellenesek, mert a 2. § házasságra utaló szabályával gyakorlatilag minden, a házastársról szóló szabályt a bejegyzett élettársra is alkalmazni rendel, ami ellentétes a házasság alkotmányos védelmével. Ez a többség szerint abban áll, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat valódi konkurenciája a házasságnak. A többségi érvelés a házasság alkotmányos védelmének már bírált felfogását fogadja el: azzal érvel, hogy a bejegyzett élettársi kapcsolat (nő-férfi párok esetén) túlságosan hasonlít a házassághoz, így alkotmányellenes.

Ezzel nemcsak a házasság alkotmányos védelmének szerintem téves felfogása miatt nem értek egyet, hanem azért sem, mert a bejegyzett élettársi kapcsolatot a házasságtól jogilag különbözönek tartom.

A két intézmény közötti különbség részben megítélés kérdése: kinek sok, kinek kevés. Én úgy gondolom, a különbség elegendő ahhoz, hogy másik intézménynek tekintsük – és ténylegesen elgondolható a párkapcsolatok több csoportja is, kivált az idősebbek között lehetnek, akik számára a bejegyzett élettársi kapcsolat a házassággal szemben egyes párok számára valódi alternatíva lenne. Mi több, legalább egy tekintetben a bejegyzett élettársi kapcsolat jobban védte volna a házasság intézményét, mint a most érvényben maradó szabályozás. Eszerint ugyanis semmi nem zárja ki, hogy egy házas férfi vagy nő egy szintén házas nővel vagy férfivel a Ptk. 578/G. § szerinti élettársi kapcsolatot létesítsen – akár úgy is, hogy e pár azonos nemű (de közben mindketten házasok). Ezt a házasság intézményének aligha kedvező helyzetet a bejegyzett élettársi kapcsolatról szóló törvény 1. és 2. § egyértelműen kizárta volna: bejegyzett élettársi kapcsolatot, házas ember nem létesíthetett volna, amint a bejegyzett élettársi kapcsolatban élő sem köthetett volna házasságot (a kapcsolat megszüntetése nélkül) mással, mint bejegyzett élettársával.

A többség szerint a bejegyzett élettársi kapcsolatot az hozta túl közel a házassághoz, hogy a törvény 2. §-a megfelelően alkalmazni rendeli a házasságról szóló szabályokat a bejegyzett élettársi kapcsolatra, de csak akkor, ha „törvény másként nem rendelkezik”. A határozat szerint ez túlságosan közel hozza a két intézményt – szerintem nem. A „megfelelő alkalmazás” egyrészt kellő mérlegelési lehetőséget adott volna a bírónak és a többi jogalkalmazónak, törvény pedig rendelkezhetett volna eltérően. Az eltérő vagy azonos szabályozás alkotmányosságáról az Alkotmánybíróság szükség esetén az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdése alapján eldönthette volna, indokolt-e alkotmányosan a különbségtétel vagy hiánya. De nem feledkezhetünk meg arról sem, hogy a magyar jogban évtizedes bírói gyakorlata van a házasságról szóló egyes szabályok „megfele-

lő alkalmazásának” az (értelemszerűen nem bejegyzett) élettársak kapcsolatára (pl. BH 1984/6/225.).

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

Az Alkotmánybíróság 155/2008. (XII. 17.) AB határozata

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

Az Alkotmánybíróság jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára, továbbá mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítására irányuló indítványok tárgyában – *dr. Bragyova András és dr. Holló András* alkotmánybírák különvéleményével – meghozta a következő

határozatot:

1. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvény 29. § (2) bekezdése alkotmányellenes, ezért azt 2008. március 17-ére, a törvény kihirdetése napjára visszamenőleges hatállyal megsemmisíti.

2. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvénnyel és az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló 2008. évi LXVIII. törvénnyel megállapított, 2009. január 1-jétől hatályos 15–16. §-a, 21–22. §-a, 22/A. §-a, az 52. § 51., 55–59. pontjai, továbbá 1. és 2. számú melléklete alkotmányellenes, ezért e rendelkezéseket megsemmisíti. A megsemmisített módosító rendelkezések 2009. január 1-jén nem lépnek hatályba.

3. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvény egésze alkotmányellenes, ezért azt e határozat kihirdetése napjával megsemmisíti.

4. Az Alkotmánybíróság a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény rendelkezéseinek az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvénnyel való módosítása okán, az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiságból fakadó normavilágosság követelményébe való ütközés miatt előterjesztett indítványokat elutasítja.

5. Az Alkotmánybíróság a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvénnyel kapcsolatban mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség miatt előterjesztett indítványokat elutasítja.

Az Alkotmánybíróság ezt a határozatát a Magyar Köz-
lönyben közzéteszi.

INDOKOLÁS

I.

Az Alkotmánybírósághoz több indítvány érkezett a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvény (a továbbiakban: Ltv.) egésze, illetve egyes rendelkezései alkotmányellenességének megállapítására.

1. Az egyik indítványozó szerint a törvény ellentétes az Alkotmány 70/I. §-ával, mert csak magánszemélyek esetén ír elő adókötelezettséget, miközben az Alkotmány 70/I. §-a természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára egyaránt előírja a közterhek viselésének kötelezettségét. Emellett azért is az Alkotmány 70/I. §-ába ütközőnek tartja az Ltv.-t, mert nincs tekintettel a magánszemélyek vagyoni helyzetére, azaz nem azzal arányosan állapítja meg az adókötelezettséget, és nem veszi figyelembe a vagyont terhelő, azt csökkentő hiteleket.

Alkotmányellenes (a jogegyenlőség elvébe ütközik), hogy több, de egyenként 100 millió forint alatti vagyontárgy esetén nem áll fenn adókötelezettség, míg egyetlen, de 100 millió forintot meghaladó értékű vagyontárgy esetén igen. Sérti a jogegyenlőséget az is, hogy a külföldön lévő ingatlan és a nagy értékű ingóságok nem adókötelesek.

Alkotmányellenességre vezet, hogy az Ltv. hatálya alá tartozó személyek az adóköteles ingatlant adózott jövedelmükből szerezték meg, így a luxusadó felveti a kétszeres adóztatás kérdését is.

Ellentétes az Ltv. az Alkotmány 9. § (1) bekezdésével, mert az Alkotmány olyan piacgazdaságról rendelkezik, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül. Az Ltv. hatálya pedig csak magánszemélyekre terjed ki, így a tulajdoni formák egyenjogúsága és egyenlő védelme nem valósulhat meg. Az Ltv. egésze hasonló okból ellentétes még az Alkotmány 9. § (2) bekezdésével is. A magánszemélyek kifejezetten hátrányba kerülnek a más jogalanyokkal szemben. A kizárólag őket terhelő speciális adónem miatt nem egyenlő feltételekkel vesznek részt a gazdasági versenyben, ami sérti a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.

Az Ltv. sérti a jogbiztonság elvét is, mert lényegében visszamenőleges hatályú jogalkotást valósít meg, és emiatt ellentétes a jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (a továbbiakban: Jat.) 12. § (2) bekezdésével.

2. A második indítvány közel azonos az első indítvánnyal. Az előzőeken túl kifejezetten hivatkozik az Alkotmány 70/A. § (1) bekezdésére, azt állítva, hogy az Ltv. egésze sérti az egyenlő elbánás elvét, mivel a jogalkotó ésszerű indok nélkül, önkényesen tett különbséget a magántulajdon egyes nemei között, és a jövedelmi viszonyok tényleges figyelembevétel nélkül állapította meg az adókötelezettséget.

A jogbiztonságot azért sérti a törvény, mert hatálya a már megindult, de még be nem fejeződött vagyonszerzésekre is kiterjedt.

3. A harmadik indítványozó mulasztásban megnyilvánuló alkotmányellenesség megállapítását kéri, mert szerinte az Ltv.-ben hiányzik az ingatlan számított értéke mellett felállított törvényi vélelemmel szembeni ellenbizonyítás lehetősége. Mindez az Alkotmány 2. § (1) bekezdését és a 70/I. §-át sérti.

Az adó alapjának meghatározására szolgáló számított érték kiszámítási szabályai nem biztosítják, hogy mindig a valóságnak teljesen megfelelő eredményre jussunk a konkrét ingatlanok esetében. A törvény vélelmet állít fel, és valós értéként kezeli a törvényben írt számítási módszer szerint megállapított számított értéket. Az alkotmányellenességet nem oldja fel az, hogy az adózó az önkormányzati adóhatóság adót kivető határozata ellen jogorvoslattal élhet, mert az önkormányzatok a törvényben szabályozott számítási módtól nem térhetnek el.

Mindez kiüresíti az adókötelezettek jogorvoslathoz való jogát, és a vagyonarányos közteherviselés sem valósulhat meg mindaddig, amíg nem garantált, hogy az adózó az ingatlana tényleges értékének megfelelő mértékű adót fizessen. Az indítványozó az Alkotmánybíróság korábbi (a megdönthető törvényes vélelemmel kapcsolatos) határozatára is hivatkozik. Az AB határozatban előírt garanciák hiányoznak, ezért a törvény alkotmányellenes módon hiányos.

Ezeket túl az Ltv.-ben szabályozott, az adó alapjának meghatározására alkalmazott számítási mód (illetve a szabályozás hiányos jellege) sérti a jogbiztonságot, az állampolgárok számára kiszámíthatatlan, mert a számított érték, valamint a valós érték közötti eltérés esetén nem tudják eldönteni, hogy kell-e bevallást tenniük, avagy nem.

4. A negyedik indítványt az állampolgári jogok országgyűlési biztosa terjesztette elő, aki indítványát időközben kiegészítette, illetve módosította.

4.1. Az első, 2007 novemberében előterjesztett indítványában az országgyűlési biztos a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvénynek (a továbbiakban: Htv.) az egyes adótörvények módosításáról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Amtv.) által módosított, építményadóra, illetve telekadóra vonatkozó rendelkezéseit támadta.

A kifogásolt módosítás az adóalap és az adómérték meghatározásának szabályait érintette. Ennek következté-

ben 2009. január 1-jétől az építmény- és telekadó alapja kizárólagosan az úgynevezett számított érték lett volna. A számított érték meghatározása érdekében bekerült a Htv.-be egy adóztatási célú értékelési módszertan. Ezzel az indítvány benyújtásakor hatályos, a korrigált forgalmi érték szerinti adóztatás és a m² szerinti adóalap alkalmazásának lehetősége megszűnt. Az Amtv. szerinti új értékelés az Ltv.-ben már alkalmazott értékelési módszeren alapul. Az országgyűlési biztos szerint ez a szabályozás nem a pontos forgalmi érték megállapítására szolgál, hanem arra – amint azt a törvényjavaslat indokolása is említi –, hogy az ingatlanok egymás közti értékarányait az adóalapban érvényre juttassa. Az adóztatási módszertan gyakorlatilag azt a célt szolgálja, hogy az ingatlanok egyedi – azaz a hatóság általi helyszíni szemle alapján végrehajtott – értékelésére ne legyen szükség.

Megítélése szerint a 2009. január 1-jétől a Htv.-ben hatályba lépő szabályozás az adóalap – az ingatlan számított értéke – konkrét meghatározását illetően olyan tág mérlegelési lehetőséget ad az önkormányzati adóhatóság részére a vélelmezett értékhatárok keretei között, amellyel nem tesz eleget a kiszámíthatóság követelményének, ugyanakkor a törvény nem ad lehetőséget az adóalannak a tényleges érték bizonyítására. Az adójogban a becslést, illetve a vélelem alkalmazását csak érdemi ellenbizonyítási lehetőség biztosítása esetén szabad alkalmazni. Ennek hiányában nem biztosított, hogy az adóztatás a tényleges jövedelemre, illetve vagyona irányul. A vélelem megdöntésére irányuló bizonyítás lehetőségét az Alkotmány 70/I. §-ára figyelemmel kizárni nem lehet. Mindezek alapján az országgyűlési biztos az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) és az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. törvény (a továbbiakban: Obtv.) alapján indítványozta a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 15–16., 21–22., 22/A. §-ainak, továbbá 1. és 2. számú mellékletének, valamint a szoros tárgyi és tartalmi összefüggés, hasonlóság okán az Ltv. egészének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását, és e jogszabályhelyek megsemmisítését.

4.2. Időközben az Országgyűlés az országgyűlési biztos által megtámadott jogszabályokat az egyes adótörvények módosításáról szóló 2008. évi VII. törvénnyel (a továbbiakban: Amtv.2.) ismételten módosította, ezért szükségesnek tartotta indítványa kiegészítését.

4.2.1. A módosítás szerint a Htv. 7. § b) pontja úgy módosul, hogy a vagyoni típusú adók (vagyis az építményadó és a telekadó) alapját az önkormányzat – választása szerint – három módon is, azaz a terület alapján tételes összegben, a korrigált forgalmi érték alapulvételével, illetve a számított érték alapján meghatározhatja. A számított érték alapú meghatározás nem a tételes összegű (m² alapú), illetve a korrigált érték alapú adóalap – meghatározás helyébe lép, hanem azok mellett, harmadik fajta adóalap – meghatározási lehetőség lesz. Az Amtv. 19–22. §-ai ennek megfelelően módosítják a Htv. 15–16. és 21–22. §-ait.

Álláspontja szerint az Amtv2. által meghatározott – hármas – alternatív adóalap meghatározási módban a számított érték alapú – tartalmilag az első módosítás (Amtv.) által bevezetni rendelt – adóalap meghatározási módszer a korábban leírtaknak megfelelően továbbra sem egyeztethető össze az Alkotmány 2. § (1) bekezdésével és a 70/I. §-ával, ezért indítványát ebben a kérdésben fenntartotta.

4.2.2. Az országgyűlési biztos indítványát kiterjesztette az Amtv2.-nek a Htv.-t és Amtv.-t módosító rendelkezései hatálybalépésére, illetve a hatályvesztésre, az alábbiak miatt.

Az Amtv2. 23. §-a szerint – az Amtv. 378. §-át módosítva – a Htv. 22/A. §-a, az 52. §-ban meghatározott egyes fogalommeghatározások, valamint a Htv. 1. és 2. számú melléklete – amely rendelkezések a számított érték fogalmát, az ehhez kapcsolódó fogalmakat és az ezzel összefüggő besorolásokat tartalmazzák – 2009. január 1-jén lépnek hatályba. Az Amtv2. 28. § (1) bekezdése szerint a Htv.-nek és az Amtv.-nek az Amtv2. által módosított rendelkezései szintén 2009. január 1-jén lépnek hatályba. Az Amtv2. 28. § (2) bekezdése ugyanakkor akként rendelkezik, hogy az Amtv. 133. §-a (bizonyos adókedvezményre vonatkozó rendelkezés), 136–137. §-a (az építményadó tekintetében a számított adóalapra és az ezzel összefüggő adómértékre vonatkozó rendelkezések), valamint 139–140. §-a (a telekadó tekintetében a számított adóalapra és az ezzel összefüggő adómértékre vonatkozó rendelkezések) nem lépnek hatályba. Az Amtv2. tehát a saját szabályait 2009. január 1-jével beépíti a Htv.-be és az Amtv.-be, míg az Amtv. egyes rendelkezéseinek hatálybalépését megakadályozza („blokkolja”).

Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése szerint az érdemi módosító rendelkezések (az Amtv2. 1–24. és 31. §-ai), melyek az építményadó és telekadó alapját és mértékét rögzítik, 2008. május 2-án, vagyis a 2009. január 1-jei hatálybalépés előtt hatályukat veszítik. Ennek következtében az Amtv. „blokkolt” rendelkezései (133. §-a, 136–137. §-a és 139–140. §-a) nem lépnek hatályba, az e rendelkezések helyére lépő tartalmi módosítások pedig az Amtv2. 29. § (2) bekezdése miatt szintén nem léphetnek hatályba, mert a hatálybalépés időpontja – 2009. január 1. – előtt az Amtv2. 29. § (2) bekezdése alapján – 2008. május 2-án – hatályukat veszítették. Álláspontja szerint a Htv.-ben az adóalap és adómérték meghatározása 2009. január 1-jétől továbbra is az alapterület, vagy korrigált forgalmi érték alapján történhet.

Tovább bonyolítja a helyzetet, hogy az Amtv2. nem érintette az Amtv. 141. §-át, amely beilleszti a Htv.-be – 2009. január 1-jei hatálybalépéssel – a számított értéket meghatározó új 22/A. §-t, és az Amtv2. érintetlenül hagyja az Amtv. 7. és 8. mellékletét, amelyek a Htv. – 2009. január 1-jétől hatályos – 1. és 2. számú mellékletének tartalmát határozzák meg. Mivel az Amtv2. 29. § (2) bekezdése alapján a számított érték alapján történő építmény és telekadó alap és mérték meghatározására vonatkozó szabályok jóval a hatálybalépés előtt hatályukat veszítik, a Htv. úgy

tartalmaz 2009. január 1-jétől a számított értékre vonatkozó szabályokat (22/A. §, valamint 1. és 2. számú melléklet), hogy az a törvény egyéb rendelkezéseivel nem függ össze, hiszen az országgyűlési biztos szerint azt a törvényben szabályozott egyes helyi adók alapjának és mértékének meghatározása során nem kell alkalmazni. Ez önmagában sérti a normavilágosság alkotmányos követelményét. Az Ltv.-nek az Amtv. 410. §-ával módosított és 2009. január 1-jétől hatályos 5. § (1) és (7) bekezdése a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 1. és 2. számú melléklete szerint rendeli a luxusadó alapját meghatározni. (Az Ltv. eredeti 1. és 2. számú mellékletét az Amtv. 442. §-a 2009. január 1-jével hatályon kívül helyezi.)

Az országgyűlési biztos szerint a fent ismertetett szabályozási zavar nem egyeztethető össze a normavilágosság Alkotmánybíróság által meghatározott követelményeivel, mert a szabályozás értelmezhetetlen, jogbizonytalanságot teremt, nem kiszámítható, és címzettjei számára előre nem látható. Az is sérti a normavilágosság követelményét, hogy a luxusadó alapját nem az Ltv., hanem a Htv. szabályai szerint kell meghatározni.

Az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének az Országgyűlés által történő elfogadása felveti a közjogi érvénytelenség kérdését is. Ezt a törvényt az Országgyűlés az egyes adótörvények módosításáról szóló T/5125. számú törvényjavaslat (a továbbiakban: Javaslat) alapján fogadta el 2008. március 10-én. A Javaslat eredetileg csak az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Áfatv.) és az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény (a továbbiakban: Art.) módosítására irányult. A Javaslat „Hatályon kívül helyezendő rendelkezések” alcíme alatt szereplő 20. § (2) bekezdése a Javaslat 1–16. és 21. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint az 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján történő hatályvesztéséről rendelkezett. A Javaslat módosítására az Országgyűlés Költségvetési, pénzügyi és számvevőszéki bizottsága nyújtott be bizottsági módosító javaslatot T/5125/4. alszámon (a továbbiakban: módJ.). A módJ. a Javaslatot kiegészítette a 16. §-t követően a 17–23. §-okkal.

A különböző – az Országgyűlés által elfogadott – módosító javaslatok hatására a Javaslat eredeti 20. §-ának számozása 29. §-ra változott. Noha a 20. § (későbbi 29. §) tartalmi módosítására – az Országgyűlés honlapjáról letölthető irományok szerint – senki nem tett javaslatot, az Országgyűlés által elfogadott törvényszöveg a Magyar Közlöny 2008. évi 44. számában úgy jelent meg, hogy a 29. § (2) bekezdése már azt tartalmazta: „E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján hatályát veszti.”

Az országgyűlési biztos álláspontja szerint senki nem kezdeményezte a Javaslat 20. §-ának tartalmi módosítását, ezért a Magyar Közlönyben nem az Országgyűlés által elfogadott normaszöveg került kihirdetésre. Véleménye szerint az Amtv2. 29. § (2) bekezdése esetében olyan törvényszöveg kihirdetésére került sor, amelyet az Ország-

gyűlés nem a Magyar Közlönyben közzétett tartalommal fogadott el.

4.2.3. A fentiekben részletesen ismertetettükre figyelemmel, az országgyűlési biztos kérte a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos, az Amtv., valamint az Amtv2. által meghatározott tartalmú 15–16., 21–22., 22/A. §-ainak, továbbá 1. és 2. számú mellékletének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását, és e törvényi rendelkezések megsemmisítését. Indítványt terjesztett elő emellett annak megállapítására, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdését az Országgyűlés nem a Magyar Közlöny 44. számában közzétett tartalommal fogadta el, és mint jogilag érvénytelen – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe ütköző – alkotmányellenes törvényi rendelkezést semmisítse meg. Kérte ezen túlmenően az Ltv.-nek az adóalap meghatározására vonatkozó jelenleg (2008. májusában) hatályos 4. és 5. §-ának, valamint 1. és 2. számú mellékletének az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását és e jogszabályhelyek megsemmisítését. Indítványozta továbbá az Ltv.-nek az adóalap meghatározására vonatkozó, 2009. január 1-jétől hatályos 4. és 5. §-ának – a normavilágosság elvét sértő módon – az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe, valamint a 70/I. §-ába ütközésének megállapítását és megsemmisítését.

4.3. Egy további indítványozó utólagos normakontroll keretében terjesztett elő kérelmet az Ltv. és az Amtv. 410. §-a, valamint a luxusadó fővárosi alkalmazásáról szóló 13/2006. (III. 29.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Ör.) és az azt módosító 62/2007. (XII. 14.) Főv. Kgy. rendelet (a továbbiakban: Örm.) alkotmányellenességének megállapítására és megsemmisítésére. Az Alkotmánybíróság az Ör. és az Örm. alkotmányellenességének megállapítására előterjesztett indítványt az Ügyrend 28. § (2) bekezdése alapján elkülönítette, és azt külön eljárásban bírálja el.

Az indítványozó többek között azt sérelmezi, hogy a luxusadó alapját képező lakóingatlan számított értéke, amelyet az Ltv.-ben meghatározott módszerek szerint kell megállapítani, nem egyezik az ingatlan piaci értékével. Ez álláspontja szerint részben annak az eredménye, hogy már az ún. korrekciós tényezők sem fejezik ki a különböző ingatlanadottságok folytán kialakuló értékkülönbségeket. Megítélése szerint az alkotmánysértés abból adódik, hogy a típusingatlanok azonosításához szükséges adatok nem állnak az önkormányzatok rendelkezésére, vagyis a jogalkotó törvényi formában megoldhatatlan feladatra kötelezte az önkormányzatokat, megsértve ezzel az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt jogállamiság részét képező jogbiztonságot. Részletes számításokkal ellátott indítványában sérelmezi továbbá, hogy az Ltv. nem rendelkezik arról, hogy egy ingatlan több korrekciós tényezőjének milyen együttesét kell a számított érték kiszámításakor szorozni alkalmazni. E szabályozási hiány – megítélése szerint – sérti a normavilágosság alkotmányos követelményét, amelynek egyébiránt az sem felel meg, hogy az Ltv. nyelvi és szerkesztési hibákban szenved. Ez az indítványozó

zó az Ltv.-t *pro futuro*, azaz 2009. december 31-i hatállyal kéri megsemmisíteni, míg az Ltv. új 1. és 2. számú mellékletének 2009. január 1-jei hatálybalépéséről rendelkező Amtv. 410. §-ának a megsemmisítését az Ltv. új 1. és 2. számú mellékleteinek hatálybalépése (azaz 2009. január 1.) előtt kéri.

5. Az Alkotmánybíróság eljárása során megkereste az Országgyűlés főtitkárát, aki rendelkezésre bocsátotta az Amtv2. megalkotásával összefüggő irományokat. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően észlelte, hogy az Országgyűlés időközben a jelen eljárásban vizsgált törvényeket érintő újabb törvénymódosítást fogadott el 2008. november 10-én, az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló 2008. évi LXVIII. törvényt (a továbbiakban: Amtv3.). Az Amtv3. ismételten módosította a Htv. több rendelkezését, így a jelen eljárásban vizsgált rendelkezéseit is, nevezetesen a 15–16. §-okat és a 21–22. §-okat [Amtv3. 16. § (2)–(5) bekezdés]. Emellett az Amtv3. módosította az Amtv.-nek a Htv.-t érintő módosításainak hatálybalépéséről rendelkező 378. § (2) bekezdését [Amtv3. 17. § (1) bekezdés], valamint hatályon kívül helyezte (többek között) az Amtv2.-nek a Htv.-t és az Amtv.-t érintő módosításainak 2009. január 1-jei hatálybalépésére vonatkozó rendelkezését [Amtv2. 28. § (1) bekezdése, hatályon kívül helyezte az Amtv3. 19. § (1) bekezdés c) pontja], minek következtében az Amtv2. említett módosításai nem lépnek hatályba 2009. január 1-jén. Az Amtv3. hatálybalépése (és az Amtv2. szerinti módosításokat hatályba léptető rendelkezés hatályon kívül helyezése) következtében a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos szövegét az Amtv. eredeti, az Amtv.-nek az Amtv3.-mal megállapított rendelkezései és az Amtv3. rendelkezései állapítják meg. Az Alkotmánybíróság – állandó gyakorlatának megfelelően – a módosított rendelkezésekre nézve folytatta le a vizsgálatot.

Az Alkotmánybíróság az indítványokat – tárgyak részbeni azonosságára tekintettel – egyesítette és egy eljárásban bírálta el.

II.

1. Az Alkotmány érintett rendelkezései:

„2. § (1) A Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam.”

„9. § (1) Magyarország gazdasága olyan piacgazdaság, amelyben a köztulajdon és a magántulajdon egyenjogú és egyenlő védelemben részesül.

(2) A Magyar Köztársaság elismeri és támogatja a vállalkozás jogát és a gazdasági verseny szabadságát.”

„19. § (3) E jogkörében az Országgyűlés (...)

b) törvényeket alkot;”

„24. § (1) Az Országgyűlés akkor határozatképes, ha a képviselőknek több mint a fele jelen van.

(2) Az Országgyűlés a határozatait a jelen lévő képviselők több mint a felének szavazatával hozza.”

„25. § (1) Törvényt a köztársasági elnök, a Kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet.

(2) A törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.

(3) Az Országgyűlés által elfogadott törvényt az Országgyűlés elnöke aláírja, majd megküldi a köztársasági elnöknek.”

„26. § (1) A törvény kihirdetéséről, annak kézhezvételétől számított tizenöt napon – az Országgyűlés elnökének sürgősségi kérelmére öt napon – belül a köztársasági elnök gondoskodik. A kihirdetésre megküldött törvényt aláírja. A törvényt a hivatalos lapban ki kell hirdetni.”

„70/A. § (1) A Magyar Köztársaság biztosítja a területén tartózkodó minden személy számára az emberi, illetve az állampolgári jogokat, bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül.”

„70/I. § Minden természetes személy, jogi személy és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni.”

2. A Htv.-nek az Amtv.-vel 2009. január 1-jei hatállyal megállapított rendelkezései:

„3. A számított érték

22/A. § (1) Az önkormányzat az 1. számú mellékletben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendeletben megállapítja ingatlanfajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(2) Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékővezeteket jelöl ki és az így elkülönített értékővezetekben ingatlanfajtánként településrészi átlagértékeket állapít meg. Ha a településen kialakult értékviszonyok ingatlanfajtánként eltérő értékővezetek kialakítását teszik szükségessé, akkor az önkormányzat ingatlanfajtánként állapíthatja meg az értékővezeteket.

(3) A települési átlagértékek meghatározásáról és az értékővezetek kialakításáról szóló rendelet előkészítése érdekében a jegyző, mint önkormányzati adóhatóság megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot. A megkeresett adóhatóság ingatlanfajtánként 15 napon belül közli a megkeresést megelőző 18 hónapban a településen visszerthes vagyonátruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező ingatlanok valamennyi általa ismert adatát, különösen az ingatlan címét, forgalmi értékét, alapterületét. Az adatszolgáltatás nem terjed ki az ingatlanhoz kapcsolódó jogügylet alanyainak személyes adataira. Amennyiben a településen valamely ingatlanfajtát illetően a megkeresést megelőző 18 hónapban visszerthes vagyonátruházási illeték alá eső ingatlanszerzés nem

történt, akkor a megkeresett adóhatóság a településhez hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyokra tekintettel ingatlanfajtánként a típusingatlanra jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl. A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésére álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékővezeteire, s ingatlanfajtánként a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Az értékővezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel két adóévre határozza meg.

(4) Az önkormányzati adóhatóság az ingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja az épület (épület-rész) adóköteles hasznos alapterületére, illetve a telek adóköteles alapterületére vetített alapértéket.

(5) Ha az épület, épületrész több értékővezet határán fekszik, akkor annak az értékővezetnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell alkalmazni, amerre az épület, épületrész ablakainak többsége néz. Értékővezetekkel határolt telek esetén, vagy ha az épületnek, épületrésznek az egyes értékővezetekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.

(6) A kerületi önkormányzati adóhatóság a lakások és az üdülők esetén a fővárosi önkormányzatnak a luxusadó-ról szóló törvény felhatalmazása alapján alkotott rendelet szerinti átlagértékeket alkalmazza.

(7) Az ingatlan fajtájának meghatározásakor az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot az irányadó. Amennyiben az épület megnevezését az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazza vagy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján az ingatlan fajtája egyértelműen nem állapítható meg, akkor az épületre kiadott legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedély alapján, használatbavételi, fennmaradási engedély nélkül használatba vett épület esetén az építési engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját. Akkor is az épületre kiadott legutolsó használatbavételi engedély, fennmaradási engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját, ha az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot a legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedélyben foglaltaktól eltér. Engedély nélkül épített épület, illetve engedély nélkül kialakított épületrész esetében a használati mód, illetve használat hiányában a rendeltetési cél az irányadó. Ha egy épület az előzőek alapján egyik ingatlanfajtába sem sorolható be, akkor azt egyéb nem lakás céljára szolgáló épületnek kell tekinteni.

(8) Az adótárgy számított értéke a (4) bekezdés szerint számított alapérték és az adott ingatlanfajtára vonatkozó, a 2. számú mellékletben meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni az adótárgynak mindazokat a jellemzőit, amelyekhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.”

„52. § (E törvény alkalmazásában:)

51. *típusingatlan*: az adott ingatlanfajtába tartozó olyan ingatlan, amelyet a 2. számú melléklet szerinti korrekciós tényezők 1,00 szorzóhoz tartozó jellemzők határoznak meg. A típusingatlan telek teljesen közművesített; bármely telekhatára előtt szilárd burkolatú út van. A típusingatlant valamennyi épület esetén az alábbiak szerint kell megállapítani: az épület kora 10–30 év közötti; téglal-, kőfalazatú, illetve monolit betonszerkezetű épület; a lakáshoz tartozó telek közművesített; a telekhatár előtt szilárd burkolatú út van, továbbá:

a) *egylakásos lakóépületben lévő lakás esetében*: a lakás egyedi fűtéssel ellátott összkomfortos vagy komfortos; 3 szobás; gépjárműtárolóval, 20 m³-t meghaladó űrtartalmú úszómedencével azonban nem rendelkezik;

b) *többlakásos lakó- és egyéb épületben lévő lakás esetében*: az a) pontban említettekén túlmenően a lakás szobáinak legalább egyikében, de legfeljebb azok szobák felében az ablakok épülettel, épületszerkezeti elemekkel körbezárt udvarra vagy északi irányba nyílnak és a lakás az épület földszintjén, magasföldszintjén, félémeletén, első emeletén helyezkedik el;

c) *üdülő esetén*: az üdülő félkomfortos;

d) *kereskedelmi egység esetén*: központos fűtési móddal rendelkezik;

e) *egyéb nem lakáscélú épület esetén*: nincs további korrekciós tényező;

(...)

55. *forgalmi értékhatárok*: az 1. számú mellékletben az egyes megyékben településtípusonként [megyei jogú város, város, község], illetve a fővárosi kerületekben a különböző ingatlanfajtákra jellemző négyzetméterenkénti alsó és felső érték;

56. *ingatlanfajta*: az egylakásos lakóépületben lévő lakás, a többlakásos lakóépületben, egyéb épületben lévő lakás, az üdülő, a kereskedelmi egység, az egyéb nem lakáscélú épület, a telek;

57. *települési, településrészi átlagértékek*: az önkormányzat által – az 1. számú melléklet szerinti forgalmi értékhatárok között – megállapított, az önkormányzati rendeletben a településen, illetve településrészekben fekvő ingatlanfajták típusingatlanaira meghatározott négyzetméterenkénti értékek;

58. *az ingatlan alapértéke*: az adó tárgyát képező ingatlan adóköteles hasznos alapterülete, adóköteles alapterülete és az ingatlan fajtája szerint irányadó települési, településrészi átlagérték szorzata;

59. *számított érték*: az ingatlan alapértékének és a 2. számú mellékletben az ingatlanfajta meghatározott, az ingatlan tényleges adottságai alapján figyelembe vehető korrekciós tényezők szorzata;”

3. A Htv.-nek az Amtv3.-mal 2009. január 1-jei hatállyal megállapított rendelkezései:

„15. § Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően:

a) az építmény m²-ben számított hasznos alapterülete, vagy

b) az építmény korrigált forgalmi értéke, vagy

c) az építmény számított értéke.”

„16. § Az adó évi mértékének felső határa:

a) a 15. § a) pontja szerinti adóalap-megállapításnál 900 Ft/m²,

b) a 15. § b) pontja szerinti adóalap-megállapításnál a korrigált forgalmi érték 3%-a,

c) a 15. § c) pontja szerinti adóalap-megállapításnál

ca) lakás esetén az adóalap 0,5%-a,

cb) a ca) pontba nem tartozó építmény esetén az adóalap 1,5%-a.”

„21. § Az adó alapja az önkormányzat döntésétől függően:

a) a telek m²-ben számított területe, vagy

b) a telek korrigált forgalmi értéke, vagy

c) a telek számított értéke.”

„22. § Az adó évi mértékének felső határa:

a) a 21. § a) pontja szerinti adóalap-megállapításnál 200 Ft/m²,

b) a 21. § b) pontja szerinti adóalap-megállapításnál a korrigált forgalmi érték 3%-a,

c) a 21. § c) pontja szerinti adóalap-megállapításnál

ca) lakáshoz tartozó telek, telekhányad esetén az adóalap 0,5%-a,

cb) a ca) pontba nem tartozó telek, telekhányad esetén az adóalap 1,5%-a.”

4. Az Amtv2. rendelkezései:

„25. § Ez a törvény – a 27., 28. és 32. §-ban foglaltak figyelembevételével – 2008. május 1. napján lép hatályba, rendelkezéseit – a 26. és 33–35. §-okban foglaltak figyelembevételével – ettől az időponttól kezdődően kell alkalmazni.”

„28. § (2) Az Adómód tv. 133. §-a, 136–137. §-ai, 139–140. §-ai nem lépnek hatályba.”

„29. § (2) E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2. napján hatályát veszti.”

5. Az Amtv2.-nek az Amtv3. 19. § (1) bekezdés c) pontja alapján 2008. december 1-jén hatályát veszti rendelkezése:

„28. § (1) Az 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) és 2007. évi CXXVI. törvény (a továbbiakban: Adómód tv.) e törvénnyel módosított rendelkezései – a (2) bekezdésben foglaltak figyelembevételével – 2009. január 1-jén lépnek hatályba.”

6. Az Ltv. jelenleg hatályos rendelkezései:

„A számított érték

5. § (1) A lakóingatlan fekvése szerinti önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) az 1. számú mellékletben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendeletben megállapítja ingatlanfajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(2) Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékövezeteket jelöl ki és az így elkülönített értékövezetekben lakóingatlan-fajtánként településrészi átlagértékeket állapít meg. Ha a településen kialakult értékviszonyok lakóingatlan-fajtánként eltérő értékövezetek kialakítását teszik szükségessé, akkor az önkormányzat lakóingatlan-fajtánként állapíthatja meg az értékövezeteket.

(3) A települési átlagértékek meghatározásáról és az értékövezetek kialakításáról szóló rendelet előkészítése érdekében a jegyző, mint önkormányzati adóhatóság megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot. A megkeresett adóhatóság lakóingatlan-fajtánként 15 napon belül közli a megkeresést megelőző 18 hónapban a településen visszerthes vagyónáruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező lakóingatlanok valamennyi általa ismert adatát, különösen a lakóingatlan címét, forgalmi értékét, alapterületét. Az adatszolgáltatás nem terjed ki a lakóingatlanhoz kapcsolódó jogügylet adatainak személyes adataira. Amennyiben a településen valamely lakóingatlan-fajtát illetően a megkeresést megelőző 18 hónapban visszerthes vagyónáruházási illeték alá eső lakóingatlan szerzés nem történt, akkor a megkeresett adóhatóság a településhez hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyokra tekintettel lakóingatlan-fajtánként a típusingatlanra jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl. A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésére álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékövezeteire, s lakóingatlan-fajtánként a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Az értékövezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel két adóévre határozza meg.

(4) Az önkormányzati adóhatóság a lakóingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja a lakóingatlan hasznos alapterületére vetített alapértéket.

(5) Ha a lakóingatlan magában foglaló épület több értékövezet határán fekszik, akkor a lakóingatlan esetében annak a közterületnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell alkalmazni, amerre a lakóingatlan ablakainak többsége néz. Ha a lakóingatlan az egyes értékövezetekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni. Ha a lakóingatlan közterületre néző ablaka nincs, vagy ablakainak többsége nem közterületre néz, akkor az alacsonyabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.

(6) A lakóingatlan fajtájának meghatározásakor az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot az irányadó. Amennyiben az épület megnevezését az ingatlan-nyilvántartás nem tartalmazza vagy az ingatlan-nyilvántartási bejegyzés alapján az ingatlan fajtája egyértelműen nem állapítható meg, akkor az épületre kiadott legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedély alapján, használatbavételi, fennmaradási engedély nélkül használatba vett épület esetén az építési engedély alapján kell megállapítani az

ingatlan fajtáját. Akkor is az épületre kiadott legutolsó használatbavételi engedély, fennmaradási engedély alapján kell megállapítani az ingatlan fajtáját, ha az ingatlan-nyilvántartásban feltüntetett állapot a legutolsó használatbavételi, fennmaradási engedélyben foglaltaktól eltér. Engedély nélkül épített épület, illetve engedély nélkül kialakított épületrész esetében a használati mód, illetve használat hiányában a rendeltetési cél az irányadó.

(7) A lakóingatlan számított értéke a (4) bekezdés szerint számított lakóingatlan-alapértéknek és az adott lakóingatlan-fajtára vonatkozó, a 2. számú mellékletben meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni a lakóingatlan mindazon a jellemzőit, amelyekhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.

„11. § (1) Felhatalmazást kap az önkormányzat, hogy illetékességi területén e törvény alapján – az adóévet megelőző év december 15-ig kihirdetett – rendeletben megállapítsa a lakóingatlan fajtáinak települési átlagértékeit az 1. számú mellékletben meghatározottak figyelembevételével, továbbá, hogy illetékességi területén értékövezeteket állapítson meg.

(2) Amennyiben az önkormányzat az (1) bekezdés, illetve a 13. § (2) bekezdés szerinti határidőig nem alkot rendeletet, akkor a település egészére az 1. számú mellékletben foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni.”

7. Az Ltv. 2009. január 1-jétől hatályos rendelkezései:

„5. § (1) A lakóingatlan fekvése szerinti önkormányzat, a fővárosban a fővárosi önkormányzat (a továbbiakban: önkormányzat) a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvény (a továbbiakban: Htv.) 1. számú mellékletében meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között – a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel – rendeletben megállapítja ingatlanfajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket.

(...)

(7) A lakóingatlan számított értéke a (4) bekezdés szerint számított lakóingatlan-alapértéknek és az adott lakóingatlan-fajtára vonatkozó, a Htv. 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni a lakóingatlan mindazon a jellemzőit, amelyekhez a Htv. 2. számú melléklete korrekciós tényezőt rendel.”

„11. § (1) Felhatalmazást kap az önkormányzat, hogy illetékességi területén e törvény alapján – az adóévet megelőző év december 15-ig kihirdetett – rendeletben megállapítsa a lakóingatlan fajtáinak települési átlagértékeit a Htv. 1. számú mellékletében meghatározottak figyelembevételével, továbbá, hogy illetékességi területén értékövezeteket állapítson meg.

(2) Amennyiben az önkormányzat az (1) bekezdés, illetve a 13. § (2) bekezdés szerinti határidőig nem alkot rendeletet, akkor a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni.”

III.

Az indítványok részben megalapozottak.

1. Az indítványok részben már kihirdetett, de még hatályba nem lépett jogszabályok (az Ltv. és a Htv. 2009. január 1-jétől hatályos rendelkezései) vizsgálatát is kéri. Az Alkotmánybíróság elsőként azt a kérdést válaszolta meg, hogy jogszabály alkotmányellenességének utólagos vizsgálatára irányuló [az Abtv. 1. § b) pontja szerinti] eljárásban vizsgálható-e még nem hatályos jogszabály. A kihirdetéssel a jogszabály (jelen esetben törvény) létrejöttének záró mozzanata megtörténik, a jogszabály belép az érvényes jogi normák közé. Az időbeli hatály későbbi kezdete ezt a létrejötteli folyamatot nem érinti. Az Alkotmánybíróság gyakorlata azt mutatja, hogy a már kihirdetett, de még hatályba nem lépett jogszabály alkotmányellenessége vizsgálható, az alkotmányellenesség megállapítása esetén a megsemmisített jogszabály(rész) nem lép hatályba. A 267/B/2000. AB határozat megállapította, hogy „[a]z Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 42. § (2) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata az, hogy a kihirdetett, de még hatályba nem lépett törvény is képezheti alkotmánybírósági eljárást tárgyát. Amennyiben a kifogásolt rendelkezések alkotmányellenessége megállapítást nyer, a hatályos jogszabályok vizsgálata során megállapított eredménytől eltérően a következmény a hatálybalépés elmaradása.” (ABH 2002, 1126, 1129.) Ugyanígy járt el az Alkotmánybíróság a 34/1992. (VI. 1.) AB határozat (ABH 1992, 192.) meghozatalakor is, melyben megállapította azt is, hogy a részbeni megsemmisítés folytán a törvény milyen szöveggel lép majd hatályba.

2. Az Alkotmánybíróság ezután az Amtv2.-vel összefüggésben az országgyűlési biztos indítványában felvetett közjogi érvénytelenség kérdését vizsgálta. Ennek érdekében az Alkotmánybíróság – az Országgyűlés főtákará által megküldött irományok alapján – megvizsgálta az Amtv2. létrejöttének folyamatát.

2.1. Az Amtv2. alapjául szolgáló, a Kormány által benyújtott Javaslatot az Országgyűlés a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Házszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat (a továbbiakban: Házszabály) 140. § (1) bekezdésének alkalmazásával, a Házszabálytól való eltéréssel fogadta el. Az eredeti Javaslat mindössze 22 számozott §-t és két mellékletet tartalmazott. A 20. § (2) bekezdése szólt a módosító rendelkezéseknek (a Javas-

lat 1–16. és 21. §-ainak) a hatálybalépés tervezett napja (2008. május 1.) utáni napon, 2008. május 2-án történő hatályvesztéséről. A törvénykezdeményezésre jogosult Kormány szándéka – a Javaslat alapján – arra irányult, hogy a módosító rendelkezések csak azután veszítsék hatályukat, ha a módosító törvény (Amtv2.) is hatályba lép (vagyis az új rendelkezéseknek a módosított törvényekbe való beépülése után) és a módosított rendelkezések (Áfatv. és az Art. új szabályai) is hatályba lépnek (2008. május 1-jén).

Az országgyűlési vita során a Javaslatához számos módosító indítványt nyújtottak be. Mivel az Országgyűlés a Javaslatot a Házszabálytól eltéréssel tárgyalta és az Amtv2.-t így is fogadta el, ezért a Házszabály 106. § (9) bekezdésétől eltérően a zárószavazás előtt nem készült az eredeti Javaslatot a módosításokkal együtt tartalmazó egységes törvényszöveg.

A szavazás előtt a Költségvetési, számvevőszéki és pénzügyi bizottság T/5125/11. számú bizottsági ajánlása összefoglaló jelleggel és szövegszerűen tartalmazta a benyújtott és támogatásra javasolt módosításokat. Az eredeti Javaslatához képest a hatályba léptető rendelkezésekben lényeges eltérés volt. A bizottsági ajánlásban szereplő (a korábbi vita során bizottsági, illetve képviselői módosító indítványként benyújtott) módosítások (a Htv. és az Amtv. új szabályai) hatálybalépésére 2009. január 1-jét jelölték meg. Az ajánlásban és a módosító indítványokban a Javaslat eredeti 20. §-ára (azaz a módosítások hatálybalépése utáni „önderegulációra”) nézve szövegszerű javaslat nem szerepelt. Az Országgyűlés ezek után (egységes szövegjavaslat hiányában) 2008. március 10-én az ajánlás egyes pontjairól (köztük a Htv. és az Amtv. új szabályait beiktató 5. és azok hatálybalépéséről rendelkező 9. pontjairól) szavazott, majd a módosításokkal együtt szavazott az egész Javaslatról (129/192. sz. jegyzőkönyv). A T/5125/11. számú bizottsági ajánlás a bevezetőjében utalt a §-ok számozásában szükséges változtatásokra. Eszerint: „[a]mennyiben a módosító javaslat a törvényjavaslat §-ainak, illetve a §-ok bekezdéseinek számozására, vagy a pontok jelölésére is vonatkozik, a javaslat elfogadása esetén ezek értelemszerűen megváltoznak a törvényjavaslat minden érintett rendelkezésében, hivatkozásában, az erre történő külön utalás nélkül is.” A szavazást követően – az Országgyűlés főtákarának tájékoztatása szerint – az egységes kihirdetendő törvényszöveget az előterjesztő képviselője (az iratokon szereplő bélyegző tanúsága szerint a Pénzügyminisztérium államtitkára) készítette el és küldte meg aláírásra.

2.2. A fentiek szerint tehát az eredeti, a törvénykezdeményezési joggal bíró Kormány által beterjesztett törvényjavaslat 20. §-a rendelkezett az akkor még csak az Áfatv.-t és az Art.-t érintő módosításoknak a hatálybalépést követő egy napon belüli hatályon kívül helyezéséről. Az eredeti 20. § (2) bekezdésének a szövege így szólt: „E törvény 1–16. és 21. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2-án hatályát veszti.” A Javaslatnak ez a megoldása illeszkedett

ahhoz a tervezett előíráshoz, mely szerint a módosító rendelkezések alapvetően 2008. május 1-jén hatályba lépnek és az így módosított Áfatv. és Art. új („beépített”) szabályait is ettől a naptól kell alkalmazni. Az országgyűlési vita során, a módosító javaslatok hatására – értelemszerűen – az „öndereguláló” 20. §-nak is új számot kellett kapnia. A végleges, kihirdetésre szánt szövegben végül ez a 29. § lett. Az eredeti 20. §-hoz képest a kihirdetett 29. §-ban a más §-okra hivatkozás, vagyis magának a (2) bekezdésnek a szövege is eltér. Az új szöveg szerint: „E törvény 1–24. és 31. §-ai, az azokat megelőző alcímek, valamint e törvény 1. és 2. számú melléklete 2008. május 2-án hatályát veszti.” Lényeges körülmény az Alkotmánybíróság megítélése szerint, hogy a § szövegének (a 29. §-ban szereplő, hivatkozott §-számok) megváltoztatását a vita során senki nem javasolta.

Az országgyűlési irományok és jegyzőkönyvek alapján azonban egyértelműen megállapítható, hogy a Htv.-re és az Amtv.-re vonatkozó, az eredeti Javaslatához képest módosításként benyújtott új szabályok 2009. január 1-jei hatálybalépésére a módosító indítványok szövegszerű javaslatot tettek (T/5125/4. sz. bizottsági módosító indítvány), arról az Országgyűlés a bizottsági ajánlások szerinti szavazáskor döntést hozott.

2.3. Mindezek alapján egyértelműen megállapítható, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének egy lényeges részéről, vagyis a 2009. január 1-jén hatályba lépő módosított törvényi rendelkezések 2008. május 2-án történő hatályvesztéséről, az Országgyűlés nem hozott – és arra irányuló javaslat hiányában – nem is hozhatott döntést. Az Alkotmánybíróság – az 1/1999. (II. 24.) AB határozatban lefektetett elv szerint – a törvény végleges szövegében szükséges, a módosítások végrehajtása utáni számszerűségi összhang megteremtését technikai, szerkesztési változtatásoknak tekinti, és erre nem alapít alkotmányellenességet. (ABH 1999, 25, 46–47.) Ez az elv azonban a Javaslat 20. § (2) bekezdésében eredetileg szerepelt 21. §-ra utalás esetén alkalmazható, hiszen annak csak a számozása (a sorszáma) módosult és 31. § lett belőle, az Országgyűlés által elfogadott módosítások számszerű beépítése után. Az eredeti Javaslatba a módosító indítványokkal utólag beiktatott 17–24. §-ok, mint más törvényeket módosító rendelkezések hatályvesztésére azonban nem alkalmazható automatikusan a Javaslat eredeti 1–16. §-aira a Kormány által előterjesztett 2008. május 2-án történő hatályvesztés. Egy később hatályba lépő törvénymódosításnak (az Amtv2. 17–24. §-ainak) a hatálybalépése előtti hatályon kívül helyezése az eredeti Javaslat koncepciójától lényegesen eltérő új elem, nem technikai, számozási összhangot megteremtő változtatás. Nem egyszerűen arról van szó, hogy a szövegbe betoldott újabb módosítások vagy törlések miatt máshova kerülő rendelkezések új, megfelelő sorszámot (§, bekezdés, pont, alpont) kapnak, és ezekhez az új számokhoz igazítják a végleges szöveg megszerkesztésekor a már meglévő, vagy újonnan beiktatott hivatkozásokat. A módosító törvényi rendelkezések hatályon kívül

helyezése nem technikai vagy számozási kérdés, hanem a jogszabály időbeli érvényességével (és ezen keresztül a jogbiztonsággal) összefüggő olyan lényeges mozzanat, melyről az Országgyűlésnek (a törvényalkotási eljárásban arra jogosultsággal rendelkező személy vagy szerv konkrétan erre irányuló javaslata alapján) kifejezetten rendelkeznie kell. Az a körülmény, hogy a szavazás előtti bizottsági ajánlásokban (T/5125/11.; T/5125/14.) felhívták a figyelmet arra, hogy a Javaslat elfogadása esetén a törvényjavaslat minden érintett rendelkezésében, hivatkozásában, az erre történő külön utalás nélkül is értelemszerűen megváltozik az egyes §-ok és bekezdések számozása, vagy a pontok jelölése, nem tekinthető a törvényalkotási folyamat érdemi részének. Az átszámozás azért sem alapozhatta meg az Amtv2. 17–24. §-ai 2008. május 2-án történő hatályon kívül helyezését, mivel az eredeti Javaslat 1–16. §-ai változatlanul 1–16. §-ként szerepelnek a törvényszövegben is.

2.4. A 8/2003. (III. 14.) AB határozatban az Alkotmánybíróság alkotmányos követelményként rögzítette, hogy „jogalkotásra csak a jogbiztonság alkotmányos elvének megfelelően kerülhet sor. A jogbiztonság elve megköveteli, hogy a jogalkotás, s ennek részeként a jogszabályok módosítása, hatályba léptetése ésszerű rendben történjék, a módosítások egyértelműen követhetőek és áttekinthetőek legyenek mind a jogalanyok, mind a jogalkalmazó szervek számára.” A 63/2003. (XII. 15.) AB határozat szerint „az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata, hogy magának a jogalkotási eljárásnak az alkotmányosságát is vizsgálja és dönt a »formai hibás törvényhozási eljárás« alkotmányosságáról.” (ABH 2003, 676, 683–684.)

Az Alkotmánybíróság a 29/1997. (IV. 29.) AB határozatában megállapította, hogy a közjogi érvénytelenség a norma formai alkotmányellenességének egyik változata. (ABH 1997, 122, 128.) Az 52/1997. (X. 14.) AB határozat rendelkező része megismételte azt a korábbi tételt, mely szerint a jogalkotás során elkövetett eljárási alkotmányosságtól önmagában megalapozza a törvény megsemmisíthetőségét (ABH 1997, 331, 332.), az indokolás pedig megállapította, hogy a súlyos eljárási szabálytalanság közjogi érvénytelenséget idéz elő. A 39/1999. (XII. 21.) AB határozat leszögezte, hogy a törvényalkotási folyamat egyes eljárási szabályainak betartása a törvény érvényességének az Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből levezethető jogállami követelménye (ABH 1999, 325, 349.). A 30/2000. (X. 11.) AB határozat szerint „[a]z Alkotmánybíróság gyakorlata folyamatosan nagy hangsúlyt helyezett az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében foglalt rendelkezésre, mely szerint a Magyar Köztársaság független, demokratikus jogállam. A jogállamiság részét képező döntéshozatali eljárási szabályok megsértése a döntés közjogi érvénytelenségét eredményezheti.” (ABH 2000, 202, 207.) A 62/2003. (XII. 15.) AB határozat hangsúlyozta: „[a] demokratikus jogállam feltételezi továbbá a demokratikusan elfogadott eljárási szabályokat, illetve az azoknak megfelelő döntéshozatalt. (...) Az alkotmányos jelentőségű eljárási szabályok megsértése formailag érvénytelen (közjogi érvénytelenség) és

illegitim döntést eredményez. Az Alkotmányra visszavezethető eljárási szabályok sérelmével meghozott döntésnek nincs sem alkotmányos legalitása, sem demokratikus legitimitása.” (ABH 2003, 637, 647.)

Az idézett megállapításokat az Alkotmánybíróság a 4/2006. (II. 15.) AB határozatban megerősítette. E határozatban foglalkozott a részleges közjogi érvénytelenség kérdésével is, melynek lényege abban állt, hogy a törvényalkotási eljárás egyes szabályainak megsértése következtében az alkotmányosnak tekintett rendelkezéseket nem semmisítette meg, az ezen kívüli, a demokratikus törvényalkotás eljárási szabályainak a betartását nélkülöző törvénymódosításokat viszont igen. (ABH 2006, 101, 114–115.) Az Alkotmánybíróság a jogalkotási eljárás vizsgálata során „nem pusztán az eljárási szabálytalanság tényét, hanem annak sajátosságát, illetőleg súlyát is mérlegeli.” (675/B/2001. AB határozat, ABH 2002, 1320, 1324.) Így például az 50/1998. (XI. 27.) AB határozatban vizsgált esetben a Házzsabály kisebb súlyú megsértése nem tette a szabályszerűen megalkotott törvényt alkotmányellenessé, a kisebb súlyú eljárási hiba nem valósította meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében deklarált jogállamiság, és vele összefüggésben a jogbiztonság sérelmét. (ABH 1998, 387, 397–398.) Jelen esetben azonban nem egyszerűen a Házzsabály megsértéséről van szó, hanem (az alábbiak szerint) felvetődik a törvényalkotással összefüggő alkotmányi rendelkezések megsértése is. Az Alkotmánybíróság a 675/B/2001. AB határozatban – az Alkotmány 25. § (3) bekezdésére utalva – hangsúlyozta, hogy az Alkotmány rendelkezései alapján a köztársasági elnökhöz kihirdetésre az Országgyűlés által elfogadott törvényt kell megküldeni, és az elnök csak ezzel kapcsolatban teljesítheti az Alkotmány 26. § (1) bekezdésében foglalt – a törvény kihirdetésére vonatkozó – kötelezettségét. (ABH 2002, 1320, 1325.)

2.5. Az Alkotmánybíróság – a fentiek alapján – megállapította, hogy az Országgyűlés az Amtv2. 29. § (2) bekezdését a kihirdetésre került tartalommal nem fogadta el, ez a rendelkezés a demokratikus jogállamiság részét képező eljárási szabályok szerint nem jött létre. Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése és annak a Magyar Közlönyben megjelent tartalommal való kihirdetése – az alábbiak szerint – súlyosan sérti az Alkotmánynak a törvényalkotásra vonatkozó rendelkezéseit is. Az Alkotmány 19. § (3) bekezdés b) pontja értelmében az Országgyűlés törvényeket alkot. Az Alkotmány 24. §-a szerint az Országgyűlés a határozatait alapvetően a határozatképes számban jelen lévő képviselők több mint a felének szavazatával hozza. A 25. § (1) bekezdése alapján törvényt a köztársasági elnök, a Kormány, minden országgyűlési bizottság és bármely országgyűlési képviselő kezdeményezhet. A 25. § (2) bekezdése a fentiekkel összhangban kifejezetten megerősíti, hogy „[a] törvényhozás joga az Országgyűlést illeti meg.” Mindezek alapján csak az a szöveg tekinthető törvénynek, melyet az Országgyűlés az arra jogosult(ak) javaslata(i) alapján az előírt többséggel megszavazott. Az Amtv2. 29. § (2) bekezdése nem tekinthető ilyen szövegnek, azt az

Országgyűlés – ellentétben a törvény többi részével – nem szavazta meg. Az Alkotmány 25. § (3) bekezdése értelmében az Országgyűlés elnöke az Országgyűlés által elfogadott törvényt írja alá, és azt küldi meg (a törvény kihirdetése céljából) a köztársasági elnöknek. Az Országgyűlés által meg nem szavazott törvényszöveg aláírása és a köztársasági elnöknek való megküldése az Alkotmány 25. § (3) bekezdésének sérelmét is jelenti. Ezért az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Amtv2. 29. § (2) bekezdése közjogilag érvénytelen, és mint ilyen az Alkotmánybíróság az Abtv. 43. § (4) bekezdése alapján a törvény kihirdetése napjára (2008. március 17.) visszamenőleges hatállyal megsemmisítette. A törvény kihirdetése napjára történő visszamenőleges hatályú (*ex tunc*) megsemmisítés azt eredményezi, hogy az Amtv2.-t úgy kell tekinteni, hogy az a 29. § (2) bekezdése nélkül jött létre és lépett 2008. május 1-jén hatályba. Mivel az Amtv2. 29. § (2) bekezdése hatályon kívül helyező rendelkezés lett volna, ezért az általa hatályon kívül helyezni szándékozott Amtv2. 1–24. §, a 31. § és az 1. és 2. számú mellékletei nem veszítették hatályukat. Ez azt jelenti, hogy a módosításoknak az Országgyűlés eredeti szándéka szerint kellene beépülniük a módosított törvényekbe, így az Amtv.-be és a Htv.-be. Az Amtv2. rendelkezéseinek 2009. január 1-jével történő hatálybalépését [a hatályba léptető Amtv2. 28. § (1) bekezdésének a hatályon kívül helyezésével] azonban időközben megakadályozza az Amtv3. Ez nem érinti az Amtv2. 29. § (2) bekezdésének fentiek szerint megállapított alkotmányellenességét.

2.6. Az Alkotmánybíróság az Amtv3.-mal kapcsolatban az alábbiakra mutat rá. Az Alkotmánybíróság eljárása során az állampolgári jogok országgyűlési biztosa által benyújtott indítvány megküldése mellett megkeresést intézett az Országgyűléshez az Amtv2. megalkotásával összefüggésben. A megkeresésből és az indítványból kiderült, hogy az Alkotmánybíróság az Amtv2. 29. § (2) bekezdés közjogi érvénytelensége körében is vizsgálódik. Az országgyűlési biztos egyértelműen felvetette, hogy az Országgyűlés nem azzal a tartalommal szavazta meg a törvényt, mint amit az Országgyűlés elnöke aláírt, és ami a Magyar Közlönyben megjelent. Az Alkotmánybíróság megkeresésére kapott válasz szerint az Amtv2. elfogadása során az Országgyűlés felhatalmazást adott az elfogadott módosító javaslatokból következő hivatkozásváltozások átvezetésére, továbbá, hogy az Alkotmánybíróság korábbi határozatainak [1/1999. (II. 24.) AB határozat; 4/2006. (II. 15.) AB határozat] megfelelően történt a végleges szöveg megállapítása, így a hatálybalépés egyértelműen megállapítható.

Az Országgyűlés válaszelevele megszületésekor az Országgyűlés előtt folyamatban volt az utasok személyi poggyászában importált termékek általános forgalmi adó és jövedéki adó mentességéről szóló T/6289. sz. törvényjavaslat vitája. A törvényjavaslat módosításokkal egységes (zárószavazás előtti) szövege 2008. november 6-án készült el. (T/6289/8.) Ehhez az egységes javaslathoz maga az előterjesztő (a Kormány) egy nappal később (2007. november 7-én) módosító indítványt nyújtott be (T/6289/9.),

mely új 16–17. §-ként beillesztette a Htv.-t és az Amtv.-t módosító szabályokat, a záró rendelkezések közé pedig az Amtv2.-t érintő rendelkezéseket. A törvényjavaslatot az Országgyűlés 2008. november 10-én elfogadta, kérte annak sürgősséggel való kihirdetését, melynek eleget téve a köztársasági elnök a törvényt aláírta, azt a Magyar Közlöny november 15-i számában kihirdették. A Kormány által benyújtott T/6289/9. sz. módosító indítvány a módosítások előterjesztése okaként a folyamatban lévő alkotmánybíróági eljárást és az országgyűlési biztos indítványát jelölte meg. Az Alkotmánybíróság az ügyben sem a Kormányt, sem a pénzügyminisztert nem kereste meg.

2.7. Az Amtv3. preambuluma szerint a törvényt az Országgyűlés a harmadik országokból beutazó személyek által importált termékek után fizetendő hozzáadottértékadó és jövedéki adó alóli mentesítésről szóló 2007/74/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) végrehajtására alkotta meg. Az Amtv3. 21. §-ába foglalt jogharmonizációs záradék (azaz maga a normaszöveg is) megerősíti ezt: „ez a törvény (...) az irányelvnek való megfelelést szolgálja.” A záradék a Htv.-t, az Amtv.-t és az Amtv2.-t módosító rendelkezések után helyezkedik el, ezzel azt a látszatot kelti, mintha a kérdéses törvényt módosításokra az Irányelv végrehajtása miatt lett volna szükség. A Htv., az Amtv., valamint az Amtv2. módosítása azonban az Irányelvvel semmilyen kapcsolatban nem áll. A Kormány módosító indítványa elfogadásának hatására az Országgyűlés az Amtv3.-ból tulajdonképpen egy adóügyi „salátatörvényt” hozott létre. Az Alkotmánybíróság az Amtv3.-mal kapcsolatban is hangsúlyozni kívánja a 8/2003. (III. 14.) AB határozatban megállapított, az Indokolás fenti, 2.4. pontjában idézett alkotmányos követelményt, melyet az ilyen törvényalkotási megoldások figyelmen kívül hagynak. Ezen túlmenően, az Alkotmánybíróság fontosnak tartja annak kiemelését, hogy a 108/B/2000. AB határozatban felhívta a jogalkotó figyelmét arra, hogy az úgynevezett „salátatörvények” gyakorlata esetenként alkotmányossági aggályokat vet fel. „A jogalkotással szemben alkotmányos követelmény, hogy a jogszabályok szerkesztése és módosítása (hatályon kívül helyezése, kiegészítése stb.) ésszerű és áttekinthető legyen. Jogállamiság értékét súlyosan veszélyeztetheti az olyan törvényszerkesztési gyakorlat, mely logikai kötelék nélkül kapcsolja össze számos törvény megváltoztatását, mivel a követhetetlen és áttekinthetetlen változtatások alááshatják a jogbiztonság értékét, a jogrendszer világosságát és áttekinthetőségét. (...) A jogbiztonságot elsősorban az olyan salátatörvények veszélyeztetik, melyek tartalmi összefüggés nélkül úgy rendelkeznek különböző törvényekről, hogy a képviselők, valamint a jogkereső közönség számára a változások nehezen követhetővé válnak” (ABH 2004, 1414, 1418–1419.) A 8/2004. (III. 25.) AB határozat ezen túlmenően utalt arra, hogy „[k]ülönbőféle természetű életviszonyoknak egyetlen törvényben történő szabályozása torzíthatja a törvény rendelkezéseit, illetőleg leronthatja érthetőségét azáltal, hogy kétséget hagy azt illetően, hogy melyik életviszonyra milyen szabályokat kell alkalmazni. (...) Ezért az ilyen törvények esetében a törvényhozónak nagyfokú körülte-

kintéssel kell eljárnia.” [ABH 2004, 144, 159. megerősítette a 4/2006. (II. 15.) AB határozat, ABH 2006, 101, 114.] Ez azonban nem jelenti azt, hogy minden „salátatörvény” önmagában alkotmányellenes lenne, ennek megítélését az Alkotmánybíróság esetről esetre végzi el. Az Alkotmánybíróság – erre irányuló kifejezett indítvány hiányában – nem állapíthatta meg az Amtv3. részleges alkotmányellenességét, de megjegyzi, hogy jelen esetben az Irányelv végrehajtására megalkotott törvény „salátatörvénné” alakítása nem áll összhangban a jogállamiság alapvető követelményeivel. A Htv. módosítása nincs semmilyen összefüggésben az Irányelv végrehajtásával, és az Amtv3. a címében sem utal arra, hogy további adóügyi törvények módosítására is sor kerül benne.

IV.

1. Az Alkotmánybíróság a formai alkotmányossági kérdések megvizsgálása után az indítványokban felvetett tartalmi kérdéseket vizsgálta meg. Elsőként ezek közül a luxusadó kizárólagos és a helyi építményadó, valamint telekadó alternatív adóalapjának, a számított értéknek a meghatározására vonatkozó szabályokat tekintette át. Néhány – az alkotmányossági vizsgálat szempontjából nem lényeges – eltérés mellett a számított értékre vonatkozó szabályozás a jelenleg hatályos Ltv.-ben, az Ltv. 2009. január 1-jétől hatályos szövegében és a Htv. (Amtv3.-mal megállapított) 2009. január 1-jétől hatályos szövegében szó szerint azonos. Ezért az Alkotmánybíróság a három szabályozást egyszerre tekintette át. Az alábbi megállapítások mindhárom szabályozásra vonatkoznak.

1.1. Mivel a számított érték képezi az adó alapját, ahhoz igazodik az adófizetési kötelezettség mértéke, illetve a luxusadó esetén az, hogy egyáltalán terheli-e adókötelezettség az adóalanyt (aki főszabály szerint az ingatlan tulajdonosa). A számított érték elnevezés is azt jelzi, hogy ez a jogalkotó által tudottan nem az ingatlan valódi forgalmi értéke, hanem egy (valamilyen módon) kiszámított érték, vagyis összeg. A számított érték meghatározásának törvényi menete a következők szerint írható le.

a) A szabályozás kiindulópontja törvény, melyben az Országgyűlés meghatározza, hogy az ország egyes megyéiben és a fővárosi kerületekben legalább mennyit és legfeljebb mennyit érnek az ingatlanok, azaz megállapítja a számított érték alsó és felső forgalmi értékhatárait, az egyes ingatlanfajták minimális és maximális négyzetméterértékének rögzítésével. [Az Ltv. jelenleg (2008. december 31-ig) hatályos 5. § (1) bekezdése szerint ez a törvény maga az Ltv., és ennek 1. számú melléklete határozza meg a forgalmi értékhatárokat. 2009. január 1-jétől a forgalmi értékhatárokat megállapító törvény a Htv. lesz, annak az Amtv.-vel megállapított 1. számú melléklete tartalmazza a forgalmi értékhatárokat.] A törvényben rögzített forgalmi értékek a törvény felhatalmazása alapján alkotott (alkotandó) helyi önkormányzati rendelet alapjául, keretül szolgálnak.

b) A törvényben (az Ltv., majd a Htv.) meghatározott értékhatárokon belüli további értékhatárok és értékövezetek – adott települési önkormányzat területére érvényes – kialakítása érdekében az önkormányzat jegyzője – mint önkormányzati adóhatóság – megkeresheti a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot, annak érdekében, hogy a települési átlagértékek meghatározásáról és az esetleges értékövezetek kialakításáról szóló rendeletet előkészítse. A jegyző nem köteles megkeresni a vagyonszerzési illetékügyekben eljáró adóhatóságot.

c) Ha a települési önkormányzat jegyzője megkeresést intéz az adóhatósághoz, akkor a megkeresett adóhatóság ingatlanfajtánként 15 napon belül közli a megelőző 18 hónapban a településen visszerhes vagyónáruházási illeték alá eső ügyletek tárgyát képező ingatlanok valamennyi általa ismert adatát (különösen: az ingatlan címe, forgalmi értéke, alapterülete). Az adatszolgáltatás nem terjed ki az ingatlanhoz kapcsolódó jogügylet alanyainak személyes adataira.

d) Ha a településen bizonyos ingatlanfajtára nézve a megkeresés előtti 18 hónapban visszerhes vagyónáruházási illeték alá eső ingatlanszerzés nem történt, akkor az adóhatóság a hasonló adottságú településen kialakult értékviszonyok alapján jellemző négyzetméterenkénti forgalmi értékadatot közöl.

e) A jegyző a megkapott és a nyilvántartásában rendelkezésre álló adatok alapján javaslatot tesz az önkormányzat számára a település értékövezeteire, s ingatlanfajtánként (lakás, üdülő) a típusingatlan települési, településrészi forgalmi átlagértékeire. Ha a jegyző nem kereste meg az adóhatóságot, akkor a saját nyilvántartása alapján készíti el a javaslatot.

f) Az értékövezeteket és a települési, településrészi átlagértékeket az önkormányzat – a rendeletalkotás évében kialakult értékviszonyokra figyelemmel – két adóévre határozza meg. Alapesetben az önkormányzat a törvényben meghatározott forgalmi értékhatárok keretei között ingatlanfajtánként a típusingatlanra vonatkozó települési átlagértéket állapítja meg (azaz egy értéket állapít meg), eközben a helyben kialakult értékviszonyokra figyelemmel van. Ha a település egyes részein jelentősen eltérő értékviszonyok alakultak ki, az önkormányzat értékövezeteket köteles kijelölni és ezekben a külön értékövezetekben állapítja meg ingatlanfajtánként a településrészi átlagértékeket. (Arra is van mód, hogy ne övezetenként, azaz területi alapon, hanem ingatlanfajtánként állapítsa meg az önkormányzat az eltérő értékövezeteket.) Ilyenkor tehát több értéket állapít meg az önkormányzat.

g) A megalkotott Ör. alapján az önkormányzati adóhatóság az ingatlanra irányadó települési, településrészi átlagérték alkalmazásával adótárgyanként külön-külön kiszámítja az épület (épületrész) adóköteles hasznos alapterületére, illetve a telek adóköteles alapterületére vetített alapértéket. (Az Ltv. és a Htv. is tartalmaz arra nézve további részletszabályokat, ha az épület, épületrész több értékövezet határán fekszik, akkor annak az értékövezetnek az irányadó településrészi forgalmi átlagértékét kell

alkalmazni, amerre az épület, épületrész ablakainak többsége néz. Értékövezetekkel határolt telek esetén, vagy ha az épületnek, épületrésznek az egyes értékövezetekre azonos számú ablaka néz, akkor a magasabb településrészi forgalmi átlagértéket kell alkalmazni.) Lényeges szabály, hogy a fővárosi kerületi önkormányzati adóhatóság a lakások és az üdülők esetén a fővárosi önkormányzatnak a luxusadóról szóló törvény felhatalmazása alapján alkotott rendelete szerinti átlagértékeket alkalmazza, vagyis sem a luxusadó, sem az esetleg számított értékre alapított kerületi építményadó esetén nem a fővárosi kerület, hanem a főváros rendelkezik rendeletalkotási hatáskörrel.

h) Az átlagértékből, mint alapértékből az úgynevezett korrekciós tényezők hatására alakul ki az adótárgy végleges számított értéke. A végleges számított érték a jegyző által kiszámított alapérték és az adott ingatlanfajtára vonatkozó, a Htv.-nek az Amtv.-vel megállapított 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós együtthatók szorzata. Az önkormányzati adóhatóság a számított érték meghatározásakor köteles figyelembe venni az adótárgynak mindazon jellemzőit, amelyhez a 2. számú melléklet korrekciós tényezőt rendel.

i) A folyamat lezárásaképpen az adóalany bevallása alapján az adóhatóság kivetéssel (adóhatósági határozattal) állapítja meg a konkrét adófizetési kötelezettséget.

1.2. A szabályozás lényegi mozzanata, hogy törvény határozza meg az egyes értékeket (az értékhatárok között), vagyis az Országgyűlés vélelmezi, hogy az egyes megyékben és a főváros egyes kerületeiben az ingatlanok legalább és legfeljebb mennyit érnek. Ezt követően a települési önkormányzat rendeletben határozza meg az átlagértékeket, vagyis azt, hogy a törvényi határok között az adott településen, az adott utcában lévő ingatlan (lakás, üdülő, vagy telek) egy négyzetmétere hány forint értékű. Ez az érték képezi a vagyoni típusú adó alapját.

Az Alkotmánybíróság megítélése szerint a szabályozás lényeges eleme az, hogy az önkormányzatok a rendelet megalkotása során egyrészt nem térhetnek el a törvényi értékhatároktól, másrészt nem kötelesek beszerezni a tényleges forgalmi értékadatokat, harmadrészt, ha a jegyző mégis beszerzi az adóhatóságtól a tényleges adatokat, ahhoz az önkormányzat a rendelet megalkotása során a törvény szerint nincsen kötve. Ha az önkormányzat nem alkotja meg az értékövezetekről a rendeletét, akkor a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középértékét kell települési átlagértéknek tekinteni [Ltv. 11. § (2) bekezdés].

1.3. Az alkotmányossági vizsgálat alá vont szabályozás elemzése alapján megállapítható, hogy a számított érték egy szorzat. A szorzat elemeit kivétel nélkül jogszabály (törvény és/vagy helyi rendelet) határozza meg. A jogszabályok szerint ezt az értéket kell az ingatlan értékének tekinteni. Sem a rendeletben megalkotott értékövezet szerinti átlaggal, sem a törvényi értékhatárokkal, sem a kor-

rekciós tényezők mértékével szemben az adózó – a szabályozás normatív jellege miatt – nem élhet a rendes bíróságok előtt a tények ellenőrzésére is alkalmas valódi jogorvoslattal (kifogással vagy ellenbizonyítással). Az adó alapjának a számított érték szerinti megállapítása lényegében vélelmezett adatokra épül, vagyis megdönthetetlen törvényi vélelmet alkalmaz. Mindezt az Ltv. Indokolása is hangsúlyozta, leszögezve: „A törvény szerint a luxusadó valójában egy értékalapon működő ingatlanadó. Az érték-alapú adóztatás érdekében a törvény egy adóztatási célú értékelési módszertant is tartalmaz, melynek lényege nem a piaci ár, a forgalmi érték meghatározása, hanem az egyes ingatlanok közötti értékarányok érvényre juttatása. Természetesen az adóztatási célú érték (a számított érték) nem szakad el a piaci értéktől, mert az visszerhes vagyonszerzési illetékezés során nyert illetékhivatali adatokon alapszik.” Az Indokolásból látszik, a jogalkotó nem törekedett arra, hogy a tényleges vagyoni viszonyokkal arányos közherviselést vezessen be az Ltv.-vel. Ezek a megállapítások a Htv.-be alternatív adóalakpként bekerülő számított érték alapú ingatlanadókra is vonatkoznak.

1.4. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a Htv. jelenleg is és 2009. január 1. után is ismer a számított értéken alapuló adóztatástól eltérő egyedi érték meghatározáson alapuló adóztatást, a korrigált forgalmi érték formájában. A Htv. 52. § 13. pontja szerint a „korrigált forgalmi érték: az illetékekről szóló törvény alkalmazásával megállapított forgalmi érték 50%-a.” Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Itv.) 68. § (1) bekezdése szerint a vagyonszerzési illeték alapjául szolgáló forgalmi érték megállapításánál az abban az időpontban fennálló forgalmi érték az irányadó, amikor a vagyonszerzést a közjegyző bejelenti, illetve az ingatlanügyi hatóság a hozzá érkezett vagyonszerzési ügy iratait továbbítja az állami adóhatóságnak, vagy a vagyonszerzésről az állami adóhatóság más módon tudomást szerez. Az Itv. 69. §-a szerint az illeték alapjául szolgáló forgalmi értéket az illeték fizetésére kötelezett fél köteles bejelenteni a jogügylet vagy a hagyaték bejelentésekor, ha e kötelezettség őt terheli. Más esetben az állami adóhatóság felhívására kitűzött határidő alatt kell a forgalmi értéket bejelenteni. Az Itv. 70. § (2) bekezdése értelmében az állami adóhatóság a forgalmi értéket helyszíni szemle, összehasonlító értékadatok alapján, valamint az illeték fizetésére kötelezett nyilatkozata ismeretében – szükség esetén külső szakértő bevonásával – állapítja meg. Ezen túlmenően, az állami adóhatóság a forgalmi érték megállapítása érdekében az összehasonlító értékadatok közül köteles a törvényben meghatározott érték meghatározó szempontokat mérlegelni. A korrigált forgalmi érték meghatározása is e módon történik, azaz egyedileg, ingatlanonként, és azzal szemben az érintett ügyfél az Itv. és az Art. szabályai szerint érdemi (tartalmi) ellenbizonyítással, és jogorvoslattal élhet. Az adott ingatlan konkrét korrigált forgalmi értékét nem jogszabályok, hanem a jogalkalmazók állapítják meg.

2. Az Alkotmánybíróság a szabályozás áttekintése után – az indítványok alapján – megvizsgálta, hogy a számított értékre vonatkozó szabályozás összeegyeztethető-e a jogállamiságból fakadó jogbiztonság követelményeivel. Ennek során elsőként azt vizsgálta, hogy a számított érték alapú adóztatás Ltv.-ben és Htv.-ben szabályozott módja az egyes értékhatárok rögzítésekor és a települési értékek meghatározására vonatkozó szabályozáskor nem ad-e túl nagy teret az önkormányzati képviselő-testületeknek. [Ltv. 4. és 5. §-a, Htv. 2009. január 1-jétől hatályos 22/A. §-a.]

2.1. Az Alkotmánybíróság az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság és az abból fakadó jogbiztonság tartalmát már számos határozatában értelmezte. A 109/2008. (IX. 26.) AB határozatban ezeket megerősítve megállapította: „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint nemcsak a túlzottan általánosan (elvontan) megfogalmazott szabályok sértik a jogbiztonság elvét, de az is, ha a jogalkalmazói döntés jogszabályi kereteit a jogalkotó egyáltalán nem, vagy olyan túlzottan tágan határozza meg, hogy a jogalkalmazó szinte teljes egészében saját belátása szerint hozhat döntést. Ez ugyanúgy megnyitja az utat a szubjektív, önkényes jogalkalmazás előtt, mint mikor a jogalkotó a normavilágosságot sértő módon alkotja meg az alkalmazandó norma szövegét.” (ABK 2008. szeptember, 1179, 1192.) Az idézett határozat kötetlen „jogalkalmazói” döntésről tesz említést, a vizsgált jogszabályokban (Htv. és Ltv.) a jogalkalmazó (önkormányzati adóhatóság) döntése éppen hogy kötött. A szabályozás elemzéséből azonban nyilvánvaló, hogy a számított értéken alapuló adóztatás jelenlegi formája szerint az Ltv. és a Htv. alkalmazása során a települési önkormányzatok rendelete (az adott ingatlan értékvezetési besorolása) határozza meg (determinálja) az adó alapjának konkrét egyedi mértékét. A döntés tehát rendeleti formát ölt, de a rendelet megalkotásával, az ingatlanok értékvezetekbe sorolásával, közvetlenül meghatározottá válik egy ingatlan értéke. Valójában tehát ez tekinthető az említett határozat szerinti „jogalkalmazói” döntésnek.

2.2. E döntés során az önkormányzat jogosult, de nem köteles beszerezni a tényleges ingatlanforgalmi adatokat, de ha be is szerzi őket, azokhoz nincsen kötve. Az Ltv. Indokolása szerint: „Az adóztatási célú értékelési módszer alap gondolata, nem az ingatlan pontos forgalmi (piaci) értékének meghatározása, hanem az ingatlanok közötti értékarányok leképezése. (...) A települési forgalmi érték valamint az értékvezetek meghatározásához a települési önkormányzat (adatkérés formájában) kérheti az illetékhivatal segítségét is, azonban alapvető fontosságú, hogy a helyben lakó képviselők és köztisztviselők ismerik a helyi ingatlanforgalmi viszonyokat, s ez alapján képesek meghatározni a települési forgalmi értéket. A forgalmi értékek meghatározása során a települési önkormányzatnak is az ún. típusingatlanból (mely nem más, mint az ingatlanfajta azon modellingatlana, melyhez a 2. számú melléklet szerinti korrekciós tényezők értéke 1,00) kell kiindulnia.” Az önkormányzat a törvényi értékhatárok között lényegében szabadon, kötöttség nélkül határozhatja meg az egyes érté-

keket, sőt dönthet úgy is, hogy nem alkotja meg a rendeletet. Ez ahhoz vezet, hogy az egész településre nézve a törvényi értékhatárok közötti átlag kerül alkalmazásra. Jelen szabályozás lehetőséget ad az önkényes, kötetlen önkormányzati döntéshozatalra, mellyel az ingatlan értéke, és ezzel összefüggésben az adókötelezettség úgy határozható meg, hogy ezzel az adóhatósági határozat érdemi bírósági felülvizsgálata is kizárt, mivel az önkormányzati rendeletet a közigazgatási ügyekben eljáró bíróság nem vizsgálhatja felül, arra egyedül az Alkotmánybíróság jogosult. A közhatalmi döntés meghozatalára való korlátozás nélküli felhatalmazás problémájával az 5/1997. (II. 7.) AB határozat is szembesült, és alkotmányellenességet állapított meg emiatt. (ABH 1997, 55, 66.)

3. Az Alkotmánybíróság a jelen ügy elbírálása szempontjából is lényeges alkotmányos követelményt rögzített a 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában: „A közigazgatási határozatok törvényessége bírósági ellenőrzésének szabályozásánál alkotmányos követelmény, hogy a bíróság a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket az Alkotmány 57. § (1) bekezdésében meghatározott feltételeknek megfelelően érdemben elbírálhassa. A közigazgatási döntési jogkört meghatározó szabálynak megfelelő szempontot vagy mércét kell tartalmaznia, amely alapján a döntés jogszerűségét a bíróság felülvizsgálhatja.” (ABH 1997, 263.) Ebben a határozatban az Alkotmány 50. § (2) bekezdésének az 57. § (1) bekezdésre tekintettel történő értelmezése kapcsán az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy nem csupán az a jogszabály lehet alkotmányellenes, amely kifejezetten kizárja a jogkérdésen túlmenő bírói felülvizsgálatot, vagy annak a közigazgatási mérlegeléssel szemben olyan kevés teret hagy, hogy az ügy megfelelő alkotmányos garanciák közötti érdemi elbírálásáról nem beszélhetünk, hanem az olyan jogszabály is, amely az igazgatásnak korlátlan mérlegelési jogot adván semmilyen jogszerűségi mércét nem tartalmaz a bírói döntés számára sem. [ABH 1997, 263, 272.; a határozatban foglaltakat megerősítette: 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 184.; 53/2002. (XI. 28.) AB határozat, ABH 2002, 327, 335.; 39/2007. (VI. 20.) AB határozat, ABH 2007, 464, 497.; 17/2008. (III. 12.) AB határozat, ABK 2008. március, 261, 265.; 37/2008. (IV. 8.) AB határozat, 438, 443.; 210/B/1999. AB határozat, ABH 2005, 879, 882.; 534/B/2003. AB határozat, ABH 2005, 1187, 1188.]

3.1. A luxusadó és a helyi építményadó is úgynevezett kivetéses adó. A kivetést tartalmazó adóhatósági határozat fellebbezhető, majd bíróság előtt megtámadható. A számított érték jogszabályban rögzített jellege miatt az érték-megállapítás érdemben (a valódi piaci értékviszonyokra figyelemmel) még akkor sem vitatható, ha a számított érték az adózó hátrányára tér el jelentősen az ingatlan piaci értékétől. A vizsgált szabályozás megfosztja a bíróságokat a közigazgatási határozat tényleges felülvizsgálatától, attól, hogy az Alkotmány 50. § (2) bekezdésébe és 57. § (1) bekezdésébe foglalt jogukat gyakorolják. Mindez az alábbiak szerint a jogállamisággal is ellentétes helyzetet

eredményez. Az érdemi bírói felülvizsgálat hiányát egyértelműen a jogállamisággal kapcsolta össze a 4/1998. (III. 1.) AB határozat, megállapítva a következőket: „Az Alkotmánybíróság a bírósági eljáráshoz való jogot nemcsak formális, hanem tartalmi követelmények szerint is vizsgálja. (...) [A] vizsgált szabályok önkényesen, ésszerű indok nélkül kötik a bíróságot az egyedi ügyek megítélhetősége tekintetében, akadályozzák a bíróságot, hogy a perbe vitt jogokat és kötelezettségeket érdemben elbírálhassa, alkalmazásuk az igazságszolgáltatás tekintélyét sértik. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint e rendelkezések ellentétesek a jogállamiság elvével. Az Alkotmány valóban nem azt garantálja, hogy a bírói eljárás eredménye minden esetben helyes lesz, de azt garantálja, hogy ne szülessen olyan törvényi szabály, amely ezt eleve kizárja. Az anyagi igazság érvényre juttatását ellehetetlenítő szabályozás éppúgy sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdését, a jogállamiság elvét, mint az eljárási garanciák hiánya.” (ABH, 1998, 71, 77.) Más megfogalmazásban: „[a] csupán »formális jogorvoslati lehetőség« ezért gyakorlatilag értelmetlen, sérti az Alkotmány 57. § (1) és (5) bekezdését. Ezen alkotmányi rendelkezések ugyanis tartalmilag a jogok és kötelezettségek érdemben való elbírálat[óságát] garantálják. Az Alkotmánybíróság 39/1997. (VII. 1.) AB határozatában megfogalmazott alkotmányos követelmény ennek az elvnek az érvényesítését teszi mindenki számára kötelezővé.” (61/B/1998. AB határozat, ABH 1998, 1091, 1093.). A már idézett 109/2008. (IX. 26.) AB határozat nemcsak a közigazgatási döntések kiszámíthatatlansága miatt, hanem a közigazgatási határozatok bírósági felülvizsgálatának valódi lehetőségét kiüresítő szabályozásra tekintettel állapította meg az alkotmányellenességet. A közigazgatási határozattal szembeni hatékony, érdemi bírói felülvizsgálat lehetőségének kizárása sérti az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság követelményét. (ABK 2008. szeptember, 1179, 1193.)

3.2. Mindezek alapján megállapítható, hogy az Ltv. és a Htv. számított értékre vonatkozó konkrét szabályai sértik az Alkotmány 2. § (1) bekezdésébe foglalt jogállamiság elvét. Egyrészt azért, hogy az egyes ingatlanulajdonosok egyedi adókötelezettségének fennállását és az adókötelezettség konkrét alapját és mértékét a törvények felhatalmazása alapján olyan jogszabály (helyi önkormányzati rendelet) határozhatja meg, melynek megalkotási szabályai nem zárják ki azt, hogy az önkormányzati testület önkényesen, csak saját bevételi szempontjait figyelembe véve rögzítse az értékhatárokat. Másrészt ellentétes a jogállamisággal az a szabályozási mód, mely szerint az egyedi adókötelezettséget tartalmazó adóhatósági határozat elleni valódi jogorvoslat és érdemi bírósági felülvizsgálat azért kizárt, mert a jogorvoslati fórum és a bíróság sem vizsgálhatja az ingatlan értékének tényleges meghatározását, hiszen egyikük sem vizsgálhatja felül az önkormányzatok (egyébként kötetlen vagy alig kötött) rendeletét. A két jellemző együttes jelenléte a jogállamiságra különösen veszélyes állapotot eredményezett.

3.3. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján a rendelkező rész 2. pontjában megsemmisítette a Htv.-ből a számított értékre vonatkozó elsődleges szabályokat. Az indítványban kifejezetten megjelölt törvényi rendelkezések mellett az ezekkel közvetlen és nyilvánvaló szoros tárgyi összefüggésben álló szabályokat (az értelmező rendelkezések egy részét) is megsemmisítette az Alkotmánybíróság. A Htv. további, a számított érték – mint adóalap – bevezetésével távolabbi összefüggésben lévő szabályainak vizsgálata túllépne az alkotmányossági vizsgálat keretein, annak elvégzése az Alkotmánybíróság határozata után a jogalkotó feladatát képezi. A Htv. a számított értéken alapuló szabályok nélkül is alkalmazható törvény, az eddig ismert és hatályos (és 2009. január 1-jétől továbbra is hatályos) kétféle adóalap-meghatározási módszer nem veszélyezteti az önkormányzatok bevételeit. Az Ltv. azonban teljes egészében a számított értéken alapuló adófajta. A fentiek alapján alkotmányellenesnek talált szabályozás miatt közvetlenül csak a jelenleg hatályos Ltv. 4. és 5. §-ának, valamint a 11. §-ának és 1. és 2. számú mellékletének a megsemmisítése indokolt, de e szabályok nélkül az Ltv. alkalmazhatatlanná válik. Egy alkalmazhatatlan adótörvénynek a jogrendszerben maradása a jogbiztonságra súlyos sérelemmel járna, ezért – az országgyűlési biztos indítványának helyt adva – az Alkotmánybíróság az egész törvényt megsemmisítette. Az Alkotmánybíróság jelen határozat rendelkező részében az Ltv. és a Htv. felsorolt normaszövegeiben kifejezetten említett mellékleteket is megsemmisítette, mivel azok a megsemmisített rendelkezésekkel szoros tárgyi összefüggésben állnak [54/1992. (X. 29.) AB határozat, ABH 1992, 266, 268.; 28/1994. (V. 20.) AB határozat, ABH 1994, 134, 137.; 34/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 177, 181.; 67/1997. (XII. 29.) AB határozat, ABH 1997, 411, 416.; 33/2002. (VII. 4.) AB határozat, ABH 2002, 173, 182.; 17/2006. (I. 17.) AB határozat, ABH 2006, 281.; 42/2008. (IV. 17.) AB határozat, ABK 2008. április, 456, 464.]. A rendelkező rész 2. pontjában foglalt megsemmisítés következtében a Htv. a megsemmisített módosítások nélkül, az „eredeti” szövegével marad hatályban 2009. január 1-jétől.

4. A jogállamisággal összefüggő fenti megállapítások közvetlen összefüggést mutatnak az Alkotmány közteherviselésre vonatkozó rendelkezésével. Az adókötelezettség az Alkotmány 70/I. §-án nyugvó, a közterhekhez való hozzájárulás alapvető alkotmányos kötelezettségének az egyik formája. [„Az Alkotmány 70/I. §-a az állampolgárok egyik alapvető kötelezettségeként mondja ki, hogy mindenki köteles jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelően a közterhekhez hozzájárulni. E hozzájárulás módját és mértékét az adókról, az illetékekről, a vámokról stb. szóló törvények állapítják meg.” 61/1992. (XI. 20.) AB határozat, ABH 1992, 280, 281.; „Az Alkotmánybíróság az Alkotmánynak a közteherviselés kötelezettségét meghatározó 70/I. §-ában foglalt rendelkezése alapján abból indult ki, hogy az adó a közkiadások finanszírozásának egyik forrása. Az adó felhasználásával szemben támasztott kö-

vetelmény, hogy abból az állami feladatok teljesítésével összefüggő költségeket kell fedezni.” 10/1998. (IV. 8.) AB határozat, ABH 1998, 107, 111.; „Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az adó elsődleges rendeltetése, hogy az adófizetés révén a természetes és jogi személyek az Alkotmány 70/I. §-a szerint jövedelmi és vagyoni viszonyaiknak megfelelően hozzájáruljanak a közterhekhez, azaz megteremtsék a pénzügyi fedezetet az állami szervek fenntartásához, illetőleg – az állami újraelosztás révén – a különböző közérdekű feladatok ellátásához.” 31/1998. (VI. 25.) AB határozat, ABH 1998, 240, 246.]

4.1. Az adókötelezettség teljesítésének mikénti szabályozása ezért nemcsak a jogállamisággal, hanem értelemszerűen az alapvető jogot tartalmazó 70/I. §-sal is szoros összefüggésben van. Az előzőekben az Alkotmánybíróság az adóalap és az adómérték meghatározásának önkényes jellegét, valamint az ellene igénybe vehető jogorvoslat (bíróági felülvizsgálat) korlátozottságát vizsgálta, és ezek miatt alkotmányellenességet is megállapított. A jogállamisággal ellentétes adójogi szabályozással szembeni aggályok sokasodnak, ha az adó alapjának vagy az adókötelezettségnek vélelemmel történő meghatározása eszközhöz nyúl a jogalkotó, mint ahogyan ezt jelen esetben is tette. A vélelem alkalmazására a jogalkotónak (az alábbiak szerint) csak kivételesen van lehetősége, akkor, ha a jövedelem tényleges mértéke nem állapítható meg. A korábban ismertetett, hatályos és az Alkotmánybíróság határozata következtében a Htv.-ben a jövőre is hatályban maradó korrigált forgalmi érték szerinti adóztatás lehetősége egyértelműen bizonyítja, hogy lehetséges az adó alapjául szolgáló érték egyedi meghatározása, azaz a vélelem alkalmazásának feltétele nem adott.

4.2. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy: „[o]yan esetben, ha a jövedelem tényleges mértéke általában nem állapítható meg, a jogalkotónak jogában áll – a gazdasági, pénzügyi szempontokat figyelembe véve – a fizetendő adó mértékének megállapítására különböző jogalkotási technikákat választani. Önmagában tehát nem feltétlenül alkotmányellenes, ha a jogalkotó általánnyal vagy törvényes vélelem felállításával szabályoz. Rámutat azonban az Alkotmánybíróság arra, hogy mindkét esetben alkotmányos korlátot jelent az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott elv, amely szerint mindenki csak jövedelmi, vagyoni helyzetével arányosan köteles a közterhekhez hozzájárulni. A megdönthető törvényes vélelem esetében, annak fogalmából következik, hogy addig áll fenn, amíg annak ellenkezőjét nem bizonyították. (...) A törvényes vélelem ugyanis csupán a jogszabályszerkesztés és a jogalkalmazás egyszerűsítésének kivételes eszköze. A vélelem kivételessége abban is áll, hogy az állam az őt általában terhelő bizonyítási kötelezettség teljesítése nélkül jövedelemszerzést feltételez, amely után adót szed be. A bizonyítási kötelezettség tehát megfordul, azonban a törvényes vélelem megdöntésére irányuló bizonyítás lehetőségét az Alkotmány 70/I. §-ára figyelemmel kizárni nem lehet. Tehát alkotmányos követelmény, mint arra az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a tényleges helyzet

bizonyításának feltételeit az adó megfizetésére kötelezett részére biztosítani kell. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint tehát csak kivételként és többletgaranciák mellett kerülhet sor az adóeljáráshoz a vélelem alkalmazására, és nem lehet eszköze nem valós jövedelem adóztatásának.” [57/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 284, 285–286.] Az előző határozatot megerősítette az 5/1997. (II. 7.) AB határozat (ABH 1997, 55.), és emellett rögzítette, hogy magát az átalányadóztatást és a törvényes vélelmet, mint adótechnikai megoldást nem találja alkotmányosan kifogásolhatónak, ha azokat kivételesen alkalmazza a jogalkotó, és a vélelem megdöntésére is lehetőséget biztosít (ABH 1997, 58.). A konkrét adójogi szabályozást megvizsgálva az 5/1997. (II. 7.) AB határozatban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az továbbra is vélelem alapján állapítja meg az adókötelezettséget, de „[e] vélelemmel szemben a törvény csupán mentességi eseteket és kivételeket állapít meg.” (ABH 1997, 59.) Ezen túlmenően: „Azáltal tehát, hogy a törvény e körben az ellenbizonyítás lehetőségét nem biztosítja, az állam adott esetben nem valós jövedelmet adóztat, ami alkotmányellenes, sérti az Alkotmány 70/I. §-át.” (ABH 1997, 61.) Az 57/1995. (IX. 15.) AB határozatban foglaltakat (a vélelem alkalmazásával összefüggésben) megerősítette a 8/2007. (II. 28.) AB határozat is (ABH 2007, 148, 161.).

A több határozattal is megerősített, az adójogban alkalmazott vélelemmel szembeni ellenbizonyítás hiányát jelen ügyben tovább árnyalják tehát az alábbi körülmények. A Htv.-ben és az Ltv.-ben az adóalap meghatározása valójában az Alkotmánybíróság említett határozataiban [57/1995. (IX. 15.) AB határozat, ABH 1995, 284, 285–286.; 5/1997. (II. 7.) AB határozat, ABH 1997, 55.] elfogadott alkotmányos indok (a jövedelem vagy vagyon tényleges mértéke nem állapítható meg) nélkül bevezetett vélelemmel történik. Az önkormányzati vélelmezett érték-meghatározás mértékének a szempontjai nincsenek pontosan rögzítve, emellett az érték-meghatározás tulajdonképpen jogszabállyal és nem egyedi adóhatósági határozattal történik, így tág teret ad a szabályozás az esetleges önkényes jogalkotói döntéseknek.

5. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint önmagában nem alkotmányellenes, hogy a jogalkotó az ingatlanokra vagyonadót vet ki. Önmagában az sem alkotmányellenes, hogy ezt az ingatlan számított értéke alapján veti ki, amennyiben ez megfelel az Alkotmány rendelkezéseinek, ezen belül főként az Alkotmány 70/I. §-ával összefüggésben a 8/2007. (II. 28.) AB határozatban (ABH 2007, 148, 163.) rögzített fogalmi elemeknek. A 8/2007. (II. 28.) AB határozat [megerősítette: 55/2008. (IV. 24.) AB határozat, ABK 2008. április, 504, 508.; 87/2008. (VI. 18.) AB határozat, ABK 2008. június, 867, 882.] értelmében a jövedelmi és vagyoni típusú adók esetében – figyelemmel a konkrét szabályozás összes sajátosságára – az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt valamennyi fogalmi elemnek egyidejűleg fenn kell állnia ahhoz, hogy az Alkotmánybíróság határozata nyomán esetleg (a jogalkotó döntésétől függően) újraszabályozott adókötelezettség megfeleljen az említett alkotmányos mércének. Ennek során figyelemmel

kell lennie a jogalkotónak arra, hogy vagyoni adó esetében az arányosságnak az adózók viszonyában az adó alapja és mértéke kérdésében is fenn kell állnia.

Ezen túlmenően az adózó vagyona és az adóalap közötti közvetlen kapcsolat sem sérülhet azzal, hogy a többszörös arányosítás (előbb a törvényhozó állapít meg arányokat, majd a helyi önkormányzat, majd ezt korrigálják szorzószámokkal) megszünteti az adókötelezettség alá vont vagyon és az adó közötti kapcsolat közvetlen jellegét. A vagyoni viszonyokkal való kapcsolat közvetettsége egészen szembetűnő abban az esetben, ha az önkormányzat nem alkotja meg az értékővezetetről a rendeletét. Ilyenkor az Ltv. 11. §-a szerint a település egészére a Htv. 1. számú mellékletében (jelenleg az Ltv. 1. számú mellékletében) foglalt, a település besorolásának és a lakóingatlan fajtájának megfelelő értékhatár középtértékét kell települési átlagértéknek tekinteni. Az önkormányzat mulasztásának eredményeként az adózó még attól a közelítéstől is eselik, melyet a helyi viszonyok figyelembevétele alapján az önkormányzat tehetett volna a rendeletében, és egy abszolút fiktív érték lesz az adókötelezettségének alapja, lakjék bárhol, bármilyen ingatlanban. A jogalkotónak arra is figyelemmel kell lennie, hogy csak ténylegesen megszerzett vagyon adóztatására kerülhet sor, azaz nemcsak az adókötelezettség alapjaként kiválasztott ingatlanok kell léteznie (valódi ingatlan), de az adóalapként meghatározott értéknek is valódinak és nem vélelmezett értéknek kell lennie.

6. Az indítványozók a Htv. és az Ltv. egyes rendelkezéseinek és az Ltv. egészének alkotmányossági vizsgálatát más alkotmányos rendelkezések [9. § (1) és (2) bekezdése, 70/A. § (1) bekezdése] alapján is kezdeményezték. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint, ha az adott rendelkezés alkotmányellenességét az Alkotmány valamely tétele alapján már megállapította, az indítványokban felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet már nem vizsgálja. [61/1997. (XI. 19.) AB határozat, ABH 1997, 361, 364.; 16/2000. (V. 24.) AB határozat, ABH 2000, 425, 429.; 56/2001. (XI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 478, 482.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 213.; 4/2004. (II. 20.) AB határozat, ABH 2004, 66, 72.; 9/2005. (III. 31.) AB határozat, ABH 2005, 627, 636., 1/2008. (I. 11.) AB határozat, ABK 2008. január, 4, 15.] Tekintettel arra, hogy az Ltv. egészének és a Htv. indítványokkal érintett rendelkezéseinek alkotmányellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította, és ezeket megsemmisítette, a felhívott további alkotmányi rendelkezésekkel fennálló ellentétet már nem vizsgálta. Ugyancsak nem vizsgálta az Alkotmánybíróság az indítványokban felvetett azon további kérdéseket, melyek az Ltv. személyi hatályára vonatkoztak, mivel az Ltv. 3. §-a az indítványok benyújtását követően megváltozott, és az adófizetési kötelezettség szempontjából már nem tesz különbséget magánszemélyek és jogi személyek között.

A határozat Magyar Közlönyben történő közzététele az Abtv. 41. §-án alapul.

Dr. Paczolay Péter s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balogh Elemér s. k., *Dr. Bragyova András s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Holló András s. k., *Dr. Kiss László s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Kovács Péter s. k., *Dr. Lenkovics Barnabás s. k.,*
alkotmánybíró alkotmánybíró

Dr. Lévy Miklós s. k., *Dr. Trócsányi László s. k.,*
alkotmánybíró előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: 444/B/2006.

Dr. Holló András alkotmánybíró különvéleménye

A határozat rendelkező részének 2. pontjával és a hozzáfűzött indokolással nem értek egyet. Álláspontom szerint a számított érték alapú adóztatást szabályozó megsemmisített törvényi rendelkezések alkotmányellenessége a határozatban megjelölt indokok alapján nem állapítható meg.

1. Álláspontom szerint a szabályok hasonlósága ellenére a luxusadó és a helyi adók alkotmányossága nem ítélhető meg azonos alkotmányossági szempontok alapján.

A luxusadó, bár szabályozása sok tekintetben hasonlít a helyi adókhoz – az adóalap meghatározására a Htv. mellékleteiben meghatározott számítási módot rendeli alkalmazni, az adó kivetése az önkormányzati adóhatóság hatáskörébe tartozik és az adó az önkormányzat bevételeit képezi – nem tekinthető helyi adónak. A luxusadót nem a helyi adókról szóló 1990. évi C. törvényben (Htv.) helyezte el a jogalkotó, nem épül be a helyi adók rendszerébe, a luxusadó megállapításával összefüggésben az önkormányzatot nem illeti meg az a döntési szabadság, amellyel a helyi adók körében rendelkezik. A luxusadó a Htv.-ben szabályozott építmény- és telekadótól alkotmányi alapjait tekintve eltérő adónem. Így azok az alkotmányossági érvek, amelyek a luxusadóra vonatkozó törvényi szabályozással szemben megalapozottak lehetnek, a helyi adók körében vitathatóak.

2. A helyi adók megállapításának jogát – mint a helyi önkormányzatok gazdasági önállóságának egyik biztosítékát – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének d) pontja az önkormányzati alapjogok között szabályozza. Az Alkotmány e rendelkezése szerint a helyi képviselő-testület törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtáit és mértékét. Amint arra az Alkotmánybíróság 67/1991.

(XII. 21.) AB határozatában rámutatott: ezzel az Alkotmány megosztotta az adómegállapítás jogát az Országgyűlés és a helyi önkormányzatok között. Felhatalmazást adott a helyi önkormányzatok számára, hogy önkormányzati feladataik ellátásához a helyi közszolgáltatásokhoz szükséges pénzügyi fedezet biztosítására törvényi keretek között adót vezessen be. (ABH 1991, 356.)

Az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének d) pontjában foglalt rendelkezésben a törvényhozó a helyi adóztatás kereteinek meghatározására kapott felhatalmazást, amely kereteken belül az adómegállapítás joga, az adófizetési kötelezettség előírása a helyi önkormányzat képviselő-testületének a hatásköre, amelyről a helyi önkormányzatot az Alkotmány alapján önkormányzati ügyekben megillető szabályozási autonómia keretében, nagyfokú önállósággal dönt.

A helyi adók megállapítása körében az önkormányzat a helyi sajátosságok, az önkormányzatot terhelő gazdálkodási követelmények, az adóalanyok teherviselő képességének figyelembevételével dönt arról, hogy egyáltalán állapít-e meg helyi adót, a Htv.-ben szabályozott helyi adónemek közül melyeket vezet be, a törvényben meghatározott szabályok szerint meghatározza az adó mértékét, a Htv.-ben meghatározottakon túl adómentességeket, adókedvezményeket állapíthat meg. Az építményadó és a telekadó esetében a képviselő-testületnek a Htv. alapján döntési lehetősége van az adóalap tekintetében is. A Htv. kerettörvényi jellege, az abban biztosított nagyfokú döntési szabadság – hasonlóan az önkormányzatot más önkormányzati ügyekben megillető döntési szabadsághoz – minden helyi adónem tekintetében feltételezi, hogy a helyi önkormányzat felelősen, az adóalanyok jogait és jogos érdekeit szem előtt tartva, az Alkotmány és a Htv. szabályait figyelembe véve hozza meg autonóm döntéseit.

A helyi önkormányzatot az Alkotmány, illetőleg a Htv. alapján a helyi adók megállapítása körében megillető ilyen nagyfokú döntési szabadság mellett, az önkormányzat e döntéseit behatároló kerettörvényi szabályozással szemben nem támaszthatók az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján ugyanolyan alkotmányossági követelmények, mint a jogalkalmazói döntések jogszabályi kereteit meghatározó szabályozással szemben.

3. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta a Htv. és az Alkotmány 70/I. §-ának viszonyát. E határozataiban megállapította, hogy a Htv. – az Alkotmány 44/A. § (1) bekezdésének d) pontjában foglaltaknak megfelelően – az önkormányzatok helyi adó megállapítási jogának kereteit szabályozza. A Htv.-ből a közterhekhez való hozzájárulási kötelezettség közvetlenül nem származik. A helyi adó megállapítása az önkormányzat képviselő-testületének a joga. A képviselő-testületet a helyi adók megállapítása során – a törvény keretei között – széles körű döntési szabadság illeti meg. A képviselő-testület a Htv. 6. §-ának c) pontja alapján az adó mértékét úgy köteles megállapítani, hogy az igazodjon az adózók teherviselő képességéhez.

Mindezeknek megfelelően a helyi adókról szóló Htv. rendelkezései önmagukban nem sértik az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott arányos közteherviselés elvét, mert adókötelezettség az adóalanyok számára csak az önkormányzat képviselő-testülete által – a törvény előírásainak figyelembevételével – alkotott rendeletéből származik. Az, hogy valamely helyi adó megállapítása megfelelő-e az Alkotmány 70/I. §-ában a közteherviselés arányosságával szemben támasztott követelményeknek a helyi adót megállapító önkormányzati rendeletek alapján vizsgálható. [67/1991. (XII. 21.) AB határozat, ABH 1991, 352, 356.; 1827/B/1991. AB határozat, ABH 1992, 531, 532.; 963/B/1993. AB határozat, ABH 1996, 437, 440., 14/B/2001. AB határozat, ABH 2003, 1309, 1310.]

Az Alkotmánybíróságnak ez a gyakorlata ebben az ügyben is irányadó. A Htv. számított érték alapú adóztatásra vonatkozó szabályainak az Alkotmány 70/I. §-a alapján történő vizsgálatára irányuló indítványokat el kellett volna utasítania azzal, hogy az Alkotmány 70/I. §-ában szabályozott követelmények vizsgálatára csak a építmény-, illetőleg telekadó fizetési kötelezettséget előíró önkormányzati rendeletek alapján van lehetőség.

4. Álláspontom szerint nem állapítható meg a vitatott szabályozás alkotmányellenessége az Alkotmány 2. § (1) bekezdése alapján az Alkotmány 50. § (2) bekezdésével, illetőleg 57. § (1) bekezdésével összefüggésben sem. Az Alkotmány 50. § (2) bekezdése alapján a bíróság hatásköre a közigazgatási határozatok törvényességének felülvizsgálatára terjed ki. A Htv. alkotmányellenesnek ítélt szabályai alapján a bíróság felülvizsgálati jogköre nem formális, tényleges felülvizsgálati jogkörrel rendelkezik a tekintetben, hogy az önkormányzati adóhatóság az adóalap megállapítása során jogszerűen alkalmazta-e a Htv. 2. számú mellékletében meghatározott korrekciós szabályokat, és ennek alapján jogszerűen állapította-e meg az adó mértékét. A bíróság felülvizsgálati jogköre valóban nem terjed ki az önkormányzati rendeletben szabályozott, a típusingatlanra ingatlanfajtánként megállapított települési átlagérték törvényességének vizsgálatára. Azonban ennél szélesebb felülvizsgálati jogkörrel a bíróság más helyi adók esetében sem rendelkezik. Az ingatlan területe alapján kivetett ingatlanadók esetében sem jogosult a bíróság annak vizsgálatára, hogy a képviselő-testület rendeletében az adó mértékének megállapítása során betartotta-e a Htv.-nek az adó mértékének megállapítására vonatkozó szabályait. A helyi adókat a helyi önkormányzat rendeletben állapítja meg. A helyi adórendeletek törvényességét az önkormányzatok felett törvényességi ellenőrzést gyakorló közigazgatási hivatalok kezdeményezésére, alkotmányellenességét bárki indítványára az Alkotmánybíróság az utólagos normakontroll keretében vizsgálja.

5. A luxusadó esetében, ahol az adóalanyok adófizetési kötelezettsége a törvényen alapul, az önkormányzat szabályozási joga csak arra terjed ki, hogy rendeletében megál-

lapítsa a típusingatlanok települési átlagértékét, tehát az önkormányzat jogalkotási felhatalmazása ebben az esetben a luxusadóról szóló 2005. évi CXXI. törvényen és nem az Alkotmány 44/A. §. § (1) bekezdés d) pontján alapul. A luxusadó tekintetében el tudom fogadni a határozatban kifejtett azon álláspontot, mely szerint a helyi önkormányzatok jogalkotási hatáskörének terjedelme – mivel az önkényes döntésre adhat lehetőséget – nem felel meg az Alkotmány 2. § (1) bekezdésében szabályozott jogállamiságból folyó jogbiztonság követelményének.

Nem értek egyet azonban a határozat indokolásának azon megállapításával, mely szerint a luxusadó alapjának számított érték alapján történő megállapítása sérti az Alkotmány 70/I. §-át. A határozat az Alkotmány 70/I. §-ában megfogalmazott arányos közteherviselés elvét úgy értelmezi, hogy az értékalapú vagyonadó csak akkor tekinthető alkotmányosnak, ha az adó alapja az ingatlan tényleges forgalmi értékéhez igazodik.

Álláspontom szerint az arányos közteherviselés követelményéből nem lehet következtetést levonni az adóalap meghatározására nézve. Az Alkotmány 70/I. §-a az adóalanyok jövedelmi és vagyoni viszonyainak megfelelő, azzal arányos hozzájárulási kötelezettséget írja elő. Az Alkotmánynak ebből a rendelkezéséből, az adóalanyok teherviselő képességével arányos adóztatás kötelezettsége származik, azaz az Alkotmány 70/I. §-a az adóalanyok adófizetés forrásául szolgáló javainak összességét részesíti védelemben a túlzott, elkobzó jellegű adókkal szemben. Az Alkotmány e rendelkezéséből a közterhekhez való hozzájárulás (az adófizetési kötelezettség) megfeleltetésének és arányosságának a követelménye következik, nem vonható le belőle az a határozatban megfogalmazott követelmény, hogy az ingatlan értékével való arányosságnak az adózók viszonyában az adó alapja és mértéke tekintetében is fenn kell állnia.

Álláspontom szerint a törvényhozó szabadon dönthet arról, hogy az ingatlanadók szabályozása esetén miként határozza meg az adó alapját, a tényleges forgalmi érték, az ingatlan alapterülete, bérleti díj, becsült érték, biztosítási érték, szabályozott vagyonértékelés alapján megállapított egységérték, stb. alapján. Nem sérti az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt követelményeket, ha az adóalap meghatározása akár részben, vagy akár teljesen elszakad az ingatlan forgalmi értékétől (pl. az ingatlan m²-ben meghatározott alapterülete alapján meghatározott tételes adó). A 70/I. § sérelmét nem alapozza meg önmagában az, ha az adóalap a forgalmi értéktől eltér. A adóalaprak a forgalmi értéktől való eltérése csak akkor vezet az Alkotmány 70/I. §-ában foglalt alkotmányi követelmények sérelméhez, ha az az adó mértékével együtt olyan elvonáshoz vezet, amely a vagyontárgy értékéhez viszonyítva súlyosan aránytalan.

Az Alkotmánybíróság gyakorlatában csak akkor tekintette aránytalanak az ingatlanadót, ha az az ingatlan forgalmi értékéhez képest eltúlzott mértékű, elkobzó jellegű volt. [1531/B/1991. ABH 1993, 707.; 46/D/1999. AB ha-

tározat, ABH 2004, 1860.; 22/2001. (VI. 29.) AB határozat, ABH 2001, 620.]

Mindezek alapján álláspontom szerint a Htv. számított érték alapján történő adóztatásra vonatkozó szabályainak alkotmányellenessége a határozatban foglalt indokok alapján nem állapítható meg, az indítványokat e tekintetben el kellett volna utasítani.

Dr. Holló András s. k.,
alkotmánybíró

A különvéleményhez csatlakozom:

Dr. Bragyova András s. k.,
alkotmánybíró

VIII. Az Országgyűlés, a köztársasági elnök, a Kormány és a Kormány tagjainak határozatai

Az Országgyűlés határozatai

Az Országgyűlés 128/2008. (XII. 17.) OGY határozata

a Nabucco földgázvezeték előkészítésének és megvalósításának folyamatát segítő eseti bizottság jelentésének elfogadásáról, a Nabucco gázvezeték megépítésének támogatásáról, valamint a Nemzetközi Nabucco Védnöki Testület felállításáról*

A Magyar Országgyűlés a következő határozatot hozza:

1. Az Országgyűlés a Nabucco földgázvezeték előkészítésének és megvalósításának folyamatát segítő eseti bizottság (a továbbiakban: Nabucco eseti bizottság) tevékenységéről (2008. szeptember – 2008. december) szóló jelentést elfogadja.

2. Az Országgyűlés az ország energiaellátásának biztosítása, az egyoldalú importfüggőség elkerülése érdekében továbbra is alapvető fontosságúnak tartja és prioritásként támogatja az Európai Unió által stratégiai projektként megjelölt Nabucco földgázvezeték mielőbbi megépítését.

* A határozatot az Országgyűlés a 2008. december 15-i ülésnapján fogadta el.

3. Az Országgyűlés kezdeményezi, hogy a Nabucco gázvezeték megépítése érdekében jöjjön létre egy Nemzetközi Nabucco Védnöki Testület, amely alkalmas arra, hogy megjelenítse a részt vevő nemzetek legmagasabb szintű elkötelezettségét a projekt mellett nemzeti szinten az érintett országokban, továbbá valamennyi nemzetközi fórumon, különös tekintettel az Európai Bizottságra és az Európai Parlamentre.

4. Az Országgyűlés felhatalmazza a Nabucco eseti bizottságot, hogy a 3. pont szerinti Testület létrehozása érdekében nemzetközi tárgyalásokat folytasson, különösen Ausztria, Bulgária, Románia és Törökország nemzeti parlamentjeinek érintett bizottságaival, illetve három fő delegálásával vegyen részt a Nemzetközi Nabucco Védnöki Testület létrehozásában és működtetésében.

5. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat az Európai Unióban, hogy a Nabucco gázvezeték megépítéséhez szükséges, megfelelő garanciával rendelkező pénzügyi források rendelkezésre álljanak.

6. Az Országgyűlés javasolja, hogy az érintett országok európai parlamenti képviselői uniós szinten is együttműködve mozdítsák elő a Nabucco projekt megvalósulását.

7. Az Országgyűlés felkéri a Kormányt, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat az Amerikai Egyesült Államok kormányával, az Egyesült Államoknak a Nabucco projektben történő szerepvállalásának lehetőségéről.

8. Ez az országgyűlési határozat a közzététele napján lép hatályba.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Szűcs Lajos s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 129/2008. (XII. 17.) OGY határozata

a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékekkel kapcsolatos etikus kereskedői magatartás kidolgozásáról*

A magyarországi élelmiszer termékpálya szerves részét képező élelmiszer-termelő és -feldolgozó, illetve élelmiszer-kereskedelemmel foglalkozó szervezetek gazdasági

* A határozatot az Országgyűlés a 2008. december 15-i ülésnapján fogadta el.

kapcsolatainak etikus módon történő gyakorlása elengedhetetlen a piaci verseny tisztasága, az élelmiszerellátás biztonságának fenntartása és a fogyasztók bizalmának megőrzése érdekében. A közelmúlt piaci tapasztalatai szerint több forgalmazó szervezet visszaél a piaci körülményeiből eredő lehetőségeivel, amely által nem engedhető módon a mezőgazdasági és élelmiszeripari területen működő beszállítói kárára szerez nyereséget, kihasználva azok vele szembeni kiszolgáltatott helyzetét. Ezért az Országgyűlés

1. felkéri a Kormányt, hogy kezdeményezzen tárgyalásokat a mezőgazdasági és élelmiszeripari területen működő kereskedelmi vállalkozások érdekképviselői szerveivel, és – a kölcsönös bizalom és együttműködés megteremtésének, a piaci kapcsolatok rendezésének és az etikus üzleti magatartás normái érvényesülésének érdekében – állapodjon meg velük a beszállítókkal szemben alkalmazott, az üzleti erkölcsöt és tisztességet sértő magatartásoktól és szerződési kikötésektől való tartózkodásról;

2. felkéri a Kormányt, hogy amennyiben az 1. pontban szereplő megállapodás megkötésére 2009. január 15-ig nem kerül sor, nyújtson be – a nemzetközi tapasztalatok figyelembevételével kidolgozott – törvényjavaslatot az Országgyűlés elé, melyben tételesen meghatározásra kerülnek a mezőgazdasági és élelmiszeripari termékek forgalmazásával kapcsolatos tiltott magatartások és ezek megsértése esetén alkalmazásra kerülő jogkövetkezmények.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Szűcs Lajos s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Az Országgyűlés 130/2008. (XII. 17.) OGY határozata

a Szülőföld Alap 2007. évi tevékenységéről és működéséről szóló beszámoló elfogadásáról*

Az Országgyűlés a Szülőföld Alap 2007. évi tevékenységéről és működéséről szóló beszámolóját tudomásul veszi.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Szűcs Lajos s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

* A határozatot az Országgyűlés a 2008. december 15-i ülésnapján fogadta el.

Az Országgyűlés politikai nyilatkozata

Az Országgyűlés 1/2008. (XII. 17.) OGY politikai nyilatkozata

**a Magyar Köztársaság Országgyűlésének politikai
nyilatkozata a Szlovák Köztársaságban tapasztalható,
magyar vonatkozású, aggodalomra okot adó
eseményekkel kapcsolatban***

A Magyar Köztársaság Országgyűlése

– az európai integráció alapértékei iránti elkötelezettségtől vezettetve,
– a nemzetek békés egymás mellett élésének szellemében,
– a közös közép-kelet-európai történelem és jövő szempontjait figyelembe véve,
– abban a meggyőződésben, hogy a közép-európai térség stabilitásának egyik legfontosabb fundamentuma az emberi és kisebbségi jogok biztosítása,
– a kétoldalú kapcsolatokban jelentkező vitás kérdések párbeszéd útján történő rendezésének elősegítése céljával,
– a nemzet határon túl élő részei iránti alkotmányos felelősség tudatában,
a következő nyilatkozatot teszi:

1. Üdvözli azt a párbeszédet, amelyet a két ország közjogi méltóságai a Magyar–Szlovák Alapszerződésben megfogalmazottak szerint folytatnak a felmerülő vitás kérdések rendezése érdekében. Egyetért azokkal a problémafelvetésekkel és megoldási javaslatokkal, amelyeket a Magyar Köztársaság miniszterelnöke a 2008. november 15-i kétoldalú miniszterelnöki találkozón tárt szlovák partnere elé.

2. Egyetért az Európai Unió belügyi és igazságügyi biztosának azon álláspontjával, amely szerint a magyar–szlovák kapcsolatok rendezésének alapja a kisebbségi jogok biztosítása a nemzeti, európai és nemzetközi jogi kötelezettségekkel összhangban, valamint az aktív fellépés az Európai Unió alapértékeivel összeegyeztethetetlen megnyilvánulásokkal szemben.

3. Aggódva figyeli azokat a kisebbségpolitikai vonatkozású eseményeket, valamint a Magyar Köztársasággal és állampolgáraival szembeni politikai és hatósági megnyilvánulásokat, amelyekre az utóbbi időben a Szlovák Köztársaságban sor került.

* A politikai nyilatkozatot az Országgyűlés a 2008. december 15-i ülésnapján fogadta el.

4. Határozottan és egyértelműen ellenez minden radikális ideológiát, az ilyen eszméket követő mozgalmakat, az idegengyűlölet, a sovinizmus és nacionalizmus mindenféle formáját, az erőszak minden megnyilvánulását, függetlenül attól, hogy melyik országban kerül rájuk sor, és egyben rámutat a kormányzó politikai erők különös felelősségére.

5. Kiindulva a Szlovák Köztársaság Kormányának azon vállalásából, hogy fenntartja a kisebbségjogi status quo-t, a Magyar Köztársaság Országgyűlése aggodalommal tekint a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsának és Kormányának azon intézkedéseire, amelyek veszélyeztetik ezt a vállalást, különös tekintettel a kormánykoalícióhoz tartozó egyes politikusok rendszeres kisebbségellenes gyűlöletbeszédére.

6. Meggyőződése, hogy a rendészeti és igazságszolgáltatási kérdések politikai síkra terelése összeegyeztethetetlen az európai jogállamiság követelményeivel. Ennek szomorú példája a 2008. november 1-jei dunaszerdahelyi rendőri fellépés, amely kételyeket vet fel az intézkedés indokoltsága és arányossága tekintetében.

7. Értetlenségét fejezi ki a Szlovák Nemzeti Tanács 2008. november 4-én a Kárpát-medencei Magyar Képviselők Fóruma (KMKF) tárgyában hozott parlamenti határozatával kapcsolatban. A KMKF alapvető célja – a hasonló nemzetközi példákkal is összhangban – párbeszéd folytatása, a tapasztalatok megosztása és a kisebbségek nemzeteket összekötő szerepére építve a régió stabilitásának folyamatos biztosítása. A szlovák fél elmulasztotta, hogy a Magyar–Szlovák Alapszerződés 1. cikkelyének és 5. cikkelye (1) bekezdésének értelmében konzultációt kezdeményezzen a magyar féllel az egyoldalú parlamenti aktust megelőzően; az erre irányuló magyar javaslatot megválaszolatlanul hagyta. A Magyar Köztársaság Országgyűlése reméli, hogy a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa módot talál 2008. november 4-i döntésének felülvizsgálatára, és a felmerülő vitás kérdések rendezésében visszatér a Magyar–Szlovák Alapszerződésben meghatározott keretekhez, valamint hű marad ahhoz a kötelezettségéhez, amelyet a nemzeti kisebbségek és anyaállamaik nem kormányzati kapcsolattartásának akadálytalanítása ügyében, a nemzeti kisebbségekről szóló Európa Tanácsi Keretegyezmény aláírásával, ratifikálásával, annak 17. § (2) bekezdésében vállalt.

8. Üdvözli, hogy a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa törvényben írta fölül azt a nemzetközi jogot sértő

gyakorlatot, mely szerint a magyar nyelvű tankönyvekben szlovák nyelven írták a földrajzi neveket. A Magyar Köztársaság Országgyűlése reményét fejezi ki, hogy az elfogadott változat mielőbb törvényerőre emelkedik, és a Szlovák Köztársaság Kormánya – összhangban a kisebbségjogi status quo fenntartására tett vállalásával – a törvény végrehajtása során biztosítja a kisebbségi nyelvek akadálytalan használatát a tankönyvekben is a jövőben ugyanúgy, amint az gyakorlat volt az elmúlt években.

9. Aggályosnak tartja, hogy az európai uniós források eddigi elosztásánál a szlovákiai magyar tannyelvű iskolák elenyésző mértékben, a szlovákiai iskolarendszerben képviselt arányaiktól elmaradva részesültek a támogatásokból, ami ellentétben áll az európai integráció antidizkriminációs alapelvével.

10. Bátorítja az érintetteket abban, hogy minél jobban aknázzák ki a regionális együttműködésben rejlő európai uniós és egyéb lehetőségeket.

11. A jogállamiság követelményeivel összeegyeztethetetlennek tartja, hogy egyes szlovákiai politikai erők rendszeresen elvitatják a szlovákiai magyar kisebbség jogát igényei nyilvános megfogalmazására egyes egyéni és kollektív jogokat illetően, így olyan intézmények létrehozása iránt, amelyek az Európai Unió más államaiban a nemzeti többség és kisebbség békés együttélésének biztosítékaként működnek. A legitim igény megfogalmazására való jog megkérdőjelezése ellentmond az európai demokráciák fundamentumát képező alapvető elvnek: a véleménynyilvánítási és szólásszabadságnak.

12. Az Országgyűlés továbbra is szorgalmazza a két ország törvényhozásának viszonylatában felmerülő vitás kérdések párbeszéd útján történő megoldását, és felkéri a Magyar Köztársaság Országgyűlésének elnökét, hogy tegyen lépéseket a párbeszéd további fenntartására. A két ország házelnökeinek 2008. december 3-i megegyezésével összhangban felkéri az Országgyűlés érintett bizottságait a szlovák féllel való egyeztetések megkezdésére.

Dr. Szili Katalin s. k.,
az Országgyűlés elnöke

Podolák György s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

Dr. Szűcs Lajos s. k.,
az Országgyűlés jegyzője

A köztársasági elnök határozatai

A köztársasági elnök 248/2008. (XII. 17.) KE határozata

**Bársony András rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Bársony András* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érdemei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság tbiliszi nagykövetségének vezetésére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 16.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/03001/2008.

A köztársasági elnök 249/2008. (XII. 17.) KE határozata

**Boros Jenő rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Boros Jenő* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érdemei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság berlini nagykövetségének vezetésére, valamint a Magyar Köztársaságnak a Liechtensteini Hercegségben való képviselői letére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02903/2008.

A köztársasági elnök 250/2008. (XII. 17.) KE határozata

**Csillag Ferenc rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Csillag Ferenc* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érdemei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság dohai nagykövetségének vezetésére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02824/2008.

A köztársasági elnök 251/2008. (XII. 17.) KE határozata

**dr. Gyenge András rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Gyenge András* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érdemei elismerése mellett – felmentem a Magyar

Köztársaság tel-avivi nagykövetségének vezetésére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02826/2008.

**A köztársasági elnök
252/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Gyuris János rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Gyuris János* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
kuvaitvárosi nagykövetségének vezetésére, valamint a
Magyar Köztársaságnak Bahreinben való képviseletére
kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 16.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02998/2008.

**A köztársasági elnök
253/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Marton Béla rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Mar-
ton Béla* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – ér-
demei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársas-
ság algíri nagykövetségének vezetésére kapott megbízása
alól.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02822/2008.

**A köztársasági elnök
254/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Németh János rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Németh
János* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
almati nagykövetségének vezetésére, valamint a Magyar
Köztársaságnak a Tadzsik Köztársaságban és a Kirgiz
Köztársaságban való képviseletére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02830/2008.

**A köztársasági elnök
255/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Pető Tibor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Pető Tibor* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
kairói nagykövetségének vezetésére, valamint a Magyar
Köztársaság Szudánban és Eritrea Államban való képvise-
letére kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. április 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. április 21.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02006/2008.

**A köztársasági elnök
256/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Robák Ferenc rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Robák Ferenc* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
brüsszeli nagykövetségének vezetésére kapott megbízása
alól.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02828/2008.

**A köztársasági elnök
257/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Szabó István rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Szabó István* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
prágai nagykövetségének vezetésére kapott megbízása
alól.

Budapest, 2008. május 26.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. május 30.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02563/2008.

**A köztársasági elnök
258/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Tóth Gábor rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c*) pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Tóth Gábor* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztársaság
madridi nagykövetségének vezetésére kapott megbízása
alól.

Budapest, 2008. április 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. április 21.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02008/2008.

**A köztársasági elnök
259/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Tóth Gábor rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízás alóli felmentéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Tóth Gábor* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet – érde-
mei elismerése mellett – felmentem a Magyar Köztár-
saságnak az Andorrai Hercegségben való képviseletére
kapott megbízása alól.

Budapest, 2008. augusztus 5.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. augusztus 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/03619/2008.

**A köztársasági elnök
260/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Balla János rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Balla Jánost* megbízom a Magyar Köztársaság asztanai nagykö-
vetségének vezetésével, valamint a Magyar Köztársaság-
nak a Tadzsik Köztársaságban és a Kirgiz Köztársaságban
való képviseletével.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02832/2008.

**A köztársasági elnök
261/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Bucsi-Szabó Edit rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Bucsi-Szabó Editet* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság madridi nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. április 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. április 21.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02010/2008.

**A köztársasági elnök
262/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Bucsi-Szabó Edit rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Bucsi-Szabó Edit* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet megbízom madridi székhellyel a Magyar Köztársaság Andorrai Hercegségben való képviseletével.

Budapest, 2008. augusztus 5.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. augusztus 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/03620/2008.

**A köztársasági elnök
263/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Gyurin Miklós rendkívüli követi és meghatalmazott
miniszteri kinevezéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Gyurin Miklóst* kinevezem rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré.

Budapest, 2008. szeptember 8.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. szeptember 16.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/04019/2008.

**A köztársasági elnök
264/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Hajgató József rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Hajgató Józsefet* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság algíri nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02823/2008.

**A köztársasági elnök
265/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Hamikus Vilmos rendkívüli követi és meghatalmazott
miniszteri kinevezéséről**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Hamikus Vilmost* kinevezem rendkívüli követ és meghatalmazott miniszterré.

Budapest, 2008. szeptember 8.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. szeptember 16.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/04020/2008.

**A köztársasági elnök
266/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Hernyes Zoltán rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Hernyes Zoltánt* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság brüsszeli nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02829/2008.

**A köztársasági elnök
267/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Hóvári János rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Hóvári Jánost* megbízom a Magyar Köztársaság kuvaitvárosi nagykövetségének vezetésével, valamint a Magyar Köztársaság Bahreinben való képviselésével.

Budapest, 2008. június 16.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/03000/2008.

**A köztársasági elnök
268/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Kveck Péter rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Kveck Pétert* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság kairói nagykövetségének vezetésével, valamint a Magyar Köztársaság Szudánban és Eritrea Államban való képviselésével.

Budapest, 2008. április 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. április 21.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02007/2008.

**A köztársasági elnök
269/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Nagy Erzsébet rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Nagy Erzsébetet* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság berni nagykövetségének vezetésével, valamint a Magyar Köztársaság-nak a Liechtensteini Hercegségben való képviselésével.

Budapest, 2008. június 11.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 18.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02904/2008.

**A köztársasági elnök
270/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Sági Gábor rendkívüli és meghatalmazott nagykövet
megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Sági Gábor* rendkívüli és meghatalmazott nagykövetet megbízom a Magyar Köztársaság tbiliszi nagykövetségének vezetésével, valamint a Magyar Köztársaság Örmény Köztársaságban való képviselésével.

Budapest, 2008. október 2.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. október 3.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/04356/2008.

**A köztársasági elnök
271/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Szabó László rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Szabó Lászlót* megbízom a Magyar Köztársaság dohai nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02825/2008.

**A köztársasági elnök
272/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**Szentgyörgyi Zoltán rendkívüli és meghatalmazott
nagyköveti kinevezéséről és megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *Szentgyörgyi Zoltánt* kinevezem rendkívüli és meghatalmazott nagykövetté és megbízom a Magyar Köztársaság tel-avivi nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. június 3.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. június 9.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02827/2008.

**A köztársasági elnök
273/2008. (XII. 17.) KE
határozata**

**dr. Szőke László rendkívüli és meghatalmazott
nagykövet megbízásáról**

Az Alkotmány 30/A. § (1) bekezdés *c)* pontjában foglalt jogkörömben, a külügyminiszter előterjesztésére *dr. Szőke Lászlót* megbízom a Magyar Köztársaság prágai nagykövetségének vezetésével.

Budapest, 2008. május 26.

Sólyom László s. k.,
köztársasági elnök

Ellenjegyzem:

Budapest, 2008. május 30.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

KEH ügyszám: IV-5/02564/2008.

A Kormány határozatai

**A Kormány
1081/2008. (XII. 17.) Korm.
határozata**

**az Új Tulajdonosi Program tájékoztatási kiadásai-
való elszámolásról**

1. Az Új Tulajdonosi Program átmeneti felfüggesztéséről szóló 1069/2008. (XI. 12.) Korm. határozat 1. pontja *c)* alpontjának helyébe a következő rendelkezés lép:
[A Kormány]

„*c)* felhívja a pénzügyminisztert, hogy tájékoztassa a Kormányt a 2. pontban szereplő tájékoztatási kiadásokkal kapcsolatos elszámolásról és tegyen javaslatot a fel nem használandó összegnek központi költségvetés általános tartalékába történő visszarendezésére.”

2. A 2008. évi központi költségvetés általános tartalékának előirányzatából történő felhasználásról szóló 2026/2008. (III. 4.) Korm. határozat (a továbbiakban: H.) 1. pontjának felvezető szövege és *a)* alpontjának helyébe a következő rendelkezés lép:

„A Kormány

1. az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 38. § (1) bekezdésében biztosított jogkörében a 2008. évi központi költségvetés általános tartaléka terhére 160,9 millió forint *melléklet* szerinti átcsoportosítását rendeli el:

a) az Új Tulajdonosi Programmal kapcsolatos tájékoztatási stratégia kidolgozására és megvalósítására 135,9 millió forint összegben, valamint”

3. A H. mellékletének helyébe e határozat melléklete lép.

4. Ez a határozat a közzétételét követő napon lép hatályba, és a hatálybalépését követő napon hatályát veszti.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

Melléklet a 1081/2008. (XII. 17.) Korm. határozathoz

X. Miniszterelnökség

XIV. Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium

XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások

Fejezet száma és megnevezése

ADATLAP A KÖLTSÉGVETÉSI ELŐIRÁNYZATOK MÓDOSÍTÁSÁRA*

a Kormány hatáskörében

Költségvetési év: 2008.

Millió forintban, egy tizedessel

Állam-háztartási egyedi azonosító	Fejezet-szám	Cím-szám	Al-cím-szám	Jog-cím-csop.-szám	Jog-cím-szám	Elő-ir.-csoport-szám	Ki-emelt elő-ir.-szám	Fejezet-név	Cím-név	Al-cím-név	Jog-cím-csop.-név	Jog-cím-név	Elő-ir.-csoport-név	KIADÁSOK	A módosítás jogcíme					Módosítás (+/—)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jog-szabály/határozat száma		
														Kiemelt előirányzat neve										
	XIV.							Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium																
		20						Fejezeti kezelésű előirányzatok																
			1											Ágazati célfeladatok										
279989				22										Az Európai Unió nyugat-balkáni polgári tevékenységében való magyar részvétel										
						1								Működési költségvetés										
							1							Személyi juttatások						12,0				
							2							Munkaadókat terhelő járulékok						4,0				
							3							Dologi kiadások						9,0				
	XLIII.							Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások																
		2						Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások																
			4					A vagyongazdálkodás egyéb kiadásai																
278567				3										Az MNV Zrt. működésének támogatása						135,9				
	X.							Miniszterelnökség																
		20						Tartalékok																
001414			1											Költségvetés általános tartaléka						–160,9				
Az előirányzat-módosítás érvényessége: a) a költségvetési évben egyszeri jellegű																								

Az előirányzat-módosítás érvényessége: a) a költségvetési évben egyszeri jellegű

Állam-háztartási egyedi azonosító	Fejezet-szám	Cím-szám	Al-cím-szám	Jog-cím-csop.-szám	Jog-cím-szám	Elő-ir.-csoport-szám	Ki-emelt elő-ir.-szám	Fejezet-név	Cím-név	Al-cím-név	Jog-cím-csop.-név	Jog-cím-név	Elő-ir.-csoport-név	TÁMOGATÁSOK	A módosítás jogcíme					Módosítás (+/—)	A módosítás következő évre áthúzódó hatása	A módosítást elrendelő jog-szabály/határozat száma	
														Kiemelt előirányzat neve									
	XIV.							Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium															
		20						Fejezeti kezelésű előirányzatok															
			1					Ágazati célfeladatok															
279989				22								Az Európai Unió nyugat-balkáni polgári tevékenységében való magyar részvétel									25,0		
Az előirányzat-módosítás érvényessége: a) a költségvetési évben egyszeri jellegű																							
													Foglalkoztatottak létszáma (fő) — időszakra										
													Foglalkoztatottak létszáma (fő) — időszakra										
Az előirányzat-módosítás érvényessége: a) a költségvetési évben egyszeri jellegű																							

Az adatlap 5 példányban töltendő ki		A támogatás folyósítása/zárolása (módosítás +/-)		Összesen	I. negyedév	II. negyedév	III. negyedév	IV. negyedév
Fejezet	1 példány							
Állami Számvevőszék	1 példány	időarányos						
Magyar Államkincstár	1 példány	teljesítményarányos						
Pénzügyminisztérium	2 példány	egyéb: azonnal		160,9	25,0		135,9	

* Az összetartozó előirányzat-változásokat (+/—) egymást követően kell szerepeltetni.

**A Kormány
1082/2008. (XII. 17.) Korm.
határozata**

**a Magyarországi Református Egyház
és a Magyarországi Evangélikus Egyház számára
a 2008. év második félévében rendezésre javasolt
ingatlanokról, valamint az ingatlanrendezés céljára
elkülönített költségvetési keret felosztásáról**

1. A Kormány

a) a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezéséről szóló 1991. évi XXXII. törvény értelmében alakított egyeztető bizottság által rendezésre javasolt ingatlanok jegyzékét jóváhagyja, és elrendeli, hogy az oktatási és kulturális miniszter gondoskodjon az *1. számú melléklet* szerinti jegyzékben felsorolt ingatlanoknak a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház tulajdonába adásáról, illetve a kártalanítás kifizetéséről a *2. számú mellékletben* csatolt pénzellátási terv alapján;

Felelős: oktatási és kulturális miniszter

Határidő: a határozat hatálybalépését követő
30 napon belül

b) a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház számára 2007. évben rendezésre javasolt ingatlanokról, az e célra elkülönített költségvetési keret elosztásáról, illetve az egyházi ingatlanrendezéssel összefüggő egyéb kérdésekről szóló 1098/2007. (XII. 13.) Korm. határozat 1. számú melléklete első táblázatának 3. sorát úgy módosítja, hogy a „2008. 09. 30.” szövegrész helyébe a „2009. 12. 31.” szövegrész lép. Egyide-

jűleg tudomásul veszi a Miskolci Evangélikus Egyházközség képviselőjében eljáró Magyarországi Evangélikus Egyház (a továbbiakban: Egyház) és a Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt. (a továbbiakban: MNV Zrt.) arra vonatkozó megállapodását, hogy az Egyház hozzájárul a tulajdonát képező ingatlanra az MNV Zrt. használati jogának a birtokbaadási határidőig történő ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez;

c) egyetért azzal, hogy a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezésére biztosított 2009. évi költségvetési előirányzat terhére 4 millió Ft az egyeztető bizottságok folyamatos működéséhez, szakértői és megbízási díjak, illetve az egyházi ingatlanrendezéssel kapcsolatos be-
szerzések céljára kerüljön felhasználásra;

Felelős: oktatási és kulturális miniszter

Határidő: 2009. január 31.

d) a volt egyházi ingatlanok tulajdoni rendezése és a kapcsolódó pénzügyi kártalanítás felgyorsításával összefüggésben a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége, illetve a Budai Szerb Ortodox Egyházmegye rendezésre váró ingatlanai végleges jegyzékének elfogadásáról szóló 1013/2006. (II. 8.) Korm. határozatot úgy módosítja, hogy a 2. számú mellékletben foglalt „Pénzellátási terv” utolsó előtti mondata helyébe a következő szövegrész lép: „A negyedévente utalásra kerülő összegekhez hozzászámítandóak a korábbi időszakok 3 hónapos budapesti bankközi kamatlábával, illetve további 10 bázisponttal számított kiegészítő valorizációs összegek is.”

2. E határozat a közzététellel lép hatályba.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

Jegyzék
a Magyarországi Református Egyház és a Magyarországi Evangélikus Egyház számára
2008. év második félévében rendezésre javasolt ingatlanokról

2008. december hó

Magyarországi Evangélikus Egyház

Sor-szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulajdonba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
1.	Heréd, Tabán út 18. 351/1	1027	evangélikus iskola	szociális foglalkoztató	hitélet	Evangélikus Egyház	Hatvani Vegyesipari Centrum Kft. (1995-től)	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	5,7 (Magyarországi Evangélikus Egyház (MEE))		
2.	Legénd, Dózsa u. 4. 328/2	984	evangélikus iskola	üzlethelyiség	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	811/1952. sz. hat.			2008. XII. 15.	4,0 (MEE)		
3.	Kölcse, Kölcsey u. 22. 261	1063	evangélikus iskola, tanítói lakás	tájmúzeum	gyermek- és ifjúságvédelem	Evangélikus Egyház	Evangélikus Egyházközség	758/1951. sz. hat.	2008. XII. 15.	7,0 (önkormányzat funkciókiváltás címen)			2009. III. 31.	
4.	Harta, Templom u. 53. 1087/1, /2	2469	evangélikus iskola, harangozói lakás	általános iskola	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	1733/1950. sz. hat.			2008. XII. 15.	10,4 (MEE)		Az eredeti igény az 1087 hrsz. volt. Időközben az ingatlant /1 és /2-re megosztották
5.	Kemenespálfa, Kossuth u. 57. 233	1025	evangélikus iskola, tanítói lakás	beépítetlen terület	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	8343/1950. sz. hat.			2008. XII. 15.	5,2 (MEE)		
6.	Dabrony, Malom u. 10. 170	620	Evangélikus ifjúsági ház	kultúrház, polgármesteri hivatal	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	256/1970. sz. hat.			2008. XII. 15.	4,5 (MEE)		
7.	Dabrony, Malom u. 8. 171	1773	evangélikus iskola, tanítói lakás	szolgálati lakások	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	3761/1974. sz. hat.			2008. XII. 15.	4,5 (MEE)		
8.	Ászár, Kossuth L. u. 47. 66, 67, 68, 74	914, 770 280, 385	tanítói lakás	szolgálati lakások	szolgálati lakás és gyülekezeti terem	Evangélikus Egyház	Evangélikus Egyházközség	2390/1950. sz. hat.	2008. XII. 15.	7,8 (önkormányzat funkciókiváltás)			megtörtént	

Sor-szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulajdonba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
9.	Csót, Rákóczi u. 6. 291	2088	evangélikus iskola, szolgálati lakás	technika terem	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	2552/1950. sz. hat.			2008. XII. 15.	7,9 (MEE)		
10.	Nemeshany, Petőfi u. 101. 203	1129	evangélikus iskola, szolgálati lakás	óvoda, konyha	hitélet	Evangélikus Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	3,8 (MEE)		

Magyarországi Református Egyház

Sor-szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulajdonba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
1.	Beszterec, Kossuth L. u. 28. 259	2790	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola, szolgálati lakás, sütőüzem	parókia bővítésére, iroda létesítésére	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	6,8 (egyházköz-ség részére)		
2.	Csokonyavisonta, Széchenyi u. 56. 587	4600	református iskola	idősek napközi otthona	közösségi, hitéleti cél	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	16,2 (Önk. funkciókiváltás)				
3.	Derecske, Szováti u. 4. 1513	775	szolgálati lakás	szolgálati lakás	hitéleti célú ingatlan bővítése	Református Egyház	Városi Önkormányzat	2939/1950. sz. hat.			2008. XII. 15.	9,0 (egyházköz-ség részére)		
4.	Dubicsány, Rákóczi u. 3. 67	1509	református iskola, szolgálati lakás	faluház, szolgálati lakás	gyülekezeti ház	Református Egyház	Református Egyház	1092/1952. sz. hat.	2008. XII. 15.	13 (Önk. funkciókiváltás címén)			2009. III. 31.	
5.	Erdőhorváti, Egres u. 22. 785/1	1188	református iskola, szolgálati lakás	szolgálati lakás	szolgálati lakás és gyülekezeti terem	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	8,0 (Önk. funkciókiváltás címén)			2009. IV. 30.	
6.	Fábiánháza, Kossuth u. 47. 856	7149	református iskola	általános iskola	parókia létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	7,7 (egyházkerület részére)		
7.	Fülesd, Kis u. 14. 321	1090	református iskola	könyvtár	gyülekezeti ház	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	7,0 (Önk. funkciókiváltás címén)			megtörtént	
8.	Gelénes, Kossuth u. 18. 23	6002	szolgálati lakás	általános iskola	konferencia telep létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	3,6 (egyházkerület részére)		
9.	Hajdúszoboszló, Kossuth u. 15. 6083/1	1193	református iskola	általános iskola	szociális intézmény bővítése	Református Egyház	Városi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	39,0 (egyházköz-ség részére)		

Sor-szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulajdonba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
10.	Kérsemjén, Alkotmány u. 7. 32	2997	református iskola, szolgálati lakás	napközi otthon	imaterem létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	10,0 (egyházkerület részére)		
11.	Kisnamény, Kis u. 9. 264/2	3877	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola, szolgálati lakás	parókia bővítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	3,0 (egyházkerület részére)		
12.	Kispalád, Fő u. 111. 315	1.0926	református iskola, szolgálati lakás	polgármesteri hivatal, orvosi rendelő	ifjúsági központ, cigány missziós központ létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	4,0 (egyházkerület részére)		
13.	Köröshegy, Petőfi u. 83. 618	1843	református iskola	általános iskola	közösségi célú épület létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	54,0 (egyházköz-ség részére)		
14.	Körösladány, Tüköry u. 21. 588/4	920	református iskola, szolgálati lakás	szolgálati lakások	szolgálati lakások	Református Egyház	Magántulajdon	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	8,0 (önk. funkciókiváltás címén)			megtörtént	
15.	Létavértes, Árpád tér 10. 1871/3	8537	református iskola	általános iskola, majd lebontva	ifjúsági centrum létesítése	Református Egyház	Városi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	43,2 (egyházköz-ség részére)		
16.	Lónya, Kossuth u. 89. 161	8384	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola, szolgálati lakás	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Református Egyházköz-ség	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	6,0 (egyházkerület részére)		Az egyház-köz-ség a ke-rület által megelőlege-zett összegből megvásárolta volt ingatlant.
17.	Márokpapi, Petőfi u. 10. 185	2622	református iskola	művelődési ház, könyvtár	hitéleti célú épület létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	12,0 (egyházköz-ség részére)		
18.	Nagyacsád, Deák F. u. 41. 283	4117	református iskola, tanítói lakás	általános iskola	gyülekezeti terem létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	4,4 (egyházköz-ség részére)		
19.	Nagykörös, Dalmady Gy. u. 4. 1687	826	református iskola, szolgálati lakás	bérlakások	szolgálati lakások	Református Egyház	Református Egyházköz-ség (2005 óta)	2237/1950. sz. hat.	2008. XII. 15.	1,6 (MNV Zrt. funkciókiváltás címén)			megtörtént	
20.	Nagykörös, Losonczy u. 1. 5100	2058	szolgálati lakás	lakások	hitélet, oktatás	Református Egyház	Magyar Állam (Kezelő: Magyar Nemzeti Vagyongazdálkodó Zrt.)	2193/1950. sz. hat.	2008. XII. 15.	40,0 (MNV Zrt. funkciókiváltás címén)			2010. XII. 31.	Műemlék
21.	Nagyhódos, Dózsa Gy. u. 2. 44	3039	református iskola, szolgálati lakás	öreg napközi otthona	hitéleti célú épület létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	10,0 (egyházkerület részére)		

Sor-szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulajdonba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
22.	Nyírbátor, Báthori u. 22. 2026	1839	református iskola	általános iskola	református iskola	Református Egyház	Református Egyházköz-ség	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	25,0 (önk. érték-növelő beruházás)			megtörtént	A kártalanítási összeg a Nyírbátori 2027 hrsz.-ú ingatlannal együtt értendő.
23.	Nyírbátor, Báthori u. 24. 2027	3189	református iskola	általános iskola	református iskola	Református Egyház	Református Egyházköz-ség	1948. évi XXXIII. tc.					megtörtént	A kártalanítási összeg a Nyírbátori 2026 hrsz.-ú ingatlannal együtt értendő.
24.	Nyírbogát, Béke tér 3. 226	14940	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola, szolgálati lakás	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Nagyközségi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	50,6 (egyházköz-ség részére)		
25.	Panyola, Szamosvég u. 3. 340	2683	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola	gyülekezeti és ifjúsági ház létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	5,2 (egyházkerület részére)		
26.	Panyola, Szombathelyi u. 8. 337	895	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola	gyülekezeti és ifjúsági ház létesítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	5,5 (egyházkerület részére)		
27.	Pápadereske, Rákóczi u. 28. 92	3739	református iskola, tanítói lakás	ifjúsági klub, községi könyvtár	imaterem bővítése	Református Egyház	Magán-tulajdon	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	4,0 (egyházköz-ség részére)		
28.	Somogyaszaló, Kossuth u. 107. 58	13381	református iskola, tanítói lakás	polgármesteri hivatal	parókia bővítésére	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	16,1 (egyházköz-ség részére)		
29.	Szamoszeg, Árpád u. 2. 963	1979	református iskola	általános iskola (majd lebontva)	imaház bővítése	Református Egyház	Községi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	2,4 (egyházkerület részére)		
30.	Szamoszeg, Árpád u. 2. 964	672	református iskola	általános iskola	imaház	Református Egyház	Református Egyház	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	7,9 (funkcióki-váltás)			megtörtént	
31.	Szeghalom, Ermellék u. 40. (Gyarmatoldali temető) 0701	6.3593	református temető	temető	temető	Református Egyház	Városi Önkormányzat	3682/1950. sz. hat.	2008. XII. 15.	5,0 (értéknövelő beruházás)			megtörtént	
32.	Szeghalom, Vörösmarty u. 35. 1403/2	2603	református iskola, szolgálati lakás	általános iskola (szakmunkás-képző)	református általános iskola	Református Egyház	Református Egyházköz-ség	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	8,9 (funkcióki-váltás)			megtörtént	
33.	Szentes, Deák F. u. 53. 1843	3766	református iskola, szolgálati lakás	új iskola épült	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Városi Önkormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	20,0 (egyházkerület részére)		

Sor- szám	Az ingatlan címe		Az ingatlan használatának célja			Az ingatlan tulajdonosa, illetve kezelője		Az állami tulaj- donba vétel jogcíme	Önkormányzati, illetve egyéb szerv kártalanítása		Egyházi kártalanítás		Birtokbaadás ideje	Megjegyzések
	helyrajzi száma	területe m ²	1948. I. 1. előtt	államosítást követően	tervezett	államosításkor	jelenleg		év	M Ft	év	kártalanítás M Ft		
34.	Szentes, Deák F. u. 51. 1845	1997	református iskola	általános is- kola	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Városi Ön- kormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	12,4 (egyházkerü- let részére)		
35.	Szentes, Farkas A. u. 11. 6178	1205	református iskola	óvoda	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Városi Ön- kormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	4,4 (egyházkerü- let részére)		
36.	Tarpa, Kossuth u. 1046	1200	diákszálló	tájház	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Nagyközségi Önkormány- zat	944/1959. sz. hat.			2008. XII. 15.	6,617 (egyházköz- ség részére)		
37.	Tiszaugyörös, Szabadság u. 25. 25	6277	református iskola, szol- gálati lakás	óvoda	gyülekezeti ház létesítése	Református Egyház	Községi Ön- kormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	11,5 (egyházkerü- let részére)		
38.	Tunyogmatolcs, Rákóczi u. 79. 1151	3174	református iskola	kultúrház	ifjúsági köz- pont létesí- tése	Református Egyház	Községi Ön- kormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	8,0 (egyházköz- ség részére)		
39.	Vámosoroszi, Zrínyi u. 14. 2	1913	református iskola	általános iskola	imaház építése	Református Egyház	Községi Ön- kormányzat	1948. évi XXXIII. tc.			2008. XII. 15.	9,2 (egyházkerü- let részére)		
40.	Vilmány, Fő u. 101. 335	922	református iskola, szol- gálati lakás	általános iskola, szol- gálati lakás	gyülekezeti ház	Református Egyház	Református Egyházköz- ség	1948. évi XXXIII. tc.	2008. XII. 15.	10,0 (Önk. funk- ciókiváltás címén)			megtörtént	
41.	Zemplénagárd, Fő u. 29. 652	2823	református iskola, szol- gálati lakás	szolgálati lakás, műve- lődési ház	gyülekezeti ház	Református Egyház	Községi Ön- kormányzat	3620/1949. sz. hat.			2008. XII. 15.	8,5		

2. számú melléklet az 1082/2008. (XII. 17.) Korm. határozathoz

Pénzellátási terv

Átutalás időpontja, összege:

2008. december 15.

588,517 millió Ft*

A korábbi kormányhatározatokban elfogadott és megállapított kártalanítási összegek kifizetése változatlan marad.

* A Magyar Köztársaság 2007. évi költségvetése végrehajtásának ellenőrzéséről szóló 0824 T/6133/1 számú ÁSZ Jelentésben foglaltak figyelembevételével egyidejűleg kiutalásra kerül 2,088.300 millió Ft elmaradt valorizáció.

A Kormány tagjainak határozatai

A miniszterelnök 76/2008. (XII. 17.) ME határozata

a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szerbia és Montenegró Minisztertanácsa közötti Belgrádban, 2005. május 26-án aláírt gazdasági együttműködési megállapodás alapján létrejött Magyar–Szerb Gazdasági Együttműködési Vegyes Bizottság magyar tagozata elnökének kinevezéséről

A kormányközi vegyesbizottságok tagjainak és tisztségviselőinek kijelöléséről szóló 2118/2008. (VIII. 27.) Korm. határozat 3. pontja szerinti hatáskörömben eljárva, a nemzeti fejlesztési és gazdasági miniszter, valamint a külügy-miniszter előterjesztése alapján

dr. Faller Jenő

a Magyar–Szerb Gazdasági Vegyes Bizottság magyar tagozata elnökévé kinevezem.

Gyurcsány Ferenc s. k.,
miniszterelnök

A külügyminiszter 50/2008. (XII. 17.) KÜM határozata

**a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Tanács 2003. február 18-i, 343/2003/EK rendeletének alkalmazása érdekében történő együttműködésről szóló, Hévizen, 2008. október hó 3. napján aláírt Közigazgatási Megállapodás kihirdetéséről szóló
247/2008. (X. 14.) Korm. rendelet 2. és 3. §-ának hatálybalépéséről**

A 247/2008. (X. 14.) Korm. rendelettel a Magyar Közlöny 2008. október 14-i, 146. számában kihirdetett, a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Tanács 2003. február 18-i, 343/2003/EK rendeletének alkalmazása érdekében történő együttműködésről szóló, Hévizen, 2008. október hó 3. napján aláírt Közigazgatási Megállapodás a 13. cikk (1) bekezdése értelmében a szükséges belső jogi eljárások lefolytatásáról szóló későbbi hivatalos értesítés kézhezvételét követő 30. napon lép hatályba.

A hatálybalépéshez szükséges belső jogi eljárás lefolytatásáról a Szlovák Fél a Magyar Felet 2008. október 28-i keltezésű jegyzékben értesítette. A Magyar Fél hasonló tartalmú, 2008. november 7-én kelt értesítését a Szlovák Fél 2008. november 11-én vette kézhez. A Megállapodás a 13. cikk (1) bekezdése értelmében 2008. december 11-én lép hatályba.

A fentiekre tekintettel, összhangban a 247/2008. (X. 14.) Korm. rendelet 4. § (3) bekezdésével megállapítom, hogy a Magyar Köztársaság Kormánya és a Szlovák Köztársaság Kormánya között a Tanács 2003. február 18-i, 343/2003/EK rendeletének alkalmazása érdekében történő együttműködésről szóló, Hévizen, 2008. október hó 3. napján aláírt Közigazgatási Megállapodás, valamint a Megállapodás kihirdetéséről szóló 247/2008. (X. 14.) Korm. rendelet 2. és 3. §-ai 2008. december 11-én, azaz kettőezer-nyolc december tizenegyedikén léptek hatályba.

Dr. Göncz Kinga s. k.,
külügyminiszter

A Magyar Közlönyt szerkeszti a Miniszterelnöki Hivatal, a Szerkesztőbizottság közreműködésével. A Szerkesztőbizottság elnöke: dr. Petrétai József. A szerkesztésért felelős: dr. Tordai Csaba. Budapest V., Kossuth tér 1–3.
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó. Felelős kiadó: dr. Kodala László elnök-vezérigazgató.
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu. Telefon: 266-9290.
A papír alapon terjesztett Magyar Közlöny a kormányzati portálon közzétett hiteles elektronikus dokumentum oldalhú másolata.

Előfizetésben megrendelhető a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadónál
Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., 1394 Budapest 62. Pf. 357, vagy faxon 318-6668.
Előfizetésben terjeszti a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó a FAMA Zrt. közreműködésével.
Telefon: 235-4554, 266-9290/240, 241 mellék. Terjesztés: tel.: 317-9999, 266-9290/245 mellék.
Példányonként megvásárolható a Budapest VII., Rákóczi út 30. (bejárat a Dohány u. és Nyár u. sarkán) szám alatti Közlöny Centrumban (tel.: 321-5971, fax: 321-5275, e-mail: kozlonycentrum@mhk.hu), illetve megrendelhető a kiadó ügyfélszolgálatán (fax: 318-6668, 338-4746, e-mail: kozlonybolt@mhk.hu) vagy a www.mhk.hu/kozlonybolt internetcímen.
2008. évi éves előfizetési díj: 121 212 Ft. Egy példány ára: 250 Ft 16 oldal terjedelemtől, utána +8 oldalanként +215 Ft.

HU ISSN 0076—2407

08.3760 – Nyomja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó Lajosmizsei Nyomdája. Felelős vezető: Burján Norbert igazgató.

Előfizetési bankszámlaszám: MKB Bank 10300002–20377199–70213285

